

ETTEVÕTLUS BUSINESS

ETTEVÕTLUS
BUSINESS

Kogumik esitab ettevõtluse 2005.–2010. aasta majandusolukorda iseloomustavaid andmeid.

Koostanud ettevõtluse aastastatistika talitus (tel 625 9233) koostöös teenindus- ja väliskaubandusstatistika talituse, põllumajandusstatistika osakonna (tel 625 9164), rahvamajanduse, finants- ja keskkonna arvepidamise osakonna (tel 625 9323) ja statistiliste registrite talitusega (tel 625 9346).

The publication presents the financial data of enterprises for 2005–2010.

Compiled by the Annual Statistics of Entrepreneurship Service (tel +372 625 9233) in cooperation with the Services Statistics Service, the Foreign Trade Statistics Service, the Agricultural Statistics Department (tel +372 625 9164), the National, Financial and Environmental Accounts Department (tel +372 625 9323) and the Statistical Registers Service (tel +372 625 9346).

MÄRKIDE SELETUS

EXPLANATION OF SYMBOLS

X	andmete avaldamist ei võimalda andmekaitse põhimõte <i>data are confidential</i>
-	nähtust ei esinenud <i>magnitude nil</i>
0 0,0	näitaja väärtus väiksem kui pool kasutatud mõõtühikust <i>magnitude less than half of the unit employed</i>
...	andmeid ei ole saadud või need on avaldamiseks ebakindlad <i>data not available or too uncertain for publication</i>
..	mõiste pole rakendatav <i>category not applicable</i>

Toimetanud Ene Narusk
Inglise keel: Elina Härsing
Küljendus: Alar Telk, Uku Nurges
Kaane kujundanud Maris Valk

*Edited by Ene Narusk
English by Elina Härsing
Layout by Alar Telk, Uku Nurges
Cover design by Maris Valk*

Kaanefoto / *Cover photograph*: Bulls

Kirjastanud Statistikaamet,
Endla 15, 15174 Tallinn
Trükkitud Ofset OÜ,
Paldiski mnt 25, 10612 Tallinn
Juuni 2011

*Published by Statistics Estonia,
15 Endla Str, 15174 Tallinn
Printed by Ofset Ltd,
25 Paldiski Rd, 10612 Tallinn
June 2011*

ISSN 1406-1813
ISBN 978-9985-74-499-4

Autoriõigus/Copyright: Statistikaamet, 2011

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale
When using or quoting the data included in this issue, please indicate the source

HEA STATISTIKAHUVILINE!

Üle kolme aasta on Sul taas võimalus hoida käes kogumikku „Ettevõtlus. *Business*”. Kogumik annab ülevaate äriühingute majandustegevusest teemade ja tegevusalade kaupa ning ettevõtlussektori rollist sisemajanduse koguprodukti loomisel. Analüüsitakse kontsernide olemust ja arengut, Eesti kaubavahetust teiste riikidega, infotehnoloogia kasutamist ning teadus- ja arendustegevust ettevõtlussektoris.

Käsitletavasse perioodi, aastaisse 2005–2010, mahuvad nii intensiivse majanduskasvu kui ka majanduskriisi aastad, aga samuti esimesed märgid kriisi selgroo murdumisest.

Aastatel 2005–2007 oli Eestis kiire majanduskasv. Suurt osa selles etendas laenuraha odavus ja kättesaadavus. Äriühingute laenukoormus suurenes jõudsalt. Finantsturgudel valitseva rahuliku aja, Eesti usaldusväärse eelarvepoliitika ning soodsa ettevõtluskliima tõttu tundus pankadele mõistlik siinse piirkonna ettevõtetele raha laenata. Soodsatest laenuvõimalustest alguse saanud tormiline kinnisvaraturu areng andis eelise ehitusettevõtetele, sest selles valdkonnas oli konkurents rohkete tellimuste tõttu hõre ning töö eest sai küsida kõrget hinda. Plahvatuslikult suurenenud nõudlus kinnisvaraturul tekitas vajaduse uute töötajate järele. Konkurentsi tihenemine tööjõuturul sundis ettevõtjad palku tõstma, mille tulemusel hakkas aga langema töökulude tootlikkus.

Maailma finantsturgudel toimuv, USA majanduskasvu oodatav aeglustumine ning selle mõju Eesti majanduskasvule andis tunda juba 2008. aastal. 2009. aastat jääb meenutama nii sise- kui ka välisnõudluse järsk kahanemine, varasemate aastate kiire hinnatõusu asendumine langusega, töötus ja palkade vähenemine.

2010. aastal väljus Eesti majandus langusfaasist ja seda eeskätt ekspordi toel. Sisenõudlus oli jätkuvalt nõrk ning ehitusturul tegevus loid.

Majanduse areng ongi tsükliline ja igale pikaajalisele tõusuperioodile järgneb langus. Kuidas on viimane mõjutanud Eesti ettevõtlust ja millised on esimesed märgid majanduse taastumisest? Vastuse leiad sellest kogumikust. Teave on esitatud ülevaadete, jooniste ja tabelitena. Lisatud on metoodika lühikäsitus ja artiklite ingliskeelsed kokkuvõtted.

Ene Saareoja

Ettevõtlusstatistika osakonna juhataja

DEAR READER!

Over three years the publication "Ettevõtlus. Business" has been published again. The publication provides an overview of the economic activities of enterprises by topics and of the role of the enterprise sector in creating the gross domestic product. The essence and development of the enterprise groups, foreign trade of Estonia with other countries, information technology and research and development in enterprise sector have been analysed.

The period under observation – 2005–2010 – include the years of intensive economic growth as well as economic recession, but also the first signs of the economy's recovery.

In 2005–2007, there was a rapid economic growth in Estonia, mainly on account of the cheapness and availability of the debt finance. Loan burden of enterprises increased vigorously. Due to the quiet period on financial markets, reliable budgetary policy of Estonia and favourable enterprise climate, banks found it reasonable to lend money to the enterprises of this area. The rapid development of real estate market which had started from favourable loan conditions gave an advantage to construction enterprises as the competition on construction market was thin due to numerous orders and construction works were expensive. A sudden and rapid increase of the demand on the real estate market led to a need for new employees. The tight competition on the labour market forced the employers to increase wages and salaries, as a result of which the efficiency of labour costs started to decrease.

The situation on the world's financial markets, the expected slowdown of the economic growth of the USA and its impact on the economic growth of Estonia could be felt already in 2008. The year 2009 can be characterised by the vigorous decline in domestic as well as foreign demand, replacement of a rapid price increase of the previous years with the decrease, unemployment and decrease in the wages and salaries.

In 2010, the economy of Estonia came out of the regression, mainly on account of exports. The domestic demand was continuously weak and construction market passive.

The economic development is cyclic and each long-term rise is followed by a fall. How has the economic recession influenced enterprises in Estonia and which are the first signs of the recovery of the economy? The answer can be found in the present publication. The information has been presented in overviews, figures and tables. A short overview of the methodology and summaries in English have been added to the articles.

Ene Saareoja

Head of the Enterprise Statistics Department

SISUKORD

Majanduse ülevaade	7
Kontsernid Eestis aastatel 2005–2010	10
Teadus- ja arendustegevus ettevõtetes	20
Infotehnoloogia	25
Väliskaubandus	31
Äriühingute (v.a finantsvahendusäriühingud) majandustegevus	51
Põllumajandus	66
Metsamajandus	68
Kalapüük	70
Töötlev tööstus	72
Ehitus	83
Sisekaubandus	91
Veondus ja laondus	99
Teenindus	111
Kinnisvaraalaane tegevus. Kinnisvaratehingud	118
Finantsvahendus	124

Tabelid. Ettevõtted kokku

1A. Tulud, kulud, kasum, 2008, 2009	164
1B. Vara, kohustused, omakapital aasta lõpus, 2008, 2009	165
1C. Investeeringud põhivarasse, 2008, 2009	165
1D. Majandusnäitajad, 2005–2009	166
1E. Ettevõtete arv tegevusala järgi, 2005–2009	168
1F. Tööga hõivatud isikute arv tegevusala järgi, 2005–2009	169
1G. Müügitulu tegevusala järgi, 2005–2009	170
1H. Puhaskasum (-kahjum) tegevusala järgi, 2005–2009	171
1I. Lisandväärtus tegevusala järgi, 2005–2009	172
1J. Toodangu väärtus tegevusala järgi, 2005–2009	173
1K. Vara tegevusala järgi, 2005–2009	174
1L. Investeeringud põhivarasse tegevusala järgi, 2005–2009	175
1M. Müügitulu kontsentratsioon tegevusala järgi, 2009	176
1N. Ettevõtted müügitulu järgi tegevusalade kaupa, 2009	178
1O. Ettevõtted puhaskasumi (-kahjumi) järgi tegevusalade kaupa, 2009	180
1P. Ettevõtted bilansimahu järgi tegevusalade kaupa, 2009	182
1R. Ettevõtted põhikapitali järgi tegevusalade kaupa, 2009	184
1S. Tootlikkusnäitajad müügitulu alusel tegevusalade kaupa, 2008, 2009	186
1T. Tootlikkusnäitajad lisandväärtuse alusel tegevusalade kaupa, 2008, 2009	188

Metoodika

Andmete kogumine	190
Koondandmete avaldamine	190
Konfidentsiaalsus	190
Põhimõisted	190
Infotehnoloogia mõisted	193
Valemid	193

CONTENTS

<i>General economic overview</i>	133
<i>Enterprise groups in Estonia, 2005–2010</i>	134
<i>Research and development activities in enterprises</i>	135
<i>Information technology</i>	136
<i>Foreign trade</i>	137
<i>Business activity of enterprises (excl. financial intermediation enterprises)</i>	140
<i>Agriculture</i>	148
<i>Forestry</i>	149
<i>Fishing</i>	149
<i>Manufacturing</i>	150
<i>Construction</i>	153
<i>Internal trade</i>	155
<i>Transportation and storage</i>	157
<i>Service activities</i>	159
<i>Real estate activities</i>	161
<i>Financial intermediation</i>	162

Tables. Enterprises total

1A. <i>Income statement, 2008, 2009</i>	164
1B. <i>Assets, liabilities, equity at the end of the year, 2008, 2009</i>	165
1C. <i>Investments in fixed assets, 2008, 2009</i>	165
1D. <i>Financial data, 2005–2009</i>	166
1E. <i>Number of enterprises by kind of activity, 2005–2009</i>	168
1F. <i>Number of persons employed by kind of activity, 2005–2009</i>	169
1G. <i>Net sales by kind of activity, 2005–2009</i>	170
1H. <i>Net profit (loss) by kind of activity, 2005–2009</i>	171
1I. <i>Value added by kind of activity, 2005–2009</i>	172
1J. <i>Production value by kind of activity, 2005–2009</i>	173
1K. <i>Assets by kind of activity, 2005–2009</i>	174
1L. <i>Investments in fixed assets by kind of activity, 2005–2009</i>	175
1M. <i>Concentration of net sales by kind of activity, 2009</i>	176
1N. <i>Enterprises by net sales by kind of activity, 2009</i>	178
1O. <i>Enterprises by net profit (loss) by kind of activity, 2009</i>	180
1P. <i>Enterprises by balance sheet total by kind of activity, 2009</i>	182
1R. <i>Enterprises by capital stock by kind of activity, 2009</i>	184
1S. <i>Productivity measures by net sales by kind of activity, 2008, 2009</i>	186
1T. <i>Productivity measures by value added by kind of activity, 2008, 2009</i>	188

Methodology

<i>Preface</i>	195
<i>Publishing</i>	195
<i>Confidentiality</i>	195
<i>Definitions</i>	195
<i>Definitions for information technology</i>	198
<i>Formulas</i>	199

MAJANDUSE ÜLEVAADE

2010. aastal kasvas Eesti majandus 3,1%, kusjuures kaupu ja mittefinantsteenuseid tootvate ettevõtete lisandväärtus suurenes 5,1%, panustades SKP kasvu 2,9 protsendipunkti. Eesti majanduskasv oli kiirem kui EL-is keskmiselt (1,8%).

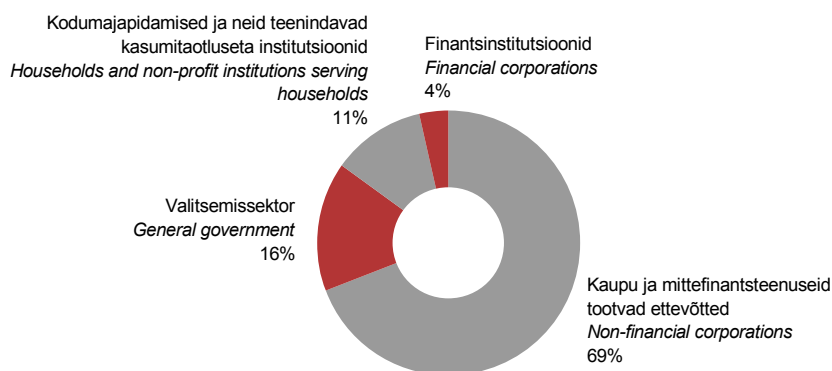
2010. aastat iseloomustab SKP kasvu järkjärguline taastumine. Kui 2009. aastal vähenes SKP veel 13,9%, siis 2010. aastal kasvas see 3,1%. Valdava osa ehk 2,6 protsendipunkti SKP kasvust moodustas töötleva tööstuse kiire kasv. Töötleva tööstuse lisandväärtus suurenes peamiselt tugeva ekspordi toel. SKP kasvu mõjutasid oluliselt veel energeetika ja finantsvahenduse tegevusala lisandväärtuse kasv. Energiatoodang suurenes peamiselt tootmise elavnemisest tingitud suurema energianõudluse ning elektri ekspordi kasvu koosmõjul.

SKP kasvu pidurdas ehituse ning valdavalt turuvälise toodanguga tegevusalade (avalik haldus ja riigikaitse, haridus, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne) lisandväärtuse ning netoototemaksude vähenemine. Kõige enam vähenes lisandväärtus ehituses. Ehitustegevuse langus oli eelkõige tingitud elamuehitusmahtude vähenemisest kohalikul ehitusturul. Turuväliste tegevusalade lisandväärtuse langus tulenes peamiselt valitsemissektori kulude kokkuhoiust.

Kaupu ja mittefinantsteenuseid tootvate ettevõtete (edaspidi ettevõtted) osatähtsus kogumajanduses on küll buumiaastatega võrreldes langenud, kuid moodustas 2010. aastal sellest siiski 69% (vt joonis 1).

Joonis 1. Eesti majanduse kogulisandväärtus institutsionaalse sektori järgi, 2010

Figure 1. Gross value added by institutional sectors, 2010

Viimase 7 aasta jooksul ehk võrreldes 2004. aastaga, mil Eesti liitus Euroopa Liiduga, ei ole majanduse struktuur oluliselt muutunud. Küll aga tuleks esile tõsta järgmiste tegevusalade osatähtsuse muutust majanduse kogulisandväärtuses:

- 1) mõnevõrra on vähenenud töötleva tööstuse osatähtsus (2004. aastal oli see 17,4%, 2010. aastal 16,8%). Töötleva tööstuse tegevusaladest on kasvanud eelkõige kütuse ja puhastatud naftatoodete ümbertöötlemise ning elektri- ja optikaseadmete tootmise osatähtsus, vähenenud aga tekstiili ja tekstiilitoodete tootmise osatähtsus;
- 2) järk-järgult on vähenenud hulgi- ja jaekaubanduse tegevusala osatähtsus (14,2%-lt 12,4%-le);
- 3) vähenenud on veonduse, laonduse ja side tegevusala osatähtsus (12,6%-lt 11,4%-le);
- 4) suurenenud on peamiselt turuvälise toodanguga tegevusalade (eriti avalik haldus ja riigikaitse, samuti haridus ning tervishoid ja sotsiaalhoolekanne) osatähtsus; nii on 13,3%-lt 15,9%-le suurenenud ka valitsemissektori lisandväärtuse osatähtsus;

- 5) kuigi elektrienergia-, gaasi- ja veevarustuse tegevusala osatähtsus oluliselt ei muutunud, suurenes 2010. aastal selle lisandväärtus järsult;
- 6) koos kinnisvarabuumiga suurenes märgatavalt ehituse tegevusala osatähtsus, kuid majanduskriisi järgselt langes see 2010. aastaks ligikaudu samale tasemele nagu 2004. aastal.

SKP kasvas 2010. aastal vaatamata töötatud tundide ning hõivatute arvu vähenemisele. Hõivatute arv vähenes 2010. aastal 25 000 võrra. Sellega suurenes tööjõu tootlikkus nii hõivatute kui ka töötatud tunni kohta vastavalt 8,3% ja 5,6% võrreldes varasema aastaga. Võrdluses 2009. aastaga kiirenes ka tootlikkuse kasv. Seega paranes 2010. aastal SKP loomise efektiivsus. Vaatamata majanduskasvu järkjärgulisele taastumisele oli töötuse määr kõrge, ulatudes 2010. aastal 16,9%-ni. See hoidis tagasi palkade suurenemist ning tarbijahindade kiiret kasvu, kuna sisenõudlus oli nõrk. Esialgsetel andmetel kasvasid palgad 2010. aastal vaid 0,9%.

Majanduskasvu taastumisega 2010. aastal kaasnes ka tarbijahinna kasv 3%-ni (veel 2009. aastal langesid tarbijahinnad 0,1%). Enim mõjutasid seda mootorikütuse, elektri, soojusenergia, kütte ning toiduainete ja mittealkohoolsete jookide hinna tõus. Avatud turu tingimustes, kus Eesti tootmises kasutatakse palju imporditud sisendeid ning meie välispartnerite toodangu hinnatase on Eesti omast keskmiselt kõrgem, mõjutas hindade kasvu impordihinnaindeksi kiire kasv (9,1%). Veel 2009. aastal imporditud kaupade ja teenuste hinnad langesid. Suurema nõudluse tõttu välisturgudel kasvas 2010. aastal kiiresti (6,0%) ka ekspordihinnaindeks. Nii sisse- kui ka väljaveetavate kaupade ja teenuste hindade kallinemise mõjul tõusis töötleva tööstuse toodangu tootjahinnaindeks 3,7%. Erinevalt eespool nimetatud hindadest vähenes jätkuvalt (2,8%) ehituse hinnaindeks, mõjutatuna peamiselt tööjõu tunnitasu vähenemisest. SKP deflaator kasvas 2010. aastal 1,5%. SKP deflaatori väiksem kasv tulenes peamiselt valitsemissektori ja netoototemaksude deflaatori langusest.

2010. aasta keskpaigast hakkas kasvama ka sisemajanduse nõudlus. Aastas tervikuna kasvas see siiski vaid marginaalselt, mõjutatuna varude suurenemisest. Lõpptarbimiskulutused ja kapitali kogumahutus põhivarasse aasta kokkuvõttes küll vähenesid, kuid aasta teisel poolel paranesid ka need näitajad. Enim mõjutasid kodumajapidamiste lõpptarbimiskulutusi vähenenud kulutused toidukaupadele ja alkoholita jookidele ning vabaaja- ja kultuurikaupadele ning -teenustele. Kapitali kogumahutust põhivarasse mõjutasid enim ühest küljest ettevõtete ja valitsemissektori oluliselt väiksemad investeeringud hoonetesse ja rajatistesse, teisalt aga ettevõtete sektori suuremad investeeringud masinatesse ja seadmetesse. Sisemajanduse nõudluse osatähtsus SKP-s oli viimase 16 aasta madalaim (s.t toodetud SKP oli lõpptarbimiskulutuste, investeeringute ja varude kogusummast suurem).

Tänu välisnõudluse paranemisele suurenes kaupade ja teenuste eksport hinnamõjusid arvestades 22%, sh kaupade eksport 33%. Teenuste eksport kasvas tagasihoidlikult. Kaupade ekspordi kasvu mõjutas enim raadio-, televisiooni- ja sideseadmete ja -aparatuuri väljaveo kiire kasv. Kaupade ja teenuste import kokku kasvas 21%, sh kaupade import 25%. Kaupade impordi suurenemist mõjutas kõige enam raadio-, televisiooni- ja sideseadmete ning kaevandamistoodete suurem sissevedu. Võrreldes 2009. aastaga paranes 2010. aastal Eesti väliskaubanduse tasakaal. Netoekspordi ehk kaupade ja teenuste ekspordi ja impordi saldo suhe SKP-sse oli 6,7%, mis on aastaarvestuses viimase 16 aasta parim näitaja.

Esialgsetel andmetel saavutati 2010. aastal valitsemissektori kulude kokkuhoiu ning kontrolli tulemusel valitsemissektori eelarve 0,1%-line ülejääk, kusjuures võlatase oli 6,6% SKP-st. 2009. aastaga võrreldes vähenes tunduvalt nii tulude kui ka kulude maht. Kuigi riigi investeeringud põhivarasse vähenesid ligi veerandi võrra, toetati ettevõtete tootmistegevust riigieelarvest senisest rohkem.

Tabel 1. Valik majanduse üldnäitajaid, 2004–2010*Table 1. Selection of the main economic indicators, 2004–2010*

Näitaja	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Indicator
SKP kasv, %	7,2	9,4	10,6	6,9	-5,1	-13,9	3,1	GDP growth, %
Ettevõtete sektori lisandväärtuse kasv, %	7,6	12,6	11,5	7,4	-6,1	-19,1	5,1	Growth of value added of the non-financial sector, %
Ettevõtete sektori panus SKP kasvu, protsendipunkti	4,7	7,8	7,2	4,7	-3,8	-11,9	2,9	Contribution to the GDP growth of the non-financial sector, pp
Ettevõtete sektori osakaal SKP-s, %	69,9	71,2	72,0	71,4	70,1	67,3	69,0	Share of the non-financial sector in the GDP, %
Hõivatute arvu muutus, %	0,2	2,0	6,4	1,4	0,2	-9,2	-4,2	Change of employed persons, %
Töötuse määr, % ^a	9,7	7,9	5,9	4,7	5,5	13,8	16,9	Unemployment rate, % ^a
Keskmine brutokuupalga muutus, % ^b	8,4	10,8	16,5	20,5	13,9	-5,0	0,9	Change of the average monthly gross wages, % ^b
SKP deflaatori muutus, %	3,6	5,5	8,3	10,5	7,2	-0,1	1,5	Growth of the GDP deflator, %
Kaupade ja teenuste ekspordi kasv, %	14,6	18,6	6,7	1,5	0,4	-18,7	21,7	Growth of the export of goods and services, %
Kaupade ja teenuste impordi kasv, %	14,4	17,5	13,3	7,8	-7,0	-32,6	21,0	Growth of the import of goods and services, %
Netoekspordi osakaal SKP-s, %	-7,1	-6,5	-10,2	-10,6	-4,1	6,1	6,7	Share of net export in the GDP, %

^a Vanuserühm 15–74 aastat^b Aastad 2004–2007 on EMTAK 2003, aastad 2008–2010 EMTAK 2008 järgi; 2010. aasta palk on esialgne^a Age group 15–74^b Time series 2004–2007 are according to EMTAK 2003, time series 2008–2010 are according to EMTAK 2008, 2010 wages' and salaries' data are preliminary.

KONTSEERNID EESTIS AASTATEL 2005–2010

Globaliseerumistrendi on viimastel aastakümnetel jälgitud kasvava huviga kogu maailmas, sealhulgas Eestis. Et uurida ettevõtluse üleilmastumise taset Eestis ja ettevõttegruppide, eriti rahvusvaheliste kontsernide rolli majanduses, kogub Statistikaamet 2005. aastast alates regulaarselt andmeid Eestis tegutsevate ettevõttegruppide kohta.

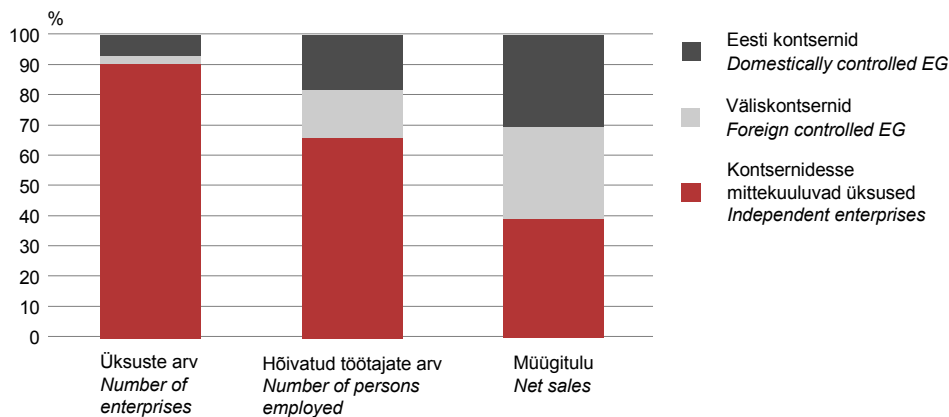
Statistikaameti majandusüksuste statistiline register sisaldab infot kaht tüüpi kontsernide kohta: Eesti territooriumil tegutsevad väliskontsernid, mille peaeetvõtted asuvad väljaspool Eestit, ja Eesti kapitali kontrolli all olevad kontsernid. Viimaste puhul on olemas info ainult Eesti territooriumil tegutsevate kontserniliikmete kohta. Eesti ettevõtete välismaal tegutsevate tütarettevõtete andmed ei ole korralise infoallika puudumise tõttu hõlmatud. Et ettevõtete niigi suur aruandluskoormus ei kasvaks, kasutatakse andmeallikana eelkõige riiklike ja teiste andmekogude andmeid.

Kontsernid on aastaid Eesti majanduses olulist rolli mänginud. Aastatel 2005–2010 andsid ettevõttegruppidesse kuuluvad üksused – 9% kõigist aktiivsetest üksustest – üle 60% Eesti ettevõtete müügitulust^a ning neis leidis rakendust 34% kõigist tööga hõivatutest^b.

2010. aastal tegutses 26% kõigist kontserniüksustest väliskapitali kontrolli all olevate ettevõttegruppide koosseisus, nende töötajate arv moodustas 47% kõigis kontsernides hõivatud isikutest ning kontsernide kogukäibes oli väliskontsernide osatähtsus 50%. Seega on välisettevõtte Eestis loodud tütarettevõtte sageli Eesti kohalikul kapitalil põhinevast ettevõttest keskmiselt suurem ja kõrgema tootlikkusega^c.

Joonis 1. Üksuste arvu, hõivatud töötajate arvu ning müügitulu osatähtsus kontrolli tüübi järgi, 2010

Figure 1. Proportion of the number of enterprises, persons employed and net sales by the type of control, 2010

Vaadeldavasse perioodi – 2005–2010 – mahuvad intensiivse majanduskasvu, samuti majanduskriisi aastad, mis ei jätnud mõju avaldamata ka kontsernide majandustegevusele.

^a Siin ja edaspidi ei ole müügitulus finantsvahendusettevõtete andmeid, sest nende kasumiaruande skeem on teistest ettevõtteid erinev.

^b Arvesse ei ole võetud füüsilisest isikust ettevõtjaid.

^c Siin võrdub tootlikkus müügituluga hõivatud töötaja kohta.

Kuigi kontsernide arv on aasta-aastalt kasvanud, siis 2010. aastal neid peaaegu ei lisandunud. Majanduskasvu perioodil (2005–2007) suurenes kontsernide arv igal aastal kümnendiku, ajavahemikul 2008–2009 juurdekasv aeglustus ning oli 6–7%. 2010. aastal tegutses Eestis 4807 ettevõttegruppi, mis on vaid 1% enam võrreldes 2009. aastaga.

Taasiseseisvumisest alates on igati soodustatud välisinvesteeringuid Eestisse. Peale kapitali sissevoolu kaasneb nendega ka tehnoloogia ja teadmiste sissevool. 2010. aastal oli 3052 kontserni Eesti ning 1755 kontserni väliskapitali kontrolli all. Kui Eesti kontsernide arv kogu vaadeldud perioodil kasvas, siis väliskontsernide arv 2010. aastal veidi vähenes. Kuna väliskontserne on alates 2006. aastast lisandunud aeglasemalt kui Eesti omi, on nende osatähtsus aasta-aastalt vähenenud ja jõudnud 45%-st 2005. aastal 37%-ni 2010. aastal.

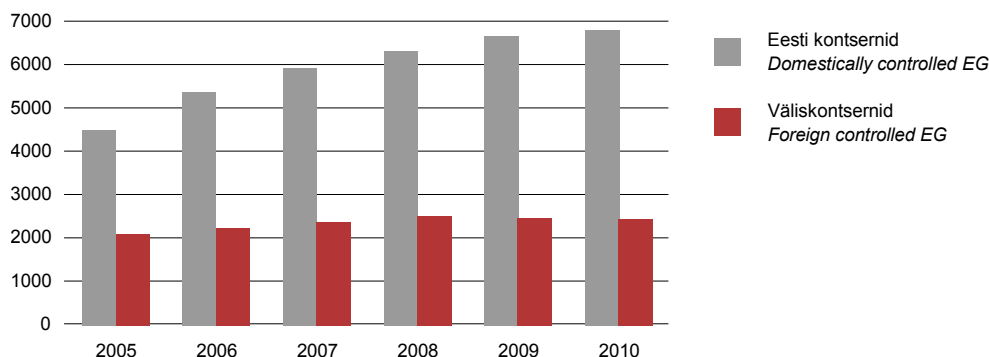
Võrreldes varasemate aastatega ei olnud kontsernide struktuuris suuri muudatusi ka 2010. aastal: enamik ehk 83% Eestis tegutsenud kontsernidest oli lihtsa struktuuriga ning koosnes emaettevõttest ja ühest tütarettevõttest. 2009. aastal oli vähemalt viie aktiivse liikmega gruppe 224 ehk 4,7% ning 2010. aastal 222 ehk 4,6%. 2009. aastal oli Eestis kuus suurt ehk vähemalt 20 liikmega ettevõttegruppi, neist viis Eesti kapitali kontrolli all. 2010. aastal lisandus suurte gruppi veel üks Eesti kontsern.

Kontsernide koosseisus tegutsenud ettevõtted

Ettevõtete koondumine kontsernidesse on aeglustunud. Majanduslikult rasketes oludes vähenes ettevõttegruppide huvi uute tütarettevõtete loomise vastu ja nii lisandus 2010. aastal vaid 1% kontserniettevõtteid. Ettevõttegruppide koosseisus oli 2010. aastal 9290 üksust ehk 9,2% majanduslikult aktiivsete üksuste kogumist. See on veidi vähem kui aasta varem, mil kontsernidesse oli koondunud 9,4% kogu populatsioonist.

Joonis 2. Üksuste arv kontsernides, 2005–2010

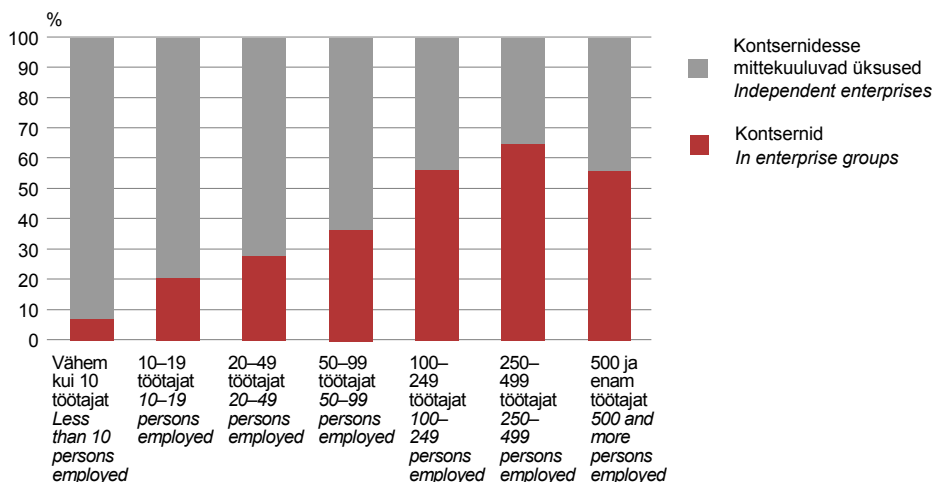
Figure 2. Number of units in enterprise groups, 2005–2010

2010. aastal kuulus Eesti ettevõttegruppidesse 6832 üksust ehk 74% kontserniüksustest ning väliskontsernide koosseisus tegutses 2458 üksust. Kogu aktiivsete üksuste kogumist moodustasid Eesti kontsernidesse kuuluvad ettevõtted 6,8% ning väliskontsernide liikmed 2,4%. 2009. aastal oli Eesti kontserniüksusi 6681 ning väliskontsernides 2488 üksust. Eesti grupiettevõtete arv on pidevalt kasvanud, väliskontsernidesse kuuluvate ettevõtete hulk aga kahanes juba teist aastat järjest.

Ettevõtte suurust hinnatakse põhiliselt tööga hõivatud isikute arvu järgi. Samaselt nende osatähtsusele statistilises registris moodustasid alla 10 hõivatuga üksused enamuse ka kontsernidesse kuuluvates üksustes. Nii oli see ka eelnevatel aastatel.

Joonis 3. Üksuste osatähtsus töötajate arvu suurusgrupi ning kontrolli tüübi järgi, 2010
Figure 3. Proportion of units by number of persons employed and type of control, 2010

Registris olevatest üksustest 91% ja kontserniüksustest 73% olid mikroettevõtted. Märkimisväärne erinevus oli aga suuremate üksuste puhul. Kui 2010. aastal oli statistilises registris vähemalt 50 töötajaga majandusüksusi alla 2%, siis kontserniüksustest hõlmasid need 9%.

Aastatel 2005–2008 kasvas kontserniüksuste osatähtsus aktiivsete üksuste kogumis statistilises registris kõigis suurusgruppides. Alates 2009. aastast pöördus kasvutrend langusele, mis kestis veel ka 2010. aastal.

2008. aasta lõpust Eesti majandust räsima hakanud kriis ei säästnud ka kontsernidesse koondunud ettevõtteid. Ellujäämise nimel vähendati töötajate arvu, toimusid kontsernisisised ümberstruktureerimised. Rohkem kui pooled kontsernidesse kuulunud ettevõtetest, mille tegevus 2010. aastal ei jätkunud, lõpetati ühinemise tõttu mõne teise kontserniüksusega. Kontserniüksuste arv kasvas 2010. aastal tänu mikroettevõtete arvu kasvule. Kõigis teistes suurusgruppides ettevõtete arv kahanes. Sama trend valitses kogu statistilises registris olevas aktiivsete üksuste populatsioonis. Nii aktiivsete ettevõtete kogumis kui ka kontsernides vähenes kõige enam üle 100 töötajaga ning kõige vähem 50–99 töötajaga ettevõtete hulk.

Tabel 1. Üksuste arv statistilises registris ja kontsernides töötajate arvu suurusgrupi järgi 2005, 2008–2010^a

Table 1. Units in the Statistical Register and in enterprise groups by number of persons employed, 2005, 2008–2010^a

Suurusgrupp Size class	Statistilises registris kokku Total in the Statistical Register				Kontsernides In enterprise groups			
	2005	2008	2009	2010	2005	2008	2009	2010
Kokku Total	76 122	92 933	96 886	100 798	6 639	8 854	9 169	9 290
Vähem kui 10 töötajat Less than 10 persons employed	65 919	81 947	86 883	91 873	4 186	5 978	6 411	6 782
10–19 töötajat 10–19 persons employed	4 812	5 116	4 651	4 119	798	930	916	852
20–49 töötajat 20–49 persons employed	3 348	3 640	3 331	2 972	814	960	944	832
50–99 töötajat 50–99 persons employed	1 210	1 317	1 214	1 133	395	452	426	418
100 ja enam töötajat 100 and more persons employed	833	913	807	701	446	534	472	406

^a Arvesse ei ole võetud füüsilisest isikust ettevõtjaid.

^a Sole proprietors excluded.

Aastail 2005–2010 toimusid kõige väiksemad muutused mikroettevõtete osas: nende osatähtsus kogu aktiivsete üksuste kogumis kasvas 6%-lt 7%-le. Üle 100 töötajaga ettevõtetest tegutses 2005. aastal 53% mõne ettevõttegrupi koosseisus. 2008. aastal oli nende osatähtsus suurim, ulatudes 59%-ni. Alates 2009. aastast hakkas see veidi langema ning 2010. aastal hõlmasid kontsernid 58% kõigist üle 100 töötajaga ettevõtetest. Kõigis ülejäänud suurusgruppides on kontserniüksuste osatähtsus kasvanud 4%.

Üksuste jaotus tegevusala järgi näitas, et 2010. aastal tegeles iga kolmas ettevõttegruppi kuuluv ettevõtte kas kinnisvara või jae- ja hulgimüügiga.

Tabel 2. Üksuste arv statistilises registris ja kontsernides tegevusala järgi 2005, 2008–2010^a
Table 2. Units in the Statistical Register and in enterprise groups by economic activity, 2005, 2008–2010^a

Tegevusala Economic activity	Statistilises registris kokku Total in the Statistical Register				Kontsernides In enterprise groups			
	2005	2008	2009	2010	2005	2008	2009	2010
Kokku Total	76 122	92 933	96 886	100 798	6 639	8 854	9 169	9 290
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük Agriculture, forestry and fishing	1 997	2 305	2 520	2 839	202	269	273	268
Mäetööstus Mining and quarrying	83	119	117	148	43	43	46	49
Töötlev tööstus Manufacturing	5 494	6 046	6 138	6 183	877	1 040	1 051	1 016
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine Electricity, gas, steam and air conditioning supply	201	210	217	235	50	63	67	86
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	219	278	286	328	39	51	54	56
Ehitus Construction	5 376	9 194	8 722	8 232	535	763	684	606
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja kodumasinate remont Wholesale and retail sale; repair of motor vehicles	16 632	15 691	15 196	14 848	1 837	1 856	1 846	1 807
Veondus ja laondus Transportation and storage	3 044	4 122	4 182	4 237	401	473	483	436
Majutus ja toitlustus Accommodation and food service activities	1 723	1 960	2 087	2 292	170	220	233	238
Info ja side Information and communication	1 760	2 689	2 901	3 341	247	408	442	475
Finants- ja kindlustustegevus Financial and insurance activities	786	1 439	1 499	1 327	264	454	471	436
Kinnisvaraala tegevus Real estate activities	13 855	15 765	16 155	16 564	766	1 249	1 322	1 436
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus Professional, scientific and technical activities	5 958	9 069	9 388	9 741	698	1 148	1 250	1 302
Haldus- ja abitegevused Administrative and support service activities	2 082	3 158	4 600	5 454	280	467	567	644

^a Arvesse ei ole võetud füüsilisest isikust ettevõtjaid.

^a Sole proprietors excluded.

Tabel 2. Üksuste arv statistilises registris ja kontsernides tegevusala järgi 2005, 2008–2010^a
Table 2. Units in the Statistical Register and in enterprise groups by economic activity, 2005, 2008–2010^a

Tegevusala Economic activity	Statistilises registris kokku Total in the Statistical Register				Kontsernides In enterprise groups			
	2005	2008	2009	2010	2005	2008	2009	2010
	Järg – Cont.							
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus Public administration and defence; compulsory social security	594	522	594	573	0	0	0	0
Haridus Education	2 188	2 545	2 643	2750	41	70	70	72
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne Human health and social work activities	1 546	1 840	1 976	2153	55	72	72	73
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg Arts, entertainment and recreation	4 520	5 636	6 032	6 565	69	98	99	116
Muud teenindavad tegevused Other service activities	8 064	10 345	11 633	12 988	65	110	139	174

^a Arvesse ei ole võetud füüsilisest isikust ettevõtjaid.

^a Sole proprietors excluded.

Kõige enam suurenes kontserniüksuste hulgas kinnisvaraettevõtete osatähtsus: tõusnud on huvi kinnisvara üürileandmise vastu ja kasvanud ehk ka vajadus selleks. Aasta-aastalt on kasvanud ka haldus- ja abitegevuste valdkonnas tegutsevate kontserniliikmete hulk, seda just rendiettevõtete arvu kasvu tõttu. Ettevõttegruppide koosseisu lisandus rohkem ka kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevusega hõivatud ettevõtteid. Siin mõjutas osakaalu muutust eelkõige juriidilisi toiminguid teostavate ning juhtimisalase nõustamisega tegelevate ettevõtete hulga suurenemine.

Kõige enam kahanes kõikide kontserniüksuste seas ajavahemikus 2005–2010 kaubandusettevõtete osatähtsus – 8%. Vähenes ka ehitus- ja tööstusettevõtete osa gruppides. 2008. aastal alanud ehitusettevõtete arvu kahanemine kontsernides jätkus: kolme aastaga vähenes nende arv kolmandiku võrra.

Aastaid oli enim kontsernistunud tegevusala mäetööstus. 2005. aastal oli üle poole sellel alal tegutsenud üksustest kontsernide koosseisus. Vastavate üksuste osatähtsus hakkas langema 2006. aastast ning 2010. aastaks oli neist kontsernides hõlmatud vaid kolmandik. Põhjuseks on uute iseseisvana tegutsevate kaevandusettevõtete arvu kiirem kasv, kusjuures kontsernide koosseisus tegutsenud ettevõtete hulk on olnud suhteliselt stabiilne.

2010. aastal tõusis mäetööstuse ette kõige kontsernistunumaks tegevusalaks elektrienergia, gaasi ja soojaga varustamine. Siin oli tendents vastupidine: uusi ettevõtteid lisandus aktiivsete üksuste kogumisse vähe, vaid 8%, see-eest kasvas 28% kontsernidesse kuuluvate üksuste hulk. Lisandunute hulgas oli enim taastuvast energiaallikast (tuul, biomass) energiatootjaid ning soojatootjaid.

Traditsiooniliselt palju kuulus kontsernidesse ka finantsvahenduse vallas tegutsejaid (kontsernis iga kolmas) samuti veevarustuse, kanalisatsiooni ja jäätmeäitluse ning tööstusettevõtteid (kontsernis iga kuues).

Kontsernide tööhõive

Kontsernide panus Eesti tööhõivesse on olnud stabiilselt märkimisväärne: 34% kõigist tööga hõivatutest leidis rakendust kontserni kuulavas üksuses.

Üldise tööhõive ja kontsernide tööhõive dünaamika oli vaadeldud aastatel üsna sarnane: 2008. aastani naudit kasvu ning 2009. aastal saabus langus. 2008. aastani kasvas üldine tööhõive kuni 2% aastas (2006. aastal erandlikult 6%), kontsernides veidi kiiremini: aastas lisandus 5–7% töötajaid. Kontsernid reageerisid kiiremini ka raskete aegade saabudes ning

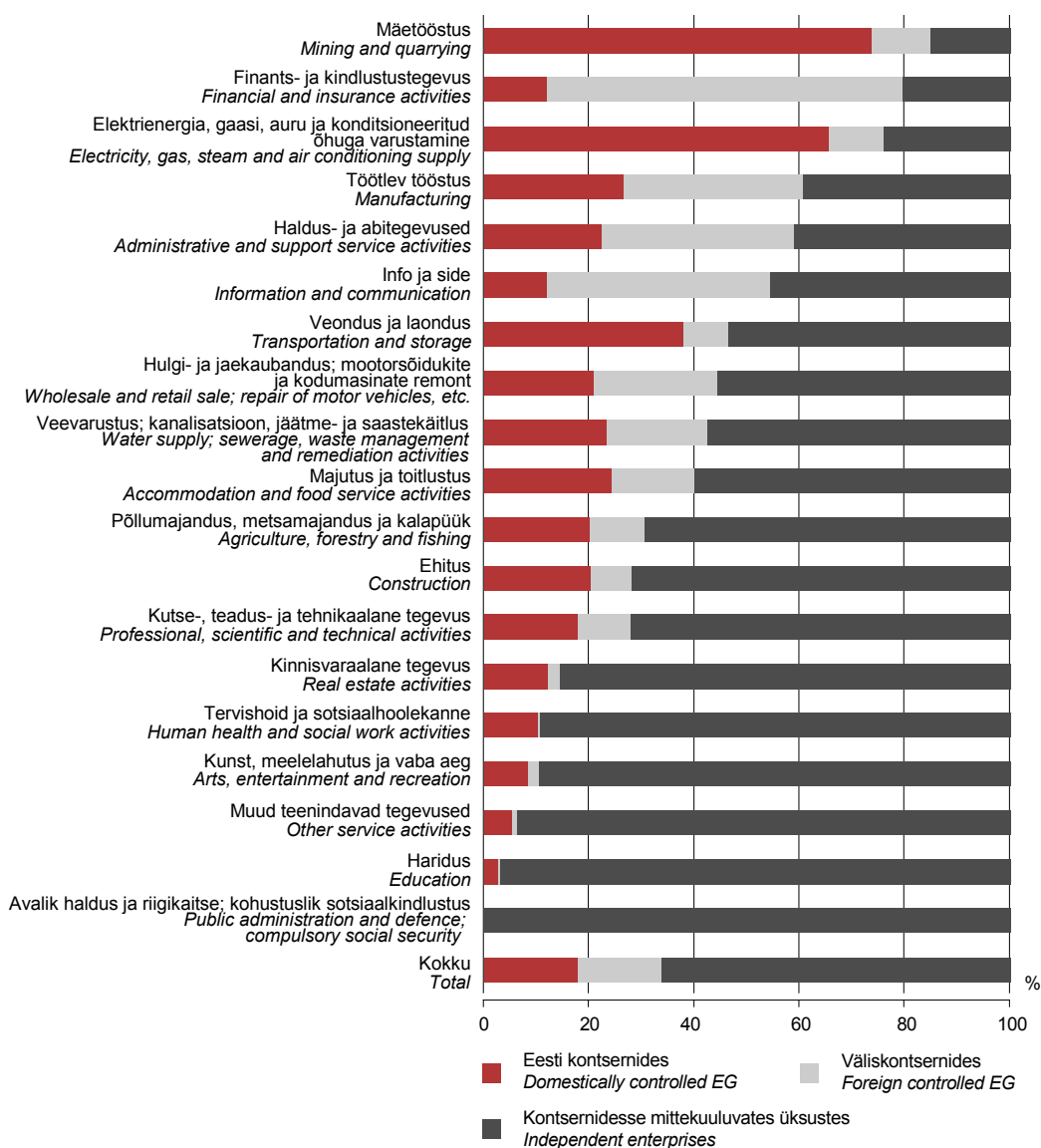
vähendasid töötajate arvu 9% nii 2009. kui ka 2010. aastal. Üldise tööhõive langus oli 2009. aastal samuti 9% ning 2010. aastal veidi sujuvam ehk 4%.

Info ja side vallas ning haldus- ja abitegevustega (rent, tööhõive, turvatöö, hoonete haldus, büroohaldus jm) hõivatud inimestest töötas kontsernides üle poole. Kontsernidesse kuuluvates tööstusettevõtetes sai tööd 61% kõigist valdkonna töötajatest.

Eriti olulised tööandjad olid mäetööstuse, finantsvahenduse ja energeetika kontserniüksused, kus 2010. aastal töötas kõigist töötajast vastavalt 85%, 80% ja 76%. Selle tingis asjaolu, et nimetatud tegevusaladel domineerisid suuremad kontsernide koosseisus tegutsenud ettevõtted. Näiteks töötas kolmes suuremas kaevandusettevõttes 78% ja kolmes suuremas energiatootmisettevõttes 65% kõigist valdkonnas hõivatud isikutest. Finantsvahenduses hõivatutest töötas 2010. aastal 55% ühes kolmest suuremast Eestis tegutsevast pangast.

Joonis 4. Üksustes hõivatud töötajate osatähtsus tegevusala ja kontrolli tüübi järgi, 2010

Figure 4. Proportion of persons employed by the field of activity and type of control, 2010

Ettevõttegruppidesse kuuluvates ettevõtetes vähenes hõivatute arv 2009. aastaga võrreldes kõigil tegevusaladel, välja arvatud veevarustuse, kanalisatsiooni ja jäätmekäitlusega tegelevates ning muid teenuseid osutavates ettevõtetes. Tööhõive suurenes esimestes 14% ning teistes 7%.

Nii mäetööstuse kui ka energeetika tegevusalal domineerinud suuremad tegijad vähendasid oma isikkoosseisu, mis mõjutas oluliselt kogu valdkonna tööhõivet. Mäetööstuse ettevõtted kahandasid 2009. aastal oma töötajate arvu 4%, samavõrra vähenes kõigi tegevusalal hõivatute hulk. Suuremate energiatootjate töötajate arv kahanes 2009. aastal üle 4%, mis tõi kaasa kogu tegevusala hõivatute arvu vähenemise kümnendiku võrra. Vaatamata sellele, et kontsernide koosseisu lisandus uusi kaevandus- ja energiaettevõtteid, vähenes kriisiaastatel 2008–2010 kontsernides hõivatud isikute arv mäetööstuses 5% ja energia- ja soojatootmises 15%.

Tööstusettevõtteid vaadates näeme, et kontsernidesse kuulunud üksused on majanduskriisi oludes veidi paremini hakkama saanud kui iseseisvalt tegutsenud. Kontsernidesse, eriti suurtesse kontsernidesse koondunud tööstusettevõtted on reeglina vähem haavatavad, kuna saavad toetuda kontsernisisesele arendustegevusele ja tarnekanalitele. Kontsernidesse kuulunud ettevõtete arvu 3%-lise vähenemise juures 2010. aastal kahanes neis rakendust leidnud inimeste arv võrreldes 2009. aastaga 8%. Samal ajal lisandus 2% iseseisvalt tegutsevaid tööstusettevõtteid, kuid need ettevõtted olid sunnitud oma töötajate arvu vähendama lausa 16% ulatuses.

Kõige enam, 20% vähenes töötajate arv aastaga kontserni kuuluvates meelelahutusettevõtetes, seda vaatamata nende ettevõtete arvu kasvule kontsernide koosseisus. Ehitus- ja veondusettevõtete arv 2010. aastal tegutsenud kontsernides vähenes, mille tulemusena vähenes vastavalt 16% ning 15% ka nendes hõivatute arv.

Tööhõive hakkas nii välis- kui ka Eesti kontrolli all olevates kontsernides langema 2008. aastal. Vaatamata sellele, et Eesti kontsernide koosseisu lisandus uusi üksusi, vähenes tööhõive 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga võrdelt 9% mõlemat tüüpi kontsernides. Kuigi kahe aastaga – 2009–2010 – suurenes Eesti kontsernide liikmete arv 8% ja väliskontsernide koosseis vähenes 2%, kahanes töötajate arv mõlemas võrdelt – 18%.

Kolmveerand kõigist 2010. aastal kaevandamisetevõtetes hõivatutest töötas Eesti kontserniüksustes. Olulist rolli mängisid Eesti üksused ka energia- ja soojatootmise ning veonduse tööhõives: Eesti ettevõttegruppis leidis rakendust vastavalt 66% ja 38% kõigist valdkonna töötajatest.

Nagu mainitud, vähenes töötajate arv peaaegu kõigil tegevusaladel. Kõige suuremad tööhõive muudatused toimusid Eesti kontsernidesse kuuluvates info- ja side- ning ehitusettevõtetes, kus töötajate arv vähenes viiendiku võrreldes eelmise aastaga.

2010. aastal kahanes 2009. aastaga võrreldes veidi väliskapitali mõju tööhõivele: väliskontsernides hõivati 15,9% kõigist töötajatest. 2009. aastal leidis väliskontsernides rakendust 16,1% hõivatutest.

Keskmisest enam kahanes töötajate arv väliskontsernidesse kuuluvates veondusettevõtetes, kus iga neljas töötaja kaotas töö, ning ehitus-, kinnisvara-, majutus- ja soojatootmisettevõtetes, kus hõivatute arv kahanes veidi enam kui kümnendiku.

Traditsiooniliselt oli väliskapitali mõju tööhõivele suurim finantsvahenduses, kus kõigist Eestis sel tegevusalal hõivatud isikutest töötas väliskontserni kuuluvas ettevõttes 67% – see oli 3% enam kui 2009. aastal. Väliskontsernid andsid 2010. aastal tööd 42%-le kõigist info- ja sideettevõtetes hõivatutest ning 36%-le halduse vallas tegutsenud ettevõtete töötajatest. 2010. aastal oli väliskontsernides hõivatud üle kolmandiku tööstusettevõtete töötajatest.

Nagu varasematel aastatel, olid ka 2010. aastal välisinvesteeringutele atraktiivsemad elektroonikatööstus ja elektriseadmete tootmine. Iga neljas neis valdkondades tegutsev ettevõtte kuulus väliskontserni ja et välisettevõtete kontrolli all oli enamik tegevusala suurettevõtetest, leidis neis rakendust vastavalt 83% ja 60% kõigist tööstusharus hõivatutest. Elektroonikatööstuses olid olulisemateks tööandjateks Soome ja Rootsi ettevõtted, kes andsid tööd 74%-le kõigist sel tegevusalal hõivatutest. Elektriseadmete tootmisettevõtete tööhõivet

mõjutasid enim Soome ettevõtteid, kuid märkimisväärne oli ka Šveitsi ja Ameerika Ühendriikide ettevõtete osa.

Ligi 90% mootorsõidukite elektri- ja elektroonikaseadmete ning nende muude osade ja lisaseadmete tootmises hõivatud isikutest teenisid oma palga väliskontserni kuuluvast ettevõttest. See tegevusala oli Soome, Rootsi ja Ameerika Ühendriikide ettevõtete kontrolli all.

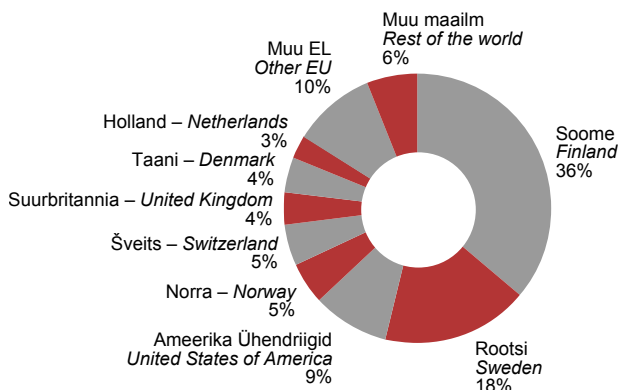
Sarnane oli ka olukord paberitööstuses, kus väliskapitali kontrolli all tegutses küll vaid väike osa ettevõtetest, kuid neis leidis rakendust tervelt kaks kolmandikku kõigist tegevusalal hõivatutest. Suuremad neist ettevõtetest olid Singapuri kapitali kontrolli all.

Soome, Taani või Läti kontserni kuuluvates joogitootmisettevõtetes leidis rakendust peaaegu kaks kolmest valdkonna hõivatust. Iga teine keemia- või farmaatsiatööstuses leivateenija töötas väliskapitali kontrolli all olevas ettevõttes. Keemiatööstuses oli oluline roll Austria, Hollandi ja Ameerika Ühendriikide kontrollitavatel ettevõtetel.

Vaatamata valdkonna suurima ettevõtte tegevuse seiskumisele 2010. aasta lõpus, olid Eesti tekstiilitööstuse tähtsamad tööandjad endiselt Rootsi kontsernid, kes pakkusid tööd kolmandikule töötajaist. Varasematel aastatel oli nende osatähtsus oluliselt suurem ning ulatus selles osas kolme neljandikuni. Tekstiilitööstusega tegelevaid suureettevõtteid leidis ka Suurbritannia kontsernides.

Joonis 5. Hõivatud töötajate osatähtsus väliskontsernidesse kuuluvates tööstusettevõtetes riigi järgi, 2010

Figure 5. Proportion of persons employed in manufacturing enterprises belonging to foreign controlled enterprise groups by country, 2010

Eesti kõrgeima tööhõivega tööstusharudes, puidu- ja toiduainetööstuses hõivasid väliskontsernid 2010. aastal vastavalt 27% ja 34% kõigist töötajaist. Puidu- ja puittoodete tootmise valdkonnas on Eestisse tütarettevõtteid rajanud paljude välisriikide ettevõtteid, tööhõive seisukohalt on neist tähtsamad Ameerika Ühendriikide, Soome ja Taani kontsernid. Toiduainetööstusesse investeerinud välisettevõtetest tuleb esile tuua Soome, Hollandi, Norra ja Suurbritannia ettevõtteid.

Eestis esindatud väliskontsernid

2010. aastal oli väliskontrolli all 37% kontsernides ning neisse kuulus 2458 Eesti ettevõtet. Eestis oli tütarettevõtteid 59 riigi kontsernil, 87% väliskontsernides oli Euroopa päritoluga.

Alates iseseisvuse taastamisest on tihedad majandussidemed sidunud Eestit põhjanaabritega. Esimesed välisinvesteeringud Eesti majandusse tehti 90. aastatel Soomest ja Rootsist ning nendel riikidel on endiselt oluline roll Eesti ettevõtluses. Nagu varasematel aastatel, olid 2010. aastal Eestile olulisemad kontsernide peaeetvõtete asukohariigid Soome, Rootsi, Ameerika Ühendriigid, Läti ja Saksamaa. Esiviisik püsis sama kogu vaadeldud perioodil.

Võrreldes 2009. aastaga muutus vaid järjestus: seni kolmas olnud Läti pidi oma koha loovutama Ameerika Ühendriikidele, kelle ettevõtete kontrollitud kontsernide osatähtsus on pidevalt kasvanud. Arvuliselt lisandus enim Prantsusmaa, Austria, Ameerika Ühendriikide, Šveitsi ja Venemaa kontserne.

Viie Eestis enim kontserne kontrolliva riigi gruppidesse kuulus 2010. aastal üle poole kõigist väliskontsernide liikmetest ning neis töötas kokku ligi kaks kolmandikku väliskontsernides hõivatud isikutest.

Pool kõigist väliskontsernides hõivatutest leidis rakendust Soome ja Rootsi kontsernides. Ameerika Ühendriikide kontsernide tööhõive moodustas 6% kogu väliskontsernide tööhõivest. Hoolimata Läti ja Saksamaa kontsernide üsna suurest esindatusest jäi nende panus kontsernide tööhõivesse veidi tagasihoidlikumaks, vastavalt 2% ja 5%. Samal ajal andsid Suurbritannia kontsernid tööd 7%-le ja Taani kontsernid 5%-le väliskontsernide töötajast.

Nagu varasematel aastatel, olid nii töötajate arvult kui ka müügitulult keskmiselt kõige suuremad kontsernid Rootsi kontrolli all. Töötajate arvult järgnesid Suurbritannia, Leedu ja Taani. Müügitulult olid keskmiselt suuremad samuti Taani, Hollandi, Leedu, Šveitsi ja Saksamaa ettevõttegrupid.

Tabel 3. Väliskontsernid riigi järgi, 2008–2010

Table 3. Foreign controlled enterprise groups by country, 2008–2010

Region / Riik Region / Country	2008		2009		2010	
	Kontsernide Osatähtsus, arv % Number of Proportion, EG %		Kontsernide Osatähtsus, arv % Number of Proportion, EG %		Kontsernide Osatähtsus, arv % Number of Proportion, EG %	
Euroopa Europe	1 600	89,3	1 596	86,5	1 533	87,4
Soome Finland	514	28,7	510	26,8	467	26,6
Rootsi Sweden	252	14,1	244	12,7	213	12,1
Läti Latvia	114	6,4	120	5,3	111	6,3
Holland Netherlands	77	4,3	75	4,7	77	4,4
Saksamaa Germany	97	5,4	95	4,6	97	5,5
Taani Denmark	79	4,4	78	4,5	72	4,1
Suurbritannia United Kingdom	84	4,7	75	3,8	74	4,2
Leedu Lithuania	56	3,1	55	2,9	51	2,9
Norra Norway	73	4,1	71	5,2	71	4,0
Šveits Switzerland	28	1,6	33	1,7	36	2,1
Venemaa Russian Federation	25	1,4	28	1,7	32	1,8
Muud Other	201	11,2	212	12,6	232	13,2
Ameerika Ühendriigid United States of America	104	5,8	112	6,1	116	6,6
Muu maailm Rest of the world	88	4,9	101	7,4	106	6,0
KOKKU TOTAL	1 792	100,0	1 809	100,0	1 755	100,0

Peaaegu iga kolmanda Eestis tegutseva väliskontserni põhitegevusalaks oli hulgi- ja jae-kaubandus. Valdavalt olid need hulgimüügiga tegelevad kontsernid, kelle hulka kuulus vaid üks kohalikul turul kontserni toodetavat kaupa või teenust tutvustav ja müüv Eesti ettevõtte. Vaatamata selliste kontsernide rohkusele pakkusid need tööd vaid 6%-le välisgruppides hõivatuid ja müügitulus oli nende osatähtsus 18%.

Märksa olulisem roll oli tööstuses tegutsevatel väliskontsernidel. 2010. aastal andsid 342 kontserni tööd ligi 40%-le väliskontsernides hõivatule ning nendelt tuli ka rohkem kui neljandik väliskontsernide koosseisu kuuluvate Eesti ettevõtete müügitulust.

2010. aastal lisandus enim info ja side vallas ning haldus- ja abitegevusega (rent, tööhõive, turism, turvatöö jne) tegelevaid väliskontserne: nende arv kasvas vastavalt 11% ja 13%. Suurim langus tabas oodatult ehituses tegutsevaid kontserne, nende hulk kahanes aastaga 12%.

Soome kontsernide olulisemad tegevusalad olid toiduainetööstus, elektroonikatööstus ning jae- ja hulgikaubandus. Suuremad Rootsi kontsernid tegutsesid jae-kaubanduses, panganduses ning telekommunikatsiooni ja elektroonika valdkonnas.

TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS ETTEVÕTETES

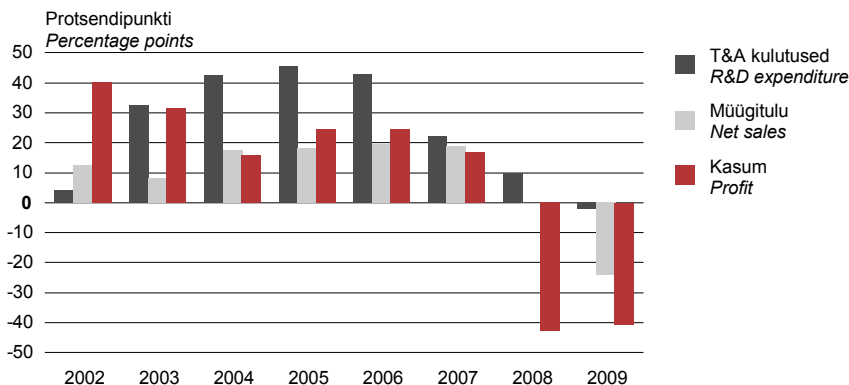
Eesti ettevõtlussektori teadus- ja arendustegevuse kulutused jõudsid 2009. aastal sisemajanduse koguproduktiga võrreldes enneolematu taseme – 0,64%-ni, seda hoolimata kulutuste tegelikust marginaalsest langusest.

Kui eelmises kogumikus „Ettevõtlus“ piirdus ettevõtete teadus- ja arendustegevuse (T&A) analüüs 2006. aastaga, siis käesolevas jääb fookusesse ajavahemik 2007–2009. Majanduslik olukord oli neil aastail väga muutlik: kiire majanduskasv asendus sügava langusega, millest toibumise märke alles oodati. Loomulikult mõjutas see ettevõtete investeeringuid teadus- ja arendustegevusse. Euroopa Liidu 2010. aasta tööstuslikku teadus- ja arendustegevusse investeerimise tulemustabelist^a (2010 EU Industrial R&D Investment Scoreboard), mis koostatakse 400 EL-i ja 1000 väljaspool EL-i asuva suurema tippettevõtte andmete põhjal, selgus, et EL-i tippettevõtete investeeringud T&A-sse vähenesid 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga 2,6%, kuigi müügitulu ja kasum vähenesid palju rohkem, vastavalt 10,2% ja 13,0%. Muu maailma tippettevõtetes vähenesid investeeringud T&A-sse vähem ehk 1,6%, seda ennekõike tänu Aasia ettevõtetele, kes säilitasid oma investeeringute taseme, samal ajal kui USA suurfirmade T&A investeeringud vähenesid kaks korda rohkem (5,1%) kui EL-i ettevõtete omad.

Eesti ettevõtete müügitulu ja kasumi langus (joonis 1) oli 2009. aastal kaks kuni kolm korda suurem kui EL-i suurfirmadel, kuid T&A kulutused (siin ja edaspidi nn sisemised ehk oma töötajate jõul tehtud T&A kulutused) vähenesid vaid 1,9%. Küllap võttis nii mõnigi ettevõtte teadmiseks õpetussõnu, et just innovaatilisus (sh tootearendus) on kriisi ajal jätkusuutliku edasitegutsemise pandiks.

Joonis 1. Eesti ettevõtete majandusnäitajate aastane muutus, 2002–2009

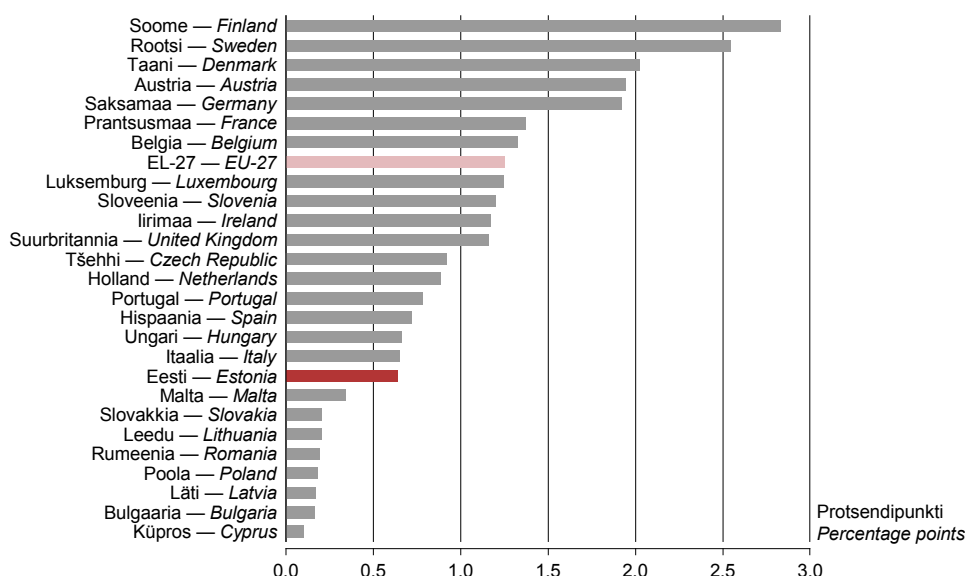
Figure 1. Yearly change in the Estonian enterprises' economic indicators, 2002–2009

Müügitulu ja kasumi andmed ei sisalda finantsvahenduse tegevusala omi.
Data on sales and profit do not include these of financial intermediation activity.

Oluline teaduspõhise majanduse suunas liikumist iseloomustav näitaja on ettevõtlussektori T&A kulutuste suhe sisemajanduse koguprodukti (SKP). Veel möödunud sajandi lõpuaastatel oli ettevõtlussektori T&A intensiivsus Eestis alla 0,2%, kuid majanduskasvu aastatel tõusis see jõudsalt, saavutades 2008. aastaks 0,56% ja 2009. aastaks 0,64% taseme. Viimane kukesamm on küll tänu võlgu SKP olulisele langusele kriisi ajal, kuid rahvusvahelises võrdluses (joonis 2) tuleb silmas pidada, et vähemal või rohkemal määral puudutas SKP langus kõiki EL-i liikmesriike. Samas oli Eesti ettevõtlussektori T&A intensiivsuse aastakeskmise juurdekasv aastatel 2000–2009 mitu korda kõrgem enamiku teiste EL-i liikmesriikide omast, vaid Portugal saavutas meiega võrreldava tulemuse.

^a http://iri.jrc.ec.europa.eu/research/scoreboard_2010.htm (18.02.2011)

Joonis 2. Ettevõtlusektori T&A kulutused võrreldes SKP-ga Euroopa Liidu riikides, 2009*Figure 2. Business enterprise sector R&D expenditure compared to GDP in the EU countries, 2009*

Allikas; Eurostat. Kreeka andmed puuduvad.

Source: Eurostat. Data on Greece are missing.

Joonisel 2 kujutatud indikaatori väärtus jagab liikmesriigid selgelt nelja gruppi, kusjuures Eesti edestab mäekõrguselt viimasesse gruppi kuuluvat 8 riiki (seal paikneb ka Kreeka, mille andmed puuduvad). Sellegipoolest tuleb tunnista, et isegi kõrge kasvutempo säilides võtab Euroopa Liidu keskmiseni jõudmine veel aastaid.

Statistilise töö “Teadus- ja arendustegevus” ettevõtlussektorit katva osa valim koosnes 2009. aastal 1722 ettevõttest ning sektori T&A kulutusteks mõõdeti 88,2 miljonit eurot ehk 1,6% vähem kui 2008. aastal. Samas jagunevad T&A kulutusi omanud ligi 400 ettevõtet nende kulutuste mahu järgi väga ebaühtlaselt. Üle 500 000 euro ulatuvaid kulutusi näitas 35 ettevõtet ning nende osatähtsus kulutuste kogusummas ulatus kahe kolmandikuni. Omakorda kahel kolmandikul ettevõtetel jäid kulutused alla 100 000 euro ja nende summaarne osatähtsus kogukulutustes alla 7%. Sealjuures ei ole selline jagunemine otseselt seotud ettevõtte suurusega (vt tabel 1), sest Eestis leidub ka märkimisväärselt T&A kulutustega mikroettevõtteid.

Tabel 1. T&A kulutused ettevõtte suuruse järgi, 2009*Table 1. Structure of R&D expenditure by enterprise size group, 2009*

(protsenti – percentages)

Hõivatute arv	Osatähtsus T&A kulutustega ettevõtete arvus	Osatähtsus T&A kulutustes	Number of employed persons
	Share in number of enterprises with R&D expenditure	Share in R&D expenditure	
0–9	51,9	17,1	0–9
10–49	18,7	22,4	10–49
50–249	21,2	21,2	50–249
250+	8,2	39,3	250+

Lõviosa T&A kulutusi tehakse teeninduses. 2009. aastal moodustasid teenindusettevõtete kulutused pisut üle kolmveerandi ettevõtlussektori T&A kogukulutustest ning tegevusalade pingerida juhtisid tarkvara loomise ja arvutisüsteemide ning andmebaaside haldamisega

tegelevad ettevõtted (tabel 2). Nimetatule järgnesid teadus- ja arendustegevuse ning finants- ja kindlustustegevuse tegevusalade ettevõtted. Töötleva tööstuse arvele langes viiendik ettevõtlussektori T&A kogukulutustest ning siin olid 2009. aastal aktiivsemad uurimis- ja arendustegevusse investeerijad arvutitootjad ning keemia-, kütteõli- ja toiduainetetööstuse ettevõtted.

Tabel 2. T&A kulutused tegevusala järgi, 2007–2009

Table 2. Structure of R&D expenditure by activity, 2007–2009

Tegevusala	T&A kulutused, miljonit eurot <i>R&D expenditure, million euros</i>			Osatähtsus, % <i>Share, %</i>			Activity
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	
Programmeerimine, konsultatsioonid jms tegevused	22,2	31,1	25,5	27,2	34,6	28,9	Computer programming, consultancy and related activities
Teadus- ja arendustegevus	7,5	10,3	15,0	9,1	11,5	17,0	Scientific research and development
Finants- ja kindlustustegevus	6,2	7,6	10,0	7,6	8,5	11,3	Financial and insurance activities
Telekommunikatsioon	..	6,6	5,9	..	7,3	6,7	Telecommunications
Hulgi- ja jaekaubandus	3,1	3,2	3,9	3,8	3,5	4,5	Wholesale and retail trade
Arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmine	5,0	2,4	3,0	6,1	2,6	3,4	Manufacture of computers, electronic and optical products
Elektrienergia, gaasi ja auruga varustamine; veevarustus	1,7	2,7	2,8	2,1	3,1	3,1	Electricity, gas and steam supply; water supply
Kemikaalide ja keemiatoodete tootmine	2,5	2,7	2,6	3,1	3,0	3,0	Manufacture of chemicals and chemical products
Koksi ja puhastatud naftatoodete tootmine	6,2	6,2	2,4	7,6	6,9	2,8	Manufacture of coke and refined petroleum products
Toiduainete ja joogitootmine	3,7	2,0	2,0	4,5	2,3	2,3	Manufacture of food products and beverages
Ülejäänud tegevusalad	..	13,4	14,0	..	14,9	15,9	Remaining activities
Kokku	81,9	89,9	88,2	100,0	100,0	100,0	Total

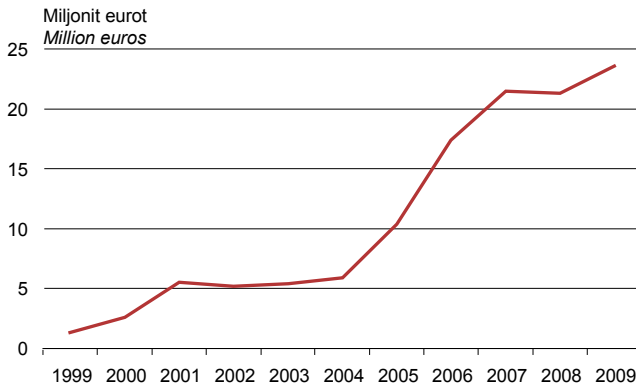
Tervishoiualased kulukad uurimused ei kajastu tabelis 2 seetõttu, et neid tehakse põhiliselt kõrgharidus- või riiklikus sektoris, kuhu meditsiinalaste teadusasutuste kõrval liigituvad ka suuremad haiglad.

Oluline roll ettevõtete T&A edendamisel on täita Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusel (EAS). Teadus- ja arendustegevuse projekte toetades rahuldas EAS 2009. aastal ligi 100 ettevõtte taotlused 18,6 miljoni euro ulatuses. Nimekirjas leidis kõige erinevamaid toote- ja tehnoloogiaarendusi või vastavaid eeluuringuid bio- ja nanotehnoloogilistest rakendusest või intelligentsest tarkvaralahendusest metsaveokärundi. Aastatega on toetuse saajate arv tunduvalt kasvanud: 2006. aastal oli T&A projektide toetuse saajate nimekirjas vaid 30 ettevõtet. Joonisel 3 on jälgitud aastatel 1999–2007 nimetatud toetust saanud ettevõtete hulgast 85 ettevõtte T&A kulutuste muutumist ajas. Nendest 85-st on neli ettevõtet tänaseks oma tegevuse lõpetanud või peatanud, sest enesest mõista ei saa T&A projektid olla 100% tulemuslikud. Jooniselt 3 on näha, et vaadeldava ettevõtete grupi T&A kulutused kasvasid hoogsalt aastatel 2005–2007 ning säilitasid saavutatud taseme kriisiaastatel, moodustades 2009. aastal veerandi ettevõtlussektori T&A kogukulutustest. Samas ei ole mõtet otsida koheseid muutusi nende ettevõtete teistest majandusnäitajatest. Isegi T&A projekti õnnestumise korral kulub aastaid, enne kui sellest tulu

hakkab saama. Eestis leidub mitmeid väikeettevõtteid, kes investorite (mitte ainult EAS-i) toel omavad järjepanu märgatavalt suuri T&A kulutusi samaaegselt olematu müügituluga.

Joonis 3. Aastatel 1999–2007 T&A projektidele EAS-i toetust saanud ettevõtete T&A kulutused, 1999–2009^a

Figure 3. R&D expenditure of enterprises that in 1999–2007 received support for R&D projects from Enterprise Estonia, 1999–2009^a

^a 85 ettevõtte andmed.

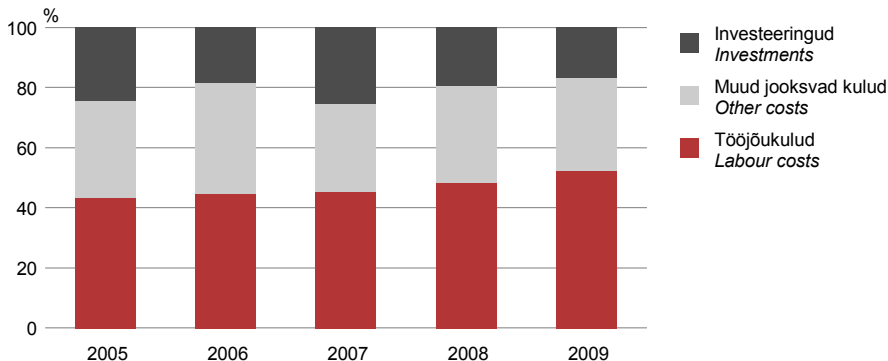
^a Data for 85 enterprises.

Analüüsidest ettevõtlussektori T&A kulutuste rahastamisallikaid, on märgatav EAS tegevus. Kui 2008. aastal rahastasid T&A kulutusi 87% ulatuses ettevõtted ja 7% ulatuses riik, siis 2009. aastal olid vastavad näitajad juba 81% ja 11%. Kolmandaks oluliseks rahastamisallikaks on välismaised investeeringud, mille osatähtsus on viimastel aastatel kõikunud 6–8% piires.

T&A suurim kuluartikkel on tööjõukulud. Viimastel aastatel on tööjõukulude osatähtsus pidevalt suurenenud (joonis 4), osaliselt on see toimunud majanduskriisi aegse investeeringute languse arvel. Põhiliselt seletab tööjõukulude osatähtsuse suurenemist aga arendustegevusega tegelenud töötajate palga kasv. Nii kasvasid tööjõukulud ühe T&A-ga seotud tööaasta kohta 2005. aasta 14 600 eurost 24 000 euronini 2009. aastal ehk rohkem kui poolteist korda.

Joonis 4. T&A kulutused kulu liigi järgi, 2005–2009

Figure 4. Structure of R&D expenditure by type of costs, 2005–2009

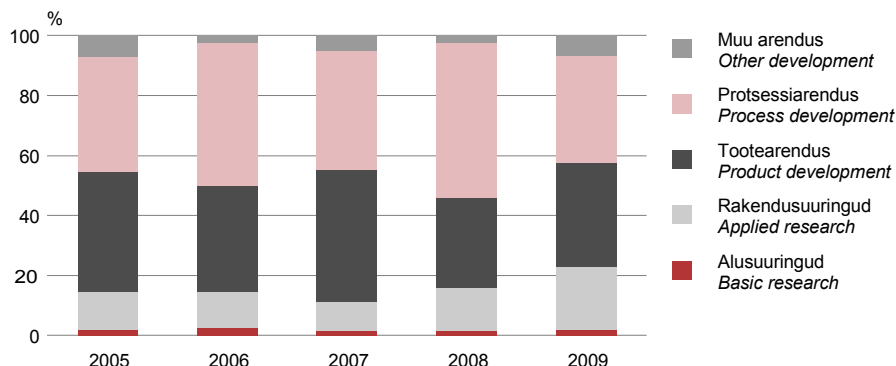

Pisut on muutunud T&A kulutuste struktuur teadus- ja arendustegevuse liigi järgi (joonis 5). Alusuuringute osatähtsus on püsinud stabiilselt 2% piires. Seevastu rakendusuuringu

osatähtsus 2009. aastal peaaegu kahekordistus võrreldes 2005. aastaga ning ulatus 21%-ni. Tehnoloogiakeskuste kõrval kulutavad baas- ja rakendusuuringutele märkimisväärsed summasid ka mitmed teised kõrg- või biotehnoloogilised ettevõtted. Lõviosa ettevõtete T&A-st kulub toote- ja protsessiarendusele ning 2009. aastal püsisid need tasakaalus – mõlema osatähtsus oli 35%.

Joonis 5. T&A kulutused T&A liigi järgi, 2005–2009

Figure 5. Structure of R&D expenditure by type of R&D, 2005–2009

Teadus- ja arendustegevusega hõivatud töötajaid oli 2009. aastal ettevõtlussektoris pisut üle kolme tuhande ehk peaaegu 900 inimest rohkem kui 2005. aastal. Kaks kolmandikku neist olid teadlased ja insenerid. Kui kasumitaotluseta institutsioonilistes sektorites valitseb T&A töötajate hulgas sooline tasakaal, siis ettevõtlussektoris oli 2009. aastal teadlaste ja inseneride hulgas vaid 27% õrnema soo esindajaid. Tõsi, arenenud tööstusmaade ettevõtetes on see disproportsioon veelgi suurem.

Kiiremini kui T&A töötajate arv on kasvanud nende haridustase. 2009. aastal loendati ettevõtlussektori T&A töötajate hulgas 274 doktorit ja 688 magistrat, kes moodustasid peaaegu kolmandiku T&A töötajate koguarvust. Võrdluseks: 2005. aastal leidis vaid 166 doktorit. T&A-ga hõivatud töötajad kulutasid 2009. aastal keskmiselt 60% oma tööajast T&A-le. Soomes ja Sloveenias on sama näitaja üle 80%. Erinevus tuleneb sellest, et paljudel juhtudel ei ole Eesti ettevõtetes T&A koondunud eraldi üksusse, vaid sellega hõivatud töötajad täidavad ka tootmisülesandeid.

Ettevõtlussektori majanduskriisi aegne T&A kulutuste stabiilsus lubab loota, et uuesti tõusule rühkivas majanduskeskkonnas jätkub viimase aastakümne tõusutrend ning Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias “Teadmistepõhine Eesti” püstitatud eesmärgid täidetakse.

INFOTEHNOLOOGIA

Arvutit ja interneti kasutavad peaaegu kõik vähemalt kümne hõivatuga ettevõtted. Üksikud ettevõtted, kes saavad läbi arvutita, kasutavad asjaajamiseks ja aruandluseks enamasti raamatupidamisfirmade teenuseid või tegeleb sellega emafirma.

Internetiühenduse levik

Internetiühenduse puhul on oluline selle kiirus. Kitsasribaühendust kasutades luuakse internetiühendus teenusepakkuja sissehelistamiskeskuse numbrile helistades. Kasutades selleks telefoniliini, hõivab see liini ja interneti kasutamise ajal helistada ei saa. ISDN-ühendus võimaldab aga samal ajal ka helistada. Lairibaühendus (nt DSL Digital Subscriber Line'i tüüpi ühendused, internetiühendus kaabelmodemi kaudu) on kitsasribaühendusest oluliselt kiirem. Üht kaablit mööda edastatakse samal ajal mitut signaali, näiteks üht kaabel-TV koaksiaalkaablit pidi jõuab televiisorini sadu teleprogramme, kusjuures sama kaablit kasutatakse ka internetiühenduseks. DSL-tehnoloogia (nt ADSL) puhul kasutatakse andmeedastuseks telefoniliine.

Tabel 1. Interneti püsiühendusega ettevõtted tegevusala jägi, 2006–2010

Table 1. Enterprises with fixed broadband connection to the Internet by economic activity, 2006–2010
(protsenti – percentages)

Tegevusala	2006	2007	2008	2009	2010	Economic activity
Põllumajandus, metsa- majandus ja kalapüük	70	80	80	86	89	Agriculture, forestry and fishing
Mäetööstus	77	71	94	81	84	Mining and quarrying
Töötlev tööstus	74	76	87	86	88	Manufacturing
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	87	93	90	92	94	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	77	82	86	76	85	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Ehitus	73	76	87	82	84	Construction
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	77	81	90	88	89	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Veondus ja laondus	77	79	83	84	87	Transportation and storage
Majutus ja toitlustus	67	72	83	84	82	Accommodation and food service activities
Info ja side	90	89	98	95	93	Information and communication
Finants- ja kindlustus- tegevus	87	82	93	91	89	Financial and insurance activities
Kinnisvarategevus	76	63	74	77	88	Real estate activities
Kutse-, teadus- ja tehnikategevus	82	87	95	92	94	Professional, scientific and technical activities
Haldus- ja abitegevused	70	75	86	92	85	Administrative and support service activities
Haridus	76	76	96	95	92	Education
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	81	88	97	88	90	Human health and social work activities
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	75	79	79	85	91	Arts, entertainment and recreation
Muud teenindavad tegevused	50	54	88	83	99	Other service activities
KOKKU	75	78	88	86	88	TOTAL

2010. aasta jaanuaris oli kümnest ettevõttest üheksal interneti püsiühendus. Endiselt kasutasid ettevõtted enim DSL-püsiühendust. Aeglasemaid internetiühenduse liike (sissehelistamine, ISDN,

mobiilne ühendus) kasutati vähem ja koos püsiühendusega. Suurenenud on mobiilse interneti kasutajate arv: 2009. aastal kasutas seda kaks, 2010. aastal kolm ettevõtet kümnest. Mobiilsidevõrgud on arendanud 3G- ja 3,5G-tehnoloogial põhinevaid internetiühendusi, mis võimaldavad kasutada mobiilset lairibaühendust peale mobiiltelefoni ka sülearvutil. Et mobiilse lairiba kasutamine ei ole seotud ühe kindla asukohaga, võimaldab see paljudel juhtudel, eriti väiksemates ettevõtetes, loobuda fikseeritud lairibaühendusest.

Tabel 2. Interneti püsiühendusega ettevõtted suuruse järgi, 2006–2010

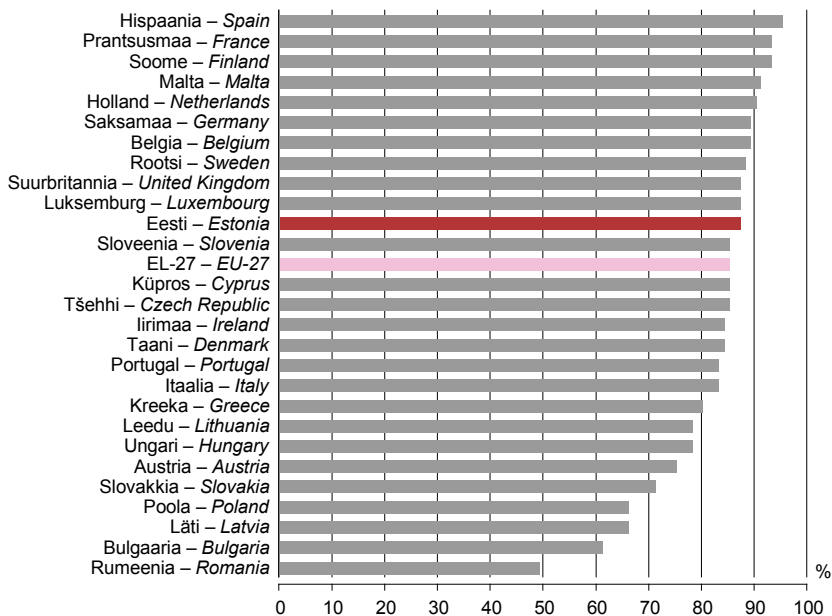
Table 2. Enterprises with fixed broadband connection to the Internet by size groups, 2006–2010
(protsenti – percentages)

Hõivatute arv	2006	2007	2008	2009	2010	Number of persons employed
10–19	71	73	84	82	84	10–19
20–49	74	81	89	89	91	20–49
50–99	84	86	93	91	92	50–99
100–249	91	91	96	96	95	100–249
250+	96	94	98	97	99	250+
KOKKU 10+	75	78	88	86	88	TOTAL 10+

Eurostati andmetel oli 2010. aastal 94%-l EL-i riikide ettevõtetel internetiühendus, sealjuures 85%-l püsiühendus. Internetiühendusega ettevõtete osatähtsus oli suurim Soomes (100%), Hollandis ja Slovakkias (mõlemas 98%). Püsiühenduse kasutajaid oli kõige rohkem Hispaanias (94%), Soomes ja Prantsusmaal (mõlemas 93%). Eurostati vaadeldavate tegevusaladega Eesti ettevõtetest oli internetiühendus 96%-l ja püsiühendus 87%-l.

Joonis 1. Interneti püsiühendusega ettevõtted Euroopa Liidus, jaanuar 2010^a

Figure 1. Enterprises with broadband connection to the Internet in the European Union, January 2010^a

^a EMTAK 2008 tegevusalade C–N ja 95.1 alla kuuluvad ettevõtted (v.a finants- ja kindlustustegevus ning veterinaaria), kus on vähemalt 10 hõivatut.

^a The economic activities of EMTAK 2008 (NACE Rev.2) from C to N and 95.1 are included, except financial and insurance activities and veterinary activities, enterprises with at least 10 persons employed.

Allikad: Statistikaamet, Eurostat.
Sources: Statistics Estonia, Eurostat.

Infotehnoloogiliste rakenduste kasutamine

Seitsmel Eesti ettevõttel kümnest oli 2010. aasta jaanuaris veebisait, millel tutvustatakse peamiselt oma tooteid ja teenuseid. Sellega on Eesti Euroopa Liidu keskmisel tasemel. Sagedamini omasid veebilehte suuremad ettevõtted. Kõige rohkem oli veebilehega ettevõtteid haridus- ning finants- ja kindlustusvaldkonnas: oma veebisait oli peaaegu kõigil nende valdkondade ettevõtetel. Kõige vähem oli veebilehega ettevõtteid põllu- ja metsamajanduse ning kalapüügi tegevusalal – vaid viiendikul neist.

Tabel 3. Veebilehega ettevõtted tegevusala jägi, 2006–2010

Table 3. Enterprises with website by economic activity, 2006–2010

(protsenti – percentages)

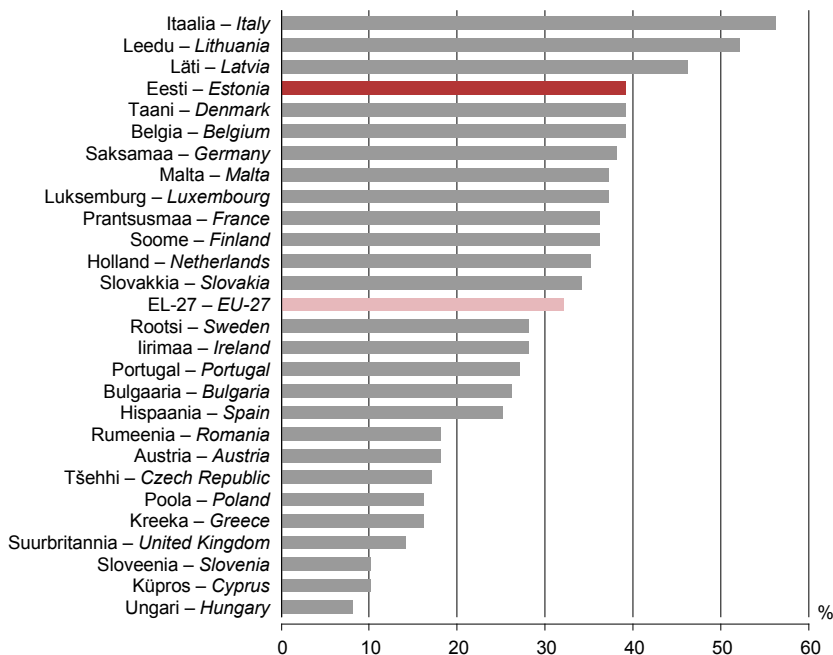
Tegevusala	2006	2007	2008	2009	2010	Economic activity
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	17	22	19	18	20	Agriculture, forestry and fishing
Mäetööstus	36	46	50	58	43	Mining and quarrying
Töötlev tööstus	58	64	65	69	70	Manufacturing
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	42	39	47	53	56	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	57	68	72	85	79	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Ehitus	47	47	53	53	59	Construction
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	58	64	72	73	72	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Veondus ja laondus	53	57	60	62	61	Transportation and storage
Majutus ja toidlustus	67	68	69	69	71	Accommodation and food service activities
Info ja side	88	91	87	85	90	Information and communication
Finants- ja kindlustustegevus	93	78	90	88	93	Financial and insurance activities
Kinnisvarategevus	45	43	47	50	53	Real estate activities
Kutse-, teadus- ja tehnikategevus	77	80	86	85	88	Professional, scientific and technical activities
Haldus- ja abitegevused	58	65	67	70	78	Administrative and support service activities
Haridus	90	97	88	100	96	Education
Tervishoid ja sotsiaalsektori tegevused	51	56	59	58	65	Human health and social work activities
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	84	85	81	82	84	Arts, entertainment and recreation
Muud teenindavad tegevused	34	45	75	68	90	Other service activities
KOKKU	56	60	64	66	68	TOTAL

Automaattöötlust võimaldavate e-arvete kasutamist on uuritud alates 2007. aastast. Kui 2007. aastal oli e-arveid saanud ettevõtete osatähtsus kaks korda suurem kui e-arveid saatnute oma (vastavalt kümnendik ja viiendik), siis 2010. aastal nende ettevõtete osatähtsus ühtlustus:

mõlemad oli vähemalt kümne töötajaga ettevõtete seas umbes kolmandik. E-arvete kasutuselt on Eesti EL-is esirinnas. Suurem kui Eestis on e-arveid saanud või saatnud ettevõtete osakaal vaid Itaalias, Leedus ja Lätis. Kõige vähem on e-arveid kasutanud ettevõtteid EL-i liikmesriikidest Ungaris – vaid 8% ettevõtetest.

Joonis 2. E-arveid saatnud või saanud ettevõtted Euroopa Liidus, jaanuar 2010^a

Figure 2. Enterprises having sent or received e-invoices in the European Union, January 2010^a

^a EMTAK 2008 tegevusalade C–N ja 95.1 alla kuuluvad ettevõtted (v.a finants- ja kindlustustegevus ning veterinaaria), kus on vähemalt 10 hõivatut.

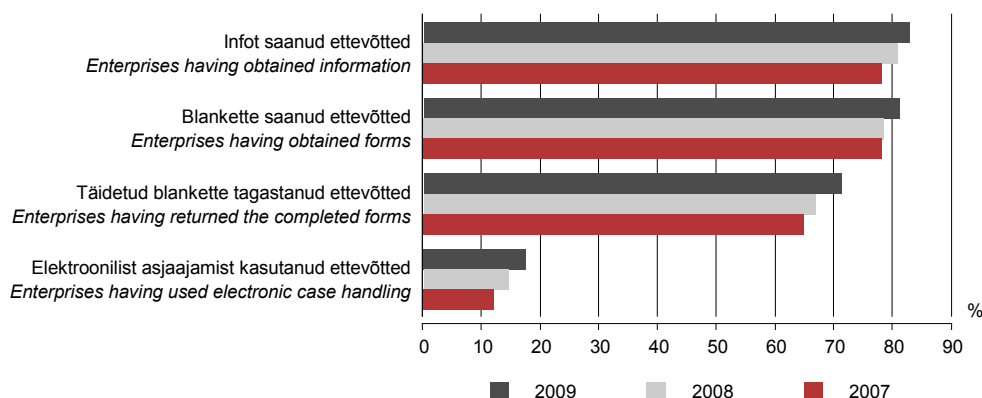
^a The economic activities of EMTAK 2008 (NACE Rev.2) from C to N and 95.1 are included, except financial and insurance activities and veterinary activities, enterprises with at least 10 persons employed.

Allikad: Statistikaamet, Eurostat.

Sources: Statistics Estonia, Eurostat.

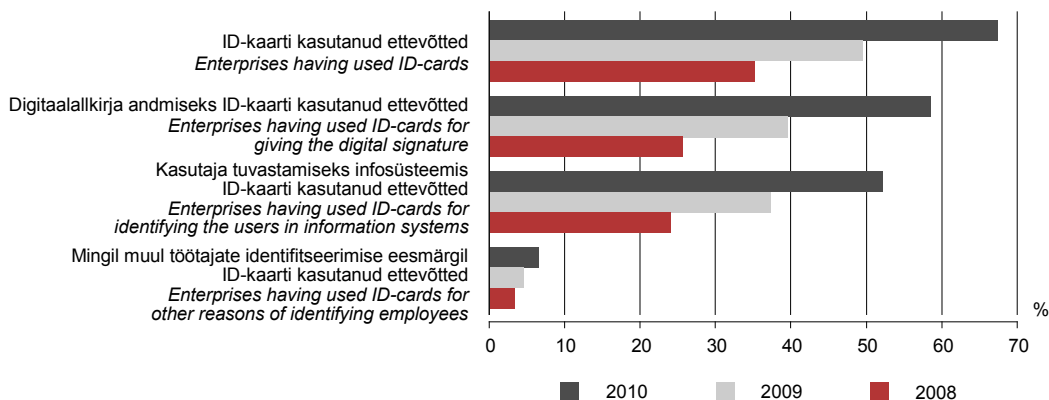
Avaliku sektori e-teenuste kasutamine

Eesti valitsuses 2006. aastal heaks kiidetud „Infoühiskonna arengukava 2013” seab eesmärgiks muuta ühiskond ja majanduselu tõhusamaks ning konkurentsivõimelisemaks, kasutades selleks laialdaselt info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (IKT). Avaliku sektori e-teenuseid arendatakse pidevalt, luues juurde üha uusi teenuseid ja muutes olemasolevaid kasutajasõbralikumaks. Näiteks e-äriregistri abil ja interneti vahendusel on võimalik luua ettevõtte, esitada elektrooniliselt majandusaasta aruannet; e-maksuameti abil saab asukohast ja kellaajast sõltumata ning ametnikega otseselt suhtlemata deklareerida sotsiaal-, käibe- ja tulumaksu. Soovides paberikulu vähendada kasutavad ettevõtted aina aktiivsemalt avaliku sektori pakutavaid e-suhtluse võimalusi. Üha enam laadivad ettevõtted blankette alla ja tagastavad neid interneti teel. Avaliku sektori veebisaidilt otsis 2009. aastal infot ja laadis sealt blankette alla kaheksa ettevõtet kümnest. Seitse ettevõtet kümnest on blankette tagastanud interneti teel.

Joonis 3. Avaliku sektoriga suhtlemiseks internetti kasutanud ettevõtted, 2007–2009
Figure 3. Enterprises having used Internet for interaction with public authorities, 2007–2009

Elektroonilist isikutuvastust võimaldavaid riiklikke ID-kaarte hakati Eestis välja andma 2002. aastal. Vaatamata elektroonilise isikutuvastuse võimalusele kasutati ID-kaarti algusaastatel peamiselt isikut tõendava dokumendina. Nüüdseks, mil ID-kaarti tarvitab üle miljoni Eesti elaniku, on selle kasutamise hõlbustamiseks ja kasutusala laiendamiseks tarvitusele võetud mitmeid tarkvarasüsteeme ning hulgaliselt välja jagatud digitaalallkirjastamiseks vajalikku tarkvara. ID-kaardi elektroonilise isikutuvastamise (e-ID) funktsioone kasutatakse nii avalikus kui ka erasektoris.

ID-kaardi kasutamist vähemalt kümne hõivatuga ettevõtetes uurib Statistikaamet alates 2008. aastast. Selle aja jooksul on ID-kaardi kasutajate arv suurenenud ligi kaks korda. Kui 2008. aasta jaanuaris kasutas ID-kaarti kolmandik vähemalt kümne hõivatuga ettevõtetest, siis 2010. aasta jaanuaris kaks kolmandikku. Rohkem kasutavad ID-kaarti suured ettevõtted. Enim kasutatakse ID-kaarti digitaalallkirja andmiseks ja kasutaja tuvastamiseks infosüsteemides. Kõige rohkem kasutavad ID-kaarti tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande-, finants- ja kindlustus- ning kutse-, teadus- ja tehnikategevuse ettevõtted, kõige vähem aga majutus- ja tootlustusettevõtted.

Joonis 4. ID-kaarti kasutanud ettevõtted, 2008–2010
Figure 4. Enterprises having used ID-card, 2008–2010

E-kaubandus

Kuigi Eesti on paljude näitajate poolest eesrindlik e-riik, siis e-kaubanduses on arenguruumi veel palju. Kümne või enama hõivatuga ettevõtetest ostis 2009. aastal interneti kaudu (vähemalt 1% koguostudest) 18 %, EL-i ettevõtetest 28%. Kõige rohkem interneti kaudu oste teinud ettevõtteid oli Rootsis ja Belgias – üle poole ettevõtetest. Kõige vähem on internetis oste teinud Bulgaaria ja Rumeenia ettevõtted, vastavalt 4% ja 7%. Kaupu ja teenuseid müüs (rohkem kui 1% müügitulust) 2009. aastal interneti kaudu 10% Eesti ja 14% EL-i ettevõtetest. Interneti teel kaupu või teenuseid müünud ettevõtteid oli kõige rohkem Belgias, Taanis ja Rootsis ning kõige vähem Bulgaarias ja Itaalias.

Nii Eestis kui ka EL-is oli kõige rohkem interneti või muude arvutivõrkude kaudu müünud ettevõtteid majutusettevõtete ja reisiteenuste pakkujate hulgas. Suuremate ettevõtete hulgas oli e-kaubanduse kasutajaid rohkem kui väiksemate ettevõtete seas. See trend oli valdav kogu EL-is, kuid Eestis oli erinevus suurem kui EL-is keskmiselt.

Allikad Sources

Eurostati andmebaas. (2010). [e-andmebaas]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/information_society/data/database

(18.04.2011)

VÄLISKAUBANDUS

2010. aastal suurenes kaupade eksport ja import oluliselt võrreldes 2009. aastaga. Eksporti aastakäive saavutas siiani kõrgeima taseme, kaubavahetuse puudujääk vähenes. Eestis oli üle 10 000 eksportija ning nende arv on viimastel aastatel suurenenud. Pooled eksportijatest tegutsesid kas hulgikaubanduses või töötlevas tööstuses.

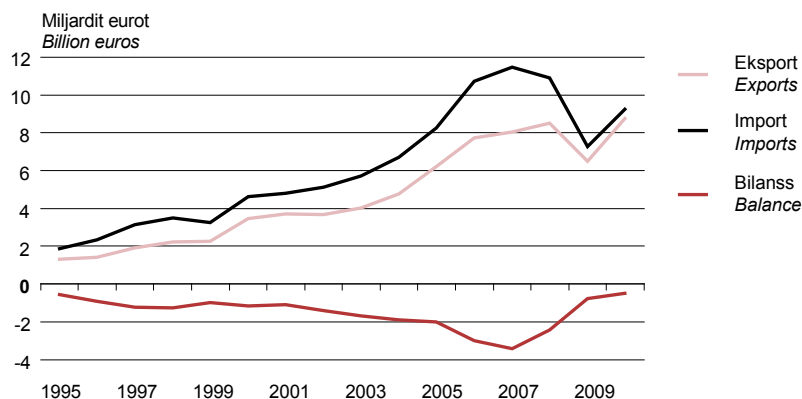
Eesti väliskaubandus ja eksportijad 2010. aastal

2010. aastal eksporditi Eestist kaupu jooksevhindades 8,75 miljardi euro väärtuses ning imporditi Eestisse 9,24 miljardi euro eest. 2009. aastaga võrreldes suurenes eksport 35% ja import 27%. Samuti ületas ekspordi aastakäive senise kõrgeima ehk 2008. aasta taseme. Kaubavahetuse kasv kiirenes eriti aasta lõpukuudel, mil majanduskeskkond paranes nii Eestis kui ka partnerriikides. Eurostati andmetel suurenes Euroopa Liidu (EL-27) riikide eksport 2010. aastal keskmiselt 18% ja import 19%. Eesti eksport kasvas EL-i riikide seas enim, import kasvas kiiremini vaid Leedus ja Rootsis.

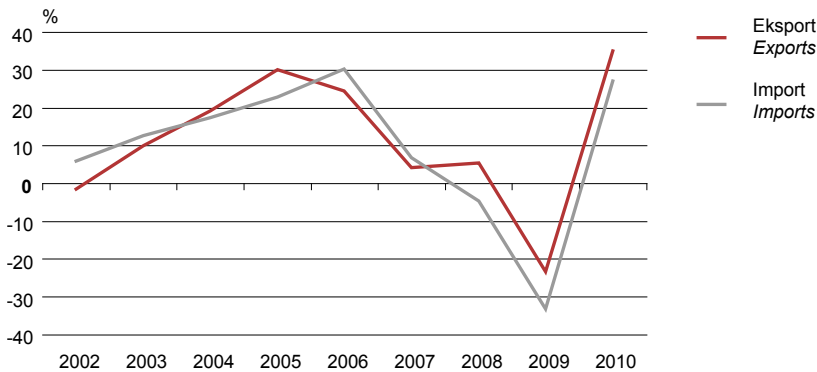
Kuna 2010. aastal suurenes eksport enam kui import, siis vähenes ka Eesti kaubavahetuse puudujääk. Kui 2009. aastal oli puudujääk 0,78 miljardit eurot, siis 2010. aastal vaid 0,49 miljardit eurot. Aastases arvestuses pole Eesti kaubavahetuse puudujääk varem nii väike olnud, senine väikseim oli 1995. aastal – 0,57 miljardit eurot.

Joonis 1. Eesti kaubavahetus, 1995–2010

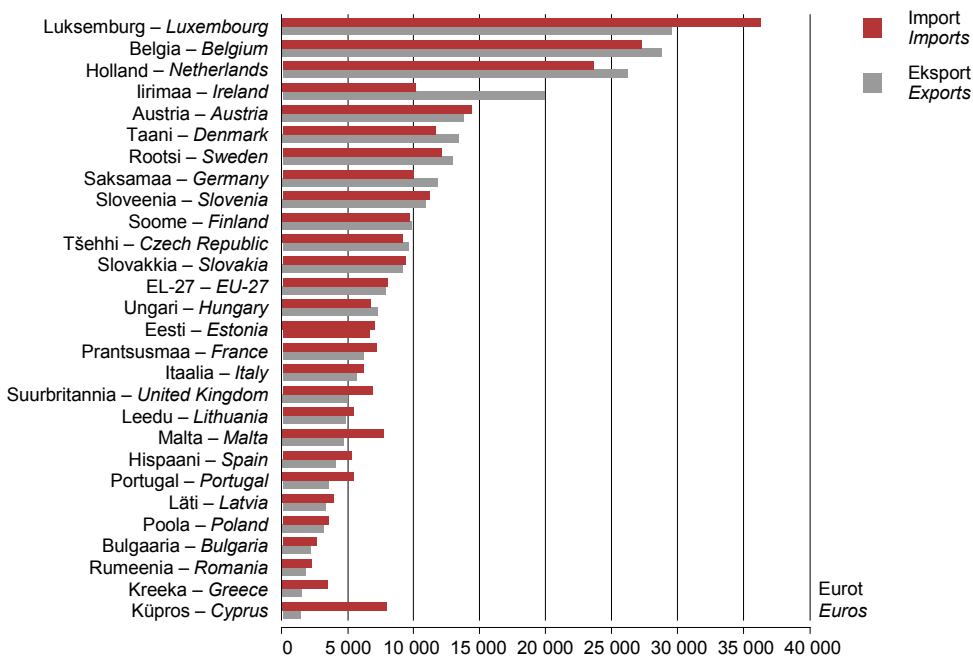
Figure 1. Estonia's foreign trade, 1995–2010

Ekspordi ja impordi aastane kasvutempo oli kõrge EL-iga liitumise järgsetel aastatel. 2007. aastal hakkas kasvutempo aeglustuma ning 2009. aastaks oli väliskaubanduse kasv asendunud globaalse majanduskriisi tõttu järsu langusega (eksport vähenes 23% ning import 33%). 2010. aastal toimus pööre paremusele ning eksport ja import hakkasid taas suurenema.

Joonis 2. Eksporti ja impordi muutus võrreldes eelmise aastaga, 2002–2010
Figure 2. Change in exports and imports compared to the previous year, 2002–2010

Euroopa Liidu riikide eksport ja import

Eesti eksport kasvas 2010. aastal EL-i riikide seas kõige kiiremini. 2010. aastal kasvas eksport EL-is 18% ja import 19% võrreldes 2009. aastaga. Eksport suurenes kõikides EL-i liikmesriikides v.a Luksemburg, kus see 2% langes. Suurim ekspordi kasv oli Eestis (35%), Leedus ja Bulgaarias (mõlemas 33%). Import kasvas samuti kõikides liikmesriikides v.a Kreekas, kus see koguni kahanes 21%. Import kasvas kõige rohkem Leedus (34%), Rootsis (30%) ning Eestis (27%).

Joonis 3. Euroopa Liidu riikide eksport ja import elaniku kohta, 2010
Figure 3. Exports and imports per capita in the EU countries, 2010

2010. aastal oli Eesti eksport 6529 eurot ja import 6912 eurot elaniku kohta. Kuigi see näitaja on EL-i keskmisest (vastavalt 7758 ja 7886 eurot) väiksem, edestab Eesti paljusid teisi euroliidu riike. Nii ületas Eesti eksport elaniku kohta Läti näitajat 2,1 korda ning Leedu oma 1,4 korda. Eksport elaniku kohta oli kõige väiksem Küprosel ja Kreekas, seejärel Rumeenias ja Bulgaarias. Ekspordis ei kajastu aga ainult riigi omatoodang, vaid ka kaupade vahendamine selle riigi kaudu. Kõige enam mõjutab see Belgia ja Hollandi väliskaubandust, kus eksport ja import elaniku kohta

olid ühed suurimad. Kui Saksamaa andis 2010. aastal 25% kogu EL-i ekspordist ja 20% impordist, siis Eesti osatähtsus oli nii ekspordis kui impordis vaid 0,2%.

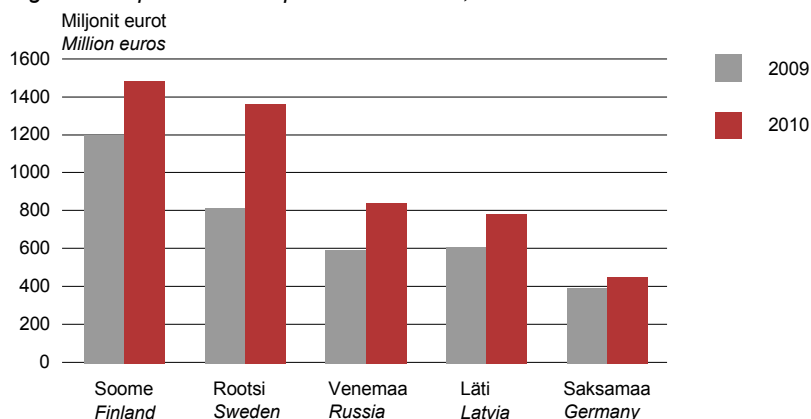
Eesti peamised partnerriigid

2010. aastal eksporditi Eestist kaupu 175 riiki ja imporditi Eestisse 114 riigist. Väliskaubanduse bilanss oli positiivne 126 riigiga. Suurim kaubavahetuse ülejääk, 358 miljonit eurot, tekkis kaubavahetuses Rootsi, järgnesid kaubavahetus Ameerika Ühendriikide (ülejääk 238 miljonit eurot) ja Norraga (171 miljonit eurot). Suurim kaubavahetuse puudujääk, 585 miljonit eurot, oli aga Saksamaaga. Suur puudujääk tekkis ka Poola (451 miljonit eurot) ja Leeduga (286 miljonit eurot).

Kõige rohkem eksporditi Eestist kaupu Soome (17% koguekspordist). Eksport Rootsi oli 16% ja eksport Venemaale 10% Eesti koguekspordist. Võrreldes 2009. aastaga suurenes kaupade väljavedu 2010. aastal kõikidesse peamistesse partnerriikidesse, sealjuures kõige enam Rootsi (553 miljoni euro võrra ehk 68%) ning Soome (287 miljoni euro võrra ehk 24%). Eksport Venemaale suurenes samuti oluliselt – 41%.

Joonis 4. Eksport suurematesse partnerriikidesse, 2009–2010

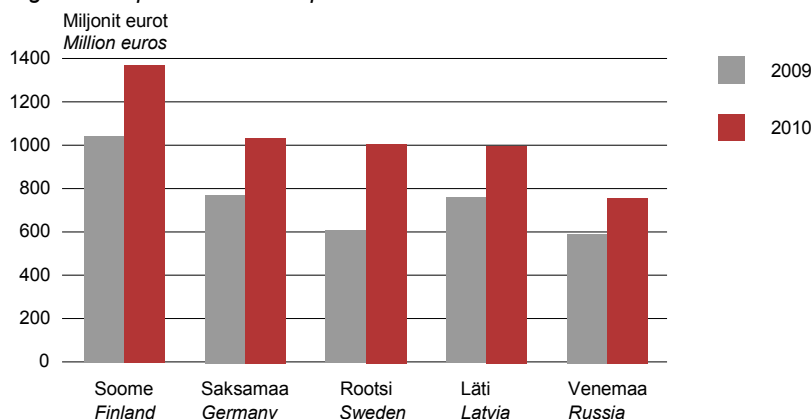
Figure 4. Exports to main partner countries, 2009–2010

Eestisse imporditi 2010. aastal kõige rohkem kaupu samuti Soomest – 15% koguimpordist. Seejärel Saksamaalt, Rootsist ja Lätist (igaühe osatähtsus Eesti koguimpordis 11%). 2010. aastal suurenes kaupade sissevedu kõikidest peamistest partnerriikidest. Enim suurenes import Rootsist (400 miljoni euro võrra ehk 66%), Soomest ja Saksamaalt (vastavalt 330 ja 267 miljoni euro võrra). Vaid import Leedust vähenes veidi võrreldes 2009. aastaga.

Joonis 5. Import suurematest partnerriikidest, 2009–2010

Figure 5. Imports from main partner countries, 2009–2010

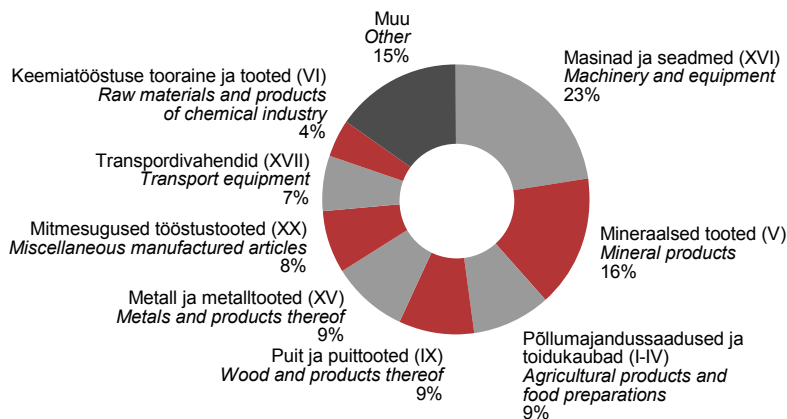
EL-i riikide osatähtsus Eesti kaubavahetuses oli nii 2009. kui ka 2010. aastal ekspordis 69% ja impordis 80%. EL-i riikidega peetud kaubavahetuse puudujääk oli 2010. aastal 1,37 miljardit eurot ja jäi enam-vähem 2009. aasta tasemele. Kaubavahetuse bilanss EL-i väliste riikidega oli 2010. aastal positiivne: sinna eksporditi kaupu 877 miljoni euro eest rohkem kui imporditi. Eksport euroala riikidesse (EA-16) moodustas 31% Eesti koguekspordist, import euroalast aga 38% koguimpordist.

Väliskaubandus kaubajaotise järgi

2010. aastal viidi Eestist enim välja masinaid ja seadmeid (23% koguekspordist), järgnesid mineraalsed tooted (sh bensiin, põlevkiviõli ja elektrienergia), moodustades 16% koguekspordist, ning toidukaubad ja põllumajandussaadused (9%). Võrreldes 2009. aastaga suurenes kõikidesse suurematesse kaubajaotistesse kuuluvate kaupade eksport. Enim, 708 miljoni euro võrra ehk 56% suurenes masinate ja seadmete eksport. 294 miljoni euro võrra ehk 27% suurenes ka mineraalsete toodete eksport. Väärtuseliselt suurenes ka puidu ja puittoodete, metallide ja metalltoodete ning põllumajandussaaduste ja toidukaupade eksport.

Joonis 6. Eesti eksport kaubajaotise järgi, 2010.

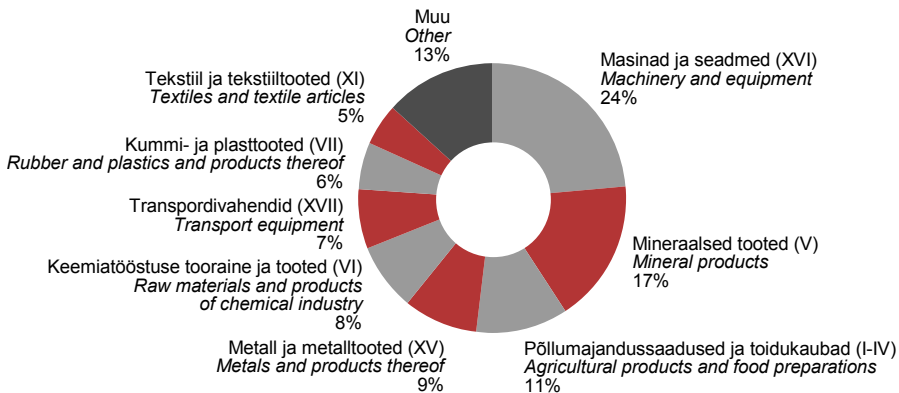
Figure 6. Estonia's exports by commodity section, 2010

2010. aastal imporditi Eestisse kõige rohkem samuti masinaid ja seadmeid (24% koguimpordist), mineraalseid tooteid (17%) ning põllumajandussaadusi ja toidukaupu (11%). Import kasvas kõigis peamistes kaubajaotistes. Enim ehk 770 miljoni euro võrra suurenes masinate ja seadmete importkäive. 2010. aastal imporditi neid kaubaartikleid Eestisse 2,2 miljardi euro eest ehk 55% rohkem kui 2009. aastal. Oluliselt suurenes ka metallide ja metalltoodete sissevedu. 2010. aastal toodi neid Eestisse 828 miljoni euro väärtuses, mis on 48% rohkem kui aasta varem.

Joonis 7. Eesti import kaubajaotise järgi, 2010

Figure 7. Estonia's imports by commodity section, 2010

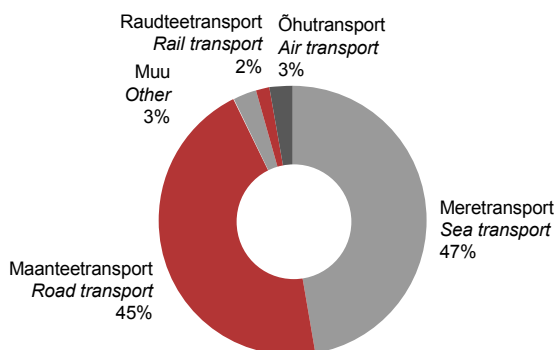
Positiivne oli puidu ja puittoodete (539 miljonit eurot) ning mitmesuguste tööstuskaupade, sh mööbli (461 miljonit eurot) kaubandusbilanss. Kõige suurem puudujääk oli keemiatööstuse tooraine ja toodete ning kummi- ja plasttoodete kaubavahetuses (vastavalt 342 ja 240 miljonit eurot).

Eksport ja import transpordiliigi järgi

2010. aastal eksporditi Eestist kaupu peamiselt mere- ja maanteetranspordi kasutades (kaupade väärtus vastavalt 47% ja 45% Eesti ekspordi väärtusest, kogutud andmete põhjal). Raudteel eksporditi vaid 2% kaupadest. Seda seletab asjaolu, et raudteetranspordiga liigub peamiselt vaid transiitkaup, mille vedu ei kajastu kaupade ekspordi statistikas.

Joonis 8. Eksport transpordiliigi järgi, 2010

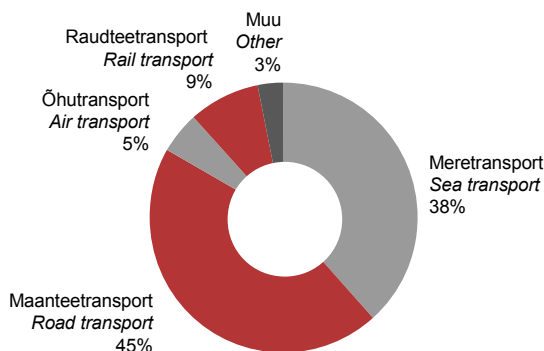
Figure 8. Exports by mode of transport, 2010

2010. aastal imporditi Eestisse kaupu peamiselt maanteetranspordiga (kaupade väärtus 45% imporditud kaupade väärtusest, kogutud andmete põhjal). Meritsi imporditi 38% ning raudteel 9% kaupadest.

Joonis 9. Import transpordiliigi järgi, 2010

Figure 9. Imports by mode of transport, 2010

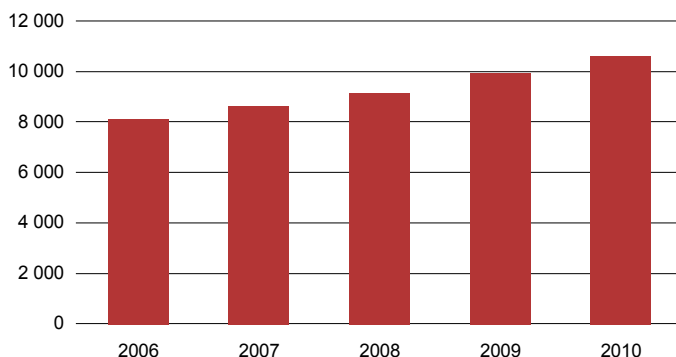
Eesti eksportijad

Eestis oli 2010. aastal 10 650 eksportivat ettevõtet. Nende arv on viimastel aastatel kasvanud ning 2010. aastal eksportis 682 ettevõtet rohkem kui 2009. aastal. Ligi veerand eksportivatest

ettevõtetest ehk 2622 eksportijat tegeles 2010. aastal hulgikaubandusega (EMTAK 46). Töötlevas tööstuses (EMTAK 10-33) eksportis 2476 ettevõtet. Kõige rohkem oli eksportivaid töötleva tööstuse ettevõtteid puidutöötlemise ja puittoodete tootmise tegevusalal (EMTAK 16) ning metalltoodete tootmises (EMTAK 25) – mõlemas valdkonnas ligi 400 eksportijat. Võrreldes 2009. aastaga lisandus kõige enam eksportijaid järgmistesse valdkondadesse: jaekaubandus (83 ettevõtet), eriehitustööd (60) ning büroohaldus (57). Töötleva tööstuse tegevusaladel jäi eksportijate arv 2010. aastal samaks mis 2009. aastal: eksportijate arv suurenes mööblitootmises (232-lt 244-le) ning vähenes rõivatootmises (155-lt 138-le).

Joonis 10. Eksportijate arv Eestis, 2006–2010

Figure 10. Number of exporters in Estonia, 2006–2010

Kui 2006. aastal andsid Eesti viis suuremat eksportijat 25% Eesti koguekspordi käibest, siis 2010. aastal vaid 18%, mis näitab, et Eesti ekspordi kontsentratsioon on kahanenud. 2007. ja 2008. aastal oli viie suurima eksportija osatähtsus koguekspordis veel väiksem, vaid 13%. Eesti 10 650 eksportijast andsid 100 suuremat 2010. aastal üle poole Eestist eksporditavate kaupade väärtusest.

Tabel 1. Eksportijate osatähtsus Eesti koguekspordis

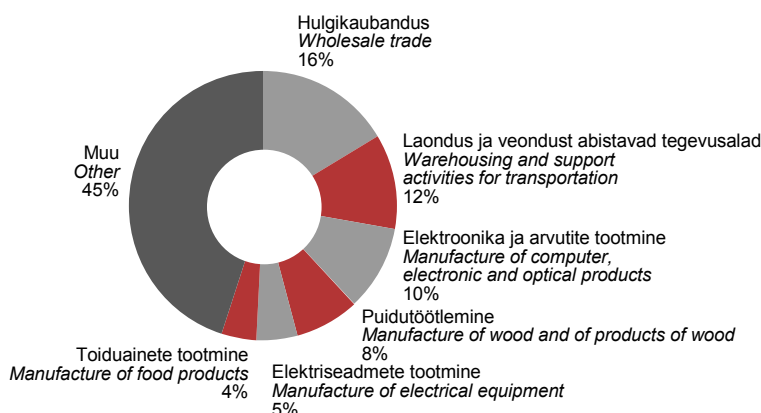
Table 1. Share of exporters in Estonia's total exports

(protsenti – percentage)

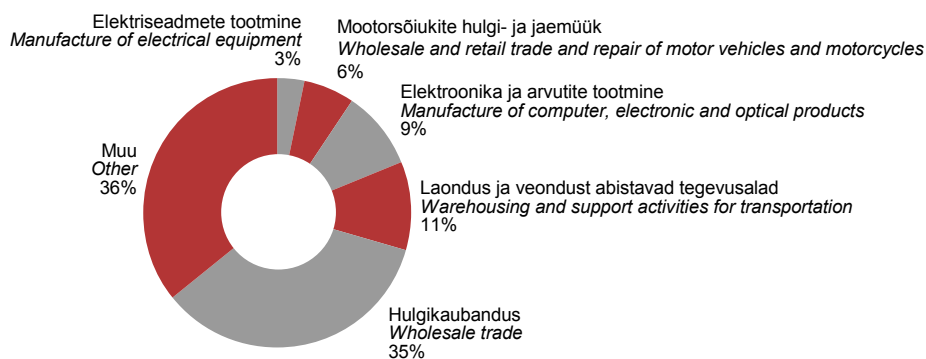
Eksportijate arv Number of exporters	2006	2007	2008	2009	2010
5	24,8	13,4	12,9	14,6	17,8
10	28,9	18,5	18,4	19,5	23,1
50	45,7	37,8	37,9	37,9	41,5
100	56,2	49,6	49,6	48,9	52,1

Eksport ja import ettevõtete tegevusala järgi

2010. aastal andsid suurima osa ehk 16% Eesti koguekspordi käibest hulgikaubandusega tegelevad eksportijad. Järgnesid laonduses (EMTAK 52) (12%), elektroonika ja arvutite tootmises (10%) ning puidutöötlemises ja puittoodete tootmises (8%) tegutsevad ettevõtted. Võrreldes 2009. aastaga suurenes aga enim arvuteid ja elektroonikaseadmeid tootvate (434 miljoni euro võrra) ning hulgikaubanduse (388 miljoni euro võrra) ettevõtete eksport. Eksport vähenes järgmistel tegevusaladel: koksi ja puhastatud naftatoodete tootmine (33 miljoni euro võrra) ning jaekaubandus (19 miljonit euro võrra).

Joonis 11. Eesti eksport tegevusala järgi, 2010*Figure 11. Estonia's exports by economic activity, 2010*

Suurima importkäibega olid samuti hulgikaubandusega (35% Eesti koguimpordist) ning laondusega (11%) tegelevad ettevõtted. Võrreldes 2009. aastaga suurenes enim järgmiste tegevusalade ettevõtete importkäive: hulgikaubandus (531 miljoni euro võrra), arvutite ja elektroonikaseadmete tootmine (513 miljoni euro võrra), mootorsõidukite hulgi- ja jaemüük (157 miljoni euro võrra) ning jaekaubandus (120 miljoni euro võrra).

Joonis 12. Eesti import tegevusala järgi, 2010*Figure 12. Estonia's imports by economic activity, 2010***Kokkuvõte**

Eesti 2010. aasta eksport ületas ka siiani kõrgeima ehk 2008. aasta taseme. Sisenõudluse taastumine Eestis ja naaberriikides suurendas 2010. aastal nii Eesti eksporti kui ka importi. See omakorda on avaldanud mõju Eesti kiiremale väljumisele ülemaailmsest majandus- ja finantskriisist.

Tabel 2. Eksport kaubagrupi järgi, 2009–2010

Table 2. Exports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Kaubajaotis ja -grupp Kni järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
KOKKU	6 489,4	8 753,5	35	TOTAL
I JAOTIS	233,3	320,2	37	SECTION I
01 Elusloomad	33,2	30,6	-8	Live animals
02 Liha ja söödav rups	28,9	38,0	31	Meat and edible meat offal
03 Kalad ja vähid, limused ja muud veeselgrootud	74,0	104,5	41	Fish and crustaceans, molluscs
04 Piim ja piimatooted; linnumunad; naturaalne mesi	96,3	146,2	52	Dairy products; bird's eggs; natural honey
05 Mujal nimetamata loomsed tooted	0,9	0,9	0	Products of animal origin, not elsewhere specified or included
II JAOTIS	6 489,4	8 753,5	27	SECTION II
06 Eluspuud ja muud taimed; taimesibulad, -juured jms; lõike- lilled ja dekoratiivne taimmaterjal	3,6	3,4	-6	Live trees and other plants; cut flowers and ornamental foliage
07 Köögivili ning söödavad juured ja mugulad	4,3	6,3	47	Edible vegetables and certain roots and tubers
08 Söödavad puuviljad, marjad ja pähklid; tsitrusviljade ja melonite koor	10,3	17,7	72	Edible fruit and nuts; peel of citrus fruit or melons
09 Kohv, tee, mate ja maitseained	21,2	18,1	-15	Coffee, tea, mate, spices
10 Teravili	23,9	35,2	47	Cereals
11 Jahvatustööstuse tooted; linnased; tärklis; inuliin; nisugluteen	9,7	11,1	14	Products of the milling industry; malt; starches
12 Õliseemned ja -viljad; muud seemned ja viljad	21,6	26,5	23	Oil seeds and oleaginous fruits; miscellaneous grains, seeds and fruit
13 Šellak; kummivaigud, vaigud	1,3	1,3	0	Shellac; gums, resins
14 Taimne punumismaterjal; mujal nimetamata taimsed tooted	0,1	2,5	-	Vegetable plaiting materials; vegetable products not elsewhere specified or included
III JAOTIS	28,9	43,5	51	SECTION III
15 Loomsed ja taimsed rasvad ning õlid; loomsed ja taimsed vahad	28,9	43,5	51	Animal or vegetable fats and oils; animal or vegetable waxes
IV JAOTIS	301,7	349,7	16	SECTION IV
16 Lihast, kalast, vähkidest, limustest või muudest veeselgrootutest tooted	54,7	63,2	16	Preparations of meat, of fish, or of crustaceans
17 Suhkur ja suhkrukondiitritooted	7,3	11,9	63	Sugar and sugar confectionery
18 Kakao ja kakaotooted	11,9	15,2	28	Cocoa and cocoa preparations
19 Teravilja-, jahu-, tärklise- või piimatooted; valikpagaritooted	26,0	21,7	-17	Preparations of cereals, flour, starch or milk; pastrycooks' products
20 Köögi- ja puuviljadest, marjadest, pähklitest või muudest taimeosadest tooted	8,7	8,1	-7	Preparations of vegetables, fruit, nuts or other parts of plants
21 Mitmesugused toiduained	64,9	71,9	11	Miscellaneous edible preparations
22 Joogid, alkohol ja äädikas	111,6	139,8	25	Beverages, spirits and vinegar
23 Toiduainetööstuse jäägid ja jäätmelised; tööstuslikult toodetud loomasöödad	9,3	10,3	11	Residues and waste from the food industries; prepared animal fodder
24 Tubakas ja tööstuslikud tubakaasendajad	7,3	7,6	4	Tobacco and manufactured tobacco substitutes

Tabel 2. Eksport kaubagrupi järgi, 2009–2010

Table 2. Exports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

Kaubajaotis ja -grupp KNI järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
V JAOTIS	1 083,3	1 376,9	27	SECTION V
25 Sool; väävel; mullad ja kivimid, krohvimismaterjalid, lubi ja tsement	26,7	24,8	-7	Salt; sulphur; earths and stone, plastering materials, lime and cement
26 Maagid, räbu ja tuhk	0,8	1,1	38	Ores, slag and ash
27 Mineraalkütused; mineraalõlid ja nende destilleerimis- saadused	1 055,8	1 351,0	28	Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation
VI JAOTIS	359,5	395,0	10	SECTION VI
28 Anorgaanilised kemikaalid; väärismetallide, haruldaste muldmetallide, radioaktiivsete elementide ja isotoopide orgaanilised või anorgaanilised ühendid	14,0	19,6	40	Inorganic chemicals; organic or inorganic compounds of precious metals, of rare-earth metals, of radioactive elements or of isotopes
29 Orgaanilised kemikaalid	56,4	63,4	12	Organic chemicals
30 Farmaatsiatooted	37,7	49,9	32	Pharmaceutical products
31 Väetised	19,7	12,9	-35	Fertilizers
32 Park- ja värvaineekstraktid; tanniinid ja nende derivaadid; värvained ja pigmendid; värvid ja lakid; kitt ja muud mastiksid, tint	113,4	150,9	33	Tanning or dyeing extracts; tannins and their derivatives; dyes, pigments and other colouring matter; paints and varnishes; putty and other mastics; inks
33 Eeterlikud õlid; parfümeeria- ja kosmeetikatooted ning hügieenivahendid	20,9	25,6	22	Essential oils and resinoids; perfumery, cosmetic or toilet preparations
34 Seep, orgaanilised pind- aktiivsed ained, pesemis- vahendid, määrdeained, tehisevahad ja vahavalmistised, puhastus- ja poleerimisvahendid, küünlad	22,3	27,8	25	Soap, organic surface-active agents, washing and lubricating preparations, prepared waxes, polishing preparations, candles
35 Valkained; modifitseeritud tärklis; liimid; ensüümid	9,3	8,5	-9	Albuminoidal substances; modified starches; glues; enzymes
36 Lõhkeained; pürotehnilised tooted; tuletikud	3,0	3,0	0	Explosives; pyrotechnic products; matches
37 Foto- ja kinokaubad	2,9	1,1	-62	Photographic or cinematographic goods
38 Mitmesugused keemiatooted	59,9	32,3	-46	Miscellaneous chemical products
VII JAOTIS	203,3	280,0	38	SECTION VII
39 Plastid ja plasttooted	167,0	227,5	36	Plastics and articles thereof
40 Kummi ja kummitooted	36,3	52,5	45	Rubber and articles thereof
VIII JAOTIS	24,7	38,3	55	SECTION VIII
41 Toornahk (v.a karusnahk) ja nahk	3,6	7,0	94	Raw hides and skins (other than furskins) and leather
42 Nahktooted; sadulsepatooted ja rakmed; reisitarbed, käekotid jms tooted	8,4	12,1	44	Articles of leather; saddlery and harness, travel goods, handbags and similar containers
43 Karusnahk ja tehiskarusnahk; tooted nendest	12,7	19,2	51	Furskins and artificial fur; manufactures thereof
IX JAOTIS	561,9	799,8	42	SECTION IX
44 Puit ja puittooted; puusüsi	561,3	798,9	42	Wood and articles of wood; wood charcoal
45 Kork ja korgist tooted	0,3	0,7	133	Cork and articles of cork

Tabel 2. Eksport kaubagrupi järgi, 2009–2010

Table 2. Exports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

Kaubajaotis ja -grupp KNi järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
46 Õigedest, espartost ja muudest punumis- materjalidest tooted; korv- ja vitspunutised	0,3	0,2	-33	Manufactures of straw and of other plaiting materials; basketware and wickerwork
X JAOTIS	215,9	277,8	29	SECTION X
47 Puidust vm kiulisest tselluloosmaterjalist kiumass; ringlusse võetud paberi- või papijäätmel ja -jäägid	52,2	73,5	41	Pulp of wood or of other fibrous cellulosic material; recovered (waste and scrap) of paper or paperboard
48 Paber ja papp; paberimassist, paberist või papist tooted	97,6	123,4	26	Paper and paperboard; articles of paper pulp, of paper or of paperboard
49 Raamatud, ajalehed, pildid jm trükitooted; käsikirjad	66,1	80,9	22	Printed books, newspapers, pictures and other products of the printing industry; manuscripts
XI JAOTIS	261,4	302,5	16	SECTION XI
50 Siid	0,0	0,0	0	Silk
51 Lamba- jt loomade vill ning loomakarvad; hobusejõhvist lõng ja riie	2,2	2,3	5	Wool, fine or coarse animal hair
52 Puuvill	6,9	7,7	12	Cotton and articles thereof
53 Muud taimsed tekstiilkiud; paberlõng ja paberlõngast riie	1,8	1,3	-28	Other vegetable fibres; paper yarn and woven fabrics of paper yarn
54 Keemilised filamentkiud	3,7	6,4	73	Man-made filaments
55 Keemilised staapelkiud	2,6	3,2	23	Man-made staple fibres
56 Vatt, vilt ja lausriie; erilõngad; nöörid, paelad ja köied	7,9	10,5	33	Wadding, felt and nonwovens; special yarns; twine, cordage, ropes and cables
57 Vaibad ja muud tekstiilpõrandakatted	11,2	13,7	22	Carpets and other textile floor coverings
58 Eririie; taftingriie; pits; seinavaibad; posamendid; tikandid	4,1	5,8	41	Special woven fabrics; tufted textile fabrics; lace; tapestries; trimmings; embroidery
59 Impregneeritud, pealistatud, kaetud või lamineeritud riie; tekstiiltooted tööstuslikuks otstarbeks	7,8	7,6	-3	Impregnated, coated, covered or laminated textile fabrics; textile articles of a kind suitable for industrial use
60 Silmkoelised ja heegeldatud kangad (trikookangad)	2,5	2,8	12	Knitted or crocheted fabrics
61 Silmkoelised ja heegeldatud rõivad ning rõivamanused (trikootooted)	46,2	60,6	31	Articles of apparel and clothing accessories; knitted or crocheted
62 Rõivad ja rõivamanused, v.a silmkoelised või heegeldatud	121,3	142,3	17	Articles of apparel and clothing accessories, not knitted or crocheted
63 Muud tekstiilist valmistatud; kantud rõivad ja kasutatud tekstiiltooted, kaltsud	43,2	38,3	-11	Other made-up textile articles; sets; worn clothing and worn textile articles; rags
XII JAOTIS	43,5	54,8	26	SECTION XII
64 Jalanõud, kedrid jms tooted; nende osad	38,8	49,9	29	Footwear, gaiters and the like; parts of such articles
65 Peakatted ja nende osad	4,3	4,7	9	Headgear and parts thereof
66 Vihma- ja päevavarjud, jalutuskepid, piitsad	0,2	0,1	-50	Umbrellas, sun umbrellas, walking-sticks, seat-sticks, whips, riding-crops and parts thereof

Tabel 2. Eksport kaubagrupi järgi, 2009–2010

Table 2. Exports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

Kaubajaotis ja -grupp KNI järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
67 Töödeldud suled ja udusuled ning tooted nendest; tehislilled; juustest tooted	0,2	0,1	-50	Prepared feathers and down and articles made of feathers or of down; artificial flowers; articles of human hair
XIII JAOTIS	118,6	143,1	21	SECTION XIII
68 Kivist, kipsist, tsemendist, asbestist, vilgust jms materjalist tooted	19,0	27,9	47	Articles of stone, plaster, cement, asbestos, mica or similar materials
69 Keraamikatooted	23,3	23,1	-1	Ceramic products
70 Klaas ja klaastooted	76,3	92,1	21	Glass and glassware
XIV JAOTIS	8,5	44,2	420	SECTION XIV
71 Looduslikud ja kultiveeritud pärlid, vääris- ja poolvääris- kivid, väärismetallid, juveeltoodete imitatsioonid; mündid	8,5	44,2	420	Natural or cultured pearls, precious or semi-precious stones, precious metals, metals clad with precious metal, and articles thereof; imitation jewellery; coins
XV JAOTIS	559,6	795,8	42	SECTION XV
72 Raud ja teras	169,9	317,3	87	Iron and steel
73 Raud- ja terastooted	256,9	260,9	2	Articles of iron or steel
74 Vask ja vasktooted	24,6	51,9	111	Copper and articles thereof
75 Nikkel ja nikkeltooted	1,3	0,5	-62	Nickel and articles thereof
76 Alumiinium ja alumiiniumtooted	51,6	86,2	67	Aluminium and articles thereof
78 Plii ja pliitooted	11,2	18,9	69	Lead and articles thereof
79 Tsink ja tsinktooted	2,1	1,4	-33	Zinc and articles thereof
80 Tina ja tinatooted	0,2	0,2	0	Tin and articles thereof
81 Muud mitteväärismetallid; metallkeraamika; tooted nendest	15,3	19,6	28	Other base metals; cermets; articles thereof
82 Mitteväärismetallist tööriistad, terariistad, lusikad ja kahvlid	14,7	21,8	48	Tools, implements, cutlery, spoons and forks of base metal; parts thereof
83 Mitmesugused mitte- väärismetallist tooted	11,8	17,1	45	Miscellaneous articles of base metal
XVI JAOTIS	1 269,7	1 977,2	56	SECTION XVI
84 Tuumareaktorid, katlad, masinad ja mehaanilised seadmed; nende osad	431,5	531,2	23	Nuclear reactors, boilers, machinery and mechanical appliances; parts thereof
85 Elektrimasinad ja -seadmed, nende osad; helisalvestus- ja taas- esisusseadmed, telepildi ja - heli salvestus- ja taasesitusseadmed, nende osad ja tarvikud	838,2	1 446,0	73	Electrical machinery and equipment and parts thereof; sound recorders and reproducers, television image and sound recorders and reproducers, and parts and accessories of such articles
XVII JAOTIS	423,7	572,3	35	SECTION XVII
86 Raudtee- või trammivedurid, -veerem ning nende osad; raudtee- või trammitee- seadmed ja -tarvikud ning nende osad; mitmesugused mehaanilised (sh elektro- mehaanilised) liiklus- korraldusseadmed	26,6	84,9	219	Railway and tramway locomotives, rolling-stock and parts thereof; railway or tramway track fixtures and fittings and parts thereof; mechanical traffic signalling equipment of all kinds
87 Sõidukid, v.a raudtee- ja trammiteeveerem, ning nende osad ja tarvikud	352,5	409,8	16	Vehicles other than railway or tramway rolling-stock, and parts and accessories

Tabel 2. Eksport kaubagrupi järgi, 2009–2010

Table 2. Exports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

Kaubajaotis ja -grupp KNi järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
88 Õhusõidukid, kosmoseaparaadid ja nende osad	7,0	0,6	-91	Aircraft, spacecraft and parts thereof
89 Laevad, paadid ja ujukonstruksioonid	37,6	77,0	105	Ships, boats and floating structures
XVIII JAOTIS	116,4	162,2	39	SECTION XVIII
90 Optika-, foto-, kino-, mõõte-, kontroll-, täppis-, meditsiini- ja kirurgiainstrumendid ning -aparatuur; nende osad ja tarvikud	113,9	156,2	37	Optical, photographic, cinematographic, measuring, checking, precision, medical or surgical instruments and apparatus
91 Kellad ja nende osad	1,5	4,5	200	Clocks and watches and parts thereof
92 Muusikariistad; nende osad ja tarvikud	1,0	1,5	50	Musical instruments; parts and accessories of such articles
XIX JAOTIS	0,9	1,0	11	SECTION XIX
93 Relvad ja laskemoon; nende osad ja tarvikud	0,9	1,0	11	Arms and ammunition; parts and accessories thereof
XX JAOTIS	537,3	668,5	24	SECTION XX
94 Mööbel; madratsid, madratsialused, padjad ja muud täistopitud mööblilisandid; mujal nimetamata lambid ja valgustid; sisevalgustusega sildid, valgustablood jms; kokkupandavad ehitised	475,7	592,1	24	Furniture; bedding; mattresses, mattress supports, cushions and similar stuffed furnishings; lamps and lighting fittings not elsewhere specified or included; illuminated signs, illuminated nameplates and the like; prefabricated buildings
95 Mänguasjad, mängud ja spordiinventar; nende osad ja tarvikud	44,0	54,0	23	Toys, games and sports requisites; parts and accessories thereof
96 Mitmesugused tööstustooted	17,6	22,4	27	Miscellaneous manufactured articles
XXI JAOTIS	0,6	0,4	-33	SECTION XXI
97 Kunstiteosed, kollektsiooniobjektid ja antiikesemed	0,6	0,4	-33	Works of art, collectors' pieces and antiques
XXII JAOTIS	40,7	28,2	-31	SECTION XXII
99 Tarned välisriikide laevadele ja muud määramata kaubad	40,7	28,2	-31	Supplies for foreign vessels and other unspecified goods

Tabel 3. Import kaubagrupi järgi, 2009–2010

Table 3. Imports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Kaubajaotis ja -grupp KNi järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
KOKKU	7 272,1	9 241,8	27	TOTAL
I JAOTIS	164,5	197,0	20	SECTION I
01 Elusloomad	1,5	1,2	-20	Live animals
02 Liha ja söödav rups	72,1	82,8	15	Meat and edible meat offal
03 Kalad ja vähid, limused ja muud veeselgrootud	47,9	54,9	15	Fish and crustaceans, molluscs
04 Piim ja piimatooted; linnunmunad; naturaalne mesi	39,9	54,8	37	Dairy products; bird's eggs; natural honey

Tabel 3. Import kaubagrupi järgi, 2009–2010Table 3. Imports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

Kaubajaotis ja -grupp KNI järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
05 Mujal nimetamata loomsed tooted	3,1	3,3	6	Products of animal origin, not elsewhere specified or included
II JAOTIS	195,1	213,9	10	SECTION II
06 Eluspuud ja muud taimed; taimesibulad, -juured jms; lõike- lilled ja dekoratiivne taimmaterjal	17,2	17,3	1	Live trees and other plants; cut flowers and ornamental foliage
07 Kõrgivili ning söödavad juured ja mugulad	34,3	40,4	18	Edible vegetables and certain roots and tubers
08 Söödavad puuviljad, marjad ja pähklid; tsitrusviljade ja melonite koor	61,0	67,4	10	Edible fruit and nuts; peel of citrus fruit or melons
09 Kohv, tee, mate ja maitseained	43,1	41,3	-4	Coffee, tea, mate, spices
10 Teravili	9,8	14,5	48	Cereals
11 Jahvatustööstuse tooted; linnased; tärklis; inuliin: nisugluteen	20,8	16,6	-20	Products of the milling industry; malt; starches
12 Õliseemned ja -viljad; muud seemned ja viljad	6,9	13,7	99	Oil seeds and oleaginous fruits; miscellaneous grains, seeds and fruit
13 Šellak; kummivaigud, vaigud	1,9	2,6	37	Shellac; gums, resins
14 Taimne punumismaterjal; mujal nimetamata taimsed tooted	0,1	0,1	0	Vegetable plaiting materials; vegetable products not elsewhere specified or included
III JAOTIS	47,4	27,2	-43	SECTION III
15 Loomsed ja taimsed rasvad ning õlid; loomsed ja taimsed vahad	47,4	27,2	-43	Animal or vegetable fats and oils; animal or vegetable waxes
IV JAOTIS	532,4	584,0	10	SECTION IV
16 Lihast, kalast, vähkidest, limustest või muudest veeseligrootetest tooted	36,9	37,7	2	Preparations of meat, of fish, or of crustaceans
17 Suhkur ja suhkrukondiitritooted	49,1	40,2	-18	Sugar and sugar confectionery
18 Kakao ja kakaotooted	36,3	39,6	9	Cocoa and cocoa preparations
19 Teravilja-, jahu-, tärklise- või piimatooted; valikpagaritooted	49,1	51,3	4	Preparations of cereals, flour, starch or milk; pastrycooks' products
20 Kõogi- ja puuviljadest, marjadest, pähklitest või muudest taimeosadest tooted	38,8	41,2	6	Preparations of vegetables, fruit, nuts or other parts of plants
21 Mitmesugused toiduained	73,1	83,8	15	Miscellaneous edible preparations
22 Joogid, alkohol ja äädikas	172,4	219,1	27	Beverages, spirits and vinegar
23 Toiduainetööstuse jäägid ja jäätmed; tööstuslikult toodetud loomasöödad	49,2	53,5	9	Residues and waste from the food industries; prepared animal fodder
24 Tubakas ja tööstuslikud tubakaasendajad	27,5	17,6	-36	Tobacco and manufactured tobacco substitutes
V JAOTIS	1 420,7	1 613,2	14	SECTION V
25 Sool; väävel; mullad ja kivimid, krohvimismaterjalid, lubi ja tsement	24,4	29,3	20	Salt; sulphur; earths and stone, plastering materials, lime and cement
26 Maagid, räbu ja tuhk	4,2	4,0	-5	Ores, slag and ash
27 Mineraalkütused; mineraalõlid ja nende destilleerimissaadused	1 392,1	1 579,9	13	Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation

Tabel 3. Import kaubagrupi järgi, 2009–2010

Table 3. Imports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

Kaubajaotis ja -grupp KNI järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
VI JAOTIS	693,9	736,5	6	SECTION VI
28 Anorgaanilised kemikaalid; väärismetallide, haruldaste muldmetallide, radioaktiivsete elementide ja isotoopide orgaanilised või anorgaanilised ühendid	32,2	34,6	7	Inorganic chemicals; organic or inorganic compounds of precious metals, of rare-earth metals, of radioactive elements or of isotopes
29 Orgaanilised kemikaalid	84,9	97,0	14	Organic chemicals
30 Farmaatsiatooted	230,9	242,3	5	Pharmaceutical products
31 Väetised	38,5	55,8	45	Fertilizers
32 Park- ja värvainekstraktid; tanniinid ja nende derivaadid; värvained ja pigmendid; värvid ja lakid; kitt ja muud mastiksid, tint	71,9	84,6	18	Tanning or dyeing extracts; tannins and their derivatives; dyes, pigments and other colouring matter; paints and varnishes; putty and other mastics; inks
33 Eeterlikud õlid; parfümeeria- ja kosmeetikatooted ning hügieenivahendid	70,7	72,0	2	Essential oils and resinoids; perfumery, cosmetic or toilet preparations
34 Seep, orgaanilised pind- aktiivsed ained, pesemis- vahendid, määrdeained, tehisevahad ja vahavalmistised, puhastus- ja poleerimisvahendid, küünlad	45,0	46,2	3	Soap, organic surface-active agents, washing and lubricating preparations, prepared waxes, polishing preparations, candles
35 Valkained; modifitseeritud tärklis; liimid; ensüümid	12,4	15,5	25	Albuminoidal substances; modified starches; glues; enzymes
36 Lõhkeained; pürotehnilised tooted; tuletikud	5,3	5,3	0	Explosives; pyrotechnic products; matches
37 Foto- ja kinokaubad	8,9	4,4	-51	Photographic or cinematographic goods
38 Mitmesugused keemiatooted	93,2	78,8	-15	Miscellaneous chemical products
VII JAOTIS	392,0	519,6	33	SECTION VII
39 Plastid ja plasttooted	324,3	421,6	30	Plastics and articles thereof
40 Kummi ja kummitooted	67,7	98,0	45	Rubber and articles thereof
VIII JAOTIS	39,7	57,0	44	SECTION VIII
41 Toornahk (v.a karusnahk) ja nahk	10,5	18,9	80	Raw hides and skins (other than furskins) and leather
42 Nahktooted; sadulsepatooted ja rakmed; reisitarbed, käekotid jms tooted	18,8	22,0	17	Articles of leather; saddlery and harness, travel goods, handbags and similar containers
43 Karusnahk ja tehiskarusnahk; tooted nendest	10,4	16,1	55	Furskins and artificial fur; manufactures thereof
IX JAOTIS	189,6	261,2	38	SECTION IX
44 Puit ja puittooted; puusüsi	188,4	259,6	38	Wood and articles of wood; wood charcoal
45 Kork ja korgist tooted	0,3	0,3	0	Cork and articles of cork
46 Õlgedest, espartost ja muudest punumis- materjalidest tooted; korv- ja vitspunutised	0,9	1,3	44	Manufactures of straw and of other plaiting materials; basketware and wickerwork
X JAOTIS	202,3	224,7	11	SECTION X
47 Puidust vm kiulisest tselluloosmaterjalist kiumass; ringlusse võetud paberi- või papijäätmel ja -jäägid	0,4	1,0	150	Pulp of wood or of other fibrous cellulosic material; recovered (waste and scrap) of paper or paperboard

Tabel 3. Import kaubagrupi järgi, 2009–2010Table 3. Imports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

Kaubajaotis ja -grupp KNi järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
48 Paber ja papp; paberimassist, paberist või papist tooted	173,5	207,6	20	Paper and paperboard; articles of paper pulp, of paper or of paperboard
49 Raamatud, ajalehed, pildid jm trükitooted; käsikirjad	28,4	16,1	-43	Printed books, newspapers, pictures and other products of the printing industry; manuscripts
XI JAOTIS	394,1	459,2	17	SECTION XI
50 Siid	0,3	0,3	0	Silk
51 Lamba- jt loomade vill ning loomakarvad; hobusejõhvist lõng ja riie	4,7	5,0	6	Wool, fine or coarse animal hair
52 Puuvill	27,5	30,6	11	Cotton and articles thereof
53 Muud taimsed tekstiilkiud; paberlõng ja paberlõngast riie	2,1	2,4	14	Other vegetable fibres; paper yarn and woven fabrics of paperyarn
54 Keemilised filamentkiud	22,8	28,2	24	Man-made filaments
55 Keemilised staapelkiud	42,0	55,7	33	Man-made staple fibres
56 Vatt, vilt ja lausriie; erilõngad; nöörid, paelad ja köied	12,9	16,2	26	Wadding, felt and nonwovens; special yarns; twine, cordage, ropes and cables
57 Vaibad ja muud tekstiilpõrandakatted	6,6	5,8	-12	Carpets and other textile floor coverings
58 Eiririie; taftingiriie; pits; seinavaibad; posamendid; tikandid	18,5	25,6	38	Special woven fabrics; tufted textile fabrics; lace; tapestries; trimmings; embroidery
59 Impregneeritud, pealistatud, kaetud või lamineeritud riie; tekstiiltooted tööstuslikuks otstarbeks	13,0	17,3	33	Impregnated, coated, covered or laminated textile fabrics; textile articles of a kind suitable for industrial use
60 Silmkoelised ja heegeldatud kangad (trikookangad)	12,3	15,9	29	Knitted or crocheted fabrics
61 Silmkoelised ja heegeldatud rõivad ning rõivamanused (trikootooted)	93,5	105,1	12	Articles of apparel and clothing accessories; knitted or crocheted
62 Rõivad ja rõivamanused, v.a silmkoelised või heegeldatud	112,5	119,1	6	Articles of apparel and clothing accessories, not knitted or crocheted
63 Muud tekstiilist valmistooted; kantud rõivad ja kasutatud tekstiiltooted, kaltsud	25,4	32,0	26	Other made-up textile articles; sets; worn clothing and worn textile articles; rags
XII JAOTIS	64,9	70,9	9	SECTION XII
64 Jalanõud, kedrid jms tooted; nende osad	59,9	64,8	8	Footwear, gaiters and the like; parts of such articles
65 Peakatted ja nende osad	3,6	4,7	31	Headgear and parts thereof
66 Vihma- ja päevavarjud, jalutuskepid, piitsad	0,7	0,7	0	Umbrellas, sun umbrellas, walking-sticks, seat-sticks, whips, riding-crops and parts thereof
67 Töödeldud suled ja udusuled ning tooted nendest; tehislilled; juustest tooted	0,7	0,7	0	Prepared feathers and down and articles made of feathers or of down; artificial flowers; articles of human hair
XIII JAOTIS	131,3	146,8	12	SECTION XIII
68 Kivist, kipsist, tsemendist, asbestist, vilgust jms materjalist tooted	42,5	50,7	19	Articles of stone, plaster, cement, asbestos, mica or similar materials
69 Keraamikatooted	34,0	41,3	21	Ceramic products

Tabel 3. Import kaubagrupi järgi, 2009–2010

Table 3. Imports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

Kaubajaotis ja -grupp KNi järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
70 Klaas ja klaastooted	54,8	54,8	0	Glass and glassware
XIV JAOTIS	22,8	50,8	123	SECTION XIV
71 Looduslikud ja kultiveeritud pärlid, vääris- ja poolvääris- kivid, väärismetallid, juveeltoodete imitatsioonid; mündid	22,8	50,8	123	Natural or cultured pearls, precious or semi-precious stones, precious metals, metals clad with precious metal, and articles thereof; imitation jewellery; coins
XV JAOTIS	560,7	827,5	48	SECTION XV
72 Raud ja teras	183,2	323,7	77	Iron and steel
73 Raud- ja terastooted	203,8	253,1	24	Articles of iron or steel
74 Vask ja vasktooted	20,2	33,5	66	Copper and articles thereof
75 Nikkel ja nikkeltooted	0,6	2,6	333	Nickel and articles thereof
76 Alumiinium ja alumiiniumtooted	67,5	86,6	28	Aluminium and articles thereof
78 Plii ja pliitooted	0,2	0,2	0	Lead and articles thereof
79 Tsink ja tsinktooted	4,3	14,2	230	Zinc and articles thereof
80 Tina ja tinatooted	0,5	0,9	80	Tin and articles thereof
81 Muud mitteväärismetallid; metallkeraamika; tooted nendest	2,5	9,3	272	Other base metals; cermets; articles thereof
82 Mitteväärismetallist tööriistad, terariistad, lusikad ja kahvlid	30,1	42,0	40	Tools, implements, cutlery, spoons and forks of base metal; parts thereof
83 Mitmesugused mitte- väärismetallist tooted	47,8	61,4	28	Miscellaneous articles of base metal
XVI JAOTIS	1 398,9	2 171,4	55	SECTION XVI
84 Tuumareaktorid, katlad, masinad ja mehaanilised seadmed; nende osad	582,4	705,3	21	Nuclear reactors, boilers, machinery and mechanical appliances; parts thereof
85 Elektrimasinad ja -seadmed, nende osad; helisalvestus- ja taas- esitusseadmed, telepildi ja - heli salvestus- ja taasesitusseadmed, nende osad ja tarvikud	816,5	1 466,1	80	Electrical machinery and equipment and parts thereof; sound recorders and reproducers, television image and sound recorders and reproducers, and parts and accessories of such articles
XVII JAOTIS	451,6	656,5	45	SECTION XVII
86 Raudtee- või trammivedurid, -veerem ning nende osad; raudtee- või trammitee- seadmed ja -tarvikud ning nende osad; mitmesugused mehaanilised (sh elektro- mehaanilised) liiklus- korraldusseadmed	14,8	28,4	92	Railway and tramway locomotives, rolling-stock and parts thereof; railway or tramway track fixtures and fittings and parts thereof; mechanical traffic signalling equipment of all kinds
87 Sõidukid, v.a raudtee- ja trammiteeveerem, ning nende osad ja tarvikud	393,7	549,2	39	Vehicles other than railway or tramway rolling-stock, and parts and accessories
88 Õhusõidukid, kosmoseaparaadid ja nende osad	21,5	17,2	-20	Aircraft, spacecraft and parts thereof
89 Laevad, paadid ja ujuvkonstruktsioonid	21,6	61,7	186	Ships, boats and floating structures

Tabel 3. Import kaubagrupi järgi, 2009–2010Table 3. Imports by commodity chapters, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

Kaubajaotis ja -grupp KNi järgi	2009	2010	Muutus, % Change, %	Commodity section and chapter by CN
XVIII JAOTIS	142,8	177,0	24	SECTION XVIII
90 Optika-, foto-, kino-, mõõte-, kontroll-, täppis-, meditsiini- ja kirurgiainstrumendid ning -aparatuur; nende osad ja tarvikud	136,9	166,9	22	Optical, photographic, cinematographic, measuring, checking, precision, medical or surgical instruments and apparatus
91 Kellad ja nende osad	3,2	7,4	131	Clocks and watches and parts thereof
92 Muusikariistad; nende osad ja tarvikud	2,7	2,7	0	Musical instruments; parts and accessories of such articles
XIX JAOTIS	35,6	37,1	4	SECTION XIX
93 Relvad ja laskemoon; nende osad ja tarvikud	35,6	37,1	4	Arms and ammunition; parts and accessories thereof
XX JAOTIS	184,5	207,8	13	SECTION XX
94 Mööbel; madratsid, madratsialused, padjad ja muud täistopitud mööblilisandid; mujal nimetamata lambid ja valgustid; sisevalgustusega sildid, valgustablood jms; kokkupandavad ehitised	126,1	134,6	7	Furniture; bedding; mattresses, mattress supports, cushions and similar stuffed furnishings; lamps and lighting fittings not elsewhere specified or included; illuminated signs, illuminated nameplates and the like; prefabricated buildings
95 Mänguasjad, mängud ja spordiinventar; nende osad ja tarvikud	40,5	51,7	28	Toys, games and sports requisites; parts and accessories thereof
96 Mitmesugused tööstustooted	17,9	21,5	20	Miscellaneous manufactured articles
XXI JAOTIS	0,3	0,3	0	SECTION XXI
97 Kunstiteosed, kollektsooniobjektid ja antiikesemed	0,3	0,3	0	Works of art, collectors' pieces and antiques
XXII JAOTIS	7,0	2,2	-69	SECTION XXII
99 Tarned välisriikide laevadele ja muud määramata kaubad	7,0	2,2	-69	Supplies for foreign vessels and other unspecified goods

Tabel 4. Eksport suurematesse partnerriikidesse, 2009–2010Table 4. Exports to main trading partners, 2009–2010
(miljonit eurot – million euros)

	2009	2010	Muutus, Change, %	
Soome	1 202,0	1 489,4	24	Finland
Rootsi	816,6	1 369,1	68	Sweden
Venemaa	601,1	846,8	41	Russian Federation
Läti	613,7	788,3	28	Latvia
Saksamaa	395,6	456,7	15	Germany
Leedu	309,2	429,3	39	Lithuania
Ameerika Ühendriigid	274,0	330,9	21	United States of America
Norra	205,8	300,0	46	Norway
Taani	225,5	218,6	-3	Denmark
Prantsusmaa	149,6	215,6	44	France
Holland	160,5	199,9	25	Netherlands
Suurbritannia	131,3	172,2	31	United Kingdom
Nigeeria	188,8	165,0	-13	Nigeria

Tabel 4. Eksport suurematesse partnerriikidesse, 2009–2010*Table 4. Exports to main trading partners, 2009–2010*

(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

	2009	2010	Muutus, Change, %	
Poola	113,5	142,9	26	Poland
Belgia	123,0	113,3	-8	Belgium
Hiina	54,9	112,5	105	China
Türgi	58,4	99,8	71	Turkey
Kasahstan	21,6	95,6	343	Kazakhstan
Ukraina	72,2	88,4	22	Ukraine
Kanada	128,2	82,4	-36	Canada
Itaalia	73,5	80,8	10	Italy
Hispaania	41,5	64,1	54	Spain
Valgevene	37,8	63,4	68	Belarus
Tšehhi	31,1	51,4	65	Czech Republic
Jaapan	39,4	47,7	21	Japan
Egiptus	9,1	46,7	-	Egypt
Guatemala	0,0	35,6	-	Guatemala
Austria	25,6	33,6	31	Austria
Šveits	21,2	30,6	44	Switzerland
Brasiilia	14,9	28,6	92	Brazil
Austraalia	8,7	24,3	179	Australia
Island	8,7	21,8	151	Iceland
Korea	18,6	21,2	14	Korea, Republic of
India	13,6	18,5	36	India
Costa Rica	0,1	18,3	-	Costa Rica
Ungari	16,3	17,4	7	Hungary
Pakistan	1,0	14,2	-	Pakistan
Slovakkia	11,0	13,9	26	Slovakia
Türkmenistan	9,0	13,0	44	Turkmenistan
Bulgaaria	3,6	12,8	256	Bulgaria
Iisrael	5,8	12,0	107	Israel
Iirimaa	9,6	11,2	17	Ireland
Liibanon	1,3	10,6	-	Lebanon
Usbekistan	4,2	10,3	145	Uzbekistan
Aserbaidžaan	6,5	10,0	54	Azerbaijan
Küpros	3,9	9,5	144	Cyprus
Tai	3,3	8,9	170	Thailand
Rumeenia	7,0	7,9	13	Romania
Saudi Araabia	6,7	7,6	13	Saudi Arabia
Moldova Vabariik	4,8	7,4	54	Moldova, Republic of
Muud riigid	206,1	283,5	38	Other countries
Kokku	6 489,4	8 753,5	35	Total

Tabel 5. Import suurematest partnerriikidest, 2009–2010^a*Table 5. Imports from main partner countries, 2009–2010^a*

(miljonit eurot – million euros)

	2009	2010	Muutus, Change, %	
Soome	1 046,6	1 376,9	32	Finland
Saksamaa	774,6	1 041,8	34	Germany
Rootsi	610,9	1 011,2	66	Sweden
Läti	764,9	1 002,4	31	Latvia
Venemaa	597,4	762,8	28	Russian Federation
Leedu	792,9	715,2	-10	Lithuania

Tabel 5. Import suurematest partnerriikidest, 2009–2010^a*Table 5. Imports from main partner countries, 2009–2010^a*

(miljonit eurot – million euros)

Järg – Cont.

	2009	2010	Muutus, Change, %	
Poola	411,1	594,0	44	Poland
Holland	257,8	307,2	19	Netherlands
Hiina	145,3	281,6	94	China
Itaalia	164,1	223,9	36	Italy
Suurbritannia	162,7	187,3	15	United Kingdom
Taani	172,1	175,4	2	Denmark
Prantsusmaa	186,8	162,8	-13	France
Belgia	153,1	155,5	2	Belgium
Norra	94,4	128,5	36	Norway
Valgevene	118,1	118,4	0	Belarus
Tšehhi	85,1	104,9	23	Czech Republic
Ameerika Ühendriigid	100,7	92,8	-8	United States of America
Ukraina	45,5	71,7	58	Ukraine
Austria	55,1	71,2	29	Austria
Hispaania	71,2	66,3	-7	Spain
Hongkong	42,7	64,8	52	Hong Kong
Šveits	35,0	58,0	66	Switzerland
Ungari	38,2	55,4	45	Hungary
Kasahstan	13,6	50,4	271	Kazakhstan
Türgi	24,2	32,6	35	Turkey
Iirimaa	23,7	31,8	34	Ireland
Jaapan	17,3	27,1	57	Japan
Taiwan	21,8	26,5	22	Taiwan
Sloveenia	23,5	24,3	3	Slovenia
Slovakkia	16,2	18,0	11	Slovakia
Brasiilia	9,1	16,1	77	Brazil
India	11,7	15,6	33	India
Korea	16,1	15,5	-4	Korea, Republic of
Kanada	10,6	12,9	22	Canada
Rumeenia	6,2	11,3	82	Romania
Tai	6,9	10,5	52	Thailand
Malaisia	7,4	8,6	16	Malaysia
Pakistan	8,4	8,2	-2	Pakistan
Luksemburg	7,9	7,9	0	Luxembourg
Indoneesia	5,5	7,4	35	Indonesia
Kreeka	6,0	7,1	18	Greece
Portugal	6,0	6,1	2	Portugal
Singapur	5,1	5,7	12	Singapore
Israael	3,6	5,2	44	Israel
Bulgaaria	3,1	5,2	68	Bulgaria
Tšiili	4,5	4,9	9	Chile
Nigeeria	0,7	4,8	-	Nigeria
Vietnam	3,7	4,1	11	Viet Nam
Küpros	3,1	3,6	16	Cyprus
Muud riigid	79,9	40,4	-49	Other countries
Kokku	7 272,1	9 241,8	27	Total

^a Impordi andmed on esitatud saatjariigi järgi.^a The data about imports are presented by country of consignment.

Tabel 6. Eksport ja import riikide ühenduse järgi, 2009, 2010*Table 6. Exports and imports by groups of countries, 2009, 2010*

(miljonit eurot – million euros)

	Eksport Exports		Import Imports		Bilanss Trade balance		
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	
Euroopa Liit ^a	4 510,9	6 001,1	5 845,1	7 367,1	-1 334,2	-1 366,0	European Union ^a
Euroala ^b	2 219,4	2 707,8	2 798,0	3 505,0	-578,6	-797,2	Euro area ^b
OECD ^c	4 309,0	5 628,3	4 551,8	5 978,9	-242,8	-350,6	OECD ^c
SRÜ ^d	759,8	1 139,6	779,8	1 005,7	-20,0	133,9	CIS ^d

^a Euroopa Liidu riigid: Austria, Belgia, Bulgaaria, Hispaania, Holland, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Suurbritannia, Taani, Tšehhi, Ungari

^b Euroala riigid: Austria, Belgia, Hispaania, Holland, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Luksemburg, Malta, Portugal, Prantsusmaa, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome

^c OECD riigid: Ameerika Ühendriigid, Austraalia, Austria, Belgia, Hispaania, Holland, Iirimaa, Island, Itaalia, Jaapan, Kanada, Korea, Kreeka, Luksemburg, Mehhiko, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Slovakkia, Soome, Suurbritannia, Taani, Tšehhi, Türgi, Ungari, Uus-Meremaa, Šveits

^d SRÜ riigid: Armeenia, Aserbaidžaan, Kasahstan, Kõrgõzstan, Moldova, Tadžikistan, Türkmenistan, Ukraina, Usbekistan, Valgevene, Venemaa

^a European Union countries: Austria, Belgium, Bulgaria, Spain, Netherlands, Ireland, Italy, Greece, Cyprus, Lithuania, Luxembourg, Latvia, Malta, Poland, Portugal, France, Sweden, Romania, Germany, Slovakia, Slovenia, Finland, United Kingdom, Denmark, Czech Republic, Hungary

^b Euro area countries: Austria, Belgium, Spain, Netherlands, Ireland, Italy, Greece, Cyprus, Luxembourg, Malta, Portugal, France, Germany, Slovakia, Slovenia, Finland

^c OECD countries: United States of America, Australia, Austria, Belgium, Spain, Netherlands, Ireland, Iceland, Italy, Japan, Canada, Korea, Republic of, Greece, Luxembourg, Mexico, Norway, Poland, Portugal, France, Sweden, Germany, Slovakia, Finland, United Kingdom, Denmark, Czech Republic, Turkey, Hungary, New Zealand, Switzerland

^d CIS countries: Armenia, Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Moldova, Republic of, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraine, Uzbekistan, Belarus, Russia

Tabel 7. Eksport maailmajagude järgi, 2006–2010*Table 7. Exports by continents, 2006–2010*

(miljonit eurot – million euros)

	2006	2007	2008	2009	2010	
Euroopa	6 489,2	6 915,5	7 461,2	5 506,2	7 386,7	Europe
Aasia	382,7	315,2	254,3	259,8	432,1	Asia
Aafrika	180,5	303,3	149,5	214,9	233,0	Africa
Ameerika	621,2	441,4	513,5	427,1	508,3	America
Austraalia ja Okeania	5,6	4,6	9,3	9,3	25,6	Australia and Oceania
Antarktika	-	-	0,0	0,1	0,5	Antarctic
Maailmajagu määramata	39,8	53,5	82,3	72,0	167,3	Continent unknown
KOKKU	7 719,0	8 033,5	8 470,1	6 489,4	8 753,5	TOTAL

Tabel 8. Import maailmajagude järgi, 2006–2010*Table 8. Imports by continents, 2006–2010*

(miljonit eurot – million euros)

	2006	2007	2008	2009	2010	
Euroopa	9 781,7	10 596,2	10 139,2	6 764,8	8 545,7	Europe
Aasia	759,4	641,7	562,5	318,9	539,7	Asia
Aafrika	6,7	10,3	9,1	12,2	15,1	Africa
Ameerika	159,1	188,3	182,5	173,8	139,2	America
Austraalia ja Okeania	4,5	2,6	3,1	2,4	2,1	Australia and Oceania
Antarktika	-	-	-	-	-	Antarctic
Maailmajagu määramata	0,0	-	-	-	-	Continent unknown
KOKKU	10 711,4	11 439,1	10 896,4	7 272,1	9 241,8	TOTAL

ÄRIÜHINGUTE (v.a finantsvahendusäriühingud) MAJANDUSTEGEVUS

Ettevõtete sektori madalseis 2009. aastal süvenes. Kesine sise- ja välisnõudlus kahandasid ettevõtete tulusid ja kasumlikkust. Vähenes tööhõive ja tootlikkus, ettevõtete investeerimisvõimalused olid piiratud. 2010. aasta esialgsetel andmetel hakkas olukord paranema.

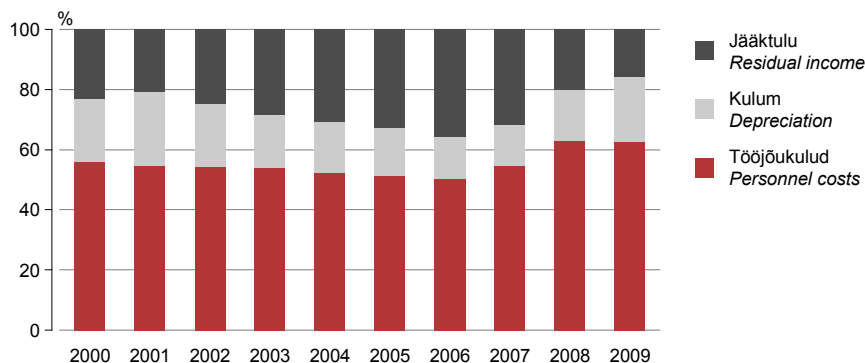
Ettevõtete sektor kui suurim lisandväärtuse tootja

Kaupu ja mittefinantsteenuseid tootvate äriühingute sektor (edaspidi ettevõtted) toodab Eesti sisemajanduse koguprodukti loomisel kõige enam lisandväärtust. Majanduskriisi tõttu vähenes 2009. aastal ettevõtete panus rahvuslikku koguprodukti 3 protsendipunkti ja oli 67%. Ettevõtetes loodud lisandväärtus oli jooksevhindades ligi 7,3 miljardit eurot (ligi 114 miljardit krooni) ehk viiendiku väiksem kui 2008. aastal. Iga ettevõtte tootis keskmiselt 130 000 eurot lisandväärtust. 2005. aastaga võrreldes oli ettevõtete sektori 2009. aasta lisandväärtus küll 14% suurem, kuid ettevõtte keskmine näitaja sama protsendi võrra väiksem. Seega on vahepealsete aastate jooksul tööd alustanud pigem väiksema lisandväärtusega ettevõtted.

Mittefinantsettevõtete sektori lisandväärtust mõjutasid enim kaks suurima osatähtsusega tegevusala, tööstus ja kaubandus. Tööstusettevõtete osatähtsus kõigi ettevõtete lisandväärtuses oli 2009. aastal 22% ehk kaks protsendipunkti vähem kui eelnenud aastal. Nii sise- kui ka välisnõudlusele tuginev tööstusettevõtete tegevus vähenes majanduslanguse tingimustes ja oli lisandväärtuses mõõdetuna ligi veerandi väiksem kui 2008. aastal. Kõige rohkem on viimastel aastatel lisandväärtuse loomisel vähenenud kaubanduse osatähtsus: 2005. aasta 20%-st 2009. aasta 16%-ni. Suuresti sisenõudlusest sõltuva kaubanduse lisandväärtus oli 2009. aastal 31% väiksem kui 2008. aastal. Kolmas ettevõtete sektori lisandväärtust negatiivselt mõjutanud tegevusala oli ehitus. Ehitusmahtude vähenemise ja peamiselt avaliku sektori toel ehitamise tulemuseks oli ehituse lisandväärtuse 36%-line langus. Nimetatud kolm tegevusala katsid 90% kogu ettevõtete lisandväärtuse vähenemisest. Lisandväärtus kasvas tänu tootlikkuse kasvule kõige rohkem energeetikas (elektrienergia tootmine), tagasihoidlikumalt veevarustuses, mäetööstuses ja kinnisvaraalas tegevuses

Joonis 1. Lisandväärtus hõivatu kohta komponendi järgi, 2000–2009

Figure 1. Value added per person employed by components, 2000–2009

Joonis 1 iseloomustab lisandväärtuse jaotumist kolme komponendi – tööjõukulud, kulum ja jääktulu – järgi aastatel 2000–2009. Nii sise- kui ka välisnõudluse languse tulemusel vähenesid ettevõtete tulud ja kasumlikkus. Sarnaselt ettevõtetes loodud lisandväärtusele olid ka tööjõukulud 2008. aastaga võrreldes 18% väiksemad. Tööjõukulude osatähtsus lisandväärtuses oli 2008. ja

2009. aastal kaks kolmandikku varasemate aastate suhteliselt stabiilse 50–55% asemel. Varade väärtuse langusest tekkinud kulu kiire kasvu tõttu suurenes kulumi osatähtsus, mis jõudis 2000. aastate alguse üle 20%-sele tasemele. Peale tööjõukulude ja kulumi elimineerimist lisandväärtusse jäänud jääktulu osatähtsus kahanes veelgi ja oli vaid 16%. Jääktulu maksimaalne 35%-ne osatähtsus 2006. aastal andis ettevõtetele võimaluse suurendada järgmisel aastal oma investeringuid põhivarasse, jõudes sellega 2000-ndate kõrgeimale tasemele. Jääktulu osatähtsuse vähenemine lisandväärtuses piirab ettevõtete investeerimisvõimalusi ja arengut.

Ettevõtted

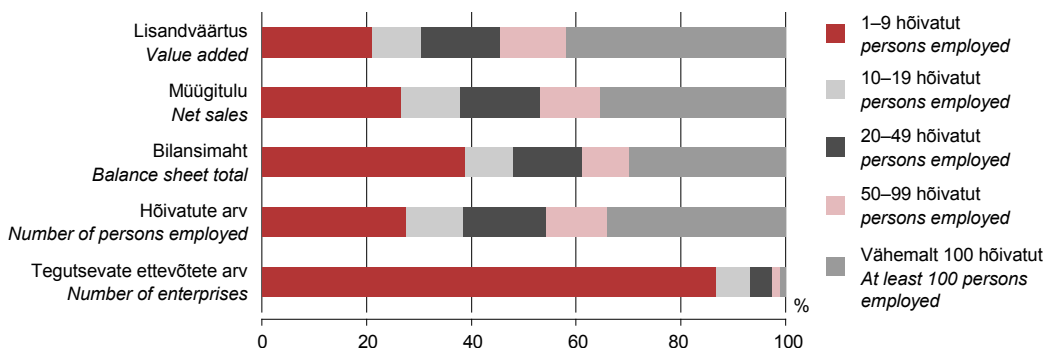
2009. aastal tegutses Eestis 56 095 ettevõtet. Enamik Eesti ettevõtteid on rahvusvahelise klassifikaatori järgi mikroettevõtted, s.t neis on alla 10 töga hõivatut. 2009. aastal oli selliseid ettevõtteid 87%, 10–49 hõivatuga ettevõtteid 11% ja vähemalt 50 hõivatuga vaid 2% ettevõtetest. 2000. aastaga võrreldes tegutses 2009. aastal üle 25 000 ettevõtte rohkem. Tegevust on alustanud või taasalustanud peamiselt mikroettevõtted. Nende osatähtsus ettevõtete arvus on 10 aastaga kasvanud 10 protsendipunkti. Suurenenud on ka nende ettevõtete osatähtsus tööhõives ja teistes majandusnäitajates.

Aastatel 2006–2007 suurenes ettevõtete arv kõigis suurusgruppides. Järgmistel aastatel vähenes majanduslangusest tingitud kulude kokkuhoiu ja koondamiste tõttu 10 või enama hõivatuga ettevõtete arv ja ettevõtete üldarv on kasvanud ainult tänu mikroettevõtete loomisele.

2008. aastaga võrreldes suurenes ettevõtete arv vaid 1% ehk napi 400 ettevõtte võrra. Ettevõtlust alustati enamasti teeninduse tegevusaladel, aga ka põllu- ja metsamajanduses. Tegutsevate ettevõtete arv vähenes kaubanduses, ehituses ja tööstuses.

Joonis 2. Äriühingute põhinäitajad hõivatute suurusgrupi järgi, 2009

Figure 2. Enterprises' main indicators by employment size class, 2009

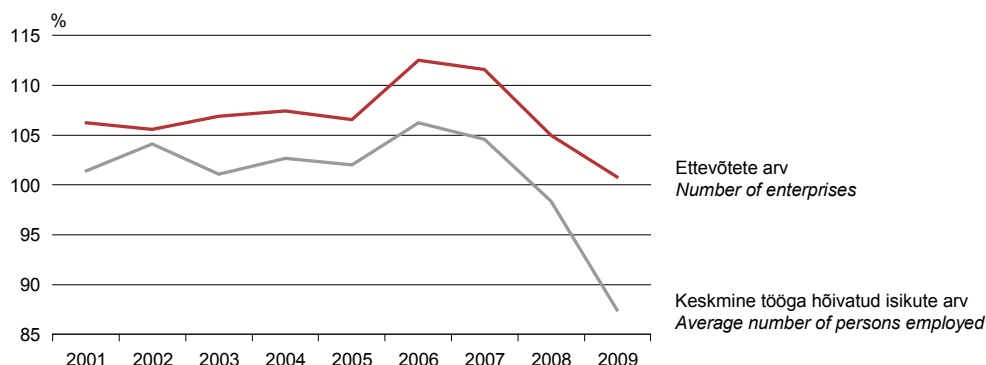

Tööhõive

Eesti ettevõtetes oli 2009. aastal hõivatud üle 417 000 inimese. Võrreldes 2008. aastaga vähenes hõivatute arv 12% ehk ligi 60 000 võrra ja jõudis 2003. aasta tasemele. 2006. aastal oli ettevõtete arvu ja tööhõive kasv kõige kiirem, vastavalt 13% ja 6%, järgnevatel aastatel kasv aeglustus. 2009. aastal ettevõtete areng seiskus ja tööhõive vähenes oluliselt.

Joonis 3. Ettevõtete ja hõivatute arv eelmise aastaga võrreldes, 2001–2009

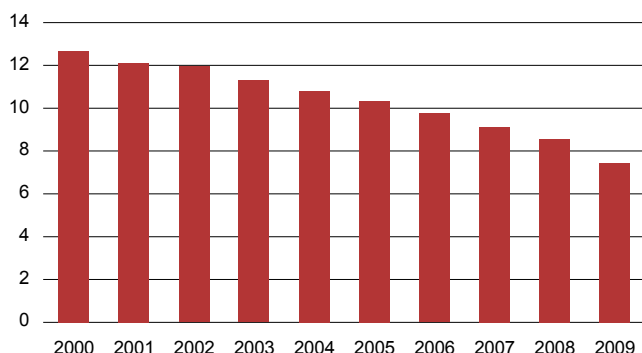
Figure 3. Number of enterprises and persons employed compared to the previous year, 2001–2009

Tööstusettevõtted kui suurimad tööandjad andsid tööd neljandikule ettevõtetes hõivatuid. 2005. aastaga võrreldes on tööstuse osatähtsus tööhõives vähenenud viis protsendipunkti. 2008. aastaga võrreldes vähenes tööstuses hõivatute arv 22 000 inimese võrra, neist üle poole kaotas töö 100 ja enama hõivatuga ettevõtetes. Tööjõuressursside kokkuhoid puudutas 2009. aastal kõiki tööstusharusid. Kõige rohkem vähenes töötajate arv Eesti traditsioonilises ja tööhõivelt suurimas tööstusharus puidutööstuses, kus 2008. aastaga võrreldes jäi tööta üle 4000 inimese. Metalli- ja metalltoodete tootmises vähenes hõivatute arv üle 2300 ja toiduainetööstuses 1400 võrra. Kaubandus andis tööd viiendikule ettevõtetes hõivatuid ja on viimastel aastatel oma osatähtsuse tööhõives säilitanud, kuigi 2008. aastaga võrreldes vähenes rohkem kui 11 000 inimese võrra ka kaubandusettevõtetes hõivatute arv. Tööhõive osatähtsusest kolmas tegevusala ning viimaste aastate suurim töökohtade looja – ehitus – hõlmas 11% ettevõtetes hõivatuid. Ehitusturu kasvuajal 2006. aastal suurenes ehituses hõivatute arv 22%. Samavõrra ehk 22% vähenes ehituse tööhõive 2009. aastal eelmise aastaga võrreldes. Tööhõive langus puudutas kõiki tegevusalasid, kuigi teeninduses oli see tagasihoidlikum. Enam vähenes hõivatute arv transpordi- ja laondusettevõtetes (3700) ning majutus- ja toitlustusettevõtetes (3300). Ligi 2000 inimest jäi tööta haldus- ja abitegevusaladel: enamasti tööhõiveagentuurides ning hoonete ja maastike hooldusettevõtetes. Ülejäänud tegevusaladel langes tööhõive vähem.

Joonis 4. Ettevõtte keskmine suurus hõivatute arvu järgi, 2000–2009

Figure 4. Average size of enterprise by number of persons employed, 2000–2009

Ettevõtte keskmine suurus on viimase 10 aasta jooksul pidevalt vähenenud. Kui 2000. aastal küündis ettevõtte keskmine töötajate arv 13-ni, siis 2009. aastal töötas Eesti ettevõttes keskmiselt 7 inimest. Suurima töötajaskonnaga ettevõtted olid mäetööstuses, enamikul töötleva tööstuse

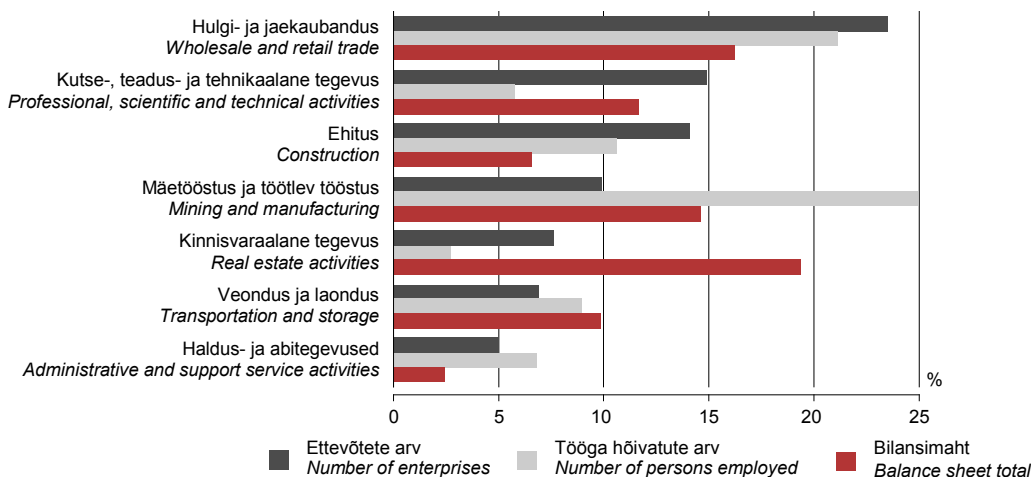
tegevusaladel, energeetikas ja raudteetranspordis. Teeninduses olid suurema töötajate arvuga telekommunikatsiooni ja turvatöö alal tegutsevad ettevõtted, kuid enamikus teenindusettevõtetes jäi töötajate arv alla 5.

Ettevõtete varad, kohustused ja omakapital

Eesti ettevõtetel oli 2009. aasta lõpus üle 45 miljardi euro (708 miljardit krooni) väärtuses varasid ehk 2% vähem kui aasta algul. Varade 21–24%-ne kasv aastatel 2005–2007 asendus 2009. aastal langusega. Veel aasta varem suurenesid ettevõtete varad tänu põhivara kasvule 5%. Ettevõttes keskmiselt oli varasid 807 000 euro väärtuses. Kõige enam varasid ettevõtte kohta oli elektrienergia- ja gaasivarustuses (21,6 miljonit eurot), mis oli ka üks põhivaramahukamatest tegevusaladest.

Joonis 5. Tegevusalad ettevõtete arvu, hõivatute arvu ja bilansimahu järgi, 2009

Figure 5. Economic activities by number of enterprises, number of persons employed and balance sheet total, 2009

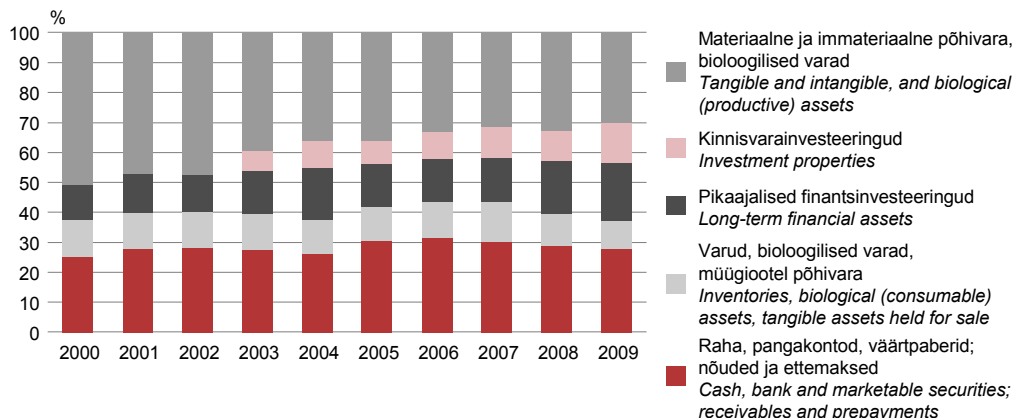
Kõige enam oli 2009. aasta lõpul varasid kinnisvara tegevusalal – viiendik kõigi ettevõtete varadest. Kinnisvaraettevõtete ligi 9 miljardi euro väärtuses varadest 80% oli põhivara. Kinnisvaraettevõtete varad vähenesid aasta jooksul peamiselt kinnisvarainvesteeringute väärtuse languse tõttu. Varade mahult järgnesid kaubandus ja töötlev tööstus, neile kuulus vastavalt 16% ja 14% ettevõtete varadest. Ka kaubanduse ja töötleva tööstuse varad vähenesid aasta jooksul. Kaubanduses toimus see peamiselt kaubavarude vähenemise tõttu. Tööstusettevõtete varad vähenesid nii tooraine- ja materjalivarude kui ka pikaajaliste finantsinvesteeringute vähenemise mõjul. Kõige rohkem suurenesid varad energeetikas, seda tänu käibevara ja materiaalse põhivara suurenemisele.

Aastaid on käibevara osatähtsus ettevõtete varade struktuuris olnud 40% piires, suurem oli see majandusele edukamatel aastatel 2005–2007. 2009. aastal oli ettevõtetel käibevara 16,8 miljardi euro väärtuses, mis moodustas 37% varadest. Varude vähenemise tõttu vähenes käibevara väärtus aasta algusega võrreldes 3%. Suurim osatähtsus käibevaras (54%) oli lühiajalistel nõuetel ja ettemaksetel. Seoses varude osatähtsuse vähenemisega kasvas lühiajaliste nõuete ja ettemaksete osatähtsus aasta algusega võrreldes kaks protsendipunkti, kuigi nende väärtus jäi aasta alguse tasemele. Ettevõtetel oli varusid 3,9 miljardi euro väärtuses ehk 23% käibevarast. Varud vähenesid ka 2009. aastal. Vähenenud tootmismahude ja langenud nõudluse tõttu oli ettevõtetel vähem nii müügiostetud kaupade, tooraine ja materjalide kui ka valmis- ja lõpetamata toodangu varusid. Varude vähenemist mõjutas kõige rohkem suurima osatähtsusega varuliik – müügiostetud kaubavarud. Peamiselt kaubandusettevõtete kaubavarude

vähendamise tõttu oli ettevõtetel 2009. aasta lõpul 15% vähem kaubavarasid kui aasta algul. Kõige likviidsema käibevara, raha ja lühiajaliste finantsinvesteeringute osatähtsus jäi aasta alguse tasemele, hõlmates 22% käibevarast.

Joonis 6. Ettevõtete varade struktuur, 2000–2009

Figure 6. Structure of enterprises' assets, 2000–2009

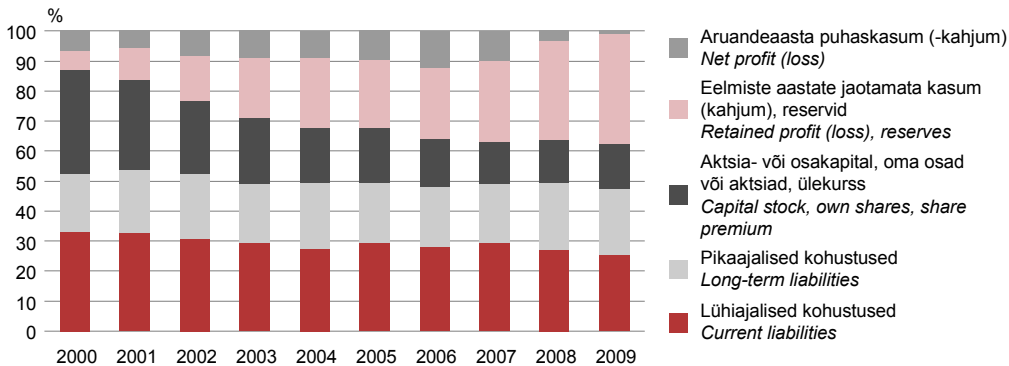

2009. aasta lõpus oli ettevõtetel põhivara 28,5 miljardi euro väärtuses ehk 63% varadest. Aasta algusega võrreldes selle väärtus ega struktuur märkimisväärselt ei muutunud. Olulisima osa põhivaras (45%) hõlmas materiaalne põhivara. Kinnisvarainvesteeringute materiaalsest põhivarast eraldamise järel on nende osatähtsus varades aastatega järjest kasvanud. 2009. aastal hõlmasid ettevõtete kinnisvarainvesteeringud 21% põhivarast. Kinnisvarahindade langus on vähendanud õiglases väärtuses kajastatavate kinnisvarainvesteeringute turuväärtust. 2009. aastal said ettevõtted kinnisvarainvesteeringute ümberhindlusest 322 miljonit eurot kahjumit. Pikaajalised finantsinvesteeringud hõlmasid 31% ettevõtete põhivarast, neist üle poole olid aktsiad, osad ja muud väärtpaberid. Ainsa põhivaraliigina suurenes aasta jooksul ligi neljandiku immateriaalne põhivara, seda peamiselt äriühenduse käigus tekkinud firmaväärtuse kajastamise tulemusel. Immateriaalse põhivara osatähtsus põhivaras on vaid paar protsenti.

Ettevõtetel oli 2009. aasta lõpu seisuga kohustusi üle 21 miljardi euro eest, neist 54% olid lühiajalised, 46% pikaajalised. Kohustused kokku vähenesid aasta algusega võrreldes 3%, seda peamiselt lühiajaliste kohustuste kiirema vähenemise tulemusel. Pikaajalised kohustused oluliselt ei vähenenud ja jäid aasta alguse tasemele.

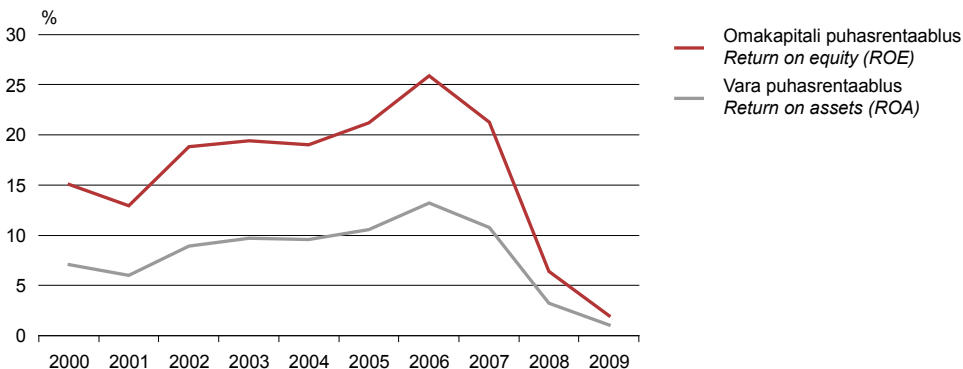
Lühiajaliste kohustuste kiire vähenemine ei halvendanud ettevõtete maksevõimet. Likviidsus ehk maksevõime näitab, kas ettevõtetel jätkub raha või selle ekvivalente, et oma võlgnevusi tasuda. Kohustuste kiire kasvu tõttu näitasid maksevõime suhtarvud 2008. aastal paljudel tegevusaladel langustrendi. Kohustuste vähenemine 2009. aastal on mõjutanud positiivselt käibekapitali, mis iseloomustab likviidsete varade reservi ettevõttes: käibekapital suurenes aasta jooksul 4% ning selle osatähtsus varas oli 2009. aastal 12%, sama nagu aasta varem. Peale käibekapitali iseloomustavad maksevõimet veel lühiajaliste kohustuste kattekordaja ning maksevõimekordaja, mis näitavad, kuivõrd on lähemal ajal tasuda tulevad kohustused kaetud suhteliselt kergemini rahaks muudetava varaga. Ka lühiajaliste kohustuste kattekordaja jäi 2008. aasta tasemele ja oli 1,45. (Tulemuse võib lugeda rahuldavaks, kui kordaja väärtus jääb vahemikku 1,2 kuni 1,59.) Maksevõimekordaja väärtus 2008. aastaga võrreldes paranes, sest selle leidmisel lähtutakse enamlikviidsest varast ja raskemini rahaks muudetavate varude vähenemine seda ei mõjuta.

Ettevõtete omakapital oli aasta lõpus 23,8 miljardit eurot. Omakapitali väärtus aasta algusega võrreldes ei muutunud: ettevõtete põhikapitali ja ülekursi kasv tasakaalustasid eelmise ja aruandeaasta puhaskasumi vähenemise.

Joonis 7. Ettevõtete kohustuste ja omakapitali struktuur, 2000–2009
Figure 7. Structure of enterprises' liabilities and equity, 2000–2009

Ettevõtete põhikapitali osatähtsus omakapitalis on eelmiste perioodide jaotamata kasumi osatähtsuse kasvu tulemusel aastate jooksul pidevalt vähenenud. 2009. aasta lõpus oli ettevõtete põhikapital 4,7 miljardit eurot, mis oli 3% suurem kui aasta alguses ja hõlmas viiendiku omakapitalist. Aktsia- või osakapitali suurendamise käigus kujunenud ülekurs kasvab aastaga 22%. Üle kahe kolmandiku omakapitalist oli eelmiste perioodide kasutamata ja aruandeaasta puhaskasum, mis vähenes aasta algusega võrreldes 3%. Bilansis omakapitali osatähtsust näitav soliiduskindaja oli 2009. aasta lõpus 53%. Aastate jooksul on ettevõtete omakapitali osatähtsus kasvanud. See on suurendanud ettevõttes loodud finantseerimisallikate ulatust ja omavahendite kasutamist ettevõttesse reinvesteermiseks.

Ettevõtete tulukust näitavad omakapitali ja vara puhasrentaablus on majanduskriisi tingimustes langenud kõigi aastate madalaimale tasemele. Omanike kapitali tuluteenimise taset iseloomustav omakapitali puhasrentaablus langes 2006. aasta kõrgeimalt tasemelt, 26%-lt 2009. aastaks 2%-le. Vara puhasrentaabluse maksimaalne väärtus oli 2006. aastal 13%. 2009. aastal teenis iga ettevõtte varadesse investeeritud euro vaid 1% kasumit.

Joonis 8. Ettevõtete omakapitali ja vara puhasrentaablus, 2000–2009
Figure 8. Enterprises' return on equity (ROE) and return on assets (ROA), 2000–2009

Müügitulu

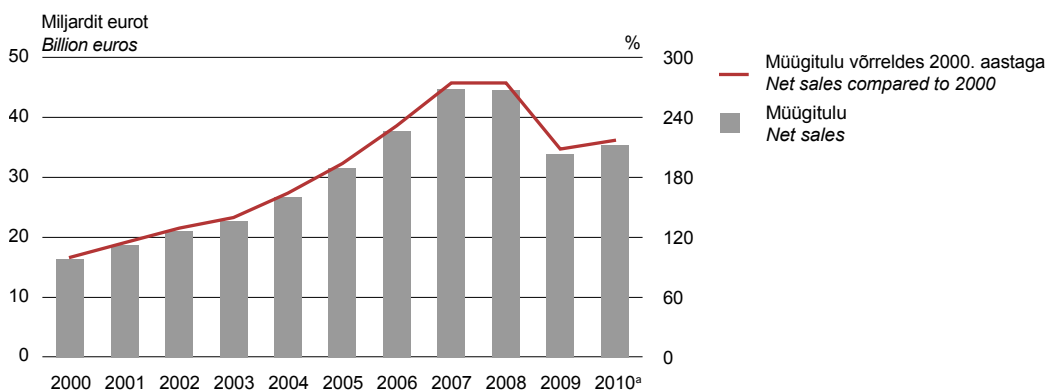
Sajandi esimese kümnendi keskel juba tavapäraseks kujunenud ligi viiendikuline (18–19%) aastane müügitulu kasv peatus 2008. aastal ja 2009. aastal hakkas müügitulu langema. Ettevõtete müügitulu oli 2009. aastal ligi 34 miljardit eurot, mis on veerandi võrra vähem kui 2007. ja 2008. aastal (mõlemal aastal ligi 45 miljardit eurot). 2010. aasta esialgsed andmed näitavad, et langusest on üle saadud ja müügitulu on hakanud taas kasvama.

Sajandi esimese kümne aastaga on müügitulu kasvanud üle kahe korra, jõudes 2000. aasta 16 miljardist eurost 34 miljardini 2009. aastal. 1990. aastate keskpaiga kiire müügitulu kasv aeglustus 1999. aastal Venemaa majanduskriisi tõttu. Müügitulu hakkas taas kiiresti kasvama 2004. aastast ehk Euroopa Liiduga liitumisest alates ja suurenes kuni rahvusvahelise majanduskriisi mõjudest tuleneva seisakuni 2008. aastal. Müügitulu suurenemist soodustas kiirenenud inflatsioon. Pärast 2003. aasta rekordiliselt madalat inflatsiooni hinnatõus 2004. aastal kiirenes. See tulenes Euroopa Liitu astumisega kaasnenud muutustest maksupoliitikas ja väliskaubanduses. Elu kallines märkimisväärselt ka 2005.–2007. aastal: 4,1–6,6% võrreldes eelneva aastaga. 2008. aastal kiirenes hinnatõus veelgi, ulatudes 10,4%-ni. Peamisteks põhjusteks olid eluasemekulutuste kasv (soojusenergia kallinemine 42,8%) ning toidu, mootorikütuse, alkoholsete jookide ja tubakatoodete hinnatõus. 2009. aasta müügitulu kahanemisele avaldas mõju Eestis esmakordselt fikseeritud tarbijahinnaindeksi langus võrreldes eelmise aasta keskmisega. Kaubad olid eelmise aastaga võrreldes 1,8% odavamad ja teenused 3,1% kallimad. Suuremateks mõjutajateks olid mootorikütuse ja toidu odavnemine ning tubakatoodete kallinemine.

Müügitulu seisakut mõjutasid juba 2007. aasta teisel poolel alanud ning 2008. ja 2009. aastal jätkunud sisenõudluse vähenemine ning ülemaailmne majanduskriis. 2008. aastaga võrreldes vähenes müügitulu ligi 11 miljardi euro võrra ehk 24%. Müügitulu kahanes kõikidel tegevusaladel. Üks suurimaid tagasiminekuid tabas olulise osatähtsusega ja tarbijate hinnatundlikkusest otseselt sõltuvat hulgi- ja jaekaubanduse tegevusala, kus müügitulu jäi ligi 30% väiksemaks kui varasemal aastal. Absoluutnumbrites vähenes kaubanduse müügitulu 5,3 miljardit eurot, mis oli pool kogu ettevõtlussektori müügitulu langusest. Suurim tagasimineki oli mootorsõidukite kaubanduse tegevusalal, kus müügitulu jäi 2008. aastaga võrreldes peaaegu poole väiksemaks. Langus avaldus ilmekalt uute sõidukite registreerimises. Kui hiilgeaastal 2007 registreeriti liiklusregistris ligi 50 000 uut sõidukit, siis 2008. aastal juba 10 000 vähem ning 2009. aastal vaid ligi 16 000. Ka teiste kaubanduse alamtegevuste müügitulu langes oluliselt: hulgikaubanduse müük oli vaid 70% ja jaekaubandusel 82% varasema aasta tulemusest.

Joonis 9. Müügitulu, 2000–2010

Figure 9. Net sales, 2000–2010

^a 2010. aasta andmed on esialgsed

^a The data for 2010 are preliminary

Veelgi enam kui kaubanduses ehk 37% vähenes müügitulu ehituses. Veel 2005. ja 2006. aastal sai rääkida ehitusest kui kõige kiiremini kasvava müügituluga tegevusalast, kus müügitulu aastane kasv küündis veerandi või isegi kolmandikuni. Pankade soodsad laenu- ja liisingutingimused ning inimeste sissetuleku ja tööhõive suurenemine aitasid kaasa eelkõige eluhoonete ehitamise müügitulu suurenemisele. Elanike säästlikuma suhtumise, tagasihoidlikuma laenamise ja kõrgete laenuintresside tõttu tabas olulisem mõõn ehituses hoonestusprojektide arendust. Kui juba 2008. aastal vähenes müügitulu seal 53%, siis 2009. aastal süvenes langus

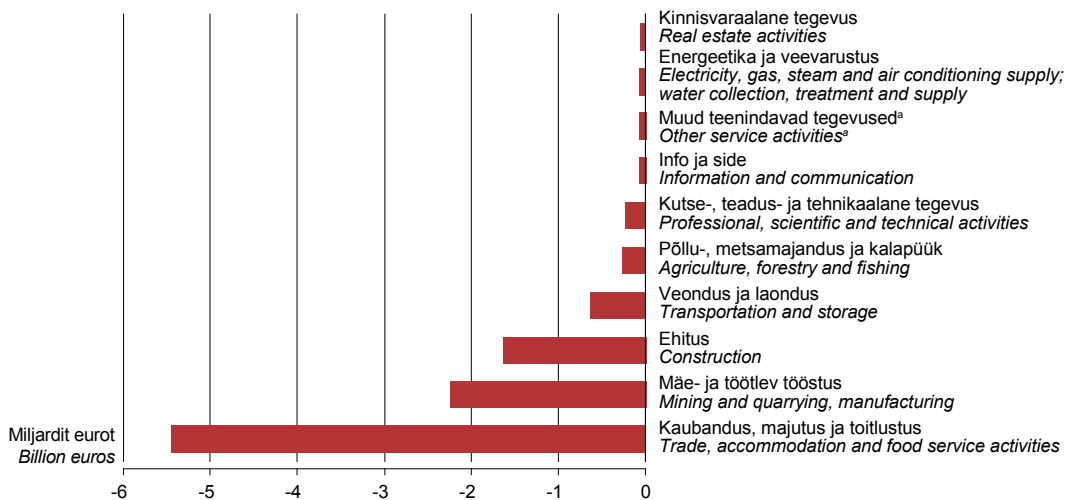
veelgi ja müügitulu jäi 56% väiksemaks kui eelnenud aastal. Selle tulemusena moodustas 2009. aasta hoonestusprojektide arenduse tegevusala müügitulu vaid viiendiku 2007. aasta omast.

Peaaegu sama suur tagasimineku kui kaubanduses oli ka töötlevas tööstuses (müügitulu vähenes 26%) ning põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi tegevusalal (vähenemine 24%). Töötleva tööstuse kolmest suuremast valdkonnast – toiduainete, puidu ja metalltoodete tootmine – pääses väikseima langusega suures osas kodumaisele tarbijale suunatud toiduainete tootmise tegevusala, kus müügitulu vähenes 14%. Puidutööstuse müügitulu vähenes ligi veerandi võrra, tingituna toodangu müügiraskustest kodu- ja välisurul, ja metallitööstuse müügitulu koguni 38%. Põllumajanduses, metsamajanduses ja kalapüügis tabas suurim müügitulu langus – ligi 40% – metsandust.

Neli suurt tegevusala – kaubandus, töötlev tööstus, ehitus ning veondus ja laondus – andsid ettevõtluse 2009. aasta müügitulust üle kolmveerandi. Suurim osa selles, 40%, oli traditsiooniliselt kaubandusettevõtetel, neile järgnesid 18%-ga töötleva tööstuse ettevõtted. Veondus- ja laondusettevõtete panuseks oli 11% ning ehitusettevõtete osa jäi alla kümnendiku – 8%. Eelkõige elamuid ja mitteeluhooneid ehitavate ettevõtete müügitulu kiire kasvu tõttu aastatel 2006–2007 suuruselt kolmandaks tegevusalaks tõusnud ehitus on oma koha taas veonduse ja laonduse tegevusalale loovutanud. Seda põhiliselt tänu laonduse ja veondust abistavate tegevusalade ettevõtete suhteliselt parematele müügitulemustele.

Joonis 10. Ettevõtete müügitulu kahanemine tegevusala järgi, 2009 võrreldes 2008

Figure 10. Decrease in net sales of enterprises by economic activity, 2009 compared to 2008

^a Haridus; tervishoid ja sotsiaalhoolekanne; kunst, meelelahutus ja vaba aeg ning muud teenindavad tegevused

^a Education; human health and social work activities; arts, entertainment and recreation and other service activities

Müügitulu kontsentratsioon

Müügitulu kontsentratsiooni on vaadeldud 20 suurima müügituluga ettevõttes kokku ning tegevusalati. Täiendavalt on 20 äriühingut jaotatud müügitulu suuruse järgi reastatuna viide gruppi, igas neist neli äriühingut (esimene nelik, teine nelik jne). See annab võimaluse jälgida ka näiteks 4 suurima müügituluga ettevõtte osakaalu müügitulu summas (ettevõtlus kokku ja tegevusalati).

Müügitulu kontsentratsiooni tabelites on kasutatud riiklike statistiliste aruannetega kogutud kalendriaasta andmeid.

Järgnevas tabelis on 2009. aasta 10 suurimat ettevõtet müügitulu järgi Äriregistrile esitatud majandusaasta aruannete andmetel. Seejuures erineb majandusaasta kalendriaastast nii mõnelgi väga suure müügituluga ettevõttel.

Tabel 1. 10 suurimat ettevõtet müügitulu järgi majandusaasta aruannete andmetel, 2009

Table 1. TOP 10 of enterprises by net sales according to the annual bookkeeping reports, 2009

Nimi Name	Müügitulu (miljonit eurot) Net sales (million euros)	Majandusaasta algus Beginning of the economic year	Majandusaasta lõpp End of the economic year
Baltic International Trading OÜ	599	01.01.2009	31.12.2009
Transtrade AS	556	01.01.2009	31.12.2009
Eesti Energia AS	397	01.04.2009	31.03.2010
Rimi Eesti Food AS	358	01.01.2009	31.12.2009
Tallink Grupp AS	339	01.09.2008	31.08.2009
A-Selver AS	296	01.01.2009	31.12.2009
Mazeikiu Nafta Trading House OÜ	279	01.01.2009	31.12.2009
MAXIMA Eesti OÜ	254	01.01.2009	31.12.2009
Eesti Energia Narva Elektriijaamad AS	262	01.04.2009	31.03.2010
Eesti Tarbijateühistute Keskühistu	211	01.01.2009	31.12.2009

Allikas: Registre ja Infosüsteemide Keskus.

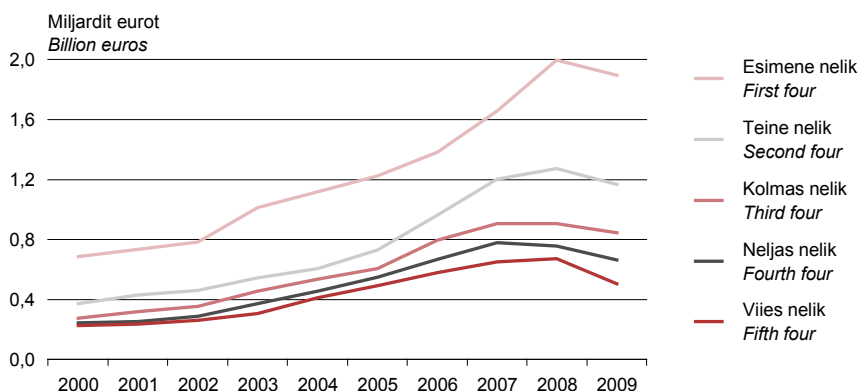
Source: Centre of Registers and Information Systems.

Müügitulu kontsentratsioonitase on aastate jooksul olnud kõrgeim põhiliselt mäetööstuse või elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamise tegevusalal. 2009. aastal hõlmasid mäetööstuse neli suurima müügituluga ettevõtet ligi kolmveerandi tegevusala müügitulust ja neli suurimat energiaetikat ligi kaks kolmandikku. Vahepealsete aastate suuremat osalusmäära (ületas ka 70%) on vähendanud suurettevõtete restruktureerimine 2004. aastal energiaetikas ja aasta varem mäetööstuses.

Sarnaselt ettevõtete sektori kogu müügitulu langusega vähenes ka 20 suurima ettevõtte müügitulu kogusumma, mis oli 2009. aastal ligi kümnendiku (9,3%) väiksem kui aasta varem. Langus toimus kõigis nelikutes, kuid mida kaugemale esikohast, seda suurem see oli võrreldes eelmise aastaga: kui esimese neliku müügitulu vähenes 5%, siis teises nelikus ehk 5.–8. kohal olevates ettevõtetes 8% ning viienda neliku (17.–20. koht) müügitulu oli juba 25% väiksem kui 2008. aastal.

Joonis 11. Müügitulu kontsentratsioon ettevõtetel nelikute kaupa, 2000–2009

Figure 11. Concentration of net sales, 2000–2009

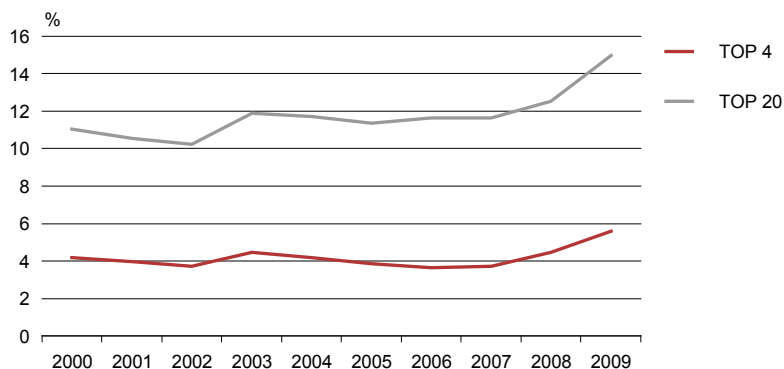

2009. aasta kogu ettevõtluse 20 suurima müügituluga ettevõtet vaadeldes selgus, et 9 neist ehk ligi pooled olid kaubandusettevõtted. Esindatud oli ka töötleva tööstuse, energeetika, ehituse veonduse ja laonduse ning info ja side tegevusala ettevõtted. Nimekirjas suurimat esindatust omavate kaubandusettevõtete summaarne müügitulu oli esikahekümne koondnäitajast ligi pool (48%). Esikahekümnesse kuuluva keskmise ettevõtte müügitulu oli 2009. aastal ligi 254 miljonit eurot. Sama näitaja oli eelmisel aastal 280 miljonit ning kümme aastat tagasi 2000. aastal 90 miljonit eurot. Seega on 20 suurima müügituluga ettevõtte koondmüügitulu kümne aasta jooksul ligi kolmekordistunud.

2009. ja 2005. aastal esimese kahekümne hulka kuulunud ettevõtteid võrreldes selgus, et välja oli langenud viis ettevõtet. Siiski olid 2005. aasta kahe esimese neliku ehk müügituluga 1.–8. kohal olevad ettevõtted oma koha esikahekümnes säilitanud. Nii aastal 2009 kui ka kümme aastat tagasi ehk aastal 2000 esikahekümnesse kuulunud ettevõtetest oli alles jäänud seitse, nende hulgas ka 2000. aasta esiviisik.

Joonis 12. TOP 4 ja TOP 20 osatähtsus ettevõtete sektori müügitulus, 2000–2009

Figure 12. Share of TOP 4 and TOP 20 in the net sales of enterprise sector, 2000–2009

Esikahekümnesse kuuluvate ettevõtete müügitulu ei kahanenud nii kiiresti kui ettevõtlussektoris tervikuna. Seda näitab esimese 4 (TOP 4), eriti aga esimese 20 (TOP 20) ettevõtte osatähtsuse järjepidev suurenemine kogu ettevõtete sektori müügitulus. Kui 2000. aastal andsid 20 suurima müügituluga ettevõtet 11% kogu müügitulust, siis 2009. aastaks oli nende osa tõusnud 15%-ni. Ka esimesel neljal kohal oleva ettevõtte osatähtsus on vahepealse stabiilsusperioodi järel viimastel aastatel suurenenud, jõudes 2009. aastaks 5,6%-ni.

Tööjõukulud, tööviljakus

2009. aastal oli ettevõtte keskmine tööjõukulu hõivatu kohta ligi 11 000 eurot ehk 7% vähem kui eelnenud aastal. Võrreldes 2008. aastaga vähenesid nii ettevõtete tööhõive, kui ka tööjõukulud.

Tööjõukulud püsisid aastatel 2000–2007 stabiilsena 11–12% piires kõikidest kuludest. Alates 2008. aastast on tööjõule tehtud kulutuste osa pisut suurenenud, tõustes 2009. aastal 14%-ni. Suure tähtsusega on tööjõukulutused tervishoius – pool väljaminekutest. Palju väiksem ei ole ka haridusettevõtete tööjõukulude osatähtsus (43% kuludest 2009. aastal). Traditsiooniliselt madal, vaid 7%, oli tööjõukulude osa kaubanduses, kus põhiosa kuludest ehk üle nelja viiendiku on edasimüüdavate kaupade kulud.

Keskmine tööjõukulu hõivatu kohta langes 2009. aastal eelnenud aastaga võrreldes enamikul tegevusaladel, välja arvatud energeetika, kus see 5% kasvas. Suurim tagasimeenetus oli ehituses, kus keskmine tööjõukulu vähenes ligi 2000 eurot (2008. aasta 13 100 eurolt 11 200 eurole 2009. aastal), jäädes siiski veel natuke kõrgemaks ettevõtluse keskmisest näitajast. Keskmisest jäävad palju maha teenindavate tegevuste (arvutite ning tarbeesemete parandus, keemiline puhastus,

juuksuri- ja muu iluteenindus jms) ning majutuse ja toitlustuse ettevõtete tööjõukulud hõivatu kohta. 2009. aastal hõlmasid need vähem kui kaks kolmandikku (vastavalt 57% ja 63%) kõigi tegevusalade keskmisest. Aastate jooksul on keskmine tööjõukulu olnud suurim info ja side tegevusalal, ületades kõigi tegevusalade keskmise peaaegu kolmveerandi võrra. Erinevus suurima keskmise tööjõukuluga info ja side tegevusala ning väikseima tööjõukuluga teenindavate tegevuste vahel oli peaaegu kolmekordne – vastavalt 17 830 ja 6300 eurot hõivatu kohta.

Iga ettevõtluses hõivatu kohta toodeti keskmiselt 17 400 eurot lisandväärtust, mis on üle 1000 euro vähem kui 2008. aastal ja jääb 2006. aasta tasemele.

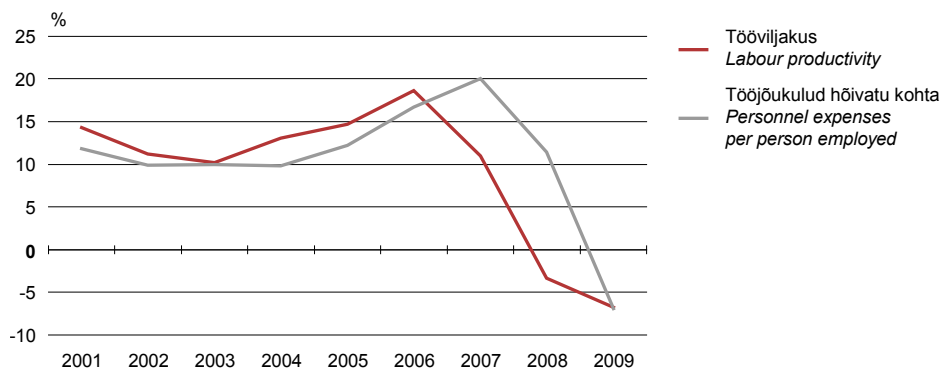
Pärast töövõiljakuse (lisandväärtuse alusel hõivatu kohta) ja keskmiste tööjõukulude kasvutempo võrdsustumist 2003. aastal kiirenes töövõiljakuse kasv kuni 2006. aastani. Töövõiljakuse kasv oli keskmise tööjõukulu kasvust ligi 2 protsendipunkti kiirem: kui töövõiljakuse kasvutempo oli eelmise aasta omast üle 6 protsendipunkti kiirem, siis keskmine tööjõukulu kasvas üle 4 protsendipunkti kiiremini. Töövõiljakuse kasvutempo hakkas aeglustuma 2007. aastal. Majandussurutise tingimustes aeglustumine jätkus ning 2008. aastal algas langus. Keskmised tööjõukulud hakkasid muutuma aastase nihkega: veel 2007. aastal tööjõukulud hõivatu kohta kasvasid ja langus algas aasta hiljem. 2009. aastal langesid nii töövõiljakus kui ka keskmised tööjõukulud 7% võrreldes eelnenud aastaga.

Töövõiljakus oli kõrgeim energeetikas, kus 2009. aastal toodeti lisandväärtust enam kui 72 000 eurot hõivatu kohta. 2008. aastaga võrreldes oli kasv üle 24 000 euro ehk 50%. Paremusest järgmiste tegevusalade töövõiljakuse näitajad olid poole väiksemad: nii info ja side kui ka veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitluse tegevusala ettevõtete töövõiljakus oli üle 34 000 euro hõivatu kohta. Info ja side ettevõtete kõrge töövõiljakuse näitaja on saavutatud eeskätt tänu kõrgele tootlikkusele telekommunikatsiooni valdkonnas. 2009. aastal toodeti telekommunikatsiooni ettevõtetes lisandväärtust üle 81 000 euro hõivatu kohta, mis oli ligi viis korda enam ettevõtete keskmisest.

Suurim tagasimineku oli kunsti, meelelahutuse ja vaba aja valdkonnas, kus töövõiljakus jäi eelmise aasta näitajast enam kui kolmandiku madalamaks, sest olulisema alamtegevuse – hasartmängude ja kihlvedude korraldamise, sporditegevuse ning lõbustus- ja vaba aja tegevuste lisandväärtus vähenes peaaegu poole võrra, samas kui hõivatute arv vähenes vaid viiendiku.

Joonis 13. Töövõiljakus ja tööjõukulud hõivatu kohta, muutus võrreldes eelmise aastaga, 2001–2009

Figure 13. Labour productivity and personnel expenses per person employed, change compared to the previous year, 2001–2009

Puhaskasum (-kahjum)

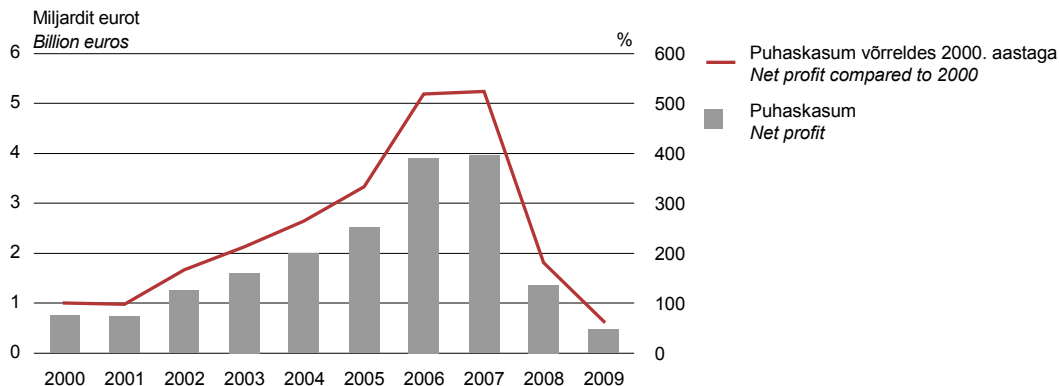
Vaatamata keerulisele olukorrale siseturul ja kestvale üleilmsele majanduskriisile lõpetas ettevõtete sektor tervikuna aasta kasumiga: ettevõtete 2009. aasta puhaskasum oli kokku ligi 475 miljonit eurot. See oli kümnendi väikseim, jäädes alla ka 2000. ja 2001. aasta tagasihoidlikele

kasuminumbritele (vastavalt 754 ja 742 miljonit eurot). Teist aastat järjest vähenes puhaskasum ligi kolm korda võrreldes eelnenud aastaga.

Enamik tegevusalasid lõpetas aasta kasumiga. Lisaks juba 2008. aastal kahjumis olnud majutuse ja toitlustuse ning kinnisvaraala tegevusele langesid kahjumisse ka kunsti, meelelahutuse ja vaba aja tegevused, muud teenindavad tegevused ning nn suurtest tegevusaladest ehitus.

Joonis 14. Puhaskasum, 2000–2009

Figure 14. Net profit, 2000–2009

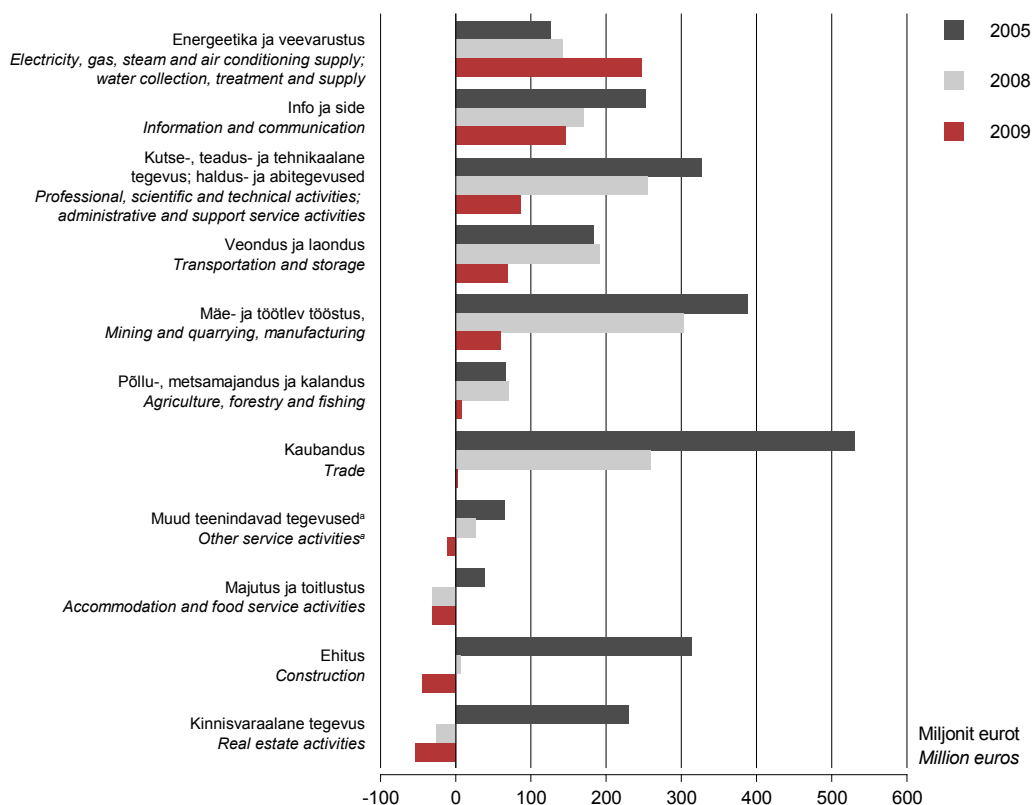

Ligikaudu pooled ettevõtted (54%) lõpetasid 2009. aasta kasumiga ja pooled (46%) kahjumiga ehk ligi 30 000 ettevõtet teenisid kasumit, üle 26 000 ettevõtte jäi kahjumisse. Võrdluseks: hooga majanduskasvu aastatel (2005-2007) oli kahjumiga lõpetanute osakaal vaid ligi kaheksandik. Kahjumisse jäänud ettevõtete osakaal oli suurim majutuse ja toitlustuse, muude teenindavate tegevuste ja ehituse tegevusalal, kus üle poole ettevõtetest lõpetas aasta miinuses. Hästi sai hakkama väiksema ettevõtete arvuga energeetika, kus 72% ettevõtetest oli kasumis.

Kolmveerandi puhaskasumist andsid kahe tegevusala, energeetika (elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine) ning info ja side ettevõtted. Erilist äramärkimist väärib energeetika, kus puhaskasum kasvas ligi 100 miljonit eurot ehk 87% võrreldes 2008. aastaga. Seda aitas saavutada oluline kulude vähendamine (7%), kuna tegevusala müügitulu jäi enam-vähem eelmise aasta tasemele (langus 1%).

Suuruselt teise puhaskasumi, 145 miljonit eurot teenisid 2009. aastal info ja side tegevusala ettevõtted. Valdava osa ehk 85% sellest moodustas telekommunikatsiooni ettevõtete puhaskasum.

Sarnaselt energeetikaga suutsid kasumit suurendada ka mäetööstuse ja veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitluse tegevusalade ettevõtted. Mäetööstuse 2009. aasta kasum oli 4,5 korda suurem eelneva aasta omast, kuid tulemust aitas saavutada 2008. aasta madal võrdlusbaas. Mäetööstuse kasum moodustas vaid 3% kogu ettevõtluse puhaskasumist. Veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitluse puhaskasum kasvas enam kui viiendiku.

Joonis 15. Puhaskasum (-kahjum) tegevusala järgi, 2005, 2008–2009*Figure 15. Net profit (loss) by economic activity, 2005, 2008–2009*^a Haridus; tervishoid ja sotsiaaltoetused; kunst, meelelahutus ja vaba aeg ning muud teenindavad tegevused^a Education; human health and social work activities; arts, entertainment and recreation and other service activities

Veel 2005. aastal puhaskasumi suurima osatähtsusega silma paistnud kaubanduse tegevusala suutis vaevu kulud tuludega ületada. Seda suuresti tänu hulgikaubanduse kasumile, sest kaks ülejäänud kaubanduse alamtegevust – mootorsõidukite kaubandus ja jaekaubandus – lõpetasid aasta kahjumiga. Sarnaselt kaubandusega on märgatavalt vähenenud töötleva tööstuse ettevõtete kasum. 2009. aastal teeniti puhaskasumit 45 miljonit eurot, mis on ligi 7 korda vähem kui 2008. aastal ja üle 8 korra vähem kui 2005. aastal. Suurima panuse kasumisse andsid toiduaine-, kooksi ja puhastatud naftatoodete ning kemikaalide ja keemiatoodete tootmise ettevõtted. Nende kolme tegevusala kasum oli kokku ligi 63 miljonit eurot, mis aitas suuresti katta ka vähem edukate töötleva tööstuse tegevusalade kahjumeid. Võrreldes 2008. aastaga oli aasta suhteliselt edukam puidutööstusele, kus eelneva aasta kahjumist suudeti tagasi kasumisse tõusta. Veel suutsid kasumit erandlikult suurendada rõivatootmine ning muude transpordivahendite tootmine. Mõlemal juhul oli kasv siiski marginaalne.

Ettevõtete majandustegevuse keskmine kasumlikkus (puhaskasumi ja müügitulu suhe) langes 2009. aastal puhaskasumi vähenemise tõttu 1,4%-ni. Kümme aastat tagasi töötasid ettevõtted 4,6%-lise kasumlikkusega ja veel 2007. aastal oli kasumlikkuse näitaja ligi 9%. Sajandi kõige kasumlikum oli 2006. aasta, mil näitaja tõusis kümnest protsendist kõrgemale (10,6%).

2009. aastal oli kõige kasumlikum töö hoogsalt puhaskasumit kasvatanud energeetika tegevusalal, kus puhaskasum oli 14% müügitulust. Vaid protsendipunkti võrra väiksem (13%) oli veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitluse tegevusala kasumlikkus. Need tegevusalad suutsid kasumlikkust tõsta ka eelnenud aastaga võrreldes. Kasumlikumalt kui

2008. aastal õnnestus tegutseda veel vaid mäetööstusel, seda eelkõige tänu põlevkivi kaevandamisele.

Aastate vältel on keskmisest parema kasumlikkusega silma paistnud info ja side tegevusala, kus 2009. aasta kasumlikkus oli 11,2% ehk vaid protsendipunkti võrra vähem kui aasta varem. Selle saavutamisel oli olulisim roll telekommunikatsiooni ettevõtetel ja eriti traadita sideteenuseid osutavatel ettevõtetel, kelle kasumlikkus oli vastavalt 16% ja 21%. Buumiaastail tulus olnud kinnisvaraala tegevus on oma positsiooni täiesti kaotanud, sest nii 2008. kui ka 2009. aasta tulemuseks oli kahjum.

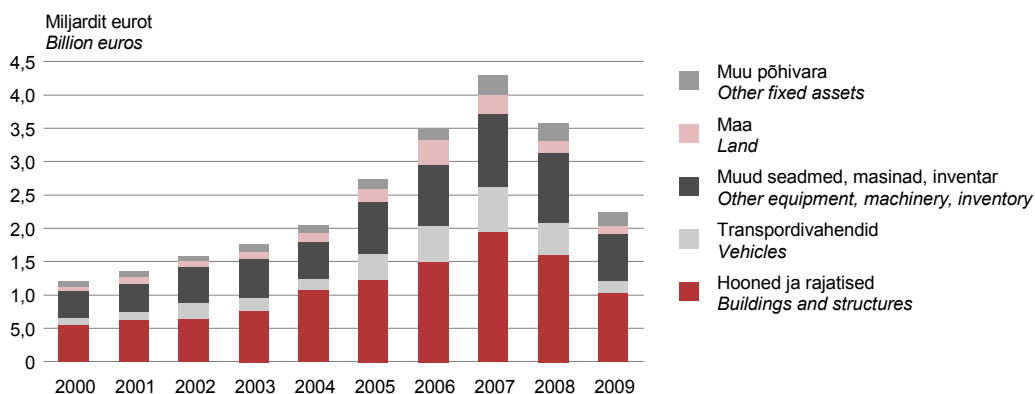
Investeeringud põhivarasse

Majanduslanguse tõttu vähenesid ettevõtete tulud ja kasumlikkus, samuti nende investeerimisvõimalused. 2009. aastal investeerisid ettevõtted põhivarasse 2,2 miljardit eurot, mis on 37% vähem kui aasta varem ja 18% vähem kui 2005. aastal.

Suurimad investeeringud olid seotud ehitistega, peamiselt nende ehitamise ja rekonstrueerimisega. Hoonetesse investeeriti üle ühe miljardi euro, s.o 46% investeeringutest. Neist suurem osa ehk 83% tehti hoonete ja rajatiste ehitamisse ja rekonstrueerimisse, vähem olemasolevate ehitiste soetamisse. Teine suurem investeeringuobjekt oli masinad, seadmed ja inventar. Neid soetati ligi 700 miljoni euro eest. Investeeringud nii ehitistesse kui ka masinatesse, seadmetesse ja inventari olid 2009. aastal kolmandiku väiksemad kui aasta varem. Kõige kiiremini vähenesid investeeringud transpordivahenditesse. 2009. aastal soetati transpordivahendeid 61% vähem kui eelmisel aastal – 180 miljoni euro eest. Transpordivahendite osatähtsus investeeringutes vähenes 8%-ni. Investeeringud maasse olid vaid neljandiku väiksemad kui 2008. aastal, hõlmates ligi 6% investeeringutest. Immateriaalsesse põhivarasse investeeriti 130 miljonit eurot. Sellest ligi pool oli äriühenduste käigus tekkinud firmaväärtus.

2009. aastal vähenesid investeeringud enamikul tegevusaladel. Suurimateks investeerijateks olid energeetikaettevõtted, kes tegid 18% ettevõtete investeeringutest põhivarasse. Elektri- ja soojusenergia tootjad investeerisid peamiselt hoonete ja rajatiste ehitamisse ja rekonstrueerimisse ning masinatesse ja seadmetesse soojuse ja elektri koostootmisjaamade rajamisel. Energeetikaettevõtete investeeringud olid veerandi võrra suuremad kui 2008. aastal ning see oli ainus tegevusala, kus investeeringud oluliselt suurenesid. Kolmel tegevusalal – haridus, info ja side ning kunst, meelelahutus ja vaba aeg – olid investeeringud ligikaudu sama suured kui 2008. aastal. Osatähtsusest investeeringutes järgnesid energeetikale töötlev tööstus, veondus ja laondus ning kinnisvaraala tegevus, kus tehti vastavalt 15%, 13% ja 11% ettevõtete sektori investeeringutest. Kõigis neis olid investeeringud ligi poole väiksemad kui 2008. aastal.

Investeeringute vähenemise tulemusel kahanes investeeringute ja aastase amortisatsioonikulu suhet iseloomustav põhivara asendamiskordaja. Kui 2007. aastal ületasid investeeringud põhivara kulumit 3,4 korda, aasta hiljem 2,4 korda, siis 2009. aastal olid investeeringud ainult 1,5 korda kulumist suuremad. Põhivara asendamiskordaja oli kõrgeim veevarustuses (3,7) ja madalaim majutuses ja toitlustuses (0,6). Ainsana suurenes asendamiskordaja 2008. aastaga võrreldes energeetikas, seda tänu investeeringute kasvule. Energeetikas olid investeeringud põhivara aastastest amortisatsioonikulust kolm korda suuremad.

Joonis 16. Ettevõtete investeeringud põhivara liigi järgi, 2000–2009
Figure 16. Enterprises' investments by kind of fixed assets, 2000–2009

PÕLLUMAJANDUS

Põllumajandusettevõtete müügitulu oli 2009. aastal 465 miljonit eurot, see vähenes eelmise aastaga võrreldes 17,8%. Põllumajandusettevõtted andsid 2,1% kõigi ettevõtete lisandväärtusest.

Põllumajanduslikuks tegevuseks loetakse põllukultuuride ning puu- ja köögivilja kasvatust, aiandust, loomakasvatust ning neid teenindavaid tegevusi.

2009. aastal tegutses Eestis 1116 põllumajandusettevõtet – 56 ettevõtet enam kui aasta varem ehk 1,9% protsenti ettevõtete arvust. 87% ettevõtetest oli alla 20 töötajaga. Vähemalt 100 töötajaga ettevõtteid oli 11.

Põllumajandusettevõtetes töötas 2009. aastal 10 236 inimest ehk 2,5% ettevõtluses hõivatutest. See on 670 inimest vähem kui 2008. aastal. Keskmiselt töötas igas ettevõttes 10 töötajat (kaks vähem kui eelmisel aastal).

Tulud, kulud ja kasum

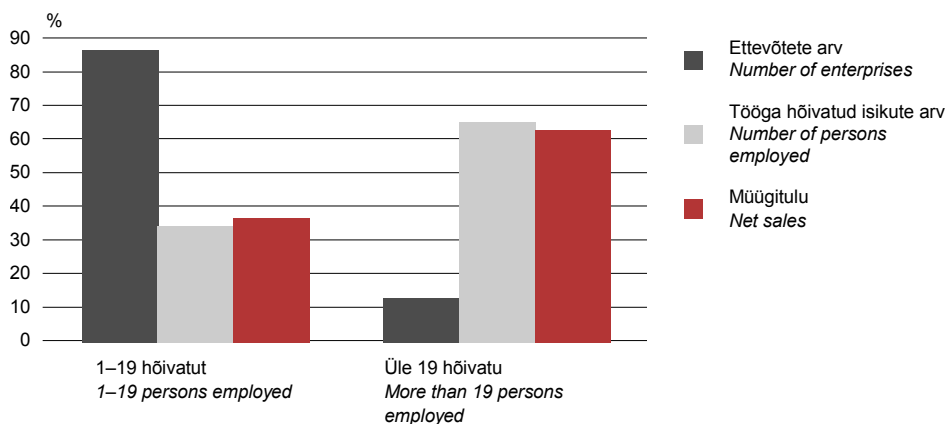
2009. aastal oli põllumajandusettevõtete müügitulu 465 miljonit eurot ehk 1,4% kõigi ettevõtete müügitulust. Müügitulu vähenes eelmise aastaga võrreldes 17,8%.

2008. aastaga võrreldes vähenes keskmine müügitulu ühe töötaja kohta 7000 eurot ja oli 2009. aastal 45 000 eurot. Ühe ettevõtte kohta vähenes käive 534 000 eurost 416 000 euroni. Piima müük andis müügitulust 26%, sigade müük tapaks 14%, teravilja müük 8%, munade müük 2% ning liha ja lihasaaduste müük 10%.

Realiseeritavate saaduste ja teenuste kulud olid kokku 463 miljonit eurot ning vähenesid 2009. aastal eelmisega võrreldes 15%. Enim kulutati materjalide ja toodete (seemned, sööt, väetis jm) ostmisele, nende osa hõlmas 48% kuludest. Suuremad kululiigid olid veel tööjõukulu (19,4%) ning elektri-, kütuse- ja energiakulu (9%). 2009. aastal oli põllumajandusettevõtte töötaja keskmine palgakulu kuus 547 eurot, mis oli 80% kõigi ettevõtete töötajate keskmisest kuupalgast. 2009. aasta lõpetasid ettevõtted 6,3 miljoni eurose puhaskahjumiga (2008. aastal oli puhaskasum 25 miljonit eurot). See annab käibe puhasrentaabluseks –1,6%.

Joonis 1. Põllumajanduse põhinäitajad ettevõtte suuruse järgi, 2009

Figure 1. Main indicators of agriculture by size of enterprise, 2009

Vara, kohustused ja omakapital

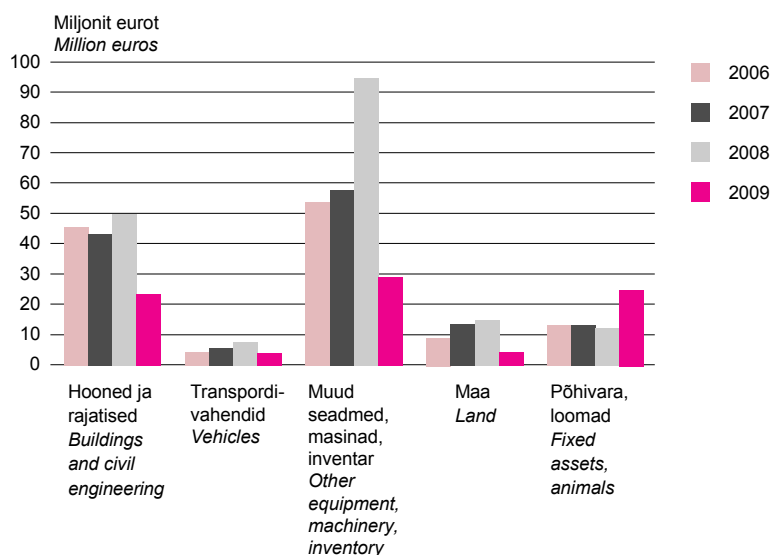
2009. aasta lõpus oli põllumajandusettevõtete bilansimaht 868 miljonit eurot (aasta algul 867 miljonit eurot), kus põhivara juurdekasv oli 2,4% ja käibevara vähenes 5%. Kokku vähenesid varud 5%: valmistoodangu varud vähenesid 9%, tooraine ja materjalide varud 8%, müügiks ostetud kaupade varud suurenesid 75% ja ettemaksed tarnijatele varude eest 19%.

Bilansi kohustuste ja omakapitali poolel suurenes veidi omakapitali osatähtsus: 2009. aasta lõpus hõlmas see 50%, 2009. aasta algul 48%. Vaadeldud perioodil suurenes kohustuste osatähtsus. 2009. aasta lõpus oli põllumajandusettevõttele kohustusi 435 miljonit eurot, sellest lühiajalisi 196 miljonit. Maksevõimekordaja oli 1,26.

Investeeringud

2009. aastal investeerisid põllumajandusettevõtted põhivarasse 89 miljonit eurot ehk 52% vähem kui 2008. aastal ning nende investeeringud hõlmasid 4% kõigi ettevõtete investeeringuist. 33% investeeringutest tehti masinate, seadmete ja inventari soetamiseks, 27% hoonetele ja rajatistele, 5% maa ostuks, 28% põhikarja loomadele.

Joonis 2. Põllumajandusettevõtete investeeringud põhivarasse jooksevhindades, 2006–2009
Figure 2. Investments in fixed assets of agricultural enterprises at current prices, 2006–2009

METSAMAJANDUS

2009. aastal oli metsamajandusettevõtete müügitulu 246 miljonit eurot ehk 38% vähem kui eelmisel aastal. Metsamajandusettevõtted andsid 1,2% kõigi ettevõtete lisandväärtusest.

Metsamajanduslik tegevus on metsakasvatus, metsalangetamine, metsataimlate ja puukoolide tegevus ning metsamajanduse ja metsavarumise teenindamisega tegelemine.

Eestis tegutses 2009. aastal 661 metsamajandusettevõtet – 7 enam kui aasta varem ehk 1,2% ettevõtete arvust. Väikseid alla 20 töötajaga ettevõtteid oli 645 ehk 98% metsamajandusettevõtetest. Üle 50 töötajaga ettevõtteid oli 4.

2009. aastal sai metsamajandusettevõtetes tööd 3303 inimest ehk 0,8% ettevõtluses hõivatutest. Võrreldes 2008. aastaga vähenes töötajate arv 9%. Igas metsamajandusettevõttes oli keskmiselt 5 töötajat.

Tulud, kulud ja kasum

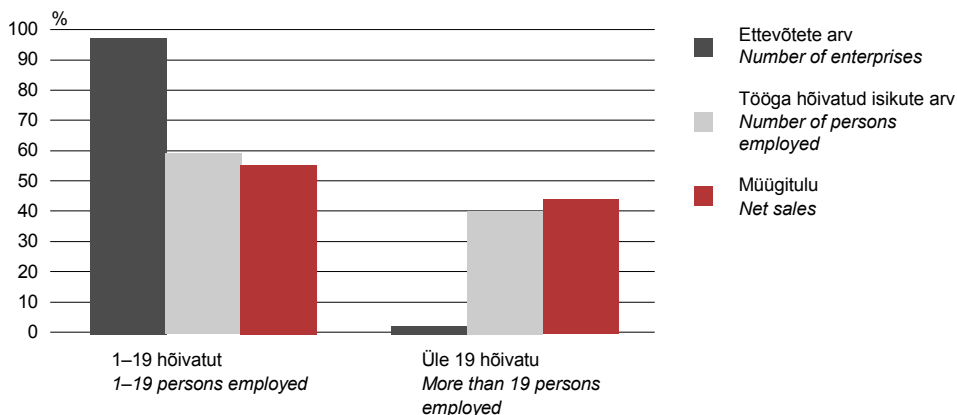
2009. aastal oli metsamajandusettevõtete müügitulu 246 miljonit eurot ehk 0,7% kõigi ettevõtete müügitulust. Müügitulu vähenes võrreldes 2008. aastaga 38%. Keskmine müügitulu ühe töötaja kohta vähenes 36 000 eurot ehk 32% ja oli 75 000 eurot. Pikkade okaspuupalkide müük andis müügitulust 57%, muu okaspuidust tarbepuidu müük 5% ning pikkade lehtpuupalkide ja muu lehtpuidust tarbepuidu müük 4%.

Realiseeritavate saaduste ja teenuste kulud olid kokku 239 miljonit eurot ja vähenesid 2009. aastal 37% eelmise aastaga võrreldes. 20% kuludest tehti kaupade ja teenuste ostmiseks, et neid edasi müüa, 13% materjalide, toodete ja pooltoodete ostmiseks ning 17% tööjõule.

2009. aastal oli metsamajandusettevõtte töötaja keskmine palgakulu kuus 738 eurot, mis on 8% suurem kui ettevõtetes keskmiselt. Ettevõtted lõpetasid 2009. aasta 11 miljoni eurose puhas-kasumiga (71% väiksem kui 2008. aastal), mis andis käibe puhasrentaabluseks 4,6%.

Joonis 1. Metsamajanduse põhinäitajad ettevõtte suuruse järgi, 2009

Figure 1. Main indicators of forestry by size of enterprise, 2009

Vara, kohustused ja omakapital

Metsamajandusettevõtete bilansimaht oli 2009. aastal 495 miljonit eurot ning aastaga suurenes see 1%. Käibevara vähenes samal perioodil 18% ja põhivara suurenes 12%. Varud suurenesid 6%.

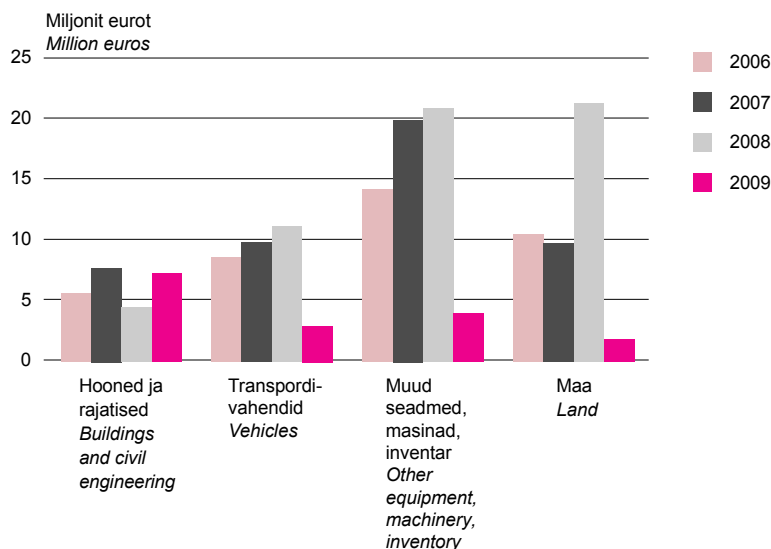
Bilansi kohustuste ja omakapitali poolel vähenes 2009. aasta jooksul omakapitali osatähtsus: 2009. aasta algul hõlmas omakapital 57%, aasta lõpus 61%. Kohustuste osatähtsus vara suhtes suurenes: 2009. aasta lõpus oli metsamajandusettevõttele kohustusi 211 miljonit eurot, sellest lühiajalisi 79 miljonit. Maksevõimekordaja oli 2009. aastal 1,86.

Investeeringud

Metsamajandusettevõtted investeerisid 2009. aastal põhivarasse 21 miljonit eurot mis oli 0,9% kõigi ettevõtete investeeringutest. Masinate, seadmete ja inventari soetamiseks tehti kulutusi 19%, ehitistele ja rajatistele 35%, transpordivahenditele 14%, maa ostmiseks 9%.

Joonis 2. Metsamajandusettevõtete investeeringud põhivarasse jooksevhindades, 2006–2009

Figure 2. Investments in fixed assets of forestry enterprises at current prices, 2006–2009

KALAPÜÜK

Kalandusettevõtete müügitulu oli 2009. aastal 38 miljonit eurot ehk 32% vähem kui eelmisel aastal. Kalandusettevõtted andsid 0,2% ettevõtete lisandväärtusest.

Kalandus hõlmab kalapüüki avamerel ja sisevetel, merevetikate kogumist, kalakasvatust ning kalakasvatust teenindavaid tegevusalasid.

2009. aastal tegutses Eestis 86 kalandusettevõtet (1 enam kui aasta varem) ehk 0,2% ettevõtete arvust. 95% kalandusettevõtetest oli alla 20 töötajaga.

Kalandusettevõtetes sai 2009. aastal tööd 486 inimest ehk 0,1% ettevõtluses hõivatutest. Eelmise aastaga võrreldes vähenes töötajate arv 184 võrra. Keskmiselt oli kalandusettevõttes 6 töötajat.

Tulud, kulud ja kasum

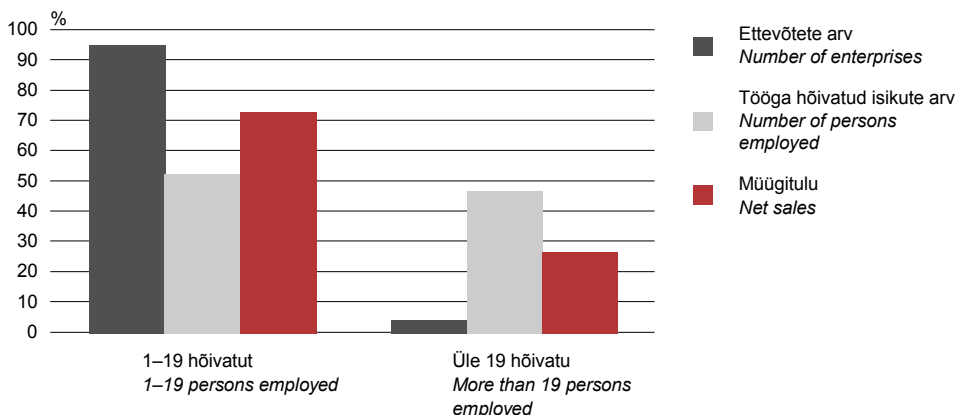
Kalandusettevõtete müügitulu oli 2009. aastal 38 miljonit eurot ehk 0,1% kõigi ettevõtete müügitulust. Müügitulu vähenes 2008. aastaga võrreldes 32%. Keskmise müügitulu ühe töötaja kohta vähenes 84 000 eurost 2008. aastal 79 000 euroni 2009. aastal, ettevõtte kohta vähenes see 660 000 eurost 446 000 euroni. Värske ja külmutatud kala ning kreveti müük andis müügitulust 84% ning ettevõttes töödeldud kalasaaduste müük 12%.

Realiseeritavate saaduste ja teenuste tootmise kulud olid 2009. aastal 36 miljonit eurot ehk 25% väiksemad kui 2008. aastal. Edasimüügiks ostetud kaupade ja teenuste kulu oli kõigist kuludest 17%, materjalide, ostetud toodete ja pooltoodete kulu 31%, elektri-, kütuse- ja energiakulu 17% ja tööjõukulu 14%.

2009. aastal oli kalandusettevõtte töötaja keskmine palgakulu kuus 653 eurot, mis oli 96% kõigi ettevõtete töötajate keskmisest kuupalgast. Ettevõtted lõpetasid 2009. aasta 2,6 miljoni eurose puhaskasumiga (2008. aastal puhaskasum 6,8 miljonit eurot), mis annab käibe puhaskasumiks 7%.

Joonis 1. Kalanduse põhinäitajad ettevõtte suuruse järgi, 2009

Figure 1. Main indicators of fishing by size of enterprise, 2009

Vara, kohustused ja omakapital

2009. aasta lõpus oli kalandusettevõtete bilansimaht 61 miljonit eurot ning jäi aasta algusega võrreldes samaks, sellest põhivara maht suurenes 11% ja käibevara maht vähenes 15%. Varud vähenesid 25%. Tooraine ja materjalide varud vähenesid 15%, valmistoodangu varud 46% ning ettemaksed varude eest 76%. Lõpetamata toodangu varud suurenesid 40%, müügiks ostetud kaupade varud suurenesid kolm korda.

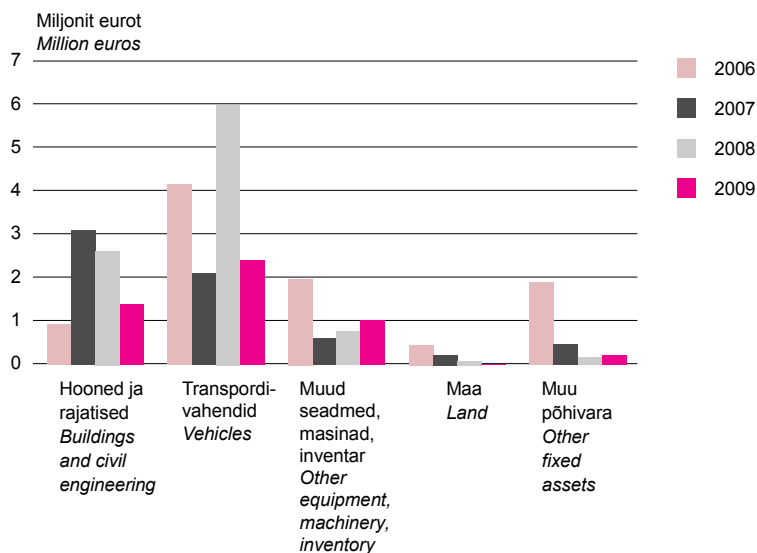
Bilansi kohustuste ja omakapitali poolel suurenes omakapitali osatähtsus 2009. aasta jooksul 4%: 2009. aasta lõpus hõlmas omakapital 37%, aasta algul 33%. Kohustuste osatähtsus vähenes 6%: 2009. aasta lõpus oli kalandusettevõttele kohustusi 38 miljoni euro eest, sellest lühiajalisi 22 miljonit. Maksevõimekordaja oli 2009. aastal 0,9.

Investeeringud

2009. aastal investeerisid kalandusettevõtted põhivarasse 5 miljonit eurot, mis on 0,2% kõigi ettevõtete investeeringutest. Kalandusele omaselt kulus investeeringutest 48% püügilaevade ja paatide soetamiseks, 20% masinatele ja inventarile (võrkudele). Hoonetesse ja rajatistesse suunati 28% investeeringutest.

Joonis 2. Kalandusettevõtete investeeringud põhivarasse jooksevhindades, 2006–2009

Figure 2. Investments in fixed assets of fishing enterprises at current prices, 2006–2009

TÖÖTLEV TÖÖSTUS

Aastatel 2000–2007 püsis Eesti töötleva tööstuse toodang stabiilses 10% lähedases kasvutrendis. Alates 2008. aasta teisest poolest hakkas tootmismahd kiirelt langema ning 2009. aastal jõudis tööstus sügavasse kriisi. 2008. aasta siseturu langusele lisandus 2009. aastal maailma negatiivsetest majandusarengutest tingitud välisturgude nõudluse vähenemine. Kuigi töötlev tööstus tegi kriisiaastatel läbi suure languse, hakkas toodang 2010. aasta alguses eksportiva sektori toel taas kiirelt kasvama.

Lisandväärtus

Veidi üle viiendiku ettevõtlussektori lisandväärtusest luuakse tööstuses. Nagu eelneval viiel aastal, oli töötlev tööstus ka 2009. aastal suurim lisandväärtuse tootja ettevõtluses. Lisandväärtuse kasvtempo oli eriti kiire majanduskriisi eelsetel aastatel. Nii oli selle juurdekasv 2007. aastal 20%. Paraku 2008. aastal olukord muutus, kui töötlevas tööstuses ilmnisid esimesed tõsised märgid langustrendist, ning 2009. aastaks süvenes kriis veelgi.

2009. aastal ulatus tööstusettevõtete loodud lisandväärtus 1,6 miljardi euroni, mis on 571 miljonit eurot väiksem võrreldes eelneva aastaga. Töötlevas tööstuses toodeti ettevõtte kohta lisandväärtust 291 miljonit eurot ehk ligi kaks korda enam kui ettevõtetes keskmiselt.

Ettevõtete arv ja hõivatud

Eesti töötlevas tööstuses tegutses 2009. aastal 5441 ettevõtet ehk kümnendik kõigist ettevõtetest. Võrreldes 2008. aastaga oli tegutsemise lõpetanud 38 ettevõtet, neist enamik väikesed ja keskmise suurusega. Raskeks osutus aasta ka suurtele ettevõtetele, kes olid sunnitud üha süvenevas kriisiolukorras tootmist vähendama, kuna nõudlust ei olnud ei sise- ega ka välisurul. Ellujäämise nimel kärbiti palgakulusid, ka koondamistest polnud pääsu. Mõnevõrra paremini suutsid keerukas majandusolukorras toime tulla mikroettevõtted, kes olid paindlikumad oma tööd ümber korraldama.

Kõige rohkem, ligi viiendik töötleva tööstuse ettevõtetest tegutses 2009. aastal jätkuvalt puidutöötlemises ja puittoodete tootmises. Järgnesid metalltoodete tootmine, millega tegeles 17% töötleva tööstuse ettevõtetest, ning mööblitööstus, kuhu kuulus kümnendik töötleva tööstuse ettevõtteid.

Suurema osa töötleva tööstuse ettevõtetest moodustasid alla 10 hõivatuga mikroettevõtted. Nende osatähtsus kõigis tööstusettevõtetes oli 69%. Mikroettevõtete arv on viimase viie aasta jooksul pidevalt kasvanud, suurettevõtete osakaal seevastu on püsinud stabiilselt 1% piires.

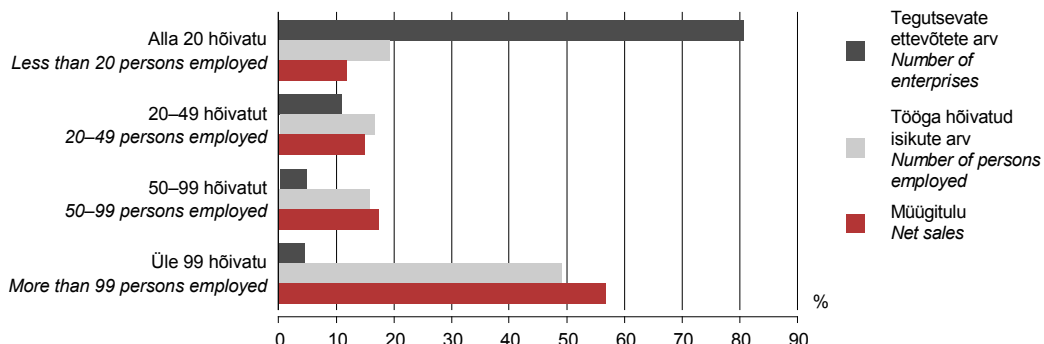
Eesti töötleva tööstuse ettevõtetes töötas 2009. aastal rohkem kui 98 800 hõivatut ehk üle 22 000 vähem kui 2008. aastal. Kui ettevõtluses tervikuna vähenes hõivatute arv ligi 60 000 võrra, siis enam kui 37% sellest tuli töötleva tööstuse hõivatute arvelt. Järgnes ehitussektor, kus hõivatute arv vähenes pisut üle 22%. Töötlevas tööstuses oli 2009. aastal hõivatud ligi veerand kõigist ettevõtluses hõivatutest.

Aegade jooksul on suurima hõivatute arvuga olnud puidutööstus, mis oli seda ka 2009. aastal, kui selles harus leidis rakendust 17% kogu töötleva tööstuse hõivatuist. Järgnesid toiduainetööstus ja metallitööstus: mõlemas allharus töötas enam kui 14% hõivatuist. 2009. aasta oli ühtmoodi raske kõigile töötleva tööstuse allharudele. Uusi töökohti peaaegu ei loodud, pigem püüti kriisiolukorrist välja tulla neid vähendades. Valusamalt puudutas langus puidutööstust, kus 2009. aastal töötas üle 4000 inimese vähem kui aasta varem. Oluliselt, enam kui 2000 võrra vähenes hõivatute arv ka metallitööstuses. Eesti tekstiili- ja rõivatööstuses on langus kestnud juba 5 aastat ning hõivatuid on selle aja jooksul jäänud üle poole vähemaks. Töökohad on kadunud peamiselt keskmise suurusega ja suurtes ettevõtetes. Suuremad koondamised algasid tekstiili- ja

rõivatööstuses juba 2008. aastal, mil nõudlus välisurgudel järsult langes. Kuna mõlemad tööstusharud on tugevalt orienteeritud välisurule ehk kaks kolmandikku käibest moodustab eksport, siis niisuguses olukorras olid väga paljud ettevõtted sunnitud oma tegevuse kas peatama või lõpetama. Ellu jäid vaid tugevamad, kes suutsid panustada tootearendusse, konkureerimaks edukalt välisurgudel. Samas on mikroettevõtete tööhõive püsinud stabiilsena.

Joonis 1. Töötleva tööstuse põhinäitajad ettevõtte suuruse järgi, 2009

Figure 1. Main indicators of manufacturing by size of enterprise, 2009

Müügitulu

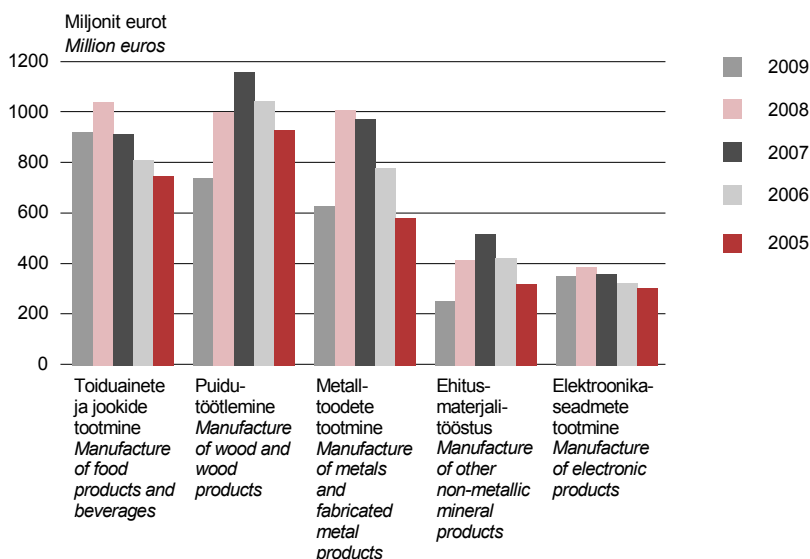
Töötleva tööstuse ettevõtete müügitulu kasv, mis aastatel 2005–2007 oli 15–17% aastas, peatus 2008. aastal. Juba siis oli tunda globaalse majanduskriisi mõju, mis andis eriti valusa tagasilöögi just 2009. aastal. Töötleva tööstuse müügitulu vähenes 26% eelneva aastaga võrreldes ning ulatus 2009. aastal 6,2 miljardi euron, moodustades 18% ettevõtluse müügitulust. Müügitulu langes kõikides töötleva tööstuse allharudes. Suurim oli langus ehitusmaterjale tootvas tööstuses – 39%. Peamiseks põhjuseks oli madalseis ehitusturul, mille tõttu vähenes nõudlus ehitusmaterjalidele kohalikul turul. Oluliselt vähenes müügitulu ka metalltoodete, kummi- ja plastitööstuses ning puidutööstuses.

Müük mitteresidentidele oli 2009. aastal 3,5 miljardit eurot, veerandi võrra väiksem kui eelnenud aastal. Ekspordi osatähtsus käibes oli töötlevas tööstuses 2009. aastal üle kolmandiku, mis oli kogu ettevõtlussektori suurim. Seetõttu on töötlev tööstus suuresti sõltuv olukorrast välisurul ning seega vastuvõtlikum kõigile välismõjutustele.

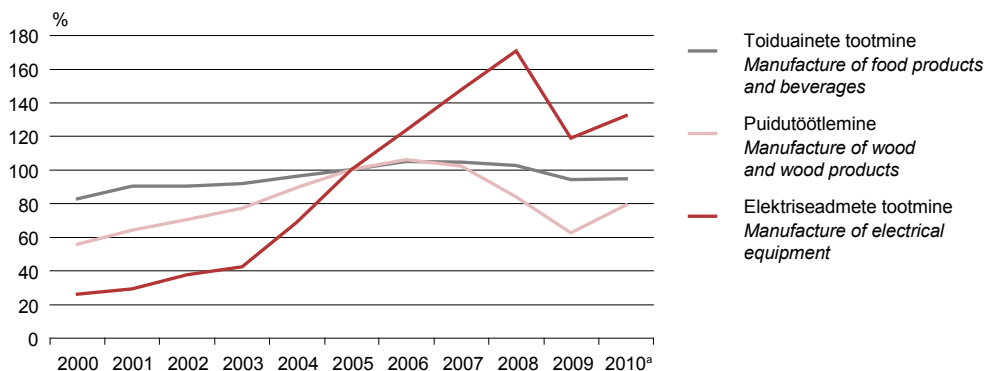
2009. aastal oli töötleva tööstuse ettevõtete keskmine palgakulu hõivatu kohta üle 8000 euro, mis oli 4% madalam kui 2008. aastal. Tööstuse allharudes oli olukord erinev, vahe suurima ja väikseima palgakulu vahel oli ligi kolmekordne. Kõrgeim palgakulu hõivatu kohta oli 2009. aastal põhifarmaatsiatoodete ja ravimpreparaatide tootmises, madalaim rõivatööstuses. Iga töötleva tööstuse hõivatu kohta toodeti keskmiselt 16 000 eurot lisandväärtust, mis oli 1800 eurot vähem kui 2008. aastal, kuid ligi 5000 eurot enam kui 2005. aastal.

Tööstustoodang

Tööstustoodangu ja tööstusliku iseloomuga teenuste müük andis müügitulust 89%. Töötleva tööstuse ettevõtted müüsid oma toodangut 5,5 miljardi euro eest ehk 26% vähem kui 2008. aastal.

Joonis 2. Suuremate tööstusharude toodangu müük, 2005–2009
Figure 2. Sales of production by major activities, 2005–2009

Kui 2009. aastal vähenes tööstustoodang eelneva aastaga võrreldes kõikides tööstuse allharudes, siis kiirstatistika andmetel ületas toodang 2010. aastal 2009. aasta taseme juba peaaegu kõikides tööstusharudes. Oluliselt muutus ka töötleva tööstuse allharude struktuur. Toodagu kasvu toetasid elektroonikaseadmete tootmine, kus toodang suurenes ligi kaks korda, ning puidutöötlemine, kus toodang suurenes enam kui veerandi võrra. Toodangu kasv 2010. aastal põhines tugeval ekspordil.

Joonis 3. Suuremate tööstusharude toodangu mahuindeksid, 2000–2010 (2005=100)
Figure 3. Volume index of industrial production by economic activity, 2000–2010 (2005=100)

^a 2010. aasta andmed on esialgsed

^a The data for 2010 are preliminary

Puhaskasum (-kahjum)

Keerulisele majandusolukorrale vaatamata lõpetas töötlev tööstus 2009. aasta kasumiga. Paraku ulatus puhaskasumi suurus vaid 44 miljoni euroni, mis on üle kuue korra vähem kui 2008. aastal. Kasumisse aitas jääda eelkõige kulude järsk vähendamine. Tööjõukulud, mis moodustasid 18% kogukuludest, vähenesid aastaga 21%. Töötleva tööstuse kasumlikkus ulatus vaid 0,7

protsendipunktini, mis on viie aasta madalaim. Võrdluseks: 2007. aastal oli käibe puhasrentaablus ligi 7%.

2009. aastal andsid töötleva tööstuse kasumi peamiselt kemikaalide ja keemiatoodete tööstus ning koksi ja puhastatud naftatoodete tootmine. Ka peamiselt kodumaisele turule orienteeritud toiduainetööstus teenis kasumit, vaatamata üle kümnendiku väiksemale käibele.

Kui töötlev tööstus tervikuna suutis jääda kasumisse, siis allharuti oli pilt erinev. Peaaegu pooled allharud ei suutnud majandusraskustega toime tulla ning lõpetasid aasta kahjumiga. Teistest oluliselt halvemaks osutus aasta ehitusmaterjalide tööstusele, kes lõpetas aasta 26 miljoni euro suuruse kahjumiga. Põhjuseks oli eelkõige ehitusturul valitsenud madalseis. Raskeks osutus aasta ka paberi-, kummi- ja plastitööstusele, harudele mille ettevõtete tegevus sõltub olulisel määral eksportturgudest.

Investeeringud põhivarasse

Ettevõtete investeerimisvõimalused sõltuvad suurel määral kasumist. Kui 2008. aastal räägiti, et ei investeerita enam nii aktiivselt, siis 2009. aasta rekordiliselt madalad kasumid vähendasid investeeringumahtusid väga järsult. Ka pankadest laenu saada oli keerulisem.

Kui neljal eelnenud aastal püsisid tööstusettevõtete investeeringud 500–600 miljoni euro piires, siis 2009. aastal jäi investeeringute maht tagasihoidlikule 330 miljonile eurole, mis on ligi poole väiksem kui eelnevatel aastatel. Töötleva tööstuse investeeringute maht kogu ettevõtluses on viimasel viiel aastal püsinud 15–18% piires.

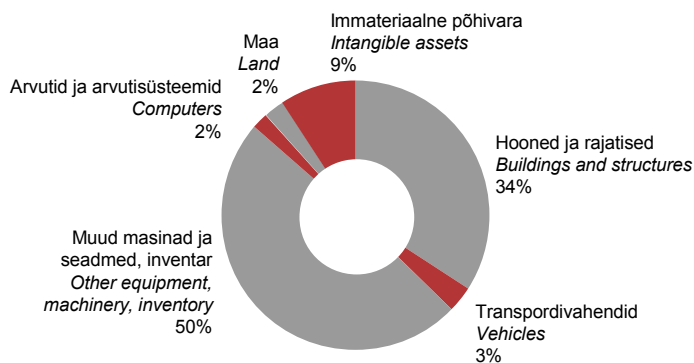
2009. aastal suutis 5 miljoni euro võrra investeeringuid kasvatada arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmine, kuigi selle allharu kasum oli kolmandiku võrra väiksem kui 2008. aastal. Mõnevõrra suurendas investeeringuid tekstiilitööstus, teiste allharude investeeringute maht eelneva aastaga võrreldes vähenes.

Nagu varasematel aastatel, tehti ligi pool investeeringutest masinatesse ja seadmetesse, kuid nende maht oli oluliselt väiksem kui 2008. aastal. Suuremaid investeeringuid masinatesse ja seadmetesse tegid toiduaine-, joogi-, puidu- ning metallitööstus.

Ligi 30% investeeringuist tehti hoonete ja rajatiste ehitamisse ja rekonstrueerimisse. Suurim investeerija oli põlevkivitööstus, kes investeeris 40 miljonit eurot uute tootmishoonete rajamisse.

Joonis 4. Investeeringud põhivara liigi järgi, 2009

Figure 4. Investments by kind of fixed assets, 2009

Toiduainetööstus

Eesti toiduainetööstus on töötleva tööstuse allharudest suurim – osatähtsus 2009. aastal 16,7%. Võrreldes teiste allharudega on toiduainetööstus olnud üks stabiilsemaid. Kui kriisieelsetel

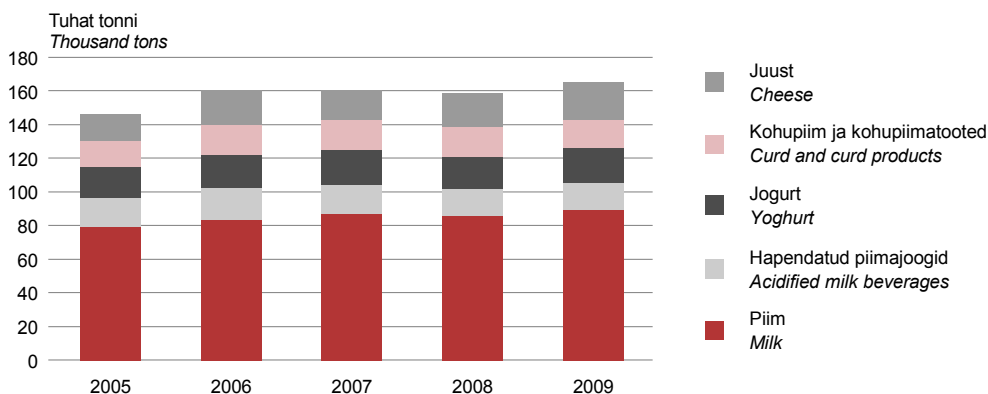
aastatel kasvas toodang 3–4% aastas, siis 2007. aastal kasv aeglustus ning 2008.–2009. aastal toodangu maht püsivhinnas veidi langes. Majanduskriis mõjutas toiduainetööstust mõneti vähem kui teisi allharusid, sest toiduainete näol on tegemist peamiselt siseturule suunatud esmatarbekaubaga ja välisuru olukord seda sektorit väga ei mõjuta.

2009. aastal vähenesid tootmismahud peaaegu kõigis allharudes. Erandiks oli piimatööstus, kus suudeti tootmismahutu püsivhinnas 2% kasvatada. Kuigi piimatööstuse toodang on suunatud peamiselt kohalikule turule, on ekspordil siiski oluline osa: enam kui veerand toodangust eksporditakse. Kui varasematel aastatel olid peamisteks sihtriikideks Läti ja Soome, siis 2009. aastal tõusis suurimaks välispartneriks Venemaa.

Viie aasta vältel kasvas stabiilselt nii piimatoodang, kui ka erinevate fermenteeritud ja hapendatud piimatoodete, nagu hapukoore, keefir, jogurt, tootmine. Oluliselt on kasvanud juustu, ühe peamise eksportkauba tootmine. Juustutoodang oli 2009. aastal 22 000 tonni – viie aasta suurim.

Joonis 5. Piimatoodete tootmine, 2005–2009

Figure 5. Manufacture of dairy products, 2005–2009

Ka lihatööstuse toodang on suunatud peamiselt kodumaisele turule. Toodangu müük kasvas stabiilselt kuni 2008. aastani. 2009. aastal müük küll vähenes, aga langus jäi alla 10 %. Samas suudeti pisut kasvatada ekspordi osa müügis. 2009. aastal müüdi 15% toodangust mitteresidentidele, mis on viie aasta suurim kogus.

Toiduainetööstuse allharudest on kalatööstus ainus, kus üle kolmveerandi müügist on suunatud välisurule. Ekspordi osatähtsus on viie aasta jooksul püsinud suur. Mitteresidentidele müüdi 2009. aastal toodangut 77 miljonit euro eest. Kui varasematel aastatel eksporditi põhiliselt kalakonserve, siis viimastel aastatel on oluliselt kasvanud kalatoodete eksport. Konservide osatähtsus ekspordis oli tühine.

Toiduainetööstuses tegutses 2009. aastal 370 ettevõtet ehk 5 ettevõtet vähem kui 2008. aastal. Üle poole neist olid mikroettevõtted, suurte ettevõtete osatähtsus on viiel aastal püsinud 3–4% piires. 2009. aastal leidis toiduainetööstuses rakendust ligi 13 000 hõivatut, mis oli üle 1300 vähem kui aasta varem. Hõivatute arv vähenes peamiselt üle 50 hõivatuga ettevõtetes, väikesed ja mikroettevõtted suutsid töökohti isegi juurde luua.

Palgakulu töötaja kohta oli keskmiselt 8000 eurot ja oli jäänud 2008. aasta tasemele. Suurim oli palgakulu töötaja kohta piimatööstuses – 9000 eurot, väikseim kalatööstuses – 6000 eurot.

Toiduainetööstuse iga hõivatu kohta toodeti keskmiselt 17 000 eurot lisandväärtust, mis on 1000 eurot enam kui töötlevas tööstuses keskmiselt. Kasvutempo on viiel aastal olnud stabiilne. Võrdluseks: 2005. aastal toodeti lisandväärtust hõivatu kohta 10 000 eurot. Töövõljalikus oli kõrgem piimatööstuses ning valmis loomasööda tootmises.

Toiduainetööstuse investeeringute maht ulatus 2009. aastal 64 miljoni euroni, mis on viiendik kogu töötleva tööstuse investeeringutest. Võrreldes eelneva aastaga vähenes maht ligi 21 miljonit euro võrra. Üle poole investeeringutest põhivarasse tegid suured ettevõtted. Allharudest investeerisid enam nii liha- ja piimatööstus kui ka muude toiduainete tootjad (kakao, šokolaadi ja suhkrukondiitritoodete tööstus; tee ja kohvi töötledjad, maitseainete ja kastmete tootjad, valmistoitude tootjad). Peamiselt investeeriti masinatesse ja seadmetesse – 43% kõigist investeeringutest, 19% investeeringutest tehti hoonete ja rajatiste ehitamisse ning rekonstrueerimisse.

Tekstiilitööstus

Vaatamata sellele, et Eesti tekstiilitööstuse toodang moodustab töötleva tööstuse toodangust vaid 3,6%, on sellel tööstusharul ajalooliselt oluline roll kanda olnud. Tekstiilitööstuse, mille tegevus 2000. aastate alguses elavnes, kasv aeglustus mõnevõrra 2004. ja 2005. aastal. Suuresti mõjutas seda Aasia riikides valmistatud tekstiilitoodete lihtsustatud juurdepääs Euroopa turule. Olukord paranes mõnevõrra 2006. aastal, kui tootmismahd kasvas 3% eelneva aastaga võrreldes. 2006. aastal jõustus ka kvootide süsteem, mis piiras Hiina ja mitmete teiste riikide tekstiilitoodete sissevedu EL-i. Toodangu maht hakkas langema 2008. aastal ning 2009. aastaks oli langus üle 16%. Tekstiilitööstuse eripäraks on suur orienteeritus välisurule. Ekspordi osatähtsus müügitulus oli 2009. aastal 83%.

2009. aastal tegutses tekstiilitööstuses 191 ettevõtet ehk 21 enam kui 2008. aastal. Kuigi ettevõtete arv kasvas (peamiselt lisandus mikroettevõtteid), siis paraku tõi keskmise suurusega ettevõtete ja kahe suurettevõtte sulgemine 2009. aastal kaasa hõivatute arvu vähenemise ligi 1700 võrra. Võrdluseks: 2005. aastal leidis tekstiilitööstuses rakendust üle 9000 töötaja.

2009. aastal vähenesid oluliselt ka tekstiilitööstuse müügiimahud: võrreldes eelneva aastaga oli langus 17%. Tööstustoodangu müük jooksevhinnas oli 199 miljonit eurot, mis oli viimase viie aasta madalaim. Kui 2000. aastate algul oli põhiliseks müügiartikliks puuvillane kangas, siis 2009. aastaks oli olukord muutunud. Puuvillase riide müük oli vähenenud ligi 8 korda. Samal ajal on oluliselt kasvanud õmmeldud tekstiilitoodete ehk kodutekstiilide, tekkide, patjade ja voodikate müük.

Tabel 1. Tekstiilitooted, 2005–2009

Table 1. Textile products, 2005–2009

	2005	2006	2007	2008	2009	
Puuvillane riie, miljonit m ²	83,5	58,8	42,5	32,6	16,2	<i>Cotton fabrics, million m²</i>
Õmmeldud tekstiilitooted, miljonit eurot	126,6	152,3	168,9	163,9	149,9	<i>Sewn textile articles, million euros</i>

Töövõljalikus, mis aastail 2005–2006 oli üks madalamaid kogu töötlevas tööstuses, hakkas 2007. aastast tasapisi kasvama. 2009. aastal oli töövõljalikus hõivatute kohta 12 000 eurot, kolmandiku suurem kui 2005. aastal. Kuigi tekstiilitööstuses on töövõljalikus veerandi võrra madalam kui tööstusettevõtetes keskmiselt, on kasv siiski olnud märgatav. Hõivatute arv, mis hakkas vähenema juba 2006. aastal, ei toonud kaasa tööjõukulude langust, pigem vastupidi. Veel 2007. aastal kasvasid tööjõukulud tekstiilitööstuses 6 miljoni euro võrra. Paraku tabas ülemaailmne majanduskriis 2008. aastal tekstiilitööstust valusamalt kui teisi allharusid. Väljapääsu tuli otsida nii kulude kokkuhoiust kui ka hõivatute koondamisest. 2009. aastal vähenesid tööjõukulud veerandi võrra.

Tekstiilitööstuse ettevõtted lõpetasid 2009. aasta 2 miljoni eurose kahjumiga. Kahjumisse jäid eelkõige üle 50 töötajaga ettevõtted. Mikroettevõtted suutsid aasta lõpetada kasumiga ning seda isegi üle kahe korra kasvatada 2008. aastaga võrreldes.

Tekstiilitööstuse Investeeringute maht 2009. aastal mõnevõrra kasvas, samas moodustasid need töötleva tööstuse ettevõtete investeeringuid vaid 2%. Tekstiilitööstuse ettevõtted investeerisid 2009. aastal materiaalsesse põhivarasse 8 miljonit eurot ehk miljoni enam kui 2008. aastal. Suurimad investeeringud tehti 2005. aastal, kui nende maht ulatus 26 miljoni euroni. Sellest ligi pool läks hoonete ja rajatiste ehitamise ja rekonstrueerimisse ning 43% masinatesse ja seadmetesse.

Puidutöötlemine ja puittoodete tootmine

Puidutööstus on olnud toiduainetööstuse kõrval üks suuremaid tööstuse allharusid. Selle toodang kasvas jõudsalt 2000-ndate aastate alguses. Aastaks 2005–2007 oli puidutööstus kasvanud toodangu osatähtsusest töötleva tööstuse suurimaks allharuks. 2006. aasta teisel poolel tekkisid toormeprobleemid, peamiselt vähenenud raiemahtude tõttu erametsades. Toorpuitu hakati importima Venemaalt, kuid paraku ei aidanud see olukorda lahendada. 2007. aastal otsustas Venemaa piirata toorpuidu väljavedu ning seetõttu kallinesid toormaterjalid mitu korda. 2008. aastaks hinnatõus küll peatus, kuid paraku vähenes majanduskriisi tõttu nõudlus nii kodumaisel kui ka välisest. Toodangu müük vähenes 2008. aastal 14% eelneva aastaga võrreldes. 2009. aastaks oli langus veelgi süvenenud: müügi maht vähenes 2008. aastaga võrreldes 26%. Eksporti osatähtsus puidutööstuse müügis on tõusnud: 2009. aastal moodustas eksport üle kahe kolmandiku müügist.

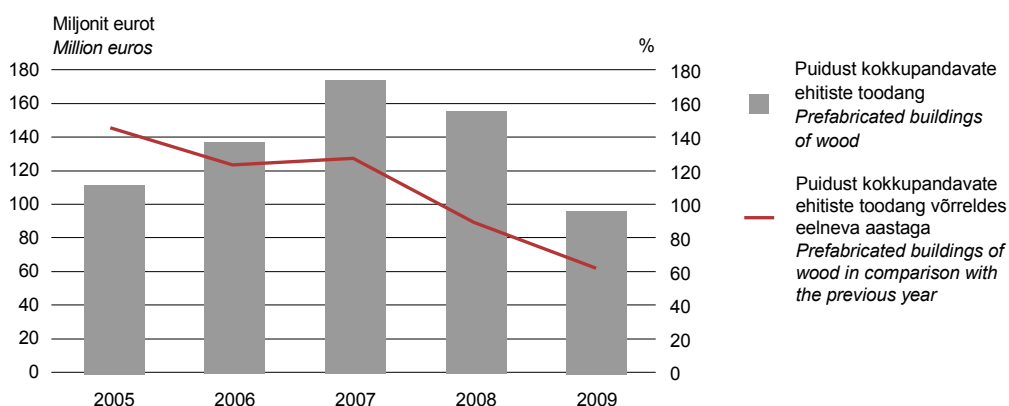
Eesti puidutööstuse toodang on väga mitmekesine. Oluline koht selles on saematerjalil ning erinevatel ehituspüüsetel toodetel. Saematerjali toodeti 2009. aastal 1 127 000 m³ ehk eelnenud aasta tasemel, kuid paraku oli see ligi kaks korda vähem kui 2005. aastal, mil seda toodeti enam kui 2 000 000 m³ saematerjali. Suurem tagasimineki oli aga puitplaatide tööstuses: laastplaatide toodang oli poole väiksem kui 2008. aastal.

Tabel 2. Puittooted, 2005–2009

Table 2. Wood products, 2005–2009

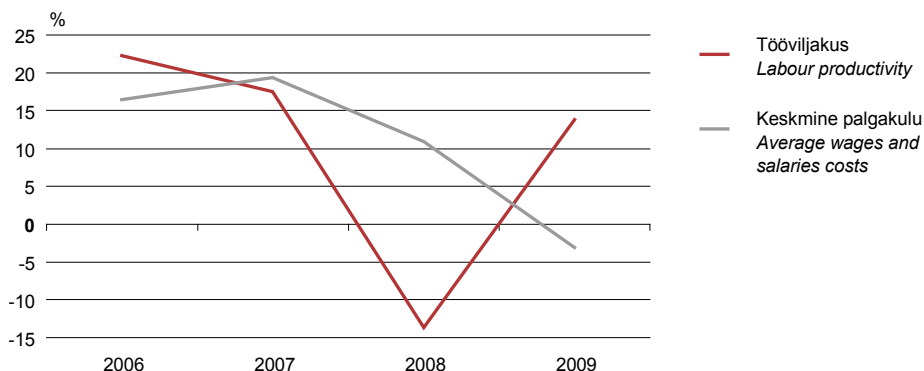
	2005	2006	2007	2008	2009	
Saematerjal, tuhat m ³	2062,5	1958,4	1554,7	1132,9	1127,7	Sawn timber, thousand m ³
Puitkiudplaadid, mln m ²	22,4	21,5	5,9	5,5	x	Fibreboard, million m ²
Puitlaastplaadid, tuhat m ³	230,6	248,7	275,4	251	133,5	Particle board, thousand m ³
Liimpuit, tuhat m ³	218,5	256,5	240,5	183,3	220,9	Glulam, thousand m ³

Oluline koht puidutööstuse toodangus on olnud kokkupandavatel puitmajadel, mille toodang kasvas eriti jõudsalt 2006.–2007. aastal. 2008. aastal toodang mõnevõrra vähenes ning 2009. aastal ulatus see vaid 97 miljoni euroni, mis on ligi poole vähem kui 2007. aastal. Tootmine vähenes nõudluse vähenemise tõttu välisurgudel.

Joonis 6. Puidust kokkupandavad ehitised, 2005–2009*Figure 6. Prefabricated buildings of wood, 2005-2009*

2009. aastal tegutses puidutööstuses 1038 ettevõtet ehk 40 ettevõtet vähem kui eelnenud aastal. Suurem osa ehk 74% ettevõtetest olid mikroettevõtted, millede arv 2009. aastal mõnevõrra kasvas. Samas vähenes 17 võrra enam kui 50 hõivatuga ettevõtete arv. Puidutööstus on olnud suurima hõivatute arvuga allharu tööstuses. 2009. aastal rakendati puidutööstuses ligi 13 000 hõivatut. Üle poole hõivatuid töötas suurtes ja keskmistes ettevõtetes, mikroettevõtetes sai tööd alla kümnendiku. Keeruline majandusolukord tõi kaasa suure koondamise: hõivatute arv vähenes üle 4000 võrreldes 2008. aastaga.

Töötajate arvu olulise vähenemise ning tööjõukulude kärpimisega kaasnes 2009. aastal tööviljakuse kasv ning palgakulude langus töötaja kohta. 2009. aastal oli tööviljakus hõivatu kohta 16 500 eurot ehk 2000 eurot enam kui eelnenud aastal. Tööjõukulude kiire langus mõjutas positiivselt ka töökulude tootlikkust. 2009. aastal toodeti tööjõukulu krooni kohta 1,6 ühikut lisandväärtust, mis on 18% enam kui 2008. aastal.

Joonis 7. Puidutööstuse tööviljakuse ja keskmise palgakulu muutus, 2006–2009*Figure 7. Changes in labour productivity and in wages and salaries costs of manufacture of wood and wood products, 2006–2009*

Puidutööstus lõpetas 2009. aasta ligi 9 miljoni euro suuruse kasumiga. Suurema osa kasumist andsid keskmised ja väikeettevõtted. Raske oli suurettevõtetel, kes lõpetasid aasta taas kord kahjumiga. Samas jäi kahjum ligi 10 korda väiksemaks kui 2008. aastal, mil see ulatus 12 miljoni euroni.

Investeeringuid põhivarasse tehti 2009. aastal 33 miljoni euro eest, mis on kümnendik kogu töötleva tööstuse investeeringutest. Samas jäi investeeringute maht poole väiksemaks kui

2008. aastal ning üle 3 korra väiksemaks kui 2007. aastal. Üle poole investeeringutest tehti masinate ja seadmete uuendamiseks ning 33% investeeriti hoonete ja rajatiste ehitusse ning renoveerimisse.

Metalli ja metalltoodete tootmine

Metalltoodete tootmine kasvas eriti kiirelt 2005. ja 2006. aastal, kui tootmismahd suurenes aastas umbes viiendiku võrra. Tootmismahu kiire kasvu tagas eelkõige eksport, kuid samal ajal suurenes tänu jõudsalt kasvavale ehitussektorile ning masinatööstusele ka nõudlus siseturul. 2007.–2008. aastal toodangu kasv mõnevõrra aeglustus ning 2009. aastal esimest korda toodangu maht langes – üle 30% võrreldes eelneva aastaga. Metallitööstuse toodangu osatähtsus töötlevas tööstuses on püsinud viie aasta jooksul stabiilselt 11–13% piires.

Metalli ja metalltoodete tootmise ettevõtete arv on aasta-aastalt kasvanud. 2009. aastal tegutses allharus 951 ettevõtet ehk 255 ettevõtet enam kui 2005. aastal. Töötleva tööstuse ettevõtetest 17% olid seotud metallitööstusega. Oma struktuurilt on metallitööstuse ettevõtted väikesed, alla 50 hõivatuga ettevõtted. Mikroettevõtete osatähtsus oli 2009. aastal üle 71%, samas suurte ja keskmiste ettevõtete (50 ja enam hõivatut) osatähtsus oli vaid 5%.

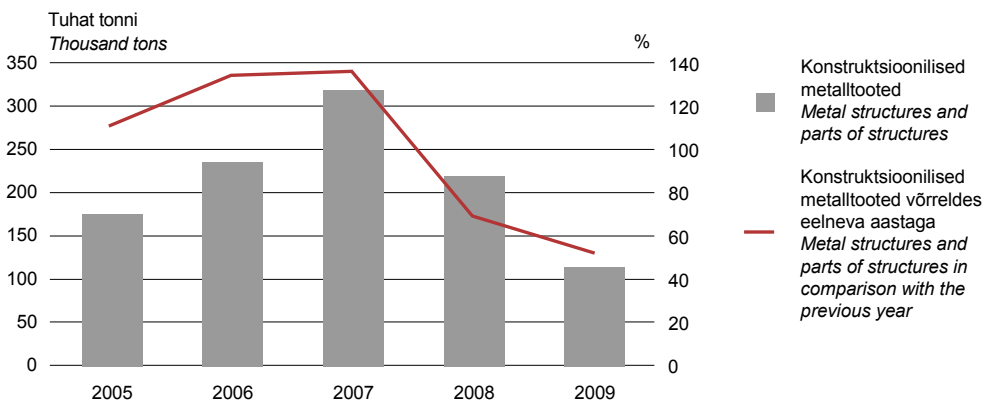
Metalli ja metalltoodete tootmine andis 2009. aastal tööd rohkem kui 12 000 inimesele, olles sellega üks suuremaid tööandjaid toiduainete- ja puidutööstuse kõrval. Paraku mõjutas majanduskriis metalltoodete tootmist üsna tugevalt ning töötajate arv vähenes 2009. aastal oluliselt. Hõivatute arv vähenes 2009. aastal enam kui 2300 võrra eelneva aastaga võrreldes. Kui 2005. aastal töötas metallitööstuse ettevõttes keskmiselt 18 hõivatut, siis neli aastat hiljem 13.

Tööstustoodangu müük oli 2009. aastal 631 miljonit eurot, enam kui kümnendik töötleva tööstuse müügist. Toodangu müük vähenes aastaga ligi 40%.

Metalltoodete tootmise suurimaks tooteks on olnud metallkonstruktsioonid ning nende osad. Metallkonstruktsioone toodeti 2009. aastal ligi poole vähem kui 2008. aastal. Toodang hakkas vähenema juba 2008. aastal, sest vähenes nõudlus ehituslikele konstruktsioonidele kodumaisel turul.

Joonis 8. Metallkonstruktsioonide tootmine, 2005–2009

Figure 8. Manufacture of metal constructions, 2005–2009

Eesti metalli ja metalltoodete tootmise ettevõtted lõpetasid 2009. aasta enam kui 13 miljoni eurose kahjumiga. Võrreldes eelneva aastaga vähenes käive 39%. Kulused kärbiti aga väiksemas mahu. Suurettevõtted tulid kriisist välja paremini, lõpetades aasta ligi 11 miljoni eurose kasumiga. Ka mikroettevõtted suutsid aasta kasumiga lõpetada.

Töövõljalus, mis aastail 2005–2007 oli kõrgem kui töötleva tööstuse ettevõtetes keskmiselt, langes 2009. aastal. Töövõljalus hõivatu kohta oli 2009. aastal 16 000 eurot, mis on ligi 2000 eurot madalam kui 2008. aastal.

Eesti metalli ja metalltoodete tootmise ettevõtted investeerisid 2009. aastal põhivarasse üle 40% vähem kui 2008. aastal. Kogu töötleva tööstuse investeeringutest kümnendiku tegid metallitööstuse ettevõtted. Suuremad investeerijad olid mikroettevõtted ja väikesed, alla 50 hõivatuga ettevõtted. Põhiosa, 65% investeeringutest tehti masinatesse ja seadmetesse.

Ehitusmaterjalide tootmine

Aastatel 2005–2006 kasvas ehitusmaterjalide tööstuse toodang ligi viiendiku aastast. 2007. aastal kasv aeglustus ning 2008. aastal sai ehitusmaterjalide tööstusest suurimaid kukkujaid kogu töötlevas tööstuses. Järsu languse põhjustas eelkõige suur tagasimine ehituses, kus käive langes ligi kümnendiku eelneva aastaga võrreldes. Oluliselt keerulisemaks kujunes 2009. aasta, mis lõppes allharule 26 miljoni eurose hiigelskahjumiga. Toodangu maht oli ligi poole väiksem kui 2005. aastal. Ehitusmaterjalide tööstuse toodangu osatähtsus töötlevas tööstuses oli 4,6%.

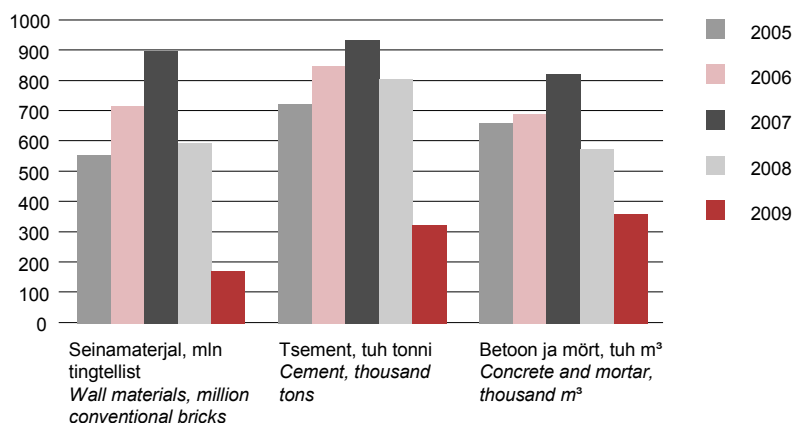
Ehitusmaterjalide tööstuses tegutses 2009. aastal veidi üle 200 ettevõtte. Enim ettevõtteid tegutses betooni-, tsemendi- ja kipsitootmises ning veidi üle kolmandiku kivilõikamises -vormimises ja -viimistluses. Enamik ehk 70% olid mikroettevõtted, üle 100 hõivatuga ettevõtteid oli vaid 6%.

Ehitusmaterjalide tööstuses leidis 2009. aastal rakendust kokku üle 4000 hõivatut, 1400 vähem kui eelnenud aastal, ning ühes ehitusmaterjale tootvas ettevõttes töötas 2009. aastal keskmiselt 20 hõivatut. Võrdluseks: 2005. aastal oli nende arv üle 30.

Toodangu maht oli 2009. aastal peaaegu veerandi võrra väiksem kui eelnenud aastal. Peamiselt kohaliku elamuehituse tarbeks mõeldud ehitusdetailide ja seinamaterjali toodeti märgatavalt vähem juba 2008. aastal, mil ehitusmaht vähenes Eestis 16%. Kuna 2009. aastal vähenesid ehitusmaht veelgi kiiremas tempos, vähenes ka nõudlus elamuehitusdetailidele. 2009. aastal oli elamuehituse tarbeks toodetavate ehitusdetailide toodang kõigest 154 000 m³. Halb oli olukord ka betooni-, mördi- ning tsemenditootmises. 2009. aastal oli tsemenditoodang 326 000 tonni, mis on kolm korda väiksem kui 2007. aastal.

Joonis 9. Ehitusmaterjalide tootmine, 2005–2009

Figure 9. Manufacture of building materials, 2005–2009

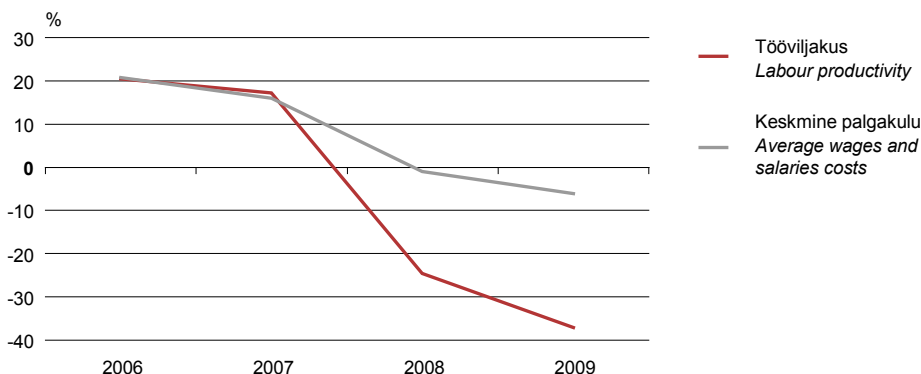
Tööstustoodangu müük oli 256 miljonit eurot ehk ligi 40% vähem kui eelnenud aastal. Veel aastail 2005–2007 kasvas müük väga jõudsalt: 2006. aastal oli aastane kasv enam kui 30%,

2007. aastal kasv mõnevõrra aeglustus, jäädes 20% piiresse. 2008. aasta tõi aga kaasa esimese languse: müüginumbrid vähenesid 20%. Seega asendus kiire kasv sama kiire langusega. Ekspordi osatähtsus müügis oli kriisieelsetel aastatel suhteliselt tagasihoidlik. Müük mitteresidentidele moodustas käibest veerandi. Aastail 2008–2009 kasvas ekspordi osatähtsus tunduvalt ning 2009. aastal oli see üle 40%. Suurim ekspordikäive tuli ehitusmontaaživahtude väljaveost. Müük kodumaisel turul püsis endiselt madal, seda pärssis peaaegu olematu ehitustegevus.

Tööjõukulud vähenesid 30% võrreldes eelneva aastaga, samas oli müügitulu ja lisandväärtuse langus oluliselt kiirem. See tõi kaasa tööviljakuse vähenemise. Tööviljakus kasvas ehitusmaterjalide tööstuses jõudsalt aastail 2005–2007, mil see oli kaks korda kõrgem töötleva tööstuse ettevõtete keskmisest. 2008. aastal tööviljakus küll langes eelneva aastaga võrreldes, kuid oli siiski ligi kümnendiku võrra kõrgem töötleva tööstuse keskmisest. 2009. aastal tööviljakus küll oluliselt langes – enam kui 10 000 euro võrra hõivatu kohta, samas oli see siiski kõrgem töötleva tööstuse ettevõtete keskmisest, mis oli 16 000 eurot hõivatu kohta.

Joonis 10. Ehitusmaterjalide tööstuse tööviljakuse ja keskmise palgakulu muutus, 2006–2009

Figure 10. Changes in labour productivity and in wages and salaries costs of manufacture of other non-metallic mineral products, 2006–2009

Investeeringuid põhivarasse tehti 14 miljoni euro eest, mis on veidi üle 4% kogu töötleva tööstuse investeeringutest. Ehitusmaterjalide tööstuse suuremad investeeringud jäid 2006.–2007. aastasse, mil nende osatähtsus töötlevas tööstuses ulatus 12%-ni. Ligi 6 miljonit eurot investeeriti uutesse masinatesse ja seadmetesse ja üle 4 miljoni euro hoonete ja rajatiste ehitamisse.

EHITUS

Majanduslangusest põhjustatud vähene nõudlus kinnisvara- ja ehitussektoris muutis ehitusturu olukorra keeruliseks. Ehitusmahtude vähenemine suurendas konkurentsi ja tõi kaasa ehitushindade odavnemise. Kulude kokkuhoiuks olid ettevõtted sunnitud tööjõuressursse vähendama. Ehitussektori langus tulenes hoonete ehitusmahtude vähenemisest, rajatiste ehitus toimis avaliku sektori tellimuste toel.

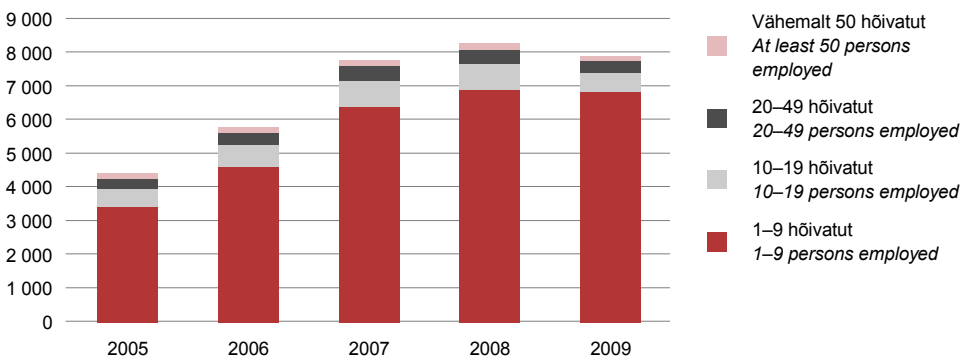
Ehituse tegevusvaldkonda kuulub hoonete ja rajatiste üldehitus, mida tehakse kas oma kulul, projektijuhtimise või peatöövõtu korras, samuti ehitustegevuse käigus tehtavad eriehitustööd. Siia kuulub ka ehitusseadmete rentimine koos operaatoriga, mis liigitatakse vastava seadmega tehtava eriehitustöö alla. Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori viimase versiooni, EMTAK 2008 järgi klassifitseeritakse ehituseks ka edasise müügi eesmärgil teostatavate hoonestusprojektide arendustööd, mis EMTAKi varasema versiooni järgi liigitati kinnisvara tegevusalasse. Seetõttu algavad peatükis käsitletud aegread 2005. aastaga, tagamaks andmete võrreldavust.

Ehitus kuulub koos töötleva tööstuse, kaubanduse ning veonduse ja laondusega kaupu ja mitte-finantsteenuseid tootvate ettevõtete sektoris loodud lisandväärtuselt nelja suurema tegevusala hulka. Siiski on ehituse osatähtsus ettevõtete sektori lisandväärtuses majanduslanguse eelselt 13%-lt langenud 8%-le 2009. aastal. Ehitusettevõtete lisandväärtus oli 2009. aastal jooksevhindades ligi 604 miljonit eurot ehk poole väiksem kui suurima lisandväärtusega 2007. aastal ja kolmandiku väiksem kui 2008. aastal. Majanduse üldisest arengust sõltuv ehitusettevõtete tegevus on vähenenud teiste tegevusaladega võrreldes kiiremini, avaldades negatiivset mõju kogu ettevõtete sektori lisandväärtusele. 2009. aastal toodeti ehituses ühe ettevõtte kohta lisandväärtust 76 000 eurot. Ehitusettevõtte keskmine lisandväärtus on tavapäraselt väiksem kõigi ettevõtete keskmisest. Kui 2005. aastal oli erinevus 4%, siis nelja aastaga suurenes see 41%-ni.

Ehituses tegutses 2009. aastal 7911 ettevõtet. Majanduskasvu ajal laienes ehitus tegevusaladest kõige enam, suurendades oma osatähtsust kõigi ettevõtete hulgas 14%-ni. Iga neljas sel ajavahemikul tegevust alustanud või taasalustanud ettevõtte oli tegev ehituses. Ehitusettevõtete arv on 2005. aastaga võrreldes suurenenud 3500 võrra, peamiselt mikroettevõtete lisandumise tulemusel. Alla 10 hõivatuga mikroettevõtete osatähtsus on ehituse tegevusalal suurenenud ligi kümnendiku.

Joonis 1. Ehitusettevõtted suuruse järgi, 2005–2009

Figure 1. Construction enterprises by size, 2005–2009

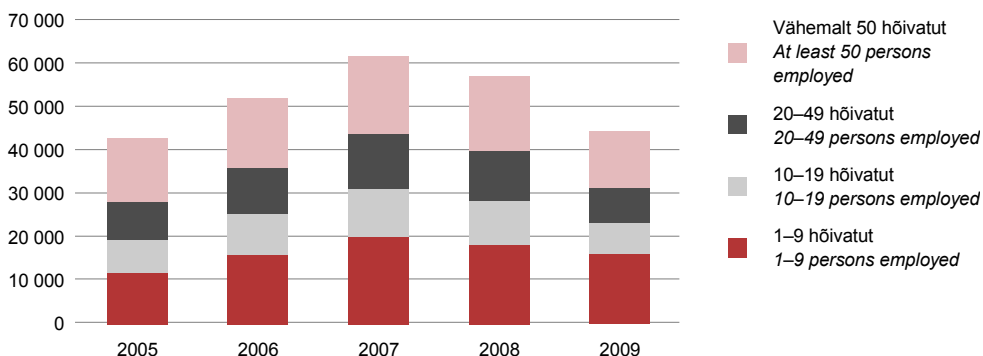

Majanduslanguse mõju jõudis ehitusse hilinemisega. Kui tööstus- ja kaubandusettevõtete arv vähenes juba 2008. aastal, siis ehituses saabus langus aasta hiljem. 2009. aastal oli Eestis 406 ehitusettevõtet vähem kui 2008. aastal, vähenemine mõjutas nii mikro-, väike- kui keskmisi ettevõtteid. Üksnes 9 suuretõtet (vähemalt 250 hõivatuga) säilitasid oma positsiooni ka 2009. aastal. Tegevuse on lõpetanud või põhitegevusala muutnud peamiselt hoonete üldehituse alal tegutsenud ettevõtted. Rajatiste ehitajaid ja eriehitustöödel tegutsejaid on 2008. aastaga võrreldes juurde tulnud.

Kui majanduskasvu ajal oli ehitus edukaim uute töökohtade looja, siis kahel viimasel aastal on ettevõtete arv majanduslanguse tõttu vähenenud ja töökohti koondatud. Ehitajate arvu 22%-line kasv 2006. aastal eelnenud aastaga võrreldes on 2009. aastal pöördunud 22%-liseks languseks, viies ehituses hõivatute arvu tagasi 2005.–2006. aasta tasemele. Hõivatute arv vähenes ehituses kahe viimase aasta jooksul üle 17 000. See on mõjutanud ka ehitusettevõtete keskmist suurust. 2005. aastal töötas ehitusettevõttes nagu ka Eesti keskmises ettevõttes keskmiselt 10 hõivatut. Neli aastat hiljem oli ehitusettevõtte keskmine hõivatute arv alla 6.

Joonis 2. Tööhõive ehituses ettevõtte suuruse järgi, 2005–2009

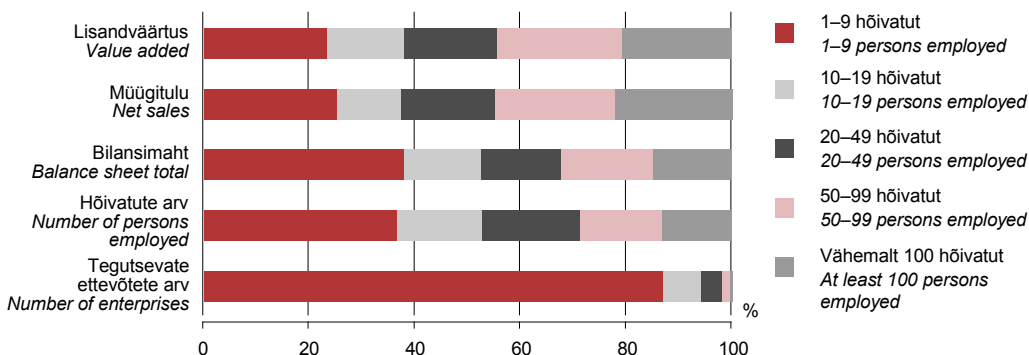
Figure 2. Employment in construction by size of enterprise, 2005–2009

2009. aastal töötas ehituses ligi 11% kõigist ettevõtluses hõivatutest ehk ligi 45 000 inimest. See on tuhatkond enam kui 2005. aastal. Mikroettevõtetes sai tööd pisut enam kui kolmandik, ligi pool tegevusalal hõivatuid töötas vähemalt 20 hõivatuga ettevõtetes. Majanduslangus on sundinud kõiki ehitusettevõtteid töötajaid koondama.

Joonis 3. Ehituse põhinäitajad ettevõtte suuruse järgi, 2009

Figure 3. Main indicators of construction by size of enterprise, 2009

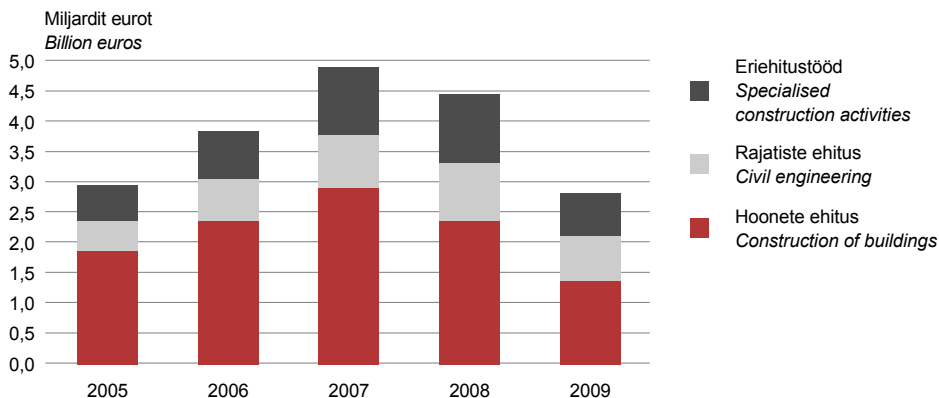

2007. aasta oli viimane ehitustegevuse kasvuaasta enne majanduslangust. Aasta hiljem oli ehitusettevõtete müügitulu kümnendiku väiksem ja 2009. aastat iseloomustab järsk langus viie aasta tagusele tasemele. Ehitusettevõtete müügitulu oli 2,8 miljardit eurot, mis on 37% väiksem kui 2008. aastal. Põhilise osa müügitulust said ehitusettevõtted ehitustööde müügist, sellest poole andis uusehitus. Elamute ja mitteeluhoonete üldehitusega tegelevate ettevõtete müügitulu vähenes teist aastat järjest, mõjutades suure osatähtsuse tõttu kogu tegevusala müügitulemust. Nende hulgas olevate hoonestusprojektide arendajate müügitulu oli 2009. aastal üle poole väiksem aasta varasemast ja moodustas vaid neljandiku 2005. aasta müügitulust. Rajatiste ehitust ja eriehitustöid tegelevate ettevõtete müügitulu vähenes 2009. aastal esmakordselt pärast eelnenud kasvuaastaid.

Eesti ettevõtete ehitustegevus on suunatud peamiselt kohalikule turule. Välisriikides tehtud ehitustööde osakaal müügitulus on pigem tagasihoidlik – 2009. aastal 8%. Välisriikides müüdi ehitustöid ligi 240 miljoni euro eest, mis on 30% vähem kui 2008. aastal.

Joonis 4. Ehitusettevõtete müügitulu ettevõtte põhitegevusala järgi, 2005–2009

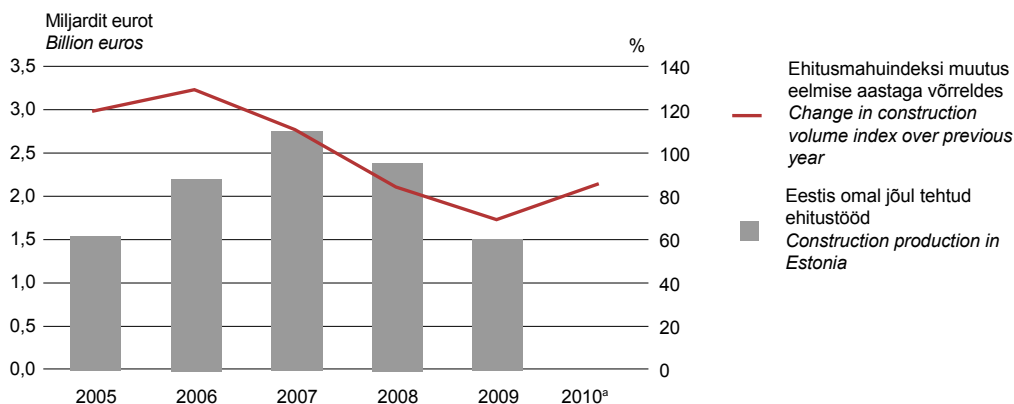
Figure 4. Net sales of construction enterprises by enterprise's principal activity, 2005–2009

Peamiselt siseturul tegutsev ehitussektor sõltub Eesti üldisest majandusolukorrast. Aastad 2005–2007 olid edukad kogu Eesti majandusele. Ettevõtete areng pani aluse investeeringute kiirele kasvule, mõjutades positiivselt ka ehitustegevust. 2008. aastal asendus majanduskasv langusega, ehitustööde tellimusi jäi vähemaks ja ehitismahud vähenesid. Ehitustegevuse languse tingis eelkõige hoonete ehitustööde vähenemine. Kinnisvaraarendajad püüdsid keerulises turuolukorras, kus eluruumide pakkumine ületas nõudluse, juba valminud projekte realiseerida. Majanduse üldine jäheneimine ja pankade laenuitingimuste karmistumine takistas uute projektide alustamist. 2009. aastal ehitasid ehitusettevõtted omal jõul Eestis 1,5 miljardi euro eest, püsivhindades 31% vähem eelnenud aastaga võrreldes. Esialgsel andmetel vähenesid ehitismahud jätkuvalt ka 2010. aastal, kuigi aeglasemas tempos.

Ehitusmahtude vähenemine suurendas konkurentsi ja alandas ehitushindu. 2009. aastal langes ehitushinnaindeks 2008. aasta keskmisega võrreldes 9%. Aasta keskmine ehitushinnaindeks langes esimest korda eelneva aasta keskmisega võrreldes. Enim mõjutas ehitushindade langust tööjõu odavnemine, selle hind oli keskmiselt 16% madalam kui eelnenud aastal. Ehitusmaterjalide ja -masinate hinnalanguse mõju oli väiksem. Ehitusmaterjalide hind alanes 2008. aastaga võrreldes keskmiselt 6% ja ehitusmasinate hind 4%.

Joonis 5. Eestis omal jõul tehtud ehitustööd ja ehitismahuindeksi muutus, 2005–2010
Figure 5. Construction production in Estonia and change in construction volume index, 2005–2010

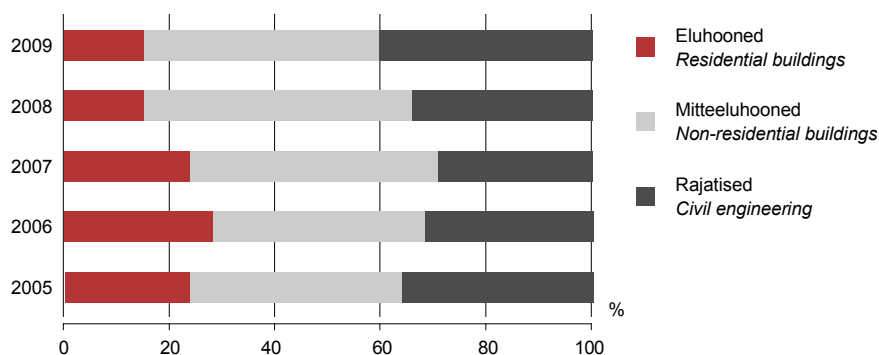

^a 2010. aasta andmed on esialgsed

^a The data for 2010 are preliminary

Omavalitsustel tehtud ehitustöödest 60% tehti 2009. aastal hoonetes ja 40% rajatistes. Hooneid ehitati 902 miljoni euro eest. Võrreldes 2008. aastaga vähenes hoonete ehitus püsivhindades 38%, peamiselt suurema osatähtsusega mitteeluhoonete ehitusmahude languse tõttu.

Joonis 6. Ehitustööd ehitise tüübi järgi, 2005–2009
Figure 6. Construction production by type of construction, 2005–2009

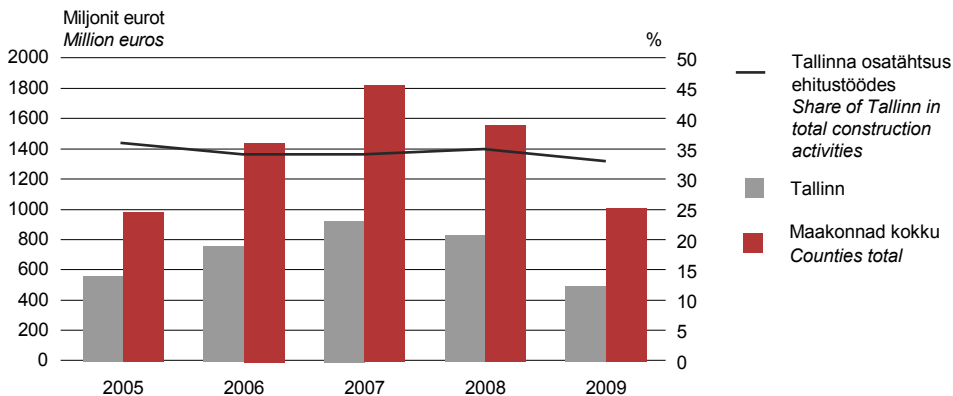
Mitteeluhoonete ehitus püsivhindades 40% vähem kui 2008. aastal ehk 672 miljoni euro väärtuses. Mitteeluhoonete ehitustöös suurenes ühiskasutatavate meelelahutus-, haridus-, tervishoiu jm avalike hoonete ning büroo- ja haldushoonete osatähtsus, kuid ehitusmahude vähenemine oli omane kõigile ehitise tüüpidele. Eluhoonete ehituses jäi suurem langus 2008. aastasse, mil ehitusmahud olid aastatagusest poole väiksemad, langedes allapoole 2005. aasta taset. 2009. aastal vähenesid eluhoonete ehitusmahud veelgi. Eluhoonete ehitustööd tehti vaid 230 miljoni euro väärtuses ehk 30% vähem kui eelnenud aastal. Eluhoonete osatähtsus ehitustöös püsis teist aastat järjest 15% tasemel. Edukamatel elamuehitusaastatel tehti veerand ehitustöödest eluhoonetes. Pankade märgatavalt karmistunud laenuitingimused ning leibkondade vähenenud sissetulekud ja nõrgenenud kindlustunne üldise majanduslanguse tingimustes vähendasid nõudlust uutele eluhoonetele.

Tänu avaliku sektori tellimustele rajatiste ehituses nii järsku langust ei toimunud. Rajatiste ehitus püsivhindades 18% vähem 2008. aastaga võrreldes. Pääga poole rajatiste ehitustöödest hõlmasid transpordirajatised, kolmandiku torujuhtmete ning side- ja elektriliinide paigaldamistööd.

Tabel 1. Omal jõul Eestis tehtud ehitustööd ehitise tüübi järgi, 2005–2009*Table 1. Construction production in Estonia by type of construction, 2005–2009**(jooksevhinnad, miljonit eurot – current prices, million euros)*

Ehitise tüüp	2005	2006	2007	2008	2009	Type of construction
Omal jõul Eestis tehtud ehitustööd	1 552	2 209	2 758	2 397	1 515	Construction production in Estonia
Eluhooned	369	622	660	359	230	Residential buildings
Ühe- ja kahe pereelamud	81	136	173	113	80	One- and two-family houses
Ridaelamud	18	51	42	28	16	Terraced houses
Korterelamud	255	418	413	193	123	Blocks of flats
Sotsiaalhoolekande asutused ja ajutise elamise majad	15	17	32	25	11	Social welfare institutions and premises for temporary accommodation
Mitteeluhooned	623	887	1 294	1 220	672	Non-residential buildings
Büroohooned	116	158	272	227	141	Office buildings
Kaubandus- ja teenindushooned	71	126	234	213	116	Commercial and service buildings
Hotellid, samalaadsed majutus- ja toitlustushooned	37	72	90	51	23	Hotels and similar buildings for accommodation and catering services
Transpordi- ja sidehooned	22	19	46	33	17	Transport and communication buildings
Tööstus- ja laohooned	157	265	287	295	144	Industrial buildings and warehouses
Meelelahutus-, haridus-, tervishoiu- jm ühiskondlikud hooned	141	147	187	234	156	Public entertainment, educational, hospital and institutional care buildings
Muud mitteeluhooned	79	100	178	167	75	Other non-residential buildings
Rajatised	559	700	804	818	613	Civil engineering works
Torujuhtmed, side- ja elektriliinid	221	232	250	303	217	Pipelines, communication and electricity lines
Heitvee- ja jäätmekäitlusrajatised	33	41	56	50	31	Constructions for sewerage and waste treatment
Transpordirajatised	239	344	395	354	291	Roads, streets and other constructions for transport services
Muud rajatised	66	83	103	111	74	Other civil engineering works

2009. aastal tehti kolmandik ehitustöödest Tallinnas. Võrreldes eelmiste aastatega oli maakondade osatähtsus ehitustöodes mõne protsendipunkti võrra kasvanud. Tallinnas ehitati 500 miljoni euro eest – püsivhindades 35% vähem kui 2008. aastal. Maakondades kokku vähenesid ehitismahud aeglasemalt kui Tallinnas: püsivhindades 29% eelmise aastaga võrreldes. Ehitustegevus oli laialdasem Harju maakonnas (ilma Tallinnata), kus ehitati 214 miljoni euro eest ehk tehti 14% kõigist ehitustöödest. Ehitusmahtudel järgnesid Tartu maakond – 13%, Ida-Virumaa – 8%, Pärnu maakond – 5% ehitustöödest. Ülejäänud maakondades jäi ehitustööde osatähtsus kogu ehitismahus alla 5%. Nendes maakondades vähenesid ka ehitismahud kõige rohkem. Püsivhindadesse arvestatult jäid ehitismahud 2008. aasta tasemele kolmes maakonnas – Jõgeval, Raplas ja Hiiumaal.

Joonis 7. Ehitamine Tallinnas ja maakondades, 2005–2009
Figure 7. Construction in Tallinn and in counties, 2005–2009

2009. aastal anti käiku Eesti Maaülikooli spordihoone Tartus, spordihooned Raplas ja Pärnus, tootmishooned Raplas, Narvas, Kohtla-Järvel, Tartu Ülikooli keemiahoone, Hiiumaa jäätmejaam; rekonstrueeriti Virtsu, Rohuküla, Kuivastu, Paldiski sadama alasid; tehti mitmeid teehooldetöid kogu Eestis, püstitati tuulikuid. Tallinnas avati multifunktsionaalne vabaaja- ja meelelahutuskeskus Solaris, Metro Plaza ja Tallinki büroohooned, Vabaduse väljaku maa-alune parkla, Tehnikaülikooli uus raamatukogu, Mustamäe meditsiinilinnaku uus korpus, rekonstrueeriti Rocca al Mare kaubanduskeskus ja Tallinna Lauluvaljak.

Nõudlust ehitusturul kajastavad ehitisregistri andmed uute eluruumide ja mitteeluhoonete ehitus- ja kasutuslubade kohta. Ehitisregistri andmetel lubati 2010. aastal kasutusse 2324 uut eluruumi pinnaga 237 800 ruutmeetrit ehk 702 eluruumi vähem kui eelmisel aastal. 2000-ndate algusest hakati üha enam ehitama korterelamuid ja nende osatähtsus uute eluruumide seas aasta-aastalt kasvas. Seoses muutunud olukorraga ehitus- ja kinnisvaraturul hakkas 2008. aastast alates taas suurenema ühepereelamute osatähtsus uute eluruumide hulgas. 2010. aastal paiknes 60% uutest eluruumidest korterelamutes ja 30% ühepereelamutes, kolm aastat varem vastavalt 80% ja 13%. Kahepere- ja ridaelamute osatähtsus uute eluruumide hulgas on jäänud kümnendiku piiridesse. Uute eluruumide keskmine suurus oli kümnendi algusest järjest vähenenud, kuni hakkas 2007. aastal seoses ühepereelamute ehitusega tasapisi suurenema. 2010. aastal kasutusse võetud eluruumi suurus oli keskmiselt 102,3 ruutmeetrit. See on viimaste aastate kõrgeim näitaja. Populaarsemad olid 2- ja 3-toalised eluruumid. Alates 2009. aastast olid eelistatumad 6–8-korruselised kortermajad, varasematel aastatel eelistati 3-5-korruselisi. Kõige rohkem uusi elurume valmis Tallinnas, selle lähiümbruses ja Tartu maakonnas.

Ehitisregistri andmetel lubati 2010. aastal kasutusse 815 mitteeluhoonet kokku 425 400-ruutmeetrise kasuliku pinnaga. 2009. aastaga võrreldes vähenes mitteeluhoonetele väljastatud kasutuslubade arv 15%, kuid kasulik pind oli ligi poole väiksem. 2010. aastal valmis rohkem uusi põllu-, kala-, jahi- ja metsamajandus- ning kaubandus- ja tootlustushooneid. Viimasel kolmel aastal on lisandunud rohkem uusi kaubandus- ja büroopindu.

Mõningast lootust ehitustegevuse elavnemisele annab 2010. aastal väljastatud ehituslubade arv. Kuigi mitteeluhoonetele anti 300 ehitusluba vähem, siis eluhoonetele väljastati neid 500 rohkem kui 2009. aastal.

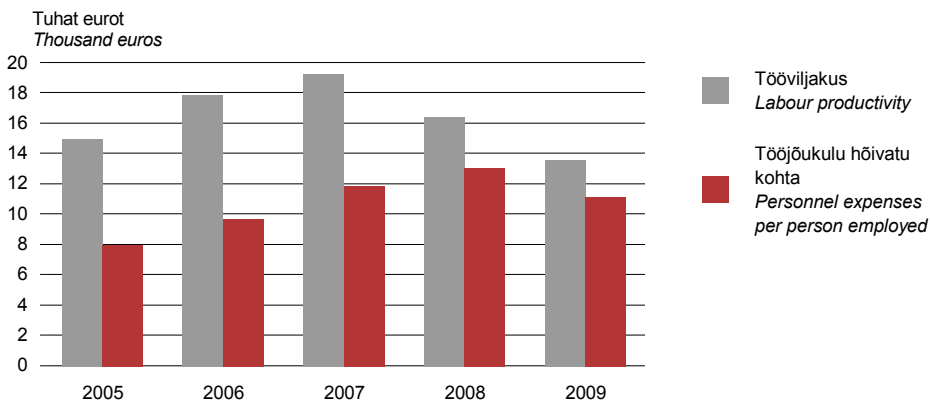
Majanduslangusega kaasnes tööjõu tootlikkuse vähenemine. Tööviljakus ehituses (arvutatuna lisandväärtuses hõivatu kohta), mis enne 2007. aastat oli kõrgem kui ettevõtetes keskmiselt, on järgnevatel aastatel järjest vähenenud. 2009. aastal oli tööviljakus hõivatu kohta 13 600 eurot ehk ligi 4000 eurot vähem kui ettevõtetes keskmiselt. Majanduslanguse eelsel ajal kasvas tööjõu tootlikkus tänu ehitusmahtude kiirele kasvule. Ehitustellimuste vähenemine on sundinud ettevõtteid kulusid kokku hoidma ja tööjõudu koondama. Selle tulemusena on tööviljakus aastatel 2008–2009 vähenenud aeglasemas tempos, kui on langenud lisandväärtus. Seoses tööjõukulude kiire kasvuga on ehitusettevõtete töökulude tootlikkus 2005. aastast alates pidevalt vähenenud.

2009. aastal toodeti tööjõukulu ühiku kohta 1,22 ühikut lisandväärtust, vaid 3% vähem kui eelnenud aastal.

Ehitusettevõtete tööjõukulud olid 2009. aastal kolmandiku väiksemad kui eelnenud aastal. Ehituses on tööjõukulud suurenenud kiiremini kui ettevõtete lisandväärtus ja müügitulu. Ka 2008. aastal, kui ehitusmahud ja töövõljalus juba vähenesid, jätkus tööjõukulude kasv eelmise aastaga võrreldes. 2009. aastal vähenesid tööjõukulud samas tempos, kui langes ehituse müügitulu, lisandväärtus ja töövõljalus. Ehituse tööjõukulud vähenesid teiste tegevusaladega võrreldes kiiremini. Siiski oli ehitusettevõtete keskmine tööjõukulu hõivatud kohta pisut kõrgem ettevõtete 2009. aasta keskmisest.

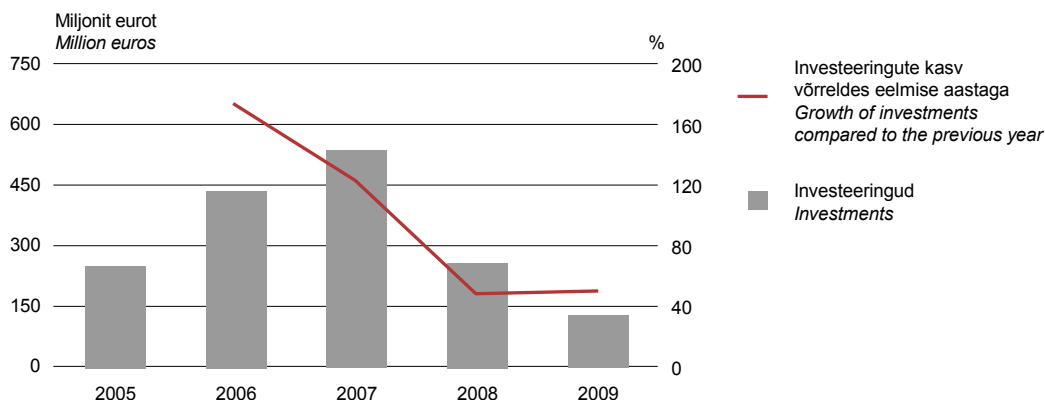
Joonis 8. Töövõljalus ja keskmine tööjõukulu ehituses, 2005–2009

Figure 8. Labour productivity and average personnel expenses in construction, 2005–2009

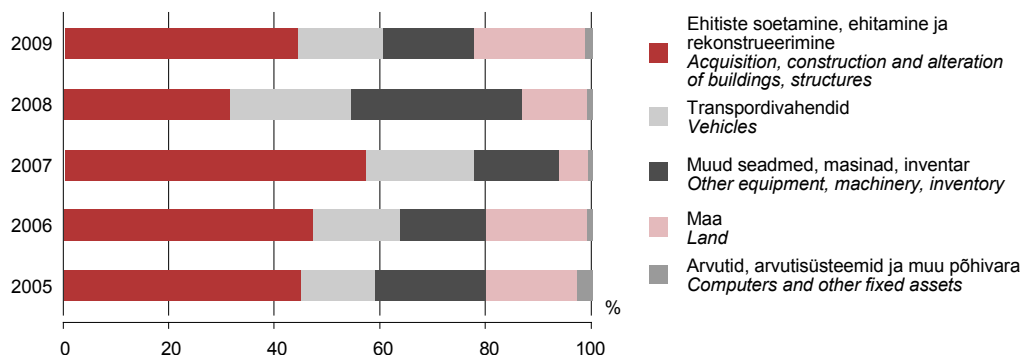

Ehitusettevõtted lõpetasid 2009. aasta ligi 45 miljoni eurose kahjumiga. Suuremad, 50 või enama hõivatuga ettevõtted pidasid ehitusmahude vähenemisest tulenenud tugevnenud konkurentsile paremini vastu ja jäid aasta lõpuks kasumisse. 2008. aasta lõpetasid kasumiga ka 20–49 hõivatuga ettevõtted, kuid aasta hiljem oli ka nende majandustegevuse tulemuseks kahjum. Mikro- ja väikeettevõtted on juba teist aastat järjest kahjumis. 50 või enama hõivatuga ehitusettevõtete keskmine käibe puhasrentaabilus oli 2009. aastal 2,4% ehk üks protsendipunkt kõrgem kui kõigi ettevõtete keskmine ja pisut madalam kui aasta varem.

2009. aasta lõpul oli ehitusettevõtetel varasid ligi 3 miljardi euro väärtuses, aasta algusega võrreldes 6% vähem. Ehitusettevõtete varade osatähtsus kõigi ettevõtete varades on vähenenud. Majanduskasvu aastatel kuulus ehituses tegutsevatele ettevõtetele kuni 11% varadest, 2009. aastal langes see osatähtsus 6,5%-le. Ehitusettevõtted on varade väärtuselt tegevusalade väiksemate hulgas: neil on poole vähem vara kui Eesti ettevõtetel keskmiselt. Ehitusettevõtete varad vähenesid peamiselt käibevara vähenemise tõttu. Aasta lõpul olid algusega võrreldes kümnendiku väiksemad nii ehitusettevõtete lühiajalised nõuded, rahalised vahendid kui ka varud. Varusid, mis aasta algusega võrreldes vähenesid peamiselt valmis- ja lõpetamata toodangu varude vähenemise tulemusel, oli neljandik käibevarast. Varude vähenemist mõjutas ka nende allahindlus. Ehitusettevõtete maksevõime ei ole halvenenud, sest ka lühiajalised kohustused olid 13% väiksemad kui aasta algul. Ehitusettevõtete põhivara väärtus aasta algusega võrreldes ei muutunud ja oli 1,4 miljardit eurot. Muutused toimusid peamiselt ümberklassifitseerimiste tõttu põhivara liikide, materiaalse põhivara ja kinnisvarainvesteeringute ning käibevara vahel. Algselt müügiks ehitatud põhivara klassifitseeriti ümber kinnisvarainvesteeringuks, kuna kinnisvaraturu madalseisu tõttu anti see müügi asemel rendile. Oluline osa oli ka kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse allahindlusel, millest tingitud kahjumid on viimastel aastatel suurenenud. Ehitusettevõtete 2008. aasta kasumilangus ja aasta hilisem kahjum vähendasid 5% võrra omakapitali. Omakapitalist ligi kaks korda enam vähenesid kohustused, peamiselt tänu lühiajaliste kohustuste vähenemisele. Pikaajalised oli 2009. aasta lõpul kolmandik kohustustest ja nende väärtus oli 9% suurem kui aasta algul. Ehitusettevõtete solidsuskordaja oli 42%.

Joonis 9. Ehitusettevõtete investeeringud põhivarasse, 2005–2009
Figure 9. Investments in fixed assets of construction enterprises, 2005–2009

2007. aastast alates on ehitusettevõtete investeeringud oluliselt vähenenud, hõlmates 2009. aastal vaid 6% kõigi ettevõtete investeeringutest. Ettevõtete investeerimisvõimalusi on piiranud majanduslangus. Ehitusettevõtted investeerisid põhivarasse 129 miljonit eurot ehk poole vähem kui aasta varem. Ka 2008. aastal vähenesid ehitusettevõtete investeeringud poole võrra eelmise aastaga võrreldes. 44% investeeringutest tehti ehitistesse, viiendik maasse ja kolmandik transpordivahenditesse ning masinatesse seadmetesse ja inventari. 2009. aastal suurenes ehitusettevõtete investeeringutes oluliselt ehitiste ja maa osatähtsus. Vähem investeeriti transpordivahendite, masinate, seadmete ja inventari soetamise, kuhu ehitusettevõtted eelistasid 2008. aastal investeerida kõige enam.

Joonis 10. Ehitusettevõtete investeeringute struktuur põhivara liigi järgi, 2005–2009
Figure 10. Structure of investments by type of fixed assets of construction enterprises, 2005–2009

SISEKAUBANDUS

Kaubandust iseloomustas aastatel 2000–2007 stabiilne areng. 2008. aastal asendus kiire kasv langusega ja 2009. aastal toimus kaubanduses suur tagasimineku, mida mõjutasid tööpuudus, sissetulekute vähenemine ja tarbijate suurenev ebakindlus.

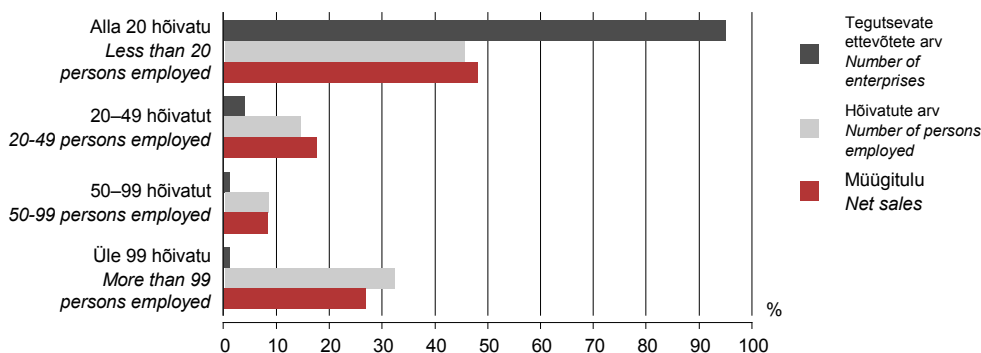
Kaubandusettevõtete müügitulu langes enam kui veerandi võrra 2008. aastaga võrreldes ning jõudis 2005. aasta tasemeni. Lisandväärtus ja tööhõive jäid alla 2005., investeeringud isegi alla 2000. aasta taset. Esimest korda viimase 10 aasta jooksul olid kahjumis jae- ja sõidukikaubandusettevõtted. Vaatamata suurele langusele on kaubandus nii tegutsevate ettevõtete arvult kui ka müügitulult endiselt ettevõtluse suurim tegevusala, kuigi selle osatähtsus vähenes veidi võrreldes eelnevate aastatega. 2009. aastal oli üle viiendiku ettevõtetest kaubandusettevõtted ja nende osa ettevõtete müügitulus 40%.

Ettevõtted ja tööhõive

2009. aastal tegutses kaubanduses 13 200 ettevõtet, peaaegu 500 vähem, kui 2008. aastal, ning seal töötas 88 100 inimest ehk iga viies ettevõtluses tööga hõivatut. Kaubanduses kadus aastaga 11 400 töökohta ehk 11% töökohtadest, seejuures hulgi- ja sõidukikaubandusettevõtetes vähenes tööhõive 14%. Jaekaubanduses, kus töötas üle poole kaubanduses hõivatutist, kadus iga kümnes töökoht. Kaubandusettevõtted on enamasti väikesed. Keskmissi ja suurettevõtteid oli 2009. aastal kaubandusettevõtete hulgas alla 2%, kuid nendes töötas üle 40% kõigist kaubanduses hõivatutest. Tööhõive langus puudutas nii väikeseid kui ka suuremaid kaubandusettevõtteid.

Joonis 1. Kaubanduse põhinäitajad ettevõtte suuruse järgi, 2009

Figure 1. Main indicators of trade by size of enterprise, 2009

Lisandväärtus ja tööviljakus

2009. aastal vähenes kaubanduses loodud lisandväärtus 31% võrreldes 2008. aastaga ja oli jooksevhindades 1,2 miljardit eurot. Vaatamata kiirele langusele oli kaubandus lisandväärtuse tootjana töötleva tööstuse järel ettevõtluses endiselt teisel kohal. Kaubanduse osa ettevõtluse lisandväärtuses oli 16%, mis oli 3 protsendipunkti vähem kui eelnenud aastal.

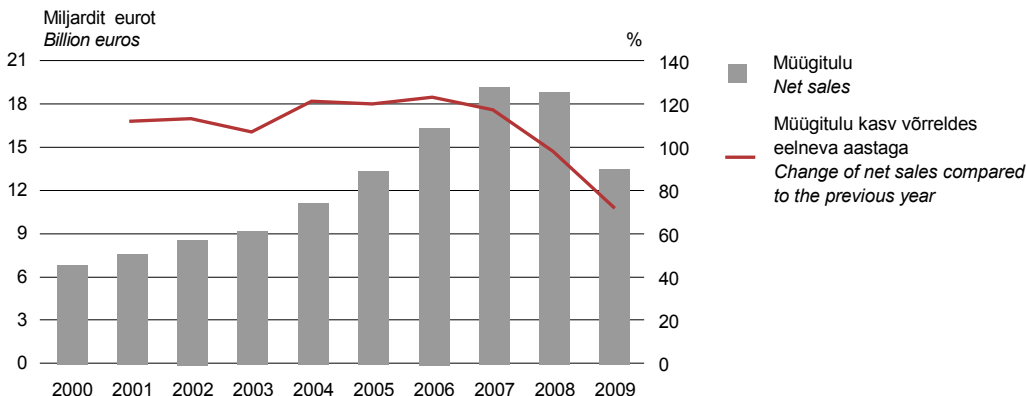
Iga kaubandusettevõtte tootis keskmiselt 90 400 eurot lisandväärtust. Tööga hõivatut kohta loodi lisandväärtust keskmiselt 13 500 eurot, üle viiendiku vähem kui aasta varem. Kui eelnenud neljal aastal oli tööviljakus kaubanduses ettevõtete keskmisele ligilähedal ja aastatel 2006–2007 isegi ületas seda, siis 2009. aastal jäi see ettevõtete keskmisele viiendiku ulatuses alla. 2009. aastal vähenes kõigi kaubandustegevusalade lisandväärtus. Üle poole kaubanduse lisandväärtusest toodeti tavapäraselt hulgikaubanduses, kus see oli 2009. aastal 18 700 eurot hõivatut kohta. See oli pisut suurem kui ettevõtete keskmine tööviljakus. Hulgikaubanduse tööviljakus oli peaaegu kaks korda suurem jaekaubandus- ja poole suurem sõidukikaubandusettevõtete tööviljakusest.

Müügitulu

Juba aasta varem alanud müügitulu langus jätkus 2009. aastal, kuid oluliselt kiiremas tempos. Kaubandusettevõtete müügitulu oli 2009. aastal 13,5 miljardit eurot ehk 28% vähem kui eelnenud aastal. Müügitulu hõivatu kohta oli 153 700 eurot ehk peaaegu kaks korda suurem kui ettevõtetes keskmiselt. Aastaga vähenes tööviljakus müügitulu alusel kaubanduses ligi viiendiku võrra.

Joonis 2. Müügitulu, 2000–2009

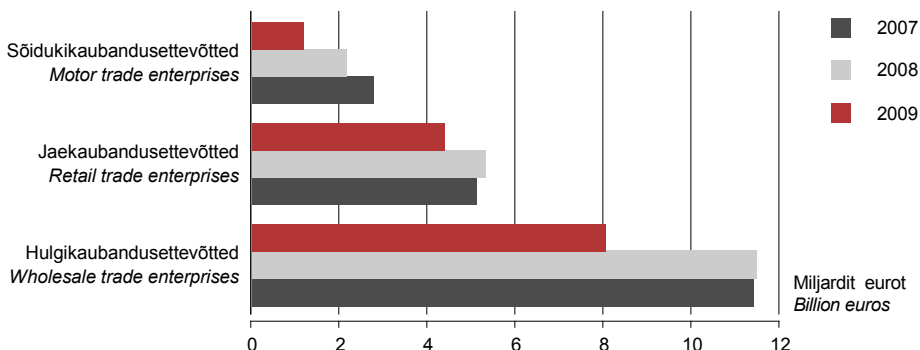
Figure 2. Net sales, 2000–2009

Müügitulu vähenes kõigil kaubandustegevusaladel. Kõige kiiremini – aastaga 46% – langes sõidukikaubandusettevõtete (mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont) müügitulu, mis hõlmas kaubandusettevõtete müügitulust ainult 9%. Sõidukikaubandusettevõtete müügitulu vähenemist mõjutas autode müügi langus. Hulgikaubandusettevõtete müügitulu vähenes 30%. Suure osatähtsuse tõttu (59%) moodustas see kogu kaubanduse müügitulu vähenemisest ligi kaks kolmandikku. Jaekaubanduse müügitulu vähenes 18%.

Joonis 3. Kaubandusettevõtted müügitulu järgi, 2007–2009

Figure 3. Trade enterprises by net sales, 2007–2009

Sarnaselt müügitulule on vähenenud ka kaubandusettevõtete kulud. Mõlemad vähenesid enam kui veerandi võrra. Sama ajaga on tööjõukulud müügitulu ja kuludega võrreldes langenud aeglasemas tempos – ainult viiendiku võrra. Selle tulemusel halvenesid tunduvalt töökulude tootlikkuse näitajad, kuigi kaubanduse kogutootlikkus jäi eelmise aasta tasemele.

Tööjõukulud langesid nii tööhõive kui ka palga vähenemise tulemusel. Keskmised tööjõukulud hõivatu kohta vähenesid ligi kümnendiku. Sõidukikaubandusettevõtetes langesid tööjõukulud kiiremini kui hulgi- ja jaekaubandusettevõtetes. Kaubanduse tööjõukulud olid kõikidest kuludest ainult 7%. Traditsiooniliselt on see tööjõukulude väikseim osatähtsus ettevõtluses.

Põhiosa ehk üle nelja viiendiku kuludest moodustasid kulutused edasimüüdavatele kaupadele. Need kulutused on vähenenud müügituga peagu samas tempos.

Kaubanduslik marginaal

Kaupade müügi marginaal (kaubanduslik juurdehindlus) püsis viimastel aastatel keskmiselt 18–19% piires. Pärast vähenemist 2008. aastal suurenes juurdehindlus 2009. aastal eelnevate aastate tasemeni. Jaekaubandusettevõtetele püsis see keskmiselt 24–26% piires. Suurte jaekaubandusettevõtete, eriti kaubanduskettide kaubanduslik marginaal on enamasti väiksem. Neil on suurem efektiivsus, aga ka rohkem võimalusi tarnijaid mõjutada. Suurte jaekaubandusettevõtete juurdehindlus oli 2009. aastal keskmiselt 4% madalam kui väiksematel ettevõtetel. Erinevus nende vahel vähenes 2008.–2009. aasta jooksul väikeste ettevõtete arvelt: tugeva konkurentsi tingimustes olid väiksemad ettevõtted sunnitud juurdehindlust alandama. Toidukaupade juurdehindlus vähenes nii spetsialiseeritud kui ka spetsialiseerimata kauplustes. Kõige suurem juurdehindlus oli tekstiiltoodete jaemüügis, kus see suurenes aastaga veel 3% võrra. Rõivaste, jalatsite ja kodutarvete jaemüügi ettevõtted alandasid juurdehindlust võrreldes eelmiste aastatega.

Traditsiooniliselt oli kõige väiksem mootorsõidukite ja mootorikütuse müügi juurdehindlus. Mootorikütuse jaemüügi ettevõtted suutsid pärast 2008. aasta müügimarginaali vähenemist 2009. aastal juurdehindlust suurendada, seda tänu mootorikütuse hinna langusele. Mootorsõidukite müügi ettevõtted jätsid juurdehindluse eelmise aasta tasemele, mis oli kahe protsendipunkti võrra väiksem kui aastatel 2005–2007.

Vastupidiselt jaekaubandusele oli suurte hulgikaubandusettevõtete juurdehindlus 4 protsendipunkti kõrgem kui väiksematel ettevõtetel.

Tabel 1. Kaupade müügi marginaal, 2007–2009

Tabel 1. Trade marginal, 2007–2009

(juurdehindlus, protsenti – markup, percentage)

Tegevusala	2007	2008	2009	Economic activities
Kaubandus KOKKU	18,9	17,7	18,9	Trade total
Mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont	13,7	12,4	14,2	Wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles
mootorsõidukite müük	10,8	8,8	8,9	sale of motor vehicles
mootorsõidukite osade ja lisaseadmete müük	32,8	30,3	29,8	sale of motor vehicle parts and accessories
Hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	17,0	15,9	16,9	Wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles
toidukaupade, jookide ja tubakatoodete hulgimüük	19,1	16,6	17,7	wholesale of food, beverages and tobacco
kodutarvete hulgimüük	27,7	26,6	25,6	wholesale of household goods
Jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	26,3	24,0	23,9	Retail trade, except of motor vehicles and motorcycles
jaemüük spetsialiseerimata kauplustes (domineerivad toidukaubad ja joogid)	20,1	20,1	19,8	retail sale in non-specialised stores (food or beverages predominating)
jaemüük muudes spetsialiseerimata kauplustes	54,0	47,4	39,2	other retail sale in non-specialised stores
toidukaupade, jookide ja tubakatoodete jaemüük spetsialiseeritud kauplustes	16,7	16,0	15,0	retail sale of food, beverages and tobacco in specialised stores
mootorikütuse jaemüük	8,3	6,3	9,3	retail sale of automotive fuel in specialised stores
tekstiiltoodete jaemüük	92,5	96,4	99,3	retail sale of textiles in specialised stores
rõivaste, jalatsite ja nahktoodete jaemüük	79,7	66,3	60,7	retail sale of clothing, footwear and leather goods in specialised stores

Puhaskasum

Kui aastatel 2000–2008 oli kaubandus puhaskasumilt esimesel või teisel kohal ettevõtluses, siis 2009. aastal langes kaubanduse puhaskasum äärmiselt madalale tasemele. Kaubandus-ettevõtted teenisid 2009. aastal ainult 3 miljonit eurot kasumit, sadu kordi vähem kui eelnevatel aastatel. Seejuures suurenes aastaga kahjumisse jäänud kaubandusettevõtete arv enam kui kolmandiku võrra. Iga teine kaubandusettevõtte lõpetas 2009. aasta kahjumiga. Kasumit suutsid teenida vaid hulgikaubandusettevõtted, jae- ning sõidukikaubandusettevõtted jäid aga esimest korda pärast 2000. aastat kahjumisse.

Kasumi ja müügitulu suhe oli kaubanduses viimaste aastate madalaim. Veel aastatel 2006–2007 oli kasumlikkuse näitaja üle 4%, aasta hiljem 1,4%, 2009. aastal vaid 0,02%. Kasumlikkus langes puhaskasumi vähenemise tõttu.

Vara, kohustused ja omakapital

Kaubandusettevõtetel oli 2009. aasta lõpus 7,3 miljardit eurot varasid ehk 4% vähem kui aasta algul. Kaubandus oli bilansimahu järgi suuruselt teine tegevusala, kuigi selle osa ettevõtete varades vähenes 20%-lt 2007. aasta lõpus 16%-le 2009. aasta lõpus. Kaubandusettevõtetele on iseloomulik käibevarade suur osatähtsus, sest tegevusala tulu sõltub suurel määral käibekapitalist. Kaubanduse langus mõjutas käibevarade vähenemist: käibevara hõlmas aasta lõpul kaks kolmandiku varadest ja vähenes aasta jooksul 6%, jõudes 2009. aasta lõpuks 4,9 miljardi euroni. Samas tempos vähenesid ka nõuded ostjate vastu. Raha ja lühiajalised finantsinvesteeringud suurenesid aastaga 8%, mõjutades kaubandusettevõtete maksevõimet. Esimest korda viimase kümne aasta jooksul ületasid raha, lühiajalised finantsinvesteeringud ning lühiajalised nõuded ja ettemaksed lühiajalisi kohustusi. Maksevõimekordaja oli 2009. aastal 1,03, ületades 1 piiri. Üle kolmandiku käibevarast moodustasid müügiks ostetud kaubad. Kaubavarud vähenesid aasta algusega võrreldes 16%. Kõige rohkem vähenesid sõidukikaubandusettevõtete kaubavarud (–34%). Hulgi- ja jaekaubandusettevõtted vähendasid oma kaubavarusid kümnendiku võrra. Sellega kaasnes kaubavarude müügiaja pikenemine: kui 2005.–2008. aastal oli kaubavarude müügiaeg keskmiselt 38–44 päeva, siis 2009. aastal 48 päeva. Enim kasvas sõidukikaubandusettevõtete kaubavarude müügiaeg. Kui aastatel 2005–2007 oli nende ettevõtete kaubavarude müügiaeg keskmiselt 53 päeva, siis 2009. aastal pikenes see 100 päevale. Hulgi- ja jaekaubanduses ei pikenenud müügiaeg nii märkimisväärselt.

Põhivara vajadus on kaubanduses väike, sageli kasutatakse renditud pindasid ja varasid ning seetõttu on põhivara osatähtsus bilansis väike – hõlmas aasta lõpul ligi kolmandiku varadest. Põhivara väärtus aasta jooksul oluliselt ei muutunud. Veidi kasvasid pikaajalised finantsinvesteeringud, kinnisvara investeeringud ning immateriaalne põhivara, kuid nende osatähtsus põhivaras oli väike. Suurima osatähtsusega materiaalne põhivara vähenes 4%. Samal ajal kasvas käibevarana kajastatud müügioteel põhivara. Osa materiaalsest põhivarast klassifitseeriti ümber kinnisvarainvesteeringuteks.

Kaubandusettevõtetel oli 2009. aasta lõpu seisuga kohustusi 3,7 miljardi euro eest, neist üle nelja viiendiku olid lühiajalised. Käibekapitali finantseerimiseks kasutatakse peamiselt lühiajalisi allikaid. Lühiajalised kohustused vähenesid aastaga kümnendiku võrra.

Omakapital suurenes aastaga 2% ja oli aasta lõpus 3,6 miljardit eurot ehk 50% varadest. Omakapitali kasvu mõjutas kaubandusettevõtete põhikapital, mis kasvas aastaga viiendiku võrra. Neli viiendikku omakapitalist oli eelmiste aastate jaotamata puhaskasum.

Investeeringud põhivarasse

Investeeringuvõimalusi piirab vähenenud kasum ja raskemaks muutunud laenude saamine, mistõttu investeeringud põhivarasse langesid ka 2009. aastal. Kaubanduse osa ettevõtluse investeeringutes vähenes 2005.–2007. aasta 14%-lt 9%-le 2009. aastal. Kokku investeeriti põhivarasse 211 miljonit eurot, mis oli 46% varasemast aastast vähem. Võrreldes 2007. aastaga

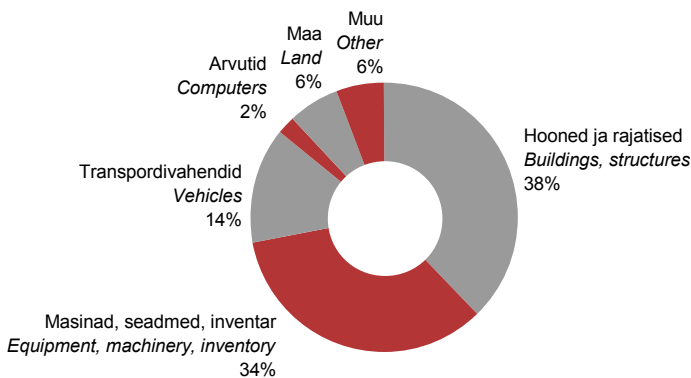
oli investeeringute langus peagu kolmekordne – niivõrd madalal olid investeeringud viimati eelmisel sajandil.

Uute kaupluste ehitamine ja renoveerimine enamasti peatati. Selle tulemusel jäid investeeringud ehitamise ja ehitiste rekonstrueerimisse poole väiksemaks ning nende osatähtsus investeeringutes vähenes aastaga 30%-lt 28%-le. Peaaegu samas tempos vähenesid ka investeeringud kinnisvara (olemasolevad ehitised ja maa) soetamisele. Masinate ja seadmete soetamisele investeeriti 46% vähem kui 2008. aastal. Masinate ja seadmete osa kasvas võrreldes 2007. aastaga 9%. Transpordivahendite ning arvutite ja arvutisüsteemide osatähtsus investeeringutes on püsinud viimastel aastatel suhteliselt stabiilsena, vastavalt 14% ja 2%.

Investeeringisaktiivsus vähenes kõigis kaubandustegevusalades. Üle poole vähenesid sõidukikaubandusettevõtete investeeringud. Ka hulgi- ja jaekaubanduse investeeringute langus oli märkimisväärne – üle 40%.

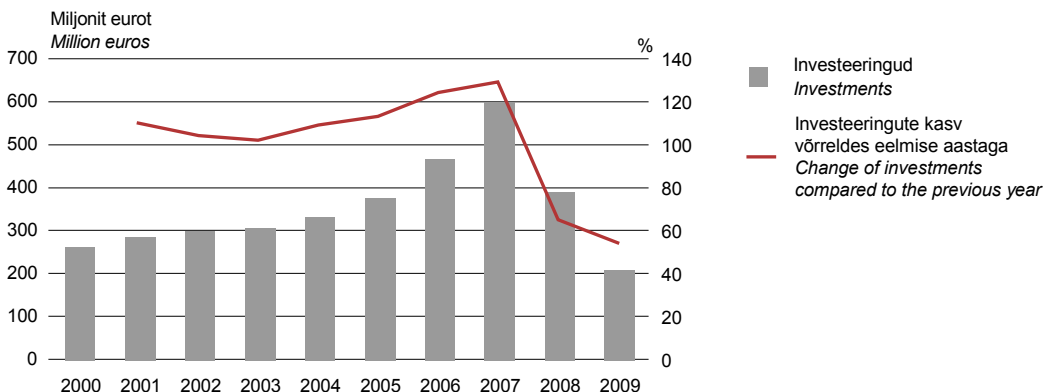
Joonis 5. Investeeringud põhivara liigi järgi, 2009

Figure 5. Investments by kind of fixed assets, 2009

Joonis 6. Investeeringud kaubanduses, 2000–2009

Figure 6. Investments in trade, 2000–2009

Sõidukikaubandusettevõtted

Sõidukikaubandusettevõtetele (mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüügi ning remondi ettevõtted) olid aastad 2005–2007 edukad. Neil aastail kasvas müügitulu 1,7 korda. Kuid alates 2008. aastast hakkas see vähenema. Sõidukikaubandusettevõtete müügitulu oli 2009. aastal 1,2 miljardit eurot, 46% vähem kui 2008. aastal. Kaupu müüdi hulgi ja jae ligi 951 miljoni euro

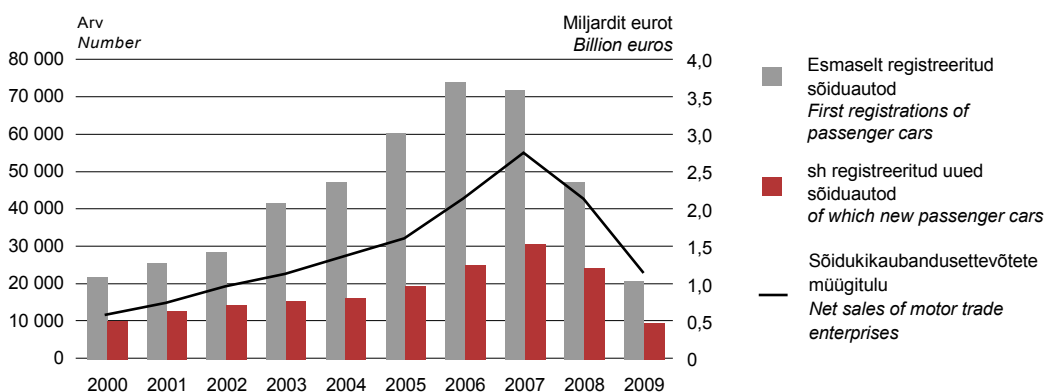
eest ning mootorsõidukite hoolduse ja remondi töid tehti 174 miljoni euro eest. Kui kaupu müüdi ligi poole vähem, siis hoolduse ja remondi teenuseid osutati ligi veerandi võrra vähem kui 2008. aastal.

Enim said kannatada mootorsõidukite müügi ettevõtted, nende müügitulu langes 53%. Automüügi vähenemist mõjutas nii sissetulekute ebakindlus kui ka pankade karmistunud laenuitingimused. Eesti Autoregistrikeskuse (ARK) ja Maanteeameti andmetel kahanes sõidukite esmane registreerimine 2009. aastal viimase kümne aasta madalaimale tasemele. Aastatega 2006–2007 võrreldes registreeriti autosid kolm korda vähem.

Mootorsõidukite osade ja lisaseadmete müügi ettevõtete müügitulu vähenes ligi veerandi võrra, sama palju kui ettevõtluses keskmiselt. Mootorsõidukite hoolduse ja remondi ettevõtete müügitulu langes keskmisest aeglasemalt (-14%).

Joonis 7. Esmaselt registreeritud sõiduautod ja müügitulu, 2000–2009

Figure 7. First registrations of passenger cars and net sales, 2000–2009

Allikad: Autoregistrikeskus, Maanteeamet, Statistikaamet.
Sources: Estonian Motor Vehicle Registration Centre, Statistics Estonia.

Jaekaubandusettevõtted

Ka jaekaubandusettevõtetele olid aastad 2005–2007 edukad. Languse töid kaasa suurenev töötus ja elanike ostujõu vähenemine. Jaekaubandusettevõtete müügitulu oli 2009. aastal 4,4 miljardit eurot ja see vähenes 18% võrreldes eelmise aastaga.

Ligi poole jaekaubandusettevõtete müügitulust moodustab toidukaupade, jookide ja tubakatoodete müük spetsialiseeritud kauplustes ja spetsialiseerimata kauplustes, kus on ülekaalus toidukaubad. Seal vähenes müügitulu 6%. Sama palju vähenes apteekide müügitulu. Enim mõjutas jaekaubanduse müügitulu langust tööstuskaupade kaupluste müügitulemus: info- ja sidetehnika jaemüügi ettevõtete müügitulu vähenes üle poole; muude kodutarvete jaemüügi ettevõtetes vähenes müügitulu ligi kolmandiku; rõivaste, jalatsite ja nahktoodete jaemüügi ettevõtete müügitulu langes aastaga enam kui viiendiku. Veerandi võrra vähenes müügitulu mootorikütuse jaemüügi ettevõtetes, kus selle põhjuseks oli paljuski mootorikütuse odavnemine 2009. aastal.

Esmakordselt fikseeriti Eestis tarbijahinnaindeksi langus võrreldes eelmise aasta keskmisega. 2009. aastal olid kaubad eelmise aastaga võrreldes 1,8% odavamad. Toidukaup odavnes 0,3% ja tööstuskaup 3%. Tarbijahinnaindeksi langust mõjutasid peamiselt mootorikütuse ja toidu odavnemine ning tubakatoodete kallinemine. Mootorikütus odavnes 2009. aastal eelmise aastaga võrreldes 13,4%.

Jaekaubandusettevõtete jaemüük püsivhindades vähenes 2009. aastal 14%, ulatudes 3,7 miljardi euroni. Suuremal või vähemal määral vähenes müük kõikides kaubagruppides, kuid suurema mõjuga oli tööstuskaupade jaemüük, kus müügitulemus oli eelmise aastaga võrreldes peaaegu viiendiku võrra väiksem. Toidukaupade müük vähenes ainult 4%. Varasematel aastatel on tööstuskaupade jaemüük kasvanud toidukaupadega võrreldes kiiremas tempos. Valmisriiete, jalatsite ja riide müügimaht vähenes enam kui viiendiku võrra, mootorikütust müüdi püsivhindades 3% vähem.

Vaatamata ostubuumi lõpule lisandus 2008. aastal uusi müügipindu. Müügipindu suurendasid keskmised ja suured ettevõtted. Samas väiksemate ettevõtete kaupluste müügipind isegi vähenes. 2009. aastal majanduse madalseis süvenes ja paljud väiksemad ebaefektiivsed kauplused lõpetasid oma tegevuse.

Tabel 2. Jaekaubandusettevõtete kaupluste arv ja pind, 1995–2008^a

Table 2. Number and sales area of stores of retail trade enterprises, 1995–2008^a

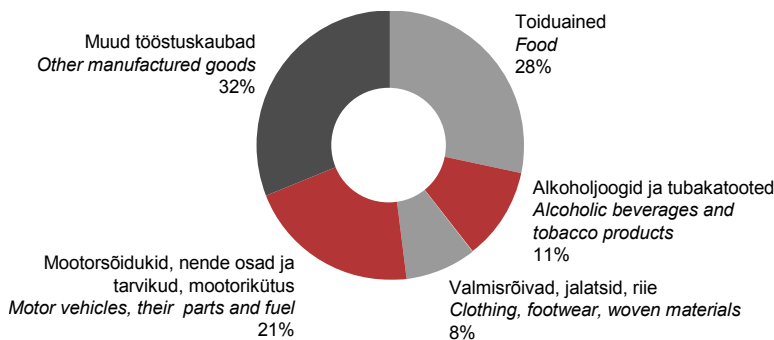
Aasta Year	Kaupluste arv Number of stores	Müügipind, 1000 m ² Sales area, 1000 m ²	Kaupluse keskmine müügipind, m ² Average sales area of the store, m ²
1995	4 523	428	95
2000	5 615	747	133
2002	6 198	985	159
2004	6 295	1 089	173
2006	6 150	1 240	202
2008	6 534	1 393	213

^a 2009. aastal andmeid ei kogutud

^a The data for 2009 were not collected

Joonis 8. Jaekaubandusettevõtete (k.a sõidukikaubandusettevõtted) kauba jaemüük kaubagrupi järgi, 2009

Figure 8. Retail sales of retail trade enterprises (including enterprises engaged in the sale of motor vehicles, their parts and accessories) by commodity group, 2009

Hulgikaubandusettevõtted

Hulgikaubandus on kaubanduse tegevusaladest suurim ning andis 2009. aastal 59% kaubanduse müügitulust.

Hulgikaubandusettevõtete müügitulu kasvas järjepidevalt sajandi algusest kuni 2008. aasta seisakuni: võrreldes 2000. aastaga on hulgikaubandusettevõtete müügitulu kasvanud 2,7 korda. Nõudluse vähenemine 2009. aastal tõi aga olulise tagasimineku. Hulgikaubandusettevõtete müügitulu oli 2009. aastal 8 miljardit eurot, 30% vähem kui 2008. aastal. See langus oli kiirem kui ettevõtluses keskmiselt.

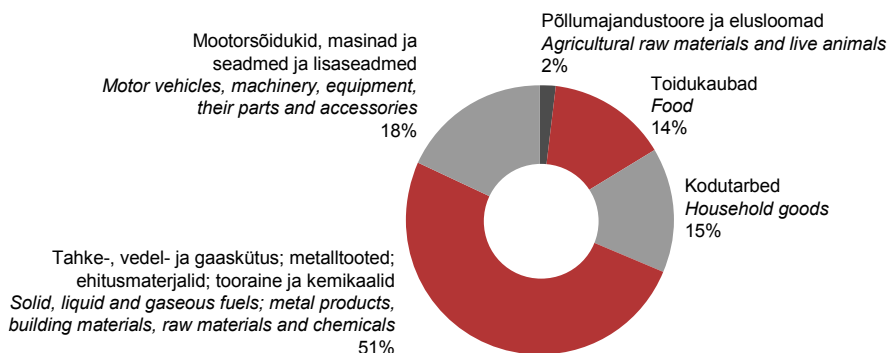
Hulgikaubandusettevõtted müüsid kaupa hulgi 7,5 miljardi euro eest. Nende tegevust mõjutavad ka jaekaubanduses toimuvad muutused ning seetõttu vähenes toidukaupade hulgimüük tööstuskaupadega võrreldes aeglasemas tempos.

Toidukaupu, jooke ja tubakatooteid müüvate hulgikaubandusettevõtete müügitulu vähenes 2008. aastaga võrreldes 17%. Nende ettevõtete osa on hulgikaubanduse müügitulus viimastel aastatel tunduvalt vähenenud. Kui 2000. aastal kuulus nendele neljandik hulgikaubanduse müügitulust, siis 2009. aastal ainult 15%. Kodutarvete hulgimüügiga tegelevate ettevõtete müügitulu, mis moodustas samuti 15% hulgikaubandusettevõtete müügitulust, vähenes 2009. aastal eelmise aastaga võrreldes liigi viiendiku võrra. Teistel hulgikaubanduse tegevusaladel oli langus veelgi kiirem.

Olulisema osa ehk ligi poole hulgikaubandusettevõtete müügitulust andsid muu spetsialiseeritud hulgimüügiga (hõlmab nt tahke, vedel- ja gaaskütuse, metallide, ehitusmaterjalide, rauakaupade ja keemiatoodete hulgimüüki) tegelevad ettevõtted. Nende müügitulu vähenes 36%. Põhjuseks võib pidada ka ehitusturu langusest tingitud vähenenud nõudlust ehitusmaterjalidele. Suurim langus oli 2009. aastal masinate, seadmete ja lisaseadmete hulgimüügi tegevusalas (37%). Info- ja sidetehnika hulgikaubandusettevõtete müügitulu vähenes 36%.

Joonis 9. Hulgikaubandusettevõtete (k.a sõidukikaubandusettevõtted) kauba hulgimüük kaubagrupi järgi, 2009

Figure 9. Wholesale sales of wholesale trade enterprises (including enterprises engaged in the sale of motor vehicles, their parts and accessories) by commodity group, 2009

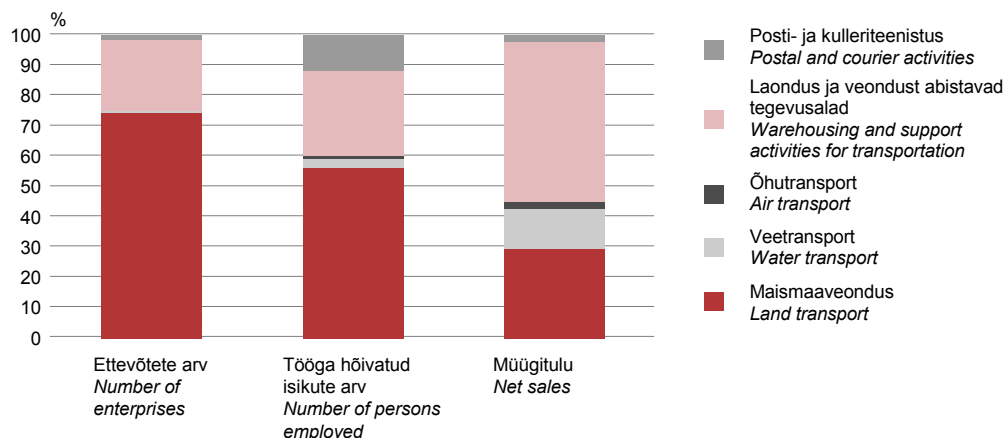
VEONDUS JA LAONDUS

Ettevõtete tegevus kohanes 2009. aastal muutunud majandusolukorra ja kaubavedude vähenenud mahtudega. 2008. aastaga võrreldes vähenes tegevusala müügitulu 15%, kuid loodud lisandväärtus vaid 4%. Veondusettevõtted transportisid 2009. aastal 68 miljonit tonni kaupa ehk veerandi võrra vähem kui aasta varem. Sõitjatevedu vähenes aastaga 3%.

2009. aastal tegutses veonduse ja laonduse (hõlmab ka veondust abistavaid tegevusalasid ning posti- ja kulleriteenistust) tegevusalal 3873 ettevõtet. Kolmveerand neist (75%) pakkus põhitegevusena kas maismaa-, õhu- või veetransporditeenust ja ligi veerand tegutses laonduses või veondust abistavatel tegevusaladel nagu parklate tegevus, sadamate töö ja veeteede kasutamisega seotud tegevused, lennuväljade ja lennujaamade reisiterminalide ning muu õhutranspordi teenindav tegevus, laadungikäitlus, veoste ekspedeerimine, mere-lastiveo organiseerimine, laevade agenteerimine, tolliagentide tegevus. Posti- ja kulleriteenistusi oli 50 ehk 1% tegevusala ettevõtetest. Transpordiettevõtete seas oli kõige arvukamalt maanteel kaubavedu pakkuvaid ettevõtteid – 2548. Veonduse ja laonduse tegevusalal tegutses 7% kõigist ettevõtetest.

Joonis 1. Veonduse ja laonduse põhinäitajad tegevusala järgi, 2009

Figure 1. Main indicators of transportation and storage by activities, 2009

Vaatamata keerulisele majandusolukorrale on ettevõtete arv aasta-aastalt kasvanud, põhiliselt tänu ohtralt juurde loodud mikroettevõtetele: võrreldes 2005. aastaga on lisandunud üle tuhande 1–9 hõivatuga ettevõtet.

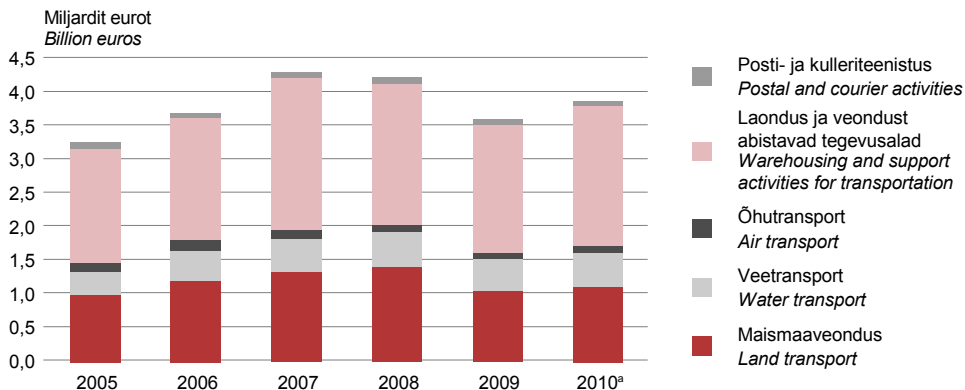
Tegevusalal sai tööd üle 37 000 inimese ehk ligi kümnendik kõigist ettevõtetes tööga hõivatutest. Võrreldes eelneva aastaga vähenes hõivatute arv enam kui 3700 võrra. Kui Eesti ettevõttes oli 2009. aastal keskmiselt 7,4 tööga hõivatut, siis veonduses ja laonduses oli neid 9,6. Selle näitaja muudavad kõigi tegevusalade keskmisest veidi suuremaks suure töötajate arvuga raudtee-, vee- ja õhutranspordi ning üldpostiteenistuse ettevõtted. Seevastu suhteliselt palju väikseid ettevõtteid on maanteedel kauba vedajate seas ning keskmiselt töötab sellises ettevõttes vaid 5,3 inimest.

Veondus- ja laondusettevõtete müügitulu oli 2009. aastal 3,6 miljardit eurot ehk 15% vähem kui aasta varem, olles peaaegu võrdne 2006. aasta müügituluga. Suurim tagasimineku oli maismaaveonduses, kus müügitulu vähenes eelneva aastaga võrreldes veerandi ehk 337 miljoni euro võrra. Suurimateks kaotajateks olid kaupu vedavad ettevõtted, aga ka raudteeveonduse ettevõtjad. Samal ajal kahanes maismaal sõitjaid vedavate ettevõtete müügitulu vaid 4%.

Veonduse ja laonduse tegevusala ettevõtted andsid kõigi ettevõtete müügitulust ligi 11%. Müügitulu põhiosa tuleb kahelt tegevusalalt: maismaaveondusest ning laondusest ja veondust abistavate tegevusaladelt, mille osatähtsus oli 2009. aastal vastavalt 30% ja 53%. Esialgsed 2010. aasta andmed näitavad, et müügitulu on hakanud kasvama kõigil veonduse ja laonduse tegevusaladel. Kõige vaevalisem on olnud müügitulu suurenemine raudteeveonduses, kus see 2010. aasta esialgsel andmetel jäi praktiliselt samale tasemele, mis 2009. aastal.

Joonis 2. Müügitulu tegevusala järgi, 2005–2010

Figure 2. Net sales by economic activity, 2005–2010

* 2010. aasta andmed on esialgsed

* The data for 2010 are preliminary

Müügitulu kahanedes on kasvanud mitteresidentidele müügi osakaal (edaspidi eksport). 2009. aastal müüdi pool teenustest kodumaistele ja pool mitteresidentidest klientidele. Varasematel aastatel on olnud väike ülekaal kodumaiste tarbijate kasuks. Kõigil vaadeldud aastatel on ekspordi osatähtsus laonduse ja veondust abistavate tegevusalade müügitulus olnud ligikaudu kaks kolmandikku. Seevastu maismaaveonduse ettevõtted on suutnud ekspordi suurendada, müües 2009. aastal välisklientidele juba ligi veerandi teenustest.

Samas rütmis müügitulude vähenemisega kahanesid ka veonduse ja laonduse tegevusala tööjõukulud, mis moodustasid 2009. aastal 85% eelnenud aasta näitajast. Keskmise tööjõukulu töötaja kohta oli 2009. aastal 12 160 eurot, mis on veidi rohkem kõigi tegevusalade keskmisest (11 423 eurot). Nii tegevusalade kui ka laonduse ja veonduse keskmisest tunduvalt kõrgemad tööjõukulud töötaja kohta on õhu- ja veetranspordi tegevusaladel, ületades vastavalt 28 000 ja 20 000 euro piiri. Madalam on tööjõukulu maismaaveonduses ning posti- ja kulleriteenistuses. Õhutransport oli ka ainus veonduse ja laonduse tegevusala, kus, tööjõukulu töötaja kohta kasvas võrreldes eelneva aastaga (5%).

Veonduse ja laonduse tegevusala ettevõtted tootsid 2009. aastal ligi 845 miljoni euro eest lisandväärtust, mis moodustas ligi kaheksandiku (11,6%) kõigi mittefinantsvahenduse tegevusalade loodud lisandväärtusest. Võrreldes eelnenud aastaga kahanes lisandväärtus minimaalselt, moodustades 97% 2008. aasta näitajast. Üle poole tegevusala lisandväärtusest loovad laondus ja veondust abistavad tegevusalad. Nende 14%-line lisandväärtuse kasv aitas kompenseerida teise olulise tegevusala, maismaaveonduse tagasihoidlikumaid tulemusi. Võrreldes viie aasta tagase olukorraga on veonduse ja laonduse lisandväärtus kasvanud ligi veerandi võrra. Ka veetransport, kus vahepealsetel aastatel lisandväärtust ei loodudki (esines negatiivne lisandväärtus), lõpetas 2009. aasta positiivselt.

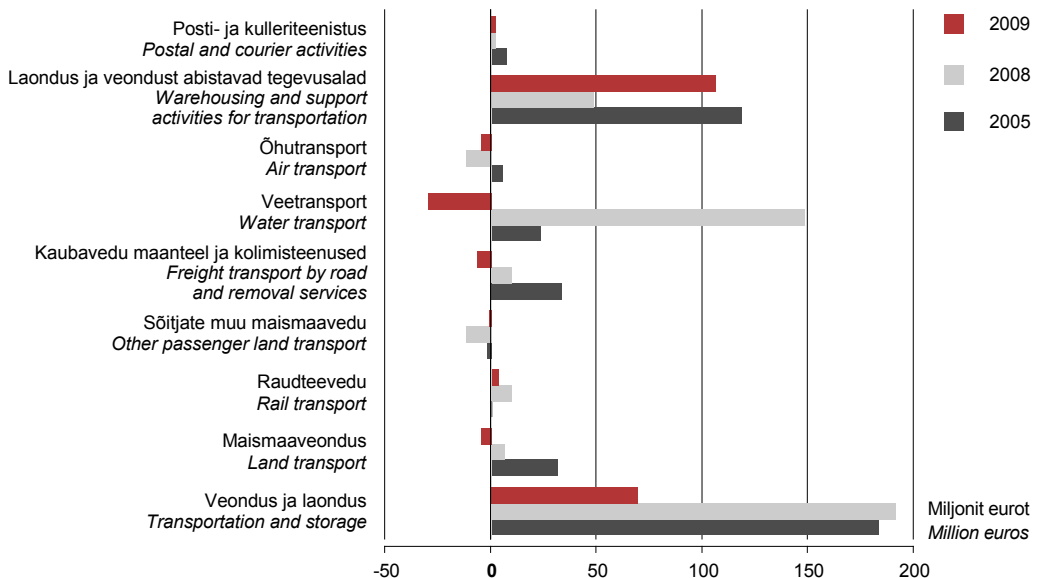
Erinevalt tegevusalade keskmisest, kus tööviljakus (lisandväärtus hõivatu kohta) 2009. aastal langes, veonduse ja laonduse tegevusalal see 7% võrra suurenes. Tegevusala ettevõtetes oli tööviljakus keskmiselt ligi 22 700 eurot töötaja kohta ehk 1500 eurot suurem kui aasta varem. Kõige väiksem, 9000 eurot ehk tegevusala keskmisest alla poole, oli tööviljakus posti- ja

kulleriteenistuse ettevõtetes. Kaks korda kõrgem kui veonduse ja laonduse tegevusalal keskmiselt oli töövõljalikus laonduses – ligi 44 000 eurot hõivatu kohta. Sellel tegevusalal kasvas töövõljalikus ka kõige rohkem eelmise aastaga võrreldes – 42%.

Veonduse ja laonduse tegevusala ettevõtted lõpetasid 2009. aasta 69 miljoni eurose puhaskasumiga, mis on vaid veidi rohkem kui kolmandik eelnenud aasta puhaskasumist. Kasumiga suutsid aasta lõpetada laondus ja veondust abistavad tegevusalad ning posti- ja kulleriteenistus. Kahjumisse jäid transpordi tegevusalad. Suurim tagasimein oli veetranspordis, kus 2008. aasta ligi 150-miljonilisest kasumist langeti 2009. aastal ligi 30-miljonilisesse kahjumisse. Peamiseks põhjuseks oli kaubaveomahtude vähenemine üldise majanduslanguse tingimustes. Vaadeldud viie viimase aasta jooksul esimest korda kahjumisse langenud maismaatranspordis põhjustas selle muutuse peamiselt kaubaveo tegevusala, kus veel 2008. aasta 9 miljoni euro suurusest kasumist sai ligi 7 miljoni eurone kahjum. Subsidiiratud sõitjatevedu oli kahjumis kõigil vaadeldud aastatel. Erandlikult teistest maismaatranspordi tegevusaladest lõppes 2009. aasta kasumiga raudteeveos.

Joonis 3. Puhaskasum (-kahjum) tegevusala järgi, 2005, 2008–2009

Figure 3. Net profit (loss) by activities, 2005, 2008–2009

Puhaskasumi kahanedes langes veonduse ja laonduse müügitulu puhaskasumiga 1,9%-ni. Veel 2008. aastal oli vastav näitaja 4,5%. Siiski oli veonduse ja laonduse tegevusala rentaablus kõrgem tegevusalade keskmisest (1,4%). Traditsiooniliselt kõige rohkem puhaskasumit müügitulu kohta teenisid laondus ja veondust abistavate tegevusalade ettevõtted, kus puhaskasum oli 5,6% müügitulust.

Puhaskasum hõivatu kohta oli 2009. aastal veondus- ja laondusettevõtetes 1841 eurot. Veel 2008. aastal oli vastav näitaja 2,5 korda suurem. Kõigi tegevusalade keskmisest (1137 eurot hõivatu kohta) on veonduse ja laonduse tegevusala teeninud puhaskasum siiski 700 eurot suurem.

Investeeringud vähenesid jätkuvalt ja 2009. aastal soetati põhivara poole vähem kui eelnenud aastal.

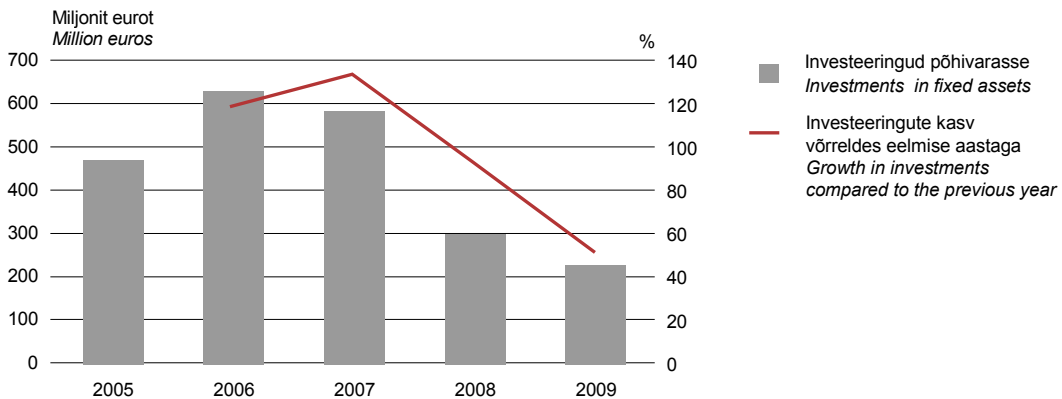
2009. aastal investeerisid (k.a kapitalirent) veondus- ja laondusettevõtted põhivarasse 300 miljonit eurot. Põhiosa ehk kolmveerandi veonduse ja laonduse tegevusala investeeringutest tegid laonduse ja veondust abistavate tegevusalade ettevõtted.

Enim vähenesid õhu-, vee- ja raudteetranspordi investeeringud. Nende kolme tegevusala 2009. aasta investeeringute summa moodustas vaid kümnendiku eelnenud aasta näitajast. Parem oli olukord laonduse ja veonduse abitegevuste ning posti- ja kulleriteenuste investeeringutega, kus tagasimineki oli 30%. Võrreldes viie aasta taguse olukorraga investeeriti 2009. aastal veerandi võrra vähem kui 2005. aastal.

Et oluliselt vähenesid ka teiste tegevusalade investeeringud, jäi veonduse ja laonduse tegevusala panus kõigi tegevusalaide investeeringute kogusummasse samaks, hõlmates seal 13%.

Joonis 4. Investeeringud (k.a kapitalirent), 2005–2009

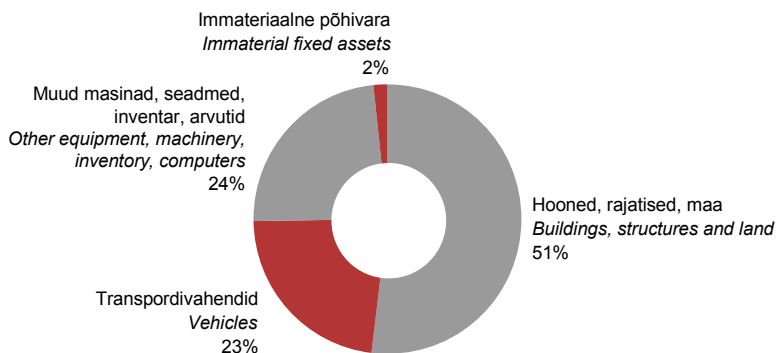
Figure 4. Investments (included financial leasing), 2005–2009

2009. aastal tehti pooled investeeringud hoonete, rajatiste ja maa soetamiseks. Teisest poolt moodustasid üsna võrdse osa kulutused transpordivahendite ning arvutite, muude masinate-seadmete ja inventari soetamiseks. Võrreldes eelnenud aastaga vähenesid enim seni kõige suuremat osatähtsust omanud transpordivahendite investeeringud. Kui aastatel 2005–2007 moodustasid transpordivahendite soetuskulud poole tegevusala investeeringutest, siis 2009. aastal oli nende osatähtsus langenud 23%-ni ehk 68 miljoni euroni.

Joonis 5. Investeeringud põhivara liigi järgi, 2009

Figure 5. Investments by kind of fixed assets, 2009

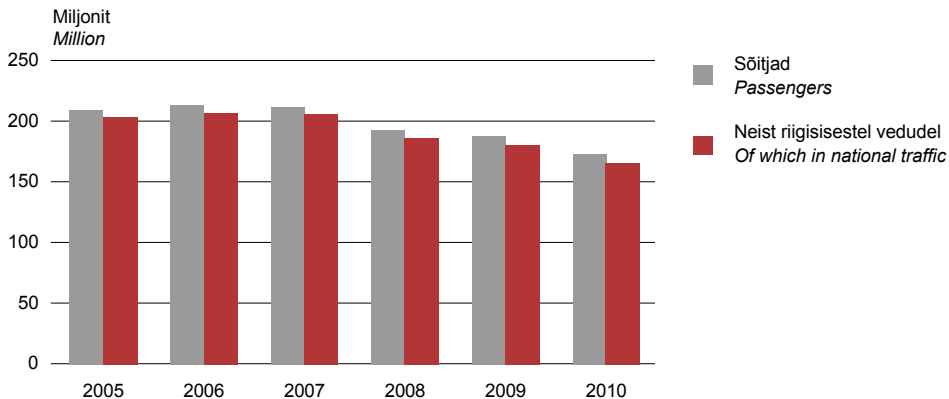
Kui 2005. aastal vedasid veondusettevõtted ligi 210 miljonit sõitjat, siis 2009. aastaks langes see arv kümnendiku võrra. See näitab, et ühistranspordi populaarsus on viimastel aastatel vähenenud ja rohkem sõidetakse autoga. Esmaselt registreeritud sõiduautode arv kasvas

aastatel 2005–2007 eriti hoogsalt. 2008. aastal alanud majandussurutise tingimustes vähenes sõiduautode esmane registreerimine 35% ning 2009. aastal veel enam kui poole võrra. 2010. aastal sõiduautode esmane registreerimine aga juba kasvas 37% varasema aastaga võrreldes. Alates 2006. aastast ületab Eestis registreeritud sõiduautode arv 500 000.

2005. aastal vedasid Eesti transpordiettevõtted ligi 210 miljonit sõitjat. Suurim oli sõitjate arv 2006. aastal, ulatudes 214 miljonini. 2009. aastal kasutas Eesti veondusettevõtete teenuseid ligi 188 miljonit sõitjat, mis on 3% vähem kui eelnenud aastal. 96% sõitjatest veeti riigisisestel vedudel. Linnaliine (s.o linnaliinibusse, tramme ja trolle) kasutas ligi 150 miljonit sõitjat, sama palju kui aasta varem, kuid ikkagi 8% vähem kui 2005. aastal. Riigisisestel vedudel langes sõitjate arv 2009. aastal 2005. aastaga võrreldes 11%.

Joonis 6. Veondusettevõtete sõitjatevedu, 2005–2010

Figure 6. Passenger transport of transport enterprises, 2005–2010

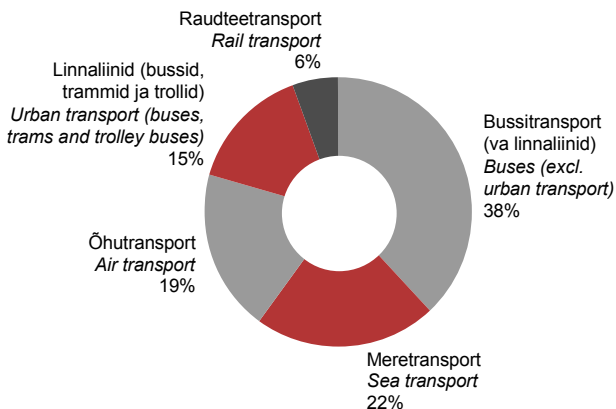

Rahvusvahelistel vedudel veetud sõitjate arv ulatus 2005. aastal 6 miljonini, 2009. aastaks kasvas see 16%, saavutades viimaste aastate kõrgeima taseme. Rahvusvahelistel vedudel oli 2009. aastal 7 miljonit sõitjat ehk 4% rohkem kui aasta varem.

2010. aastal kasutas veondusettevõtete teenuseid ligi 174 miljonit sõitjat, aastaga oli nende arv vähenenud 8%. Linnaliine (s.o linnaliinibusse, tramme ja trolle) kasutas ligi 134 miljonit sõitjat, vähenemine eelmise aastaga võrreldes veelgi suurem – 11%. 2010. aastal veeti rahvusvahelistel vedudel ligi 7,4 miljonit sõitjat, mis on 5% enam kui aasta varem.

Joonis 7. Sõitjakäive tegevusala järgi, 2009

Figure 7. Passenger traffic volume by activity of transport enterprises, 2009

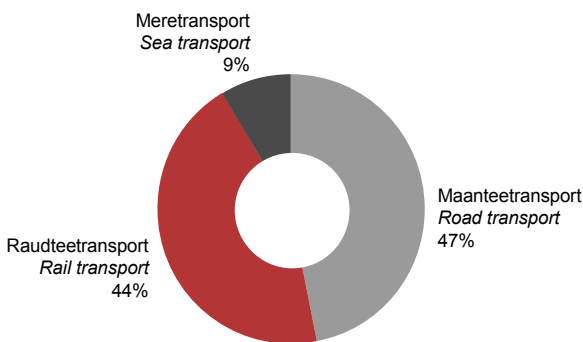
Eesti veondusettevõtete sõitjakäive ulatus 2005. aastal 4,8 miljardi sõitjakilomeetrini, sellest 44% hõlmas rahvusvaheline vedu. Kuigi 2006. ja 2007. aastal ulatus sõitjakäive enam kui 5 miljardi sõitjakilomeetrini, langes see 2009. aastaks 4,4 miljardi sõitjakilomeetrini, rahvusvahelistel vedudel 2,2 miljardi sõitjakilomeetrini. 2010. aastal kasvas veondusettevõtete sõitjakäive 2%, rahvusvahelistel vedudel 11%, ulatudes vastavalt ligi 4,5 miljardi ja 2,4 miljardi sõitjakilomeetrini.

2009. aastaks langes veondusettevõtete kaubavedu 68 miljoni tonnini, mis on 30% väiksem 2005. aasta tulemusest. 2005. aastal vedasid veondusettevõtted 96 miljonit tonni kaupa, sellest ligi poole rahvusvahelistel vedudel. Vahepealsetel aastatel veeti kaupa 90 miljonist tonnist kuni 108 miljoni tonnini. Enim kaupa veeti 2007. aastal. Nõudluse vähenedes langes kaubaveo maht 2008. aastal 17%. 2009. aastal vähenes Eesti veondusettevõtete kaubaveo maht veelgi. Veondusettevõtted transportisid 2009. aastal 68 miljonit tonni kaupa ehk 24% vähem kui aasta varem.

2010. aastal tulemused paranesid: veondusettevõtted vedasid ligi 79 miljonit tonni kaupa ehk 17% enam kui aasta varem.

Joonis 8. Veosekäive tegevusala järgi, 2009

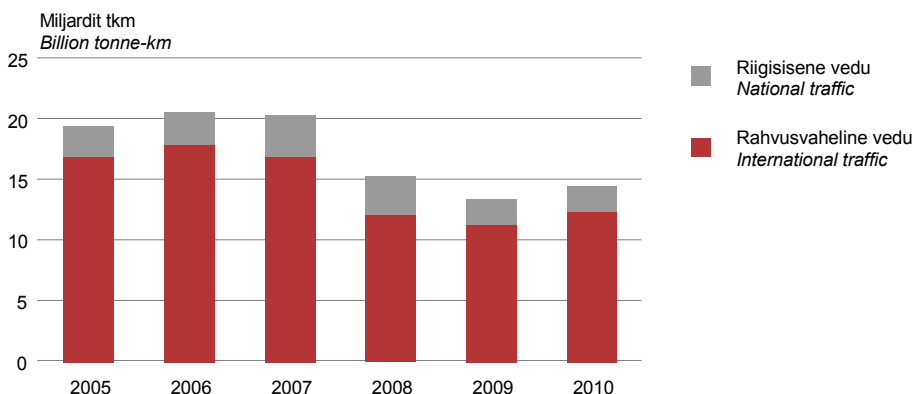
Figure 8. Freight turnover by activity of transport enterprises, 2009

Eesti veondusettevõtete veosekäive oli 2005. aastal kokku 19,5 miljardit tonnkilomeetrit. 2006. aastal saavutas veosekäive kõrgeima taseme, ulatudes 20,6 miljardi tonnkilomeetrini. 2007. aastal püsis veosekäive üle 20 miljardi tonnkilomeetri, kuid majandussurutise tingimustes hakkas see 2008. aastast alates vähenema. 2008. aastal oli langus koguni 25%. Veosekäive vähenes ka 2009. aastal – 13% võrreldes eelneva aastaga. Riigisiseste vedude veosekäive vähenes ligi kolmandiku võrra, rahvusvahelistel vedudel 8%. Enim mõjutas rahvusvaheliste vedude vähenemist maanteetransport, mille veosekäive oli ligi viiendiku võrra väiksem kui aasta varem.

Joonis 9. Veondusettevõtete veosekäive, 2005–2010

Figure 9. Freight turnover of transport enterprises, 2005–2010

Pärast mitu aastat kestnud langust kasvas kaubaveo maht tonnkilomeetrites 2010. aastal 8% eelmise aastaga võrreldes, seda peamiselt tänu rahvusvaheliste mere- ja raudteekaubavedude mahu suurenemisele. 2010. aastal ulatus veosekäive 14,5 miljardi tonnkilomeetrini. Rahvusvaheline vedu andis 85% kogu veosekäibest ja kasvas aastaga kümnendiku. Riigisisestel vedudel kasvas veosekäive 1%.

Raudteetransport

2009. aastal tegutses raudteeveonduses 9 ettevõtet, kelle müügitulu oli kokku ligi 158 miljonit eurot. Võrreldes eelnenud aastaga vähenes müügitulu ligi viiendiku võrra ja jäi madalamaks ka 2005. aasta tasemest, mil teenuseid müüdi üle 190 miljoni euro eest. Põhitegevusena sõitjaid ja raudteel kaupu vedavate ettevõtete hõivatute arv on kahanenud 2005. aasta enam kui 3500 inimesest 1663 inimeseni 2009. aastal.

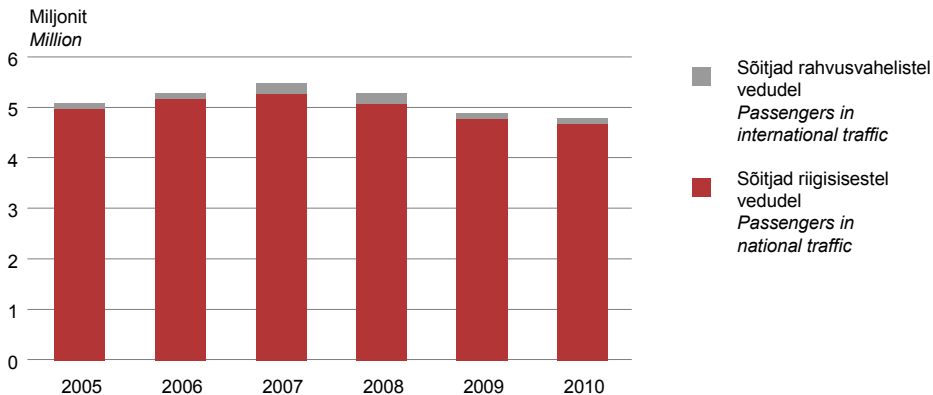
Võrreldes teiste Euroopa riikidega on sõitjate vedu raudteetranspordiga Eestis üsna ebapopulaarne. Sõitjatevedu raudteel püsis aastail 2005–2008 aastal samal tasemel, ulatudes 5,2–5,4 miljoni sõitjani aastas. 2009. ja 2010. aastal on sõitjate arv raudteel langenud alla 5 miljoni piiri. Enamik sõitjaid kasutab raudteed riigisisestel sõitudel ning alates 2008. aastast on sõitjate arv neil vedudel vähenenud. 2009. aastal oli vähenemine 6% eelmise aastaga võrreldes. 2005. ja 2009. aastat võrreldes oli sõitjate arv raudteel vähenenud 5%. Sõitjate arvu raudteel vähendas ka 2008. aastal alanud Valga ja Tartu vahelise raudteelõigu remont.

2000-ndatel aastatel on sõitjate hulk rahvusvahelistel raudteevedudel pidevalt kasvanud, kuigi sõitjate arv ei ole suur. Kui 2005. aastal veeti 138 000 sõitjat, siis aastal 2008 ulatus nende arv 161 000-ni. 2009. aastal ulatus sõitjate arv rahvusvahelistel vedudel vaid 96 000-ni, vähenedes aastaga 41%. Suure languse taga on Tallinna-Peterburi tavaliiini teenindamise lõpetamine 2008. aasta teises pooles.

2010. aasta märkimisväärset sõitjateveo kasvu kaasa ei toonud.

Joonis 10. Sõitjatevedu raudteel, 2005–2010

Figure 10. Rail passenger transport, 2005–2010

Raudteetranspordiettevõtete sõitjakäibe trend on samasugune nagu sõitjate arvul. Sõitjakäive raudteel on viimastel aastatel langenud ning 2009. aastal jõuti 2005. aasta tasemele. Riigisisestel vedudel langes sõitjakäive 2009. aastal eelmise aastaga võrreldes 5%, rahvusvahelistel vedudel koguni 40%. 2010. aastal vähenes sõitjakäive raudteel veel 1%, kuid kasvas rahvusvahelistel vedudel 4% mullusega võrreldes.

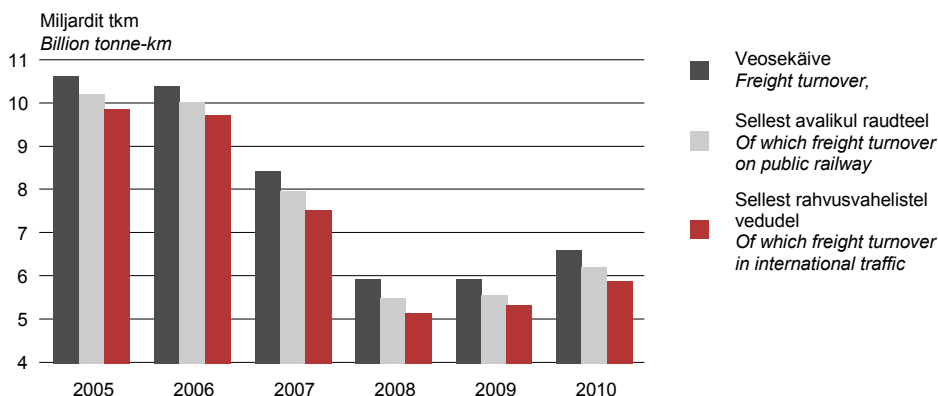
2005. aastal ulatus kogu kaubaveo maht raudteel 68,2 miljoni tonnini, 2006. aastal see veidi vähenes, kuid saavutas 2007. aastal seni kõrgeima taseme, ulatudes 68,5 miljoni tonnini. Alates 2008. aastast vähenes raudteel veetud kauba hulk tonnides tunduvalt. Avalikul raudteel veeti

kõige rohkem kaupa 2006. aastal, mil kaubavedu ulatus 45 miljoni tonnini. Kuna 2007. aastal vähenes Venemaalt lähetatud transiitkauba vedu, vähenes 18% ka kaubavedu avalikul raudteel ning järgnevatel aastatel on see veelgi vähenenud. 2009. aastal ulatus avalikul raudteel veetud kauba maht vaid 25 miljoni tonnini, vähenedes veel 3% võrreldes 2008. aastaga. Raudteel veetud kaupadest 69% olid naftatooted. Avalikul raudteel veeti 21 miljonit tonni transiitkaupu ehk 8% enam kui 2008. aastal.

2010. aastal raudtee kaubaveomahud kasvasid ning avalikul raudteel veeti ligi 30 miljonit tonni kaupa ehk 17% enam kui 2009. aastal.

Joonis 11. Veosekäive raudteel, 2005–2010

Figure 11. Rail freight turnover, 2005–2010

Raudtee veosekäive oli 2005. aastal kokku 10,6 miljardit tonnkilomeetrit. Järgnevalt kuni 2009. aastani on veosekäive pidevalt vähenenud. Veosekäive avalikul raudteel oli 2005. aastal 10,2 miljardit tonnkilomeetrit ning see vähenes kuni 2008. aastani, ulatudes siis 5,5 miljardi tonnkilomeetrini. 2009. aastal kasvas veosekäive avalikul raudteel 1%, kuid juba 2010. aastal kasvasid veomahud märgatavalt ning veosekäive avalikul raudteel ulatus 6,2 miljardi tonnkilomeetrini, kasvades aastaga 11%.

Muu maismaa- ehk maanteetransport

Maismaatransport kajastab maanteedel ja linnades sõitjate- ja kaubaveoteenust osutavate ettevõtete tegevust. 2009. aastal tegutses maismaatranspordi tegevusalal ligi 2900 ettevõtet, nendest 320 tegelesid põhiliselt sõitjateveoga ning 2548 kaubaveoga. Enam kui pooled ehk üle 19 000 veonduse ja laonduse tegevusala hõivatut oli rakendust leidnud just maismaatranspordiettevõtetes. Kui aastatel 2007 ja 2008 tõusis hõivatute arv 20 800-ni, siis majandusliku olukorra halvenemistest tingitud kokkuvõtteid vähendas tegevusala hõivatute arvu 2009. aastaks 2005. aasta tasemele. Sõitjateveo ettevõttes oli 2009. aastal keskmiselt 18 ja kaubaveo ettevõttes 5 hõivatut.

Maismaatranspordi ettevõtted andsid tegevusala müügitulust neljandiku. 2009. aastal oli müügitulu üle 910 miljoni euro ehk veerandi võrra väiksem kui aasta varem. Siiski oli see üle kümnendiku rohkem 2005. aasta müügitulust. Valdava osa maismaatranspordi müügitulust andsid transporditeenused (87%), millest omakorda kolmveerandi (73,6%) andis kaubavedu, üle kümnendiku reisijatevedu ning ülejäänud pagasi- ja postivedu ja muud vedudega seotud teenused.

2005. aastal sõitis maanteetranspordiga (bussid, trammid ja trollid) 162,8 miljonit inimest, 2006. aastal kasvas see arv 167,5 miljonini, kuid hakkas järgnevatel aastatel langema. 2009. aastal vähenes maanteetranspordi sõitjate arv 149,5 miljonini. Sõitjate arv on vähenenud eelkõige linnaliinide kasutajate arvelt. Maanteetranspordiga sõitjatest 82–85% sõidavad linnaliinidel (s.o busside, trammide ja trollidega). Muul riigisisel sõitjateveol bussiga oli 2005. aastal

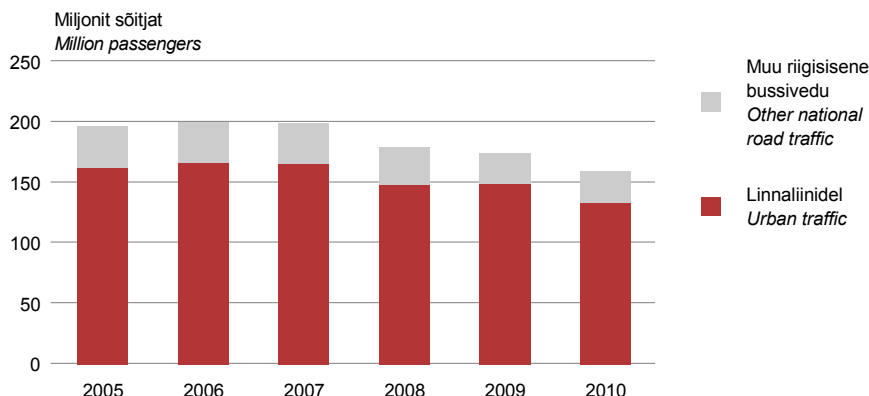
34 miljonit sõitjat. Need veod bussiga on viimastel aastatel pidevalt vähenenud. 2009. aastal oli muudel riigisisestel vedudel vaid ligi 25 miljonit sõitjat. Maanteetranspordiga sõitjate arv oli 2009. aastaks võrreldes 2005. aastaga vähenenud 11% (linnaliinidel 8%), rahvusvahelistel vedudel kasvas sõitjate arv sama ajaga 27%.

Rahvusvaheliste vedude osatähtsus kogu bussitranspordis on marginaalne. 2005. aastal ulatus sõitjate arv seal ligi 647 000-ni ning kasvas 2006. aastal enam kui 840 000-ni. Sõitjate arv kasvas neil vedudel ka 2007. ja 2008. aastal, mil ulatus juba üle 964 000. Aasta hiljem aga vähenes sõitjate arv rahvusvahelistel bussivedudel 15% ning ulatus vaid 819 000-ni.

2010. aastal ulatus maanteetranspordiga sõitjate arv 133,8 miljonini, vähenedes aastaga 8%. Linnaliine kasutas kümnendiku võrra vähem sõitjaid kui aasta varem. Seda mõjutas nii üldine majanduslik olukord kui ka transpordipiletite kallinemine. Sõitjate arv muudel riigisisestel vedudel veidi kasvas. Rahvusvahelistel vedudel sõitis 2010. aastal üle 796 000 inimese, mis on 3% vähem kui 2009. aastal.

Joonis 12. Sõitjatevedu bussi, trammi ja trolliga, 2005–2010

Figure 12. Road passenger transport (buses, trams and trolley buses), 2005–2010

Maanteetranspordiettevõtete sõitjakäive ulatus 2005. aastal 2,9 miljardi sõitjakilomeetrit ning kasvas 2006. aastal veel 6%. Järgnevatel aastatel sõitjakäive vähenes ning 2009. aastal ulatus see 2,3 miljardi sõitjakilomeetrit, mis on viiendiku võrra väiksem 2005. aasta tulemusest.

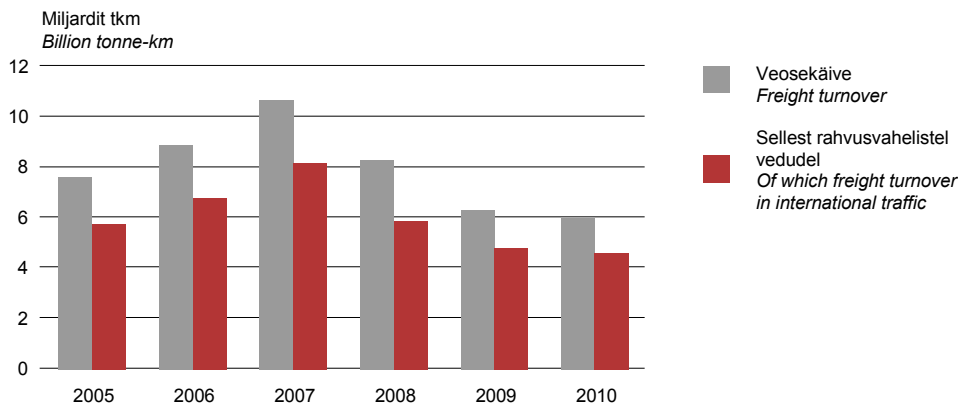
Rahvusvaheliste vedude sõitjakäive kasvas 2007. aastani, kuid seejärel hakkas vähenema – 2008. aastal 6% ning 2009. aastal koguni 22%. Sõitjakäibe suurem langus võrreldes sõitjate arvuga näitab, et vähem tehti pikemaid bussireise.

Eesti maanteetranspordiettevõtte vedasid 2005. aastal 27 miljonit tonni kaupa. 2006. ja 2007. aastal kaubavedu kasvas vastavalt 11% ja 27%. Aastal 2007 ulatus kaubavedu 38,5 miljoni tonnini, mis on vaadeldavate aastate parim tulemus. 2008. aastal nõudlus kaubaveoteenustele vähenes ning kaupa veeti 35,8 miljonit tonni. 2009. aastal mõjutasid majandusraskused eriti kaubaveoga tegelevaid maanteetranspordiettevõtteid ning nende kaubaveo maht tonnides langes varasema aastaga võrreldes 22%, ulatudes ligi 28 miljoni tonnini. Majandussurutise tõttu oli kaubaveomaht tonnides selleks ajaks kasvanud vaid 2% 2005. aastaga võrreldes. Eelkõige mõjutab kaubaveo mahtu tonnides riigisisene vedu.

Rahvusvaheliste vedude kaubavedu ulatus 2005. aastal ligi 5,4 miljoni tonnini ning see kasvas jõudsalt kuni 2008. aastani, ulatudes siis ligi 7,6 miljoni tonnini. 2009. aastal vähenes maanteetranspordiettevõtete rahvusvaheline kaubavedu kümnendiku võrra.

2010. aastal hakkas nõudlus kaubaveoteenustele taastuma ning veomahud kasvasid taas. Eesti maanteetranspordiettevõtte vedasid 2010. aastal 30 miljonit tonni kaupa, mis on 8% enam kui varasemal aastal.

Joonis 13. Maanteetranspordiettevõtete veosekäive, 2005–2010
Figure 13. Freight turnover of road transport enterprises, 2005–2010

Vastupidiselt kaubaveo mahule tonnides mõjutab veosekäivet tonnkilomeetrites enim rahvusvaheline vedu. 2005. aastal ulatus Eesti maanteetranspordiettevõtete veosekäive 7,6 miljardi tonnkilomeetrini (rahvusvahelistel vedudel 5,8 mld tkm-ni). Veosekäive kasvas sarnaselt veetud tonnidele kuni 2007. aastani, ulatudes siis ligi 10,7 miljardi tonnkilomeetrini (rahvusvahelistel vedudel 8,1 mld tkm-ni). Alates 2008. aastast on maanteetranspordiettevõtete veosekäive oluliselt vähenenud: 22% 2008. aastal ning 24% 2009. aastal. 2009. aastal ulatus veosekäive 6,3 miljardi tonnkilomeetrini (rahvusvahelistel vedudel 4,8 mld tkm-ni), mis on 18% väiksem 2005. aasta tulemusest. Samasugune on ka rahvusvaheliste vedude olukord.

Kuigi nõudlus transporditeenustele hakkas 2010. aastal taastuma, vähenes maanteetranspordiettevõtete veosekäive 5%, rahvusvahelistel vedudel 4% 2009. aastaga võrreldes. See näitab, et pikemate vedude osakaal on vähenenud.

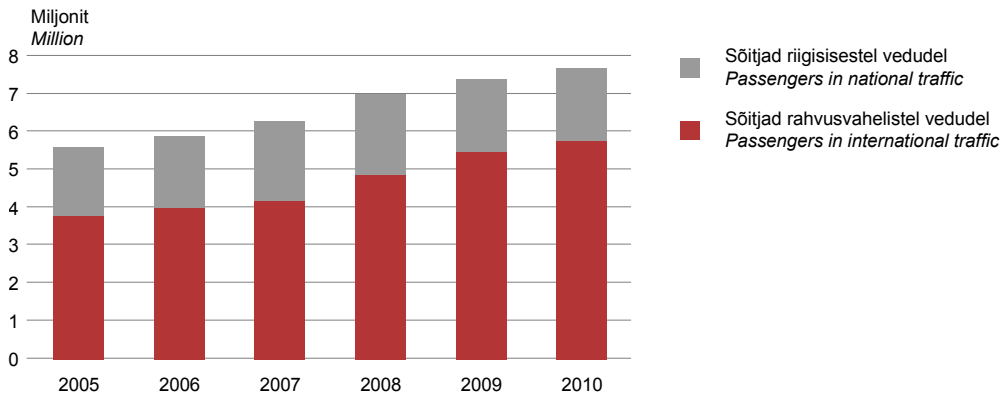
Veetransport

2009. aastal tegutses Eestis 36 veetranspordiettevõtet. Võrreldes viie aasta taguse olukorraga on ettevõtete arv kasvanud ligi kaks korda – 2005. aastal oli neid 19. Tegevusalal oli hõivatud 1100 inimest ja keskmiselt töötas neid ühes ettevõttes 31. Vaatamata ettevõtete arvu kasvule ei ole hõivatute arv võrreldes 2005. aastaga oluliselt muutunud ja lisandunud on väikese hõivatute arvuga mikroettevõtteid. Viie aasta eest oli ettevõttes keskmiselt kaks korda rohkem hõivatuid ehk 61 töötajat.

2009. aastal oli veetranspordiettevõtete müügitulu ligi 464 miljonit eurot ehk kümnendiku võrra väiksem kui 2008. aastal, ent 40% suurem kui aastal 2005. Veetranspordis on kõrge müügitulu kontsentratsioon: 80% müügitulust andsid viis üle 50 töötajaga ettevõtet. Aruandeaasta müügitulust hõlmasid transporditeenused 97%, viiendiku sellest andis kaubavedu ja ligi kolmandiku reisijatevedu. Kaupade müük laevakauplustes moodustas üle viiendiku müügitulust.

Eesti veetranspordiettevõtete teenuseid kasutas 2005. aastal 5,5 miljonit sõitjat, neist ligi 3,8 miljonit reisisid rahvusvahelistel merevedudel. Meretranspordiga sõitjate arv on aasta-aastalt kasvanud. 2007. aastal ulatus see juba üle 6 miljoni ning 2009. aastal ületas 7 miljoni piiri. Enim mõjutas kasvu rahvusvaheline sõitjatevedu, kus sõitjate arv ületas 2007. aastal 4 miljonit ning 2009. aastal 5 miljonit. Suurim rahvusvahelise sõitjateveo kasv oli 2008. aastal, mil see ulatus 15%-ni võrreldes varasema aastaga.

Riigisisest meretransporti kasutas 2005. ja 2006. aastal ligi 1,8 miljonit sõitjat, 2007. ja 2008. aastal kasvas sõitjate arv üle 2 miljoni, kuid 2009. aastal vähenes 7% ehk 1,9 miljoni sõitjani.

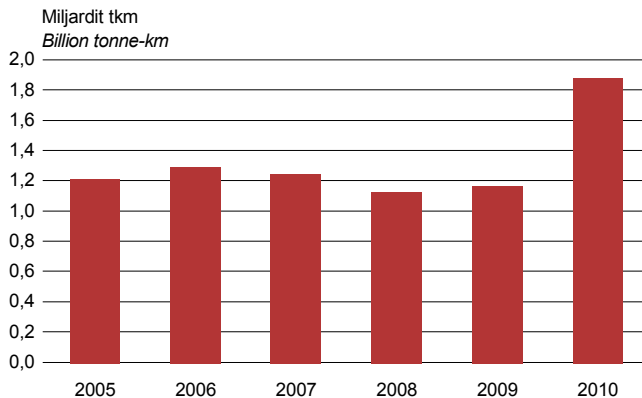
Joonis 14. Veetranspordiettevõtete sõitjatevedu, 2005–2010*Figure 14. Passenger transport of water transport enterprises, 2005–2010*

2010. aastal kasutas veetranspordiettevõtete teenuseid üle 7,7 miljoni sõitja, kellest 5,8 miljonit sõitis rahvusvahelistel vedudel. Riigisisestel vedudel sõitis 2009. aastaga võrreldes 3% vähem reisijaid.

Veetranspordiettevõtete sõitjakäive on samuti aasta-aastalt kasvanud. Võrreldes 2005. aastaga kasvas see 2009. aastaks 79%, rahvusvahelistel vedudel 82%. 2005. aastal ulatus veetranspordiettevõtete sõitjakäive 541 miljoni sõitjakilomeetrini ning 2009. aastal ligi 970 miljoni sõitjakilomeetrini. Rahvusvahelised veod andsid sellest 96–98%. 2009. aastal kasvas meretranspordiettevõtete sõitjakäive 15% võrreldes 2008. aastaga. Riigisisestel vedudel on sõitjakäive hakanud alates 2008. aastast veidi vähenema.

2010. aastal ulatus veetranspordiettevõtete sõitjakäive üle 1,1 miljardi sõitjakilomeetri, sellest 98% andis rahvusvaheline sõitjatevedu.

Eesti meretranspordiettevõtted vedasid 2005. aastal 751 000 tonni kaupu. 2006. ja 2007. aastal kaubavedu kasvas ning ulatus 1,2 miljoni tonnini. 2008. aasta tõi majanduslanguse ning meretranspordiettevõtete kaubavedu vähenes aastaga 12%. 2009. aastal hakkas kaubavedu taas kasvama ning ulatus 1,3 miljoni tonnini, kasvades aastaga veerandi võrra. Kaubavedu meretranspordiga kasvas jõudsalt ka 2010. aastal ning ulatus üle 2,1 miljoni tonni.

Joonis 15. Meretranspordiettevõtete veosekäive, 2005–2010*Figure 15. Freight turnover of sea transport enterprises, 2005–2010*

Eesti meretranspordiettevõtete veosekäive ulatus 2005. aastal üle 1,2 miljardi tonnkilomeetri ning 2006. aastal oli see 1,3 miljardit tonnkilomeetrit. 2007. aastal hakkas veosekäive vähenema ning langus jätkus ka 2008. aastal. 2009. aastaks jõudis veosekäive taas ligi 1,2 miljardi tonnkilomeetrini ehk 2005. aasta tasemele.

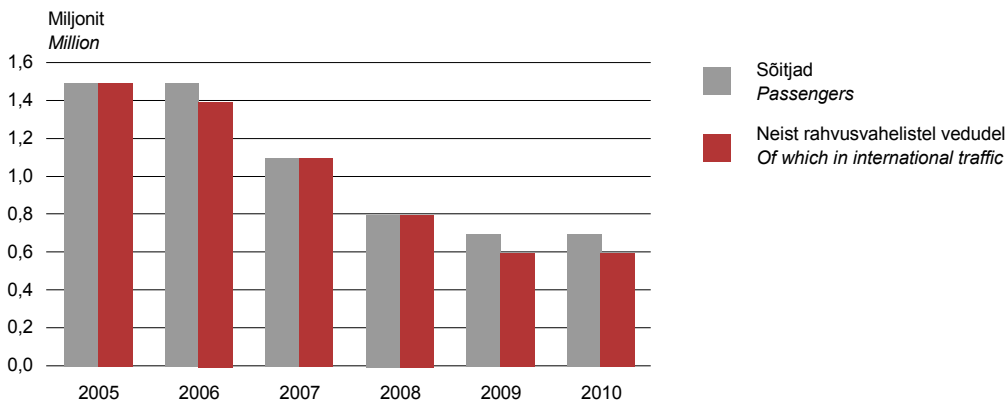
Et 2010. aastal kasvas jõudsalt kaubavedu meretranspordiga, siis kasvas ka veosekäive, ulatudes ligi 1,9 miljardi tonnkilomeetrini. Kasvu toetas uute merekaubaveoliinide turuletulek (eelkõige merekonteinerite veol).

Õhutransport

Vaatamata sellele, et lennujaamu külastanud sõitjate arv on viimastel aastatel pidevalt kasvanud, on Eesti õhutranspordiettevõtete teenindatud sõitjate arv 2005. aastaga võrreldes vähenenud. Mõned ettevõtted on turult lahkunud, mõned asemele tulnud. 2009. aastal tegutses õhutranspordi tegevusalal 7 ettevõtet.

Joonis 16. Õhutranspordiettevõtete sõitjatevedu, 2005–2010

Figure 16. Passenger transport of air transport enterprises, 2005–2010

2005. aastal vedasid õhutranspordiettevõtted üle 1,5 miljoni sõitja, 2006. aastal vähenes sõitjate arv 3%, järgneval aastal juba 22%. Sõitjate arv vähenes 2008. ja 2009. aastal veelgi, vastavalt 29% ja 18%, ning ulatus 2009. aastal 660 500-ni. Aastail 2005–2007 ulatus rahvusvaheliste õhuvedude sõitjate arv 98%-ni kogu sõitjate arvust, kuid 2008. aastast alates on riigisiseste vedude sõitjate arv hakanud kasvama ning 2009. aastal veeti rahvusvahelistel vedudel 96% kõikidest sõitjatest.

2010. aastal õhutranspordi kasutajate arv veidi kasvas ja ulatus 663 500-ni, sellest 636 800 reisijat sõitsid rahvusvahelistel lendudel.

Eesti õhutranspordiettevõtete sõitjakäive oli 2005. aastal 1,1 miljardit sõitjakilomeetrit ning see püsis samal tasemel 2007. aastani. 2008. aastal langes sõitjakäive alla 1 miljardi sõitjakilomeetri, vähenedes aastaga 11%. 2009. aastal langes sõitjakäive 2008. aastaga võrreldes veel 13%. Kuna õhutransporti kasutatakse just pikemate vahemaade läbimisel, annavad rahvusvahelised veod 99% õhutranspordi sõitjakäibest.

Õhutranspordiga veetud kaubaveo maht on teiste transpordiliikidega võrreldes marginaalne.

TEENINDUS

Teenindussektori loodud lisandväärtus oli 2009. aastal kõigi ettevõtete lisandväärtusest 27% ehk ligi 2 miljardit eurot. Vaatamata sellele, et lisandväärtus vähenes aastaga ligi kümnendiku võrra, on teeninduse osatähtsus kasvanud ja seda eelkõige tööstuse ja kaubanduse arvelt. Võrreldes 2005. aastaga on teenindussektori osatähtsus kasvanud 5 protsendipunkti.

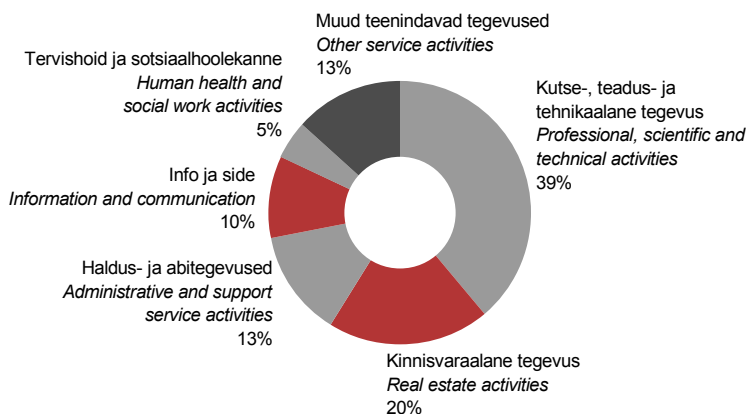
Teenindusettevõtted hõlmavad info ja side, kinnisvaraalse tegevuse, kutse-, teadus- ja tehnikaalse tegevuse, haldus- ja abitegevuste, hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande, kunsti, meelelahutuse ja vaba aja ning muude teenindavate tegevuste alal tegutsejaid.

Ettevõtted ja tööhõive

Teeninduse valdkonnas tegutses 2009. aastal 21 417 ettevõtet ehk 38% kõigist ettevõtetest. Võrreldes 2008. aastaga suurenes ettevõtete arv 1179 võrra, samas kui see majanduslanguse tõttu teistel tegevusaladel vähenes. Võrreldes 2005. aastaga tegutses 2009. aastal teenindussektoris 8000 ettevõtet rohkem, mis on sama palju kui oli näiteks samal aastal ehitusettevõtteid kokku. Nii nagu varasemal viiel aastal, oli kõige rohkem teenindusettevõtteid seotud kutse-, teadus- ja tehnikaalse tegevusega, kus tegutses 39% teenindussektori ettevõtetest.

Joonis 1. Teenindusettevõtete struktuur, 2009

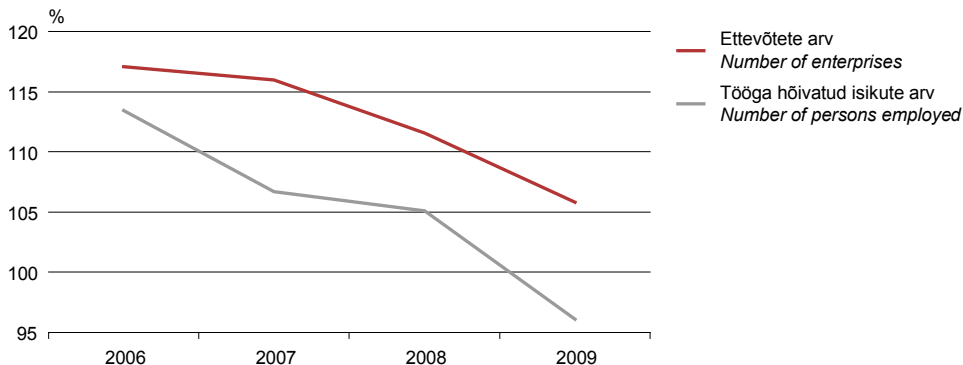
Figure 1. Service activities' structure, 2009

Teenindusettevõtetest 93% olid mikroettevõtted ning tegevusala ettevõtetes töötas keskmiselt vähem hõivatuid kui teiste tegevusalade ettevõtetes. Kõige vähem töötajaid oli kinnisvaraettevõtetes – keskmiselt 3 hõivatut, mis on 5 vähem kui Eesti ettevõttes keskmiselt. Suurima hõivatute arvuga olid haldus- ja abitegevuse alal turvateenuseid pakkuvad ettevõtted, kus töötas keskmiselt 77 hõivatut.

Joonis 2. Ettevõtete ja hõivatute arvu muutus eelmise aastaga võrreldes, 2006–2009

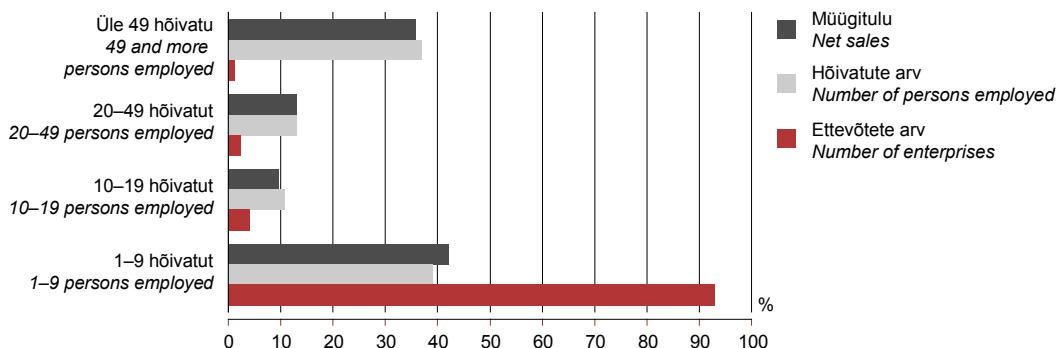
Figure 2. Change in the number of enterprises and persons employed compared to the previous year, 2006–2009

Teenindussektoris sai tööd üle 102 000 hõivatut. Vaatamata ettevõtete arvu kasvule vähenes hõivatute arv 4% võrreldes eelneva aastaga. Tegevusala ettevõtetes oli hõivatud ligi 24% kõigist ettevõtetes hõivatutest. 2009. aastal pakkusid alla 20 hõivatuga ettevõtteid tööd ligi 51 117 inimesele ehk pooltele tegevusala hõivatutele. Ettevõtete arv on kasvanud kiiremini kui hõivatute arv, sest peamiselt on lisandunud mikroettevõtteid ja majanduslangusega kaasnes tööjõu kokkuvõttes suuremates ettevõtetes.

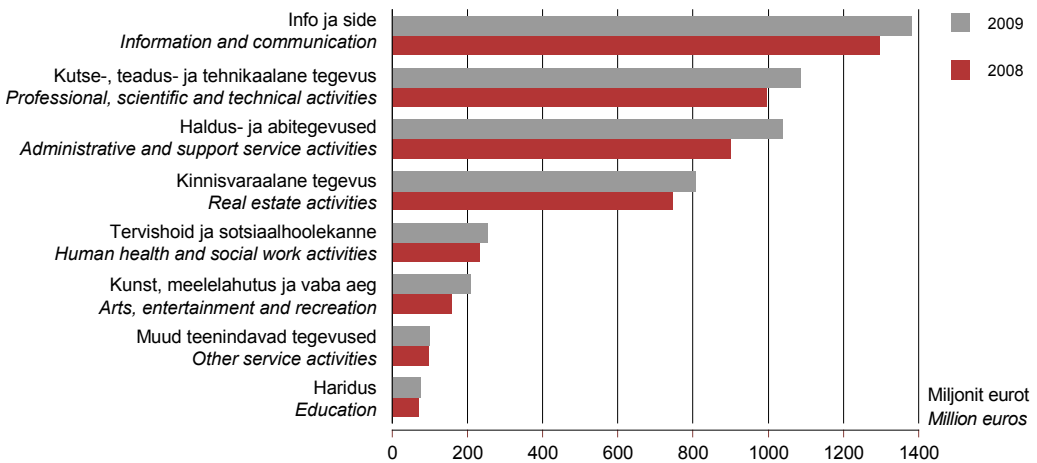
Joonis 3. Teeninduse põhinäitajad ettevõtte suuruse järgi, 2009

Figure 3. Service activities' main indicators by size of enterprise, 2009

Müügitulu

Teenindusettevõtete müügitulu ulatus 2009. aastal 4,5 miljardi euroni, selle osatähtsus ettevõtluses on kasvanud 2005. aasta 10%-st 13%-ni 2009. aastal, mil see oli kümnendiku võrra väiksem kui 2008. aastal. Ligi kolmandik (31%) müügitulu langusest tuli haldus- ja abiteenuseid pakkuvate ettevõtete, peamiselt reisibüroode, masinate ja seadmete rendifirmade ja tööjõuagenduuride arvelt. Müügitulu langus oli kõige kiirem kunsti ja meelelahutuse vallas, kus 2009. aasta müügitulu oli neljandiku võrra väiksem kui aasta varem, peamiselt hasartmängukorraldajate tegevuse vähenemise tõttu. Hasartmängukorraldajate müügitulu vähenemist mõjutas 1. jaanuarist 2009 jõustunud hasartmänguseadus, millega karmistati hasartmängukorraldajatele kehtestatud nõudeid.

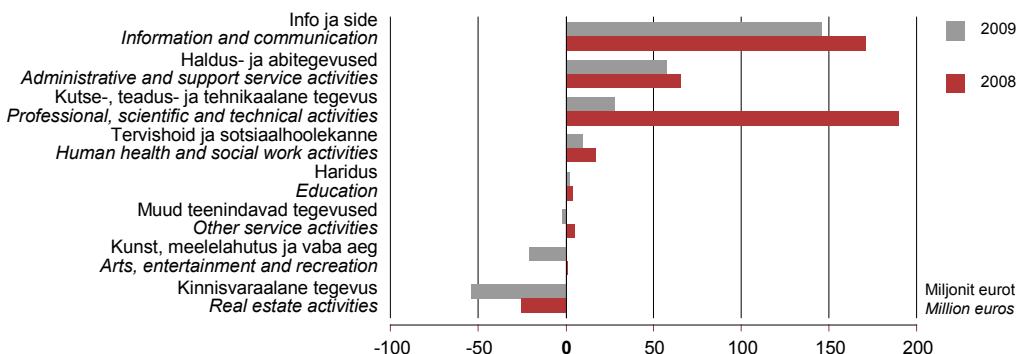
Suurim osatähtsus – 29% – teenindussektori müügitulus oli info- ja sideettevõtetel. Nende hulgas olid telekommunikatsiooni ettevõtteid ühed vähesed, kelle müügitulu kasvas.

Joonis 4. Teenindusettevõtete müügitulu, 2008, 2009**Figure 4. Net sales of service activities, 2008, 2009**

Ligi viiendiku teenuste müügitulust andis müük väljapoole Eestit. Aasta-aastalt on eksport kasvanud: kui 2005. aastal müüdi teenuseid 426 miljoni euro eest, siis 2009. aastal juba kaks korda enam ehk 847 miljoni euro eest. Võrreldes eelneva aastaga oli kasv siiski väike, vaid 4%. Suurimad eksportijad olid haldus- ja abitegevuse ettevõtted, kelle ekspordi osatähtsus oli müügitulus suurim – 34%. Ekspordi kasvu mõjutasid peamiselt raudteeveeremi rendiettevõtted. Traditsiooniliselt väike, vaid 3% oli ekspordi osatähtsus kinnisvaraettevõtetel.

Puhaskasum

Teenindusettevõtted lõpetasid 2009. aasta 165 miljoni euro suuruse puhaskasumiga, mis on viimaste aastate väikseim ja hõlmas kõigi ettevõtete puhaskasumist 35%. Võrreldes 2008. aastaga vähenes puhaskasum 61% ehk 262 miljoni eurot. Enim vähenes kasum kutse-, teadus- ja tehnikaalal, mis teenis kasumit 162 miljonit eurot vähem kui eelnenud aastal. Info ja side ettevõtted lõpetasid 2009. aasta 146 miljoni euro suuruse puhaskasumiga, mis on 88% teenindussektori kasumist. Tegevusala puhaskasumi moodustas peamiselt telekommunikatsiooniettevõtete kasum. Info ja side oma 11%-lise puhaskasumiga müügitulust oli ka kõige kasumlikum teeninduse tegevusala. 2008. aastal oli kõige kasumlikum kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus – puhaskasum 18%. Kahjumiga lõpetasid 2009. aasta kinnisvara ning kunsti, meelelahutuse ja vaba aja teenindusettevõtted.

Joonis 5. Teenindusettevõtete puhaskasum (-kahjum), 2008, 2009**Figure 5. Service activities' net profit (loss), 2008, 2009**

Tööjõukulud

Teenindusettevõtted reageerisid majanduslangusele kulude kokkuhoiuga. Tööjõukulud vähenesid sarnaselt müügituluga kümnendiku 2008. aastaga võrreldes. Tegevusala keskmine tööjõukulu hõivatu kohta vähenes 2009. aastal 11 035 euron, jäädes siiski veidi suuremaks Eesti keskmisest. Kõige suurem oli tööjõukulu hõivatu kohta infotehnoloogia ettevõtetes – 17 830 eurot aastas, kusjuures tarkvarakirjastajatel oli see 32 840 eurot. Kõige väiksem oli tööjõukulu hõivatu kohta aga kinnisvara ja muu teeninduse ettevõtetes, vaid 40% tegevusala keskmisest.

Tööjõukulud hõlmasid kõikidest kuludest ligi kolmandiku (28%). Suur osatähtsus oli tööjõukuludel tervishoius ja hariduses, vastavalt 51% ja 43%.

2009. aastal oli teenindussektori tööviljakus lisandväärtuse alusel ühe hõivatu kohta keskmiselt 19 513 eurot ehk 5% vähem eelneva aastaga võrreldes. Tööviljakus suurenes vaid kinnisvara alal – 9% (suurenes lisandväärtus ja vähenes tööhõive). Kõige kõrgem oli tööviljakus info ja side valdkonnas – 34 587 eurot hõivatu kohta (77% tegevusala keskmisest suurem), seda tänu kõrge tootlikkusega telekommunikatsiooni ettevõtetele, kus see oli 81 337 eurot.

Vara, kohustused ja omakapital

Viimastel aastatel kiiresti arenenud teenindus on bilansimahult ettevõtluse suurim tegevusala. Teenindusettevõtetel oli 2009. aasta lõpuks varasid 17 miljardit eurot ehk 38% kogu ettevõtluse varadest. Osatähtsusest suurimad olid kinnisvarafirmade ja peakontorite varad, mis hõlmavad 80% teenindussektori varadest.

Bilansimaht vähenes aastaga 2% ehk rohkem kui 260 miljonit eurot. Aktiva poolel suurenes käibevara 2% ja põhivara vähenes 3% seoses kinnisvaraettevõtete kinnisvarainvesteeringute vähenemisega 241 miljonit euro võrra. Kolmveerandi teenindusettevõtete varadest moodustas põhivara. Passiva poolel oli omakapitali osatähtsus bilansimahus aasta lõpul 57%. Omakapital vähenes 3% ja seda eelkõige eelmiste aastate puhaskasumi vähenemise arvelt. Üle poole (56%) kohustustest olid pikaajalised. Kohustused kokku kasvasid teenindusettevõtetes vaid 1% võrra.

Investeeringud põhivarasse

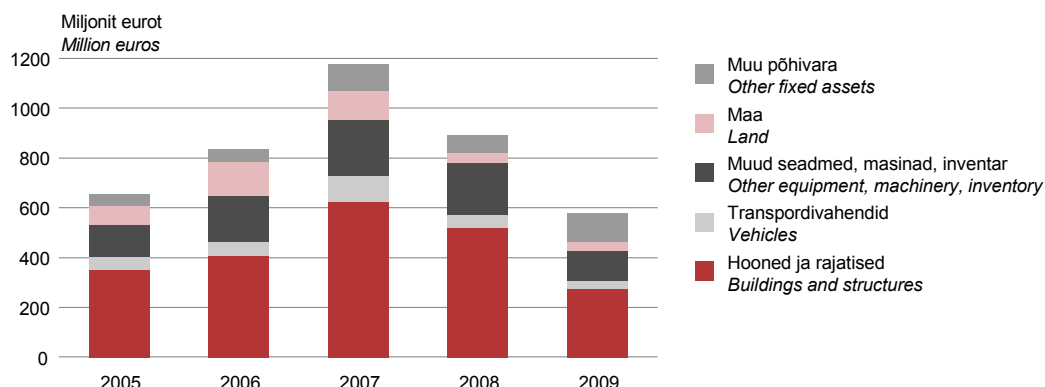
2008. aastal majanduslangusega alguse saanud investeeringute vähenemine jätkus ka 2009. aastal. Teenindusettevõtted investeerisid 2009. aastal 36% vähem kui aasta varem. 2009. aastal investeeriti põhivarasse 574 miljonit eurot, mis moodustas kogu ettevõtluse investeeringutest üle veerandi (26%). Kõige enam, 72% vähenesid 2009. aastal investeeringud ehitiste soetamisse. Ainsana kasvasid investeeringud immateriaalsesse põhivarasse.

Ligi pool investeeringutest oli seotud hoonete ja rajatistega, viiendik muude seadmete, masinate ja inventariga (joonis 6). Ligi kaks kolmandikku (64%) Eesti ettevõtete investeeringutest ehitistesse tegid teenindusettevõtted.

Traditsiooniliselt olid suurimad investeerijad kinnisvaraettevõtted vaatamata sellele, et seoses investeeringute vähenemisega ehitistesse vähenesid nende investeeringud 2008. aastaga võrreldes ligi poole võrra. Kui 2005. aastal oli kinnisvaraettevõtete investeeringute osatähtsus teeninduses 60%, siis 2009. aastal 42%. Viie aasta jooksul on oluliselt kasvanud info ja side ettevõtete investeeringute osatähtsus teeninduses: 2005. aastal oli see 11% ja 2009. aastal 26%. Investeeringute maht on võrreldes 2005. aastaga kasvanud enam kui kaks korda.

Joonis 6. Investeeringud põhivara liigi järgi, 2005–2009

Figure 6. Investments by kind of fixed assets, 2005–2009

Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus

Kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse ettevõtteid oli teeninduse tegevusalal kõige rohkem – 39% teenidusettevõtetest.

Kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse alla kuulub palju erinevaid tegevusalasid: juriidilised toimingud ja arvepidamine; peakontorite tegevus; juhtimisalane nõustamine; arhitekti- ja inseneritegevused; teimimine ja analüüs; teadus- ja arendustegevus; reklaamindus ja turu-uuringud; muu kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus ning veterinaaria.

2009. aastal oli tegevusala ettevõtete loodud lisandväärtus 451 miljonit eurot ehk 23% teenidusettevõtete loodud lisandväärtusest.

Ettevõtted ja tööhõive

2009. aastal tegutses Eestis kutse-, teadus- ja tehnikaalal 8348 ettevõtet, 6% rohkem kui eelnenud aastal. Üle poole (59%) ettevõtetest tegeles juriidiliste toimingute ja arvepidamisega, peakontorite tegevuse ning juhtimisalase nõustamisega.

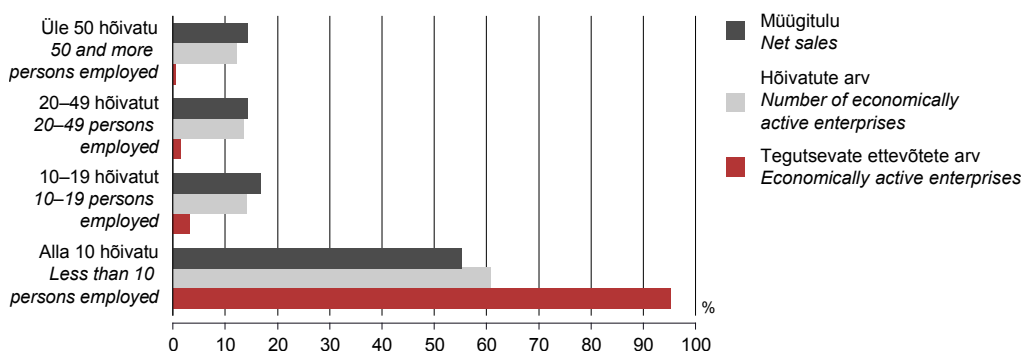
Töoga hõivatuid oli tegevusala ettevõtetes kokku 23 891 ehk 679 vähem kui 2008. aastal, Võrreldes 2005. aastaga on hõivatute arv suurenenud 5570 võrra ehk 30%.

2009. aastal oli hõivatuid 14% rohkem kui töötajaid, mikroettevõtetes isegi 24% rohkem kui töötajaid. Kutse-, teadus- ja tehnikaala ettevõtted on tüüpiliselt väikese töötajaskonnaga, keskmiselt oli ettevõttes 3 hõivatut, palju oli nn ühemehefirmasid.

95% ettevõtetest olid mikroettevõtted, s.t neis töötas alla 10 töoga hõivatud isiku.

Joonis 7. Kutse-, teadus- ja tehnikaala ettevõtete põhinäitajad ettevõtte suuruse järgi, 2009

Figure 7. Professional, scientific and technical activities' main indicators by size of enterprise, 2009

Tabel 1. Kutse-, teadus- ja tehnikaala ettevõtete arv ja müügitulu, 2009
Table 1. Number of enterprises and net sales in professional, scientific and technical activities, 2009

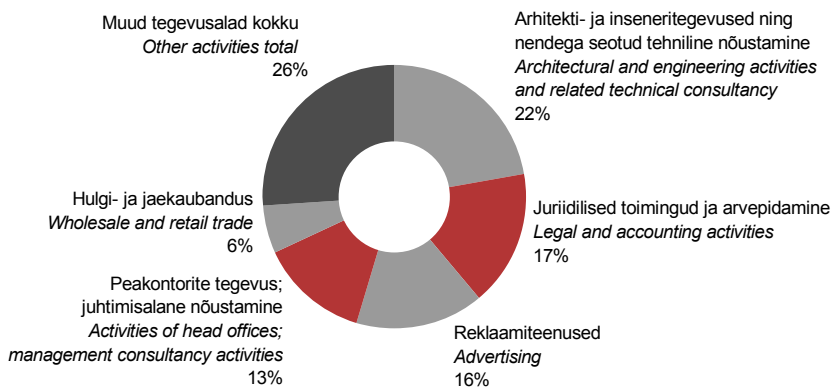
Ettevõtte põhitegevusala	Ettevõtete arv <i>Number of enterprises</i>	%	Müügitulu, miljonit eurot <i>Net sales, million euros</i>	%	<i>Enterprise's main activity</i>
Juriidilised toimingud ja arvepidamine	2 545	30,5	166 120	16,7	<i>Legal and accounting activities</i>
Peakontorite tegevus; juhtimiselane nõustamine	2 367	28,4	298 000	29,9	<i>Activities of head offices; management consultancy activities</i>
Arhitekti- ja inseneritegevused; teimimine ja analüüs	1 571	18,8	270 953	27,2	<i>Architectural and engineering activities; technical testing and analysis</i>
Teadus- ja arendustegevus	134	1,6	25 063	2,5	<i>Scientific research and development</i>
Reklaamindus ja turu-uuringud	801	9,6	188 385	18,9	<i>Advertising and market research</i>
Muu kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus	865	10,4	41 328	4,1	<i>Other professional, scientific and technical activities</i>
Veterinaaria	65	0,8	6 176	0,6	<i>Veterinary activities</i>

Müügitulu

Tegevusala ettevõtete müügitulu oli 2009. aastal üle 996 miljoni euro, seda on 8% vähem võrreldes 2008. aastaga. Müügitulu langes peaaegu kõigis tegevusala allharudes, erandiks oli vaid peakontorite ja juhtimiselase nõustamise tegevusala, kus müügitulu kasvas 4%.

Enim vähenes müügitulu reklaaminduses: üldise majanduslanguse oludes püüti reklaamiteenuste arvelt kulusid kokku hoida.

Viiendiku ettevõtete müügitulust andis müük mitteresidentidele, mis on viie aasta lõikes püsinud stabiilsena. Suurima ekspordi osatähtsusega müügitulus oli endiselt teadus- ja arendustegevuse valdkond, kus ligi pool müügitulust saadi müügist mitteresidentidele.

Joonis 8. Kutse-, teadus- ja tehnikaala ettevõtete müügitulu jaotus, 2009
Figure 8. Breakdown of net sales in professional, scientific and technical activities, 2009

Puhaskasum (-kahjum)

Kutse-, teadus- ja tehnikaalal tegutsevad ettevõtted lõpetasid 2009. aasta 28 miljoni eurose kasumiga. Puhaskasum vähenes kolmveerandi võrra ning seda mõjutas eelkõige peakontorite ja juhtimisalase nõustamise ettevõtete finantskulude 45%-line suurenemine. Tegevusala ettevõtetest lõpetasid aasta kahjumiga peakontorite tegevus, juhtimisalane nõustamine ning teadus- ja arendustegevus.

Ettevõtted, mille põhitegevusala on arhitekti- ja inseneritegevused ning teimimine ja analüüs, suutsid ainsana puhaskasumit kasvatada (88%). Kasumisse aitas jääda kulude järsk vähendamine. Tööjõukulud, mille osatähtsus kogukuludes on ligi 40%, vähenesid aastaga viiendiku võrra.

Tööjõukulud

2009. aastal vähenesid tööjõukulud kümnendiku võrra. Tegevusala keskmine tööjõukulu hõivatu kohta aastas oli 11 600 eurot: vähenemine eelneva aastaga võrreldes 8%. Ainsana kasvas (5%) tööjõukulu teadus- ja arendustegevuses ning oli 2009. aastal 17 500 eurot. Kõige madalamalt olid töötajad tasustatud muu kutse-, teadus- ja tehnikaalal, kus disainerite tegevuse, fotograafia, kirjaliku ja suulise tõlke ettevõtetes oli tööjõukulu hõivatu kohta keskmiselt 6800 eurot.

2009. aastal moodustasid tööjõukulud kõikidest kuludest 31%.

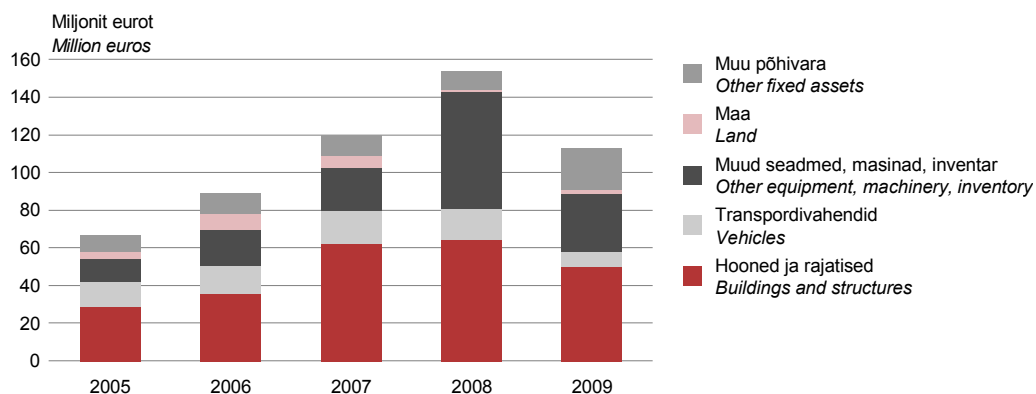
Iga hõivatu kohta toodeti lisandväärtust keskmiselt ligi 19 000 eurot ehk 45% vähem kui teenindusettevõtetes keskmiselt. Tööviljakus (lisandväärtus ühe hõivatu kohta) oli suurim peakontorite tegevusalal – 26 000 eurot.

Investeeringud põhivarasse

Põhivarasse investeeriti 2009. aastal 113,6 miljonit eurot. Investeeringud vähenesid veerandi võrra, seda peamiselt masinate ja seadmete arvelt. 44% investeeringutest kulus ehitiste soetamisele, ehitamisele ja rekonstrueerimisele, 27% masinate, seadmete ja inventari soetamisele. Suurimad investeerijad olid peakontorid.

Joonis 9. Investeeringute struktuur, 2005–2009

Figure 9. Investments by kind of fixed assets, 2005–2009

KINNISVARAALANE TEGEVUS. KINNISVARATEHINGUD

Kinnisvaraturg oli 2009. aastal langev, seda näitavad ka kinnisvaraettevõtete majandustulemused. Sektori müügitulu, hõivatute arv, bilansimaht ning investeeringud vähenesid eelneva aastaga võrreldes. Puhaskasum asendus juba 2008. aastal kahjumiga, mis suurenes 2009. aastal kaks korda võrreldes 2008. aastaga. Tõusuaastatel aitas kinnisvaraturu kiirele kasvule kaasa odava laenu raha kättesaadavus ning sisenõudlus. Kinnisvarasektor, mis sõltub suuresti just kohalikust majandusest ja laenuvõimest, sai krediitdivõimaluste ahenedes ja muude ebasoodsate majandustingimuste tõttu tugeva tagasilöögi, millest toibumine võtab aega.

Lisandväärtus

Kinnisvaraettevõtete loodud lisandväärtus oli 2009. aastal 351 miljonit eurot, ligi 5% kõigi ettevõtete lisandväärtusest.

Ettevõtted ja tööhõive

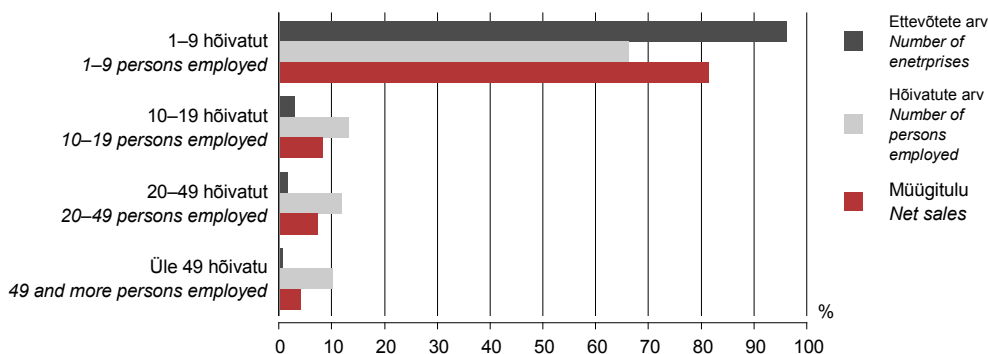
Kinnisvaraala tegevuse valdkonnas tegutses 2009. aastal 4271 ettevõtet ehk ligi 8% kõigist ettevõtetest. Võrreldes 2005. aastaga on ettevõtete arv kasvanud 60%, võrreldes 2008. aastaga kõigest 2%, mis on põhjendatav kinnisvarasektori madalseisuga. Veidi üle poole ettevõtetest tegeles oma või renditud kinnisvara üürileandmisega: elamute või korterite üürileandmisega, kinnisvaraprojektide (hoonestusprojektide) arendusega, korterelamute ja muude eluruumide, mitteeluhoonete (näitusehallid, kaubanduspinnad, lao-, tootmis- ja büroohooned) ning maa üürileandmisega. Kolmandik kinnisvaraettevõtteid tegeles kinnisvara haldusega tasu eest või lepingu alusel: majade jm elamukinnisvara haldusega, peamiselt elamuks mõeldud mitmeotstarbeliste hoonete, garaažiühistute, aiandus- ja suvilaühistute haldusega, hoonehalduse abitegevustega, majahoidjate tegevusega. 15% kinnisvaraettevõtetest tegeles enda kinnisvara ostu ja müügiga – korterelamute ja eluruumide, mitteeluhoonete ning maa ostu ja müügiga.

Ligi 96% kinnisvaraettevõtetest olid mikroettevõtted. Ettevõtetes oli keskmiselt 3 hõivatut, mis oli vähem kui teistel tegevusaladel (Eesti ettevõtetes oli keskmiselt 7 hõivatut).

Kinnisvaraettevõtetes oli hõivatud 3% kõigist ettevõtetes hõivatud isikutest. Erinevalt varasematest aastatest tööhõive kinnisvaraettevõtetes kahanes. 2009. aastal oli kinnisvarasektoris 7% vähem hõivatuid kui aasta varem. Kinnisvaraturu langus on sundinud ettevõtteid kulud kärpima, seega ka tööjõudu vähendama. 79% ehk 8884 inimest töötas alla 20 hõivatuga ettevõtetes.

Joonis 1. Kinnisvaraettevõtete põhinäitajad ettevõtte suuruse järgi, 2009

Figure 1. Real estate activities' main indicators by size of enterprise, 2009

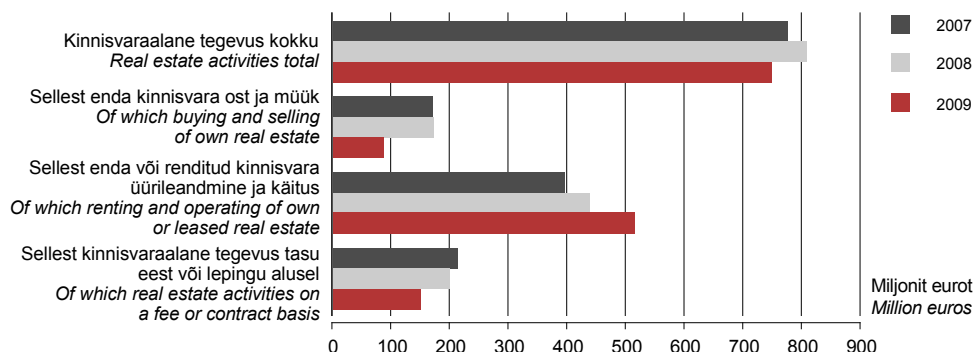

Müügitulu

Vastupidiselt varasematele aastatele 2009. aastal kinnisvaraettevõtete müügitulu vähenes. Nii 2006. kui ka 2007. aastal kasvas käive eelmise aastaga võrreldes veidi enam kui viiendiku. 2008. aastal kasvas käive 4%, kuid 2009. aastal vähenes see 7%, ulatudes 746 miljoni euroni. 70% müügitulust andsid kinnisvara üürile andvad ettevõtted, kelle käive ainukesena 2008. aastaga võrreldes kasvas (17%). Viiendiku müügitulust moodustas kinnisvaraalane tegevus tasu eest või lepingu alusel. Nende ettevõtete käive vähenes eelmise perioodiga võrreldes neljandiku võrra. Kümnendiku müügitulust andsid oma kinnisvara ostu ja müügi tegelevad ettevõtted. Müügitulu oli selles grupis aastatagusega võrreldes poole väiksem.

Joonis 2. Kinnisvaraettevõtete müügitulu, 2007–2009

Figure 2. Net sales of real estate activities, 2007–2009

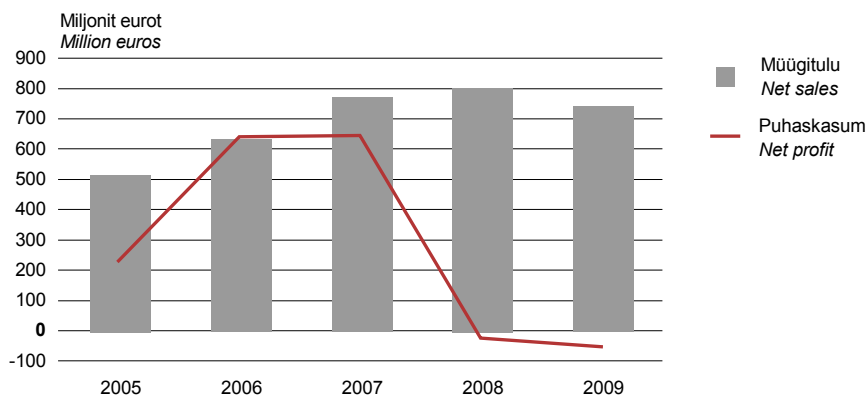

Puhaskasum

Kinnisvaraettevõtted lõpetasid 2009. aasta (puhas)kahjumiga, mis võrreldes 2008. aasta kahjumiga kasvas kaks korda. Kahjumi põhjus oli suuresti muude ärikulude kasvus, peamiselt just kinnisvarainvesteeringute ümberhindlusest saadud kahjumi kahekordistumises võrreldes eelmise perioodiga. Kahjumisse jäid nii kinnisvara ostu ja müügi kui ka üürileandmisega tegelevad ettevõtted. Kinnisvara haldamise ettevõtted suutsid 2008. aasta kahjumist jõuda 90 miljoni eurosse puhaskasumisse.

Joonis 3. Kinnisvaraettevõtete puhaskasum (-kahjum) ja müügitulu, 2005–2009

Figure 3. Net profit (loss) and net sales of real estate activities, 2005–2009

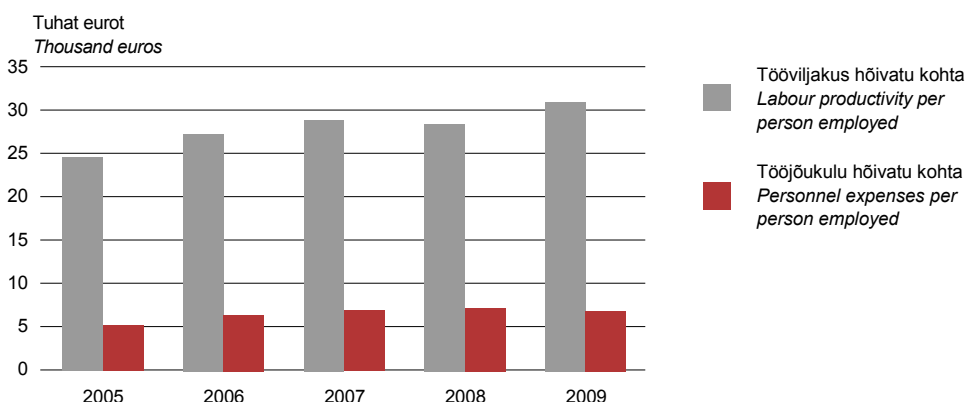
Tööjõukulud ja tööviljakus

Kinnisvarasektori tööjõukulud olid 2009. aastal 78 miljonit eurot, jäädes kümnendiku võrra aastatagusest väiksemaks. Kinnisvaraettevõtete tööjõukulu hõivatu kohta on viimastel aastatel püsinud stabiilsena 7000 euro piires. Tööjõukulude osa kõikidest kuludes on püsinud viimastel aastatel 13% tasemel.

2009. aastal oli tööviljakus lisandväärtuse alusel ühe hõivatu kohta keskmiselt 31 125 eurot, mis on kümnendiku võrra enam kui aasta varem.

Joonis 4. Kinnisvaraettevõtete tööviljakus ja keskmine tööjõukulu, 2005–2009

Figure 4. Labour productivity and average personnel expenses of real estate activities, 2005–2009

Vara, kohustused ja omakapital

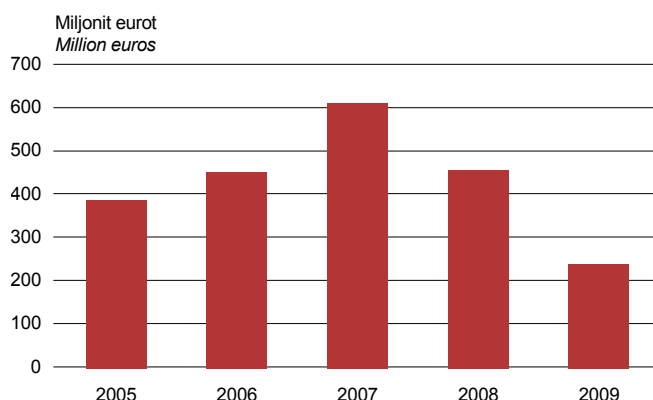
Kinnisvaraalane tegevus on bilansimahult suurim ettevõtluse tegevusala, edestades nii kaubandust kui ka tööstust. 2009. aasta jooksul kahanes bilansimaht 3% ehk 277 miljonit eurot. Kogu ettevõtluse bilansimahust moodustasid kinnisvaraettevõtted 8,8 miljardi euroga ligi viiendiku.

Aktiva poolel kasvas käibevara aastaga 3%, seda peamiselt lühiajaliste aktsiate, osade ja muude lühiajaliste väärtpaberite arvelt. Põhivara maht jäi aasta alguse seisust 4% väiksemaks ning ületas käibevara mahu enam kui neli korda.

Passiva poolel jäid nii kohustused kui ka omakapital mõne protsendiga aasta alguse seisust väiksemaks. Pikaajalised kohustused olid lühiajalistest poole suuremad ning veidi enam kui 90% ulatuses olid need võlakohustused ehk laenud. Lühiajalistest kohustustest moodustasid võlakohustused (laenud) 60%. Omakapitali maht ületas napilt kohustuste mahu.

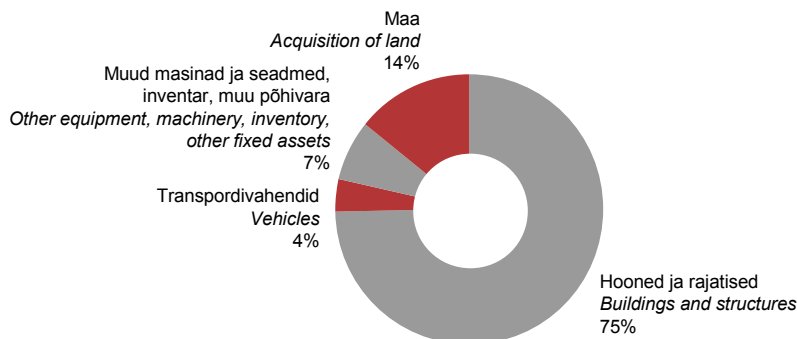
Investeeringud põhivarasse

Kinnisvaraettevõtted investeerisid põhivarasse 241 miljoni euro väärtuses. Kinnisvarasektori investeeringud moodustasid kogu ettevõtluse investeeringutest kümnendiku. Kui 2006. ja 2007. aastal investeeringud eelmise perioodiga võrreldes kasvasid, siis 2008. aastal investeeriti veerandi võrra vähem kui varasemal aastal ning 2009. aastal vaid pool möödunud perioodi investeeringute mahust. Investeeringute madalseisu põhjustasid vähenenud laenumahud ning turu ebakindlus.

Joonis 5. Kinnisvaraettevõtete investeeringud, 2005–2009*Figure 5. Investments of real estate activities, 2005–2009*

Kolmveerand investeeringutest ehk 180 miljonit eurot oli seotud hoonete ja rajatistega. Aasta varem olid vastavad näitajad 87% ja 400 miljonit eurot. Kinnisvaraettevõtted investeerisid 34 miljonit eurot maa soetamisse ning 10 miljonit eurot transpordivahendite soetamisse, mõlemal juhul sama palju kui aasta tagasi. Muud investeeringud moodustasid 7% kinnisvarasektori investeeringutest, ulatudes 18 miljoni euroni. Aasta varem oli see summa 14 miljonit eurot.

Suuremad investeerijad olid alla 10 töötajaga ettevõtted, nende osatähtsus ulatus ligi 90%-ni nii 2009. aastal kui ka 2008. aastal.

Joonis 6. Investeeringute struktuur, 2009*Figure 6. Investments by kind of fixed assets, 2009***Kinnisvaratehingud 2005–2010**

2000. aastate keskel valitses kinnisvaraturul hüperaktiivne kauplemine. 2005. aastal sõlmiti 31% rohkem kinnisvara ostu-müügitehinguid kui 2004. aastal ja nende väärtus kasvas aastaga 81%. 2006. aastat 2005. aastaga võrreldes kasvas ostu-müügitehingute arv vaid 7%, kuid nende koguväärtus suurenes 55%.

Hinnalagi saavutati 2007. aastal, millele järgnes märkimisväärselt kiire langus. Kinnisvara ostu-müügitehingute arv vähenes 2010. aastal võrreldes 2007. aastaga 38%, nende koguväärtus 67% ja keskmine väärtus 48%.

2010. aastal ergutas kinnisvara ostu-müügitehingute koguarv ja väärtuse kasv Eesti kinnisvaraturgu ja andis lootust, et põhi on saavutatud. 2010. aasta kokkuvõttes kasvas tehingute arv 2009. aastaga võrreldes 18% ja kinnisvara ostu-müügi huvi kasvas ühtlaselt kogu Eestis.

Aastatel 2005–2010 tõestati notariaalselt 258 116 kinnisvara ostu-müügilepingut koguväärtusega 15 miljonit eurot. Viie aasta tagase ajaga võrreldes vähenes tehingute koguarv 2010. aastal 45%. Kõige enam kahanes ehk poole vähem tehti eluhoonetega hoonestatud kinnisasja ning

korteriomandi tehinguid. Samal ajal langes 56% tehingute koguväärtus, kõige enam ehk üle 62% vähenes hoonestamata kinnisasja koguväärtus. Kinnisvara keskmine väärtus langes viiendiku võrra, hoonestamata kinnisasja keskmine väärtus 48%, mitteeluhoonetega hoonestatud kinnisasja väärtus veerandi võrra, korteriomandi väärtus 9% ja eluhoonetega hoonestatud kinnisasja keskmine väärtus 5%.

Ostu-müügitehingute koguarv langes Põhja-Eestis 59% ja Lõuna-Eestis 40%. Kõige väiksem oli langus Kirde-Eestis – 10%. Tehingute koguväärtus langes kõige rohkem Põhja-Eestis – 68%, ja kõige vähem Kesk-Eestis – 7%, Kirde-Eestis kasvas tehingute koguväärtus kolmandiku võrra. Kinnisvara keskmine väärtus langes ligi veerandi võrra Põhja- ja Lääne-Eestis, teistes piirkondades see kasvas: Kirde-Eestis 46%, Kesk-Eestis 12% ja Lõuna-Eestis 4%.

2010. aastal oli ruutmeetri keskmine hind korteriomandi ostu-müügitehingutes 640 eurot, mis on 1% kõrgem kui 2009. aastal ja 8% madalam kui 2005. aastal. 2010. aastal tõusis korterite ruutmeetri hind võrreldes aastatagusega Tallinnas 5% ja Tartus 4%, Pärnus aga vähenes 8%. Väljaspool Tallinna vähenes korterite keskmine hind 5%. 2010. aastal oli Tallinnas ruutmeetri keskmine hind korteriomandi ostu-müügitehingutes 2% väiksem kui 2005. aastal, Tartus ligi viiendiku suurem, Pärnus 6% väiksem.

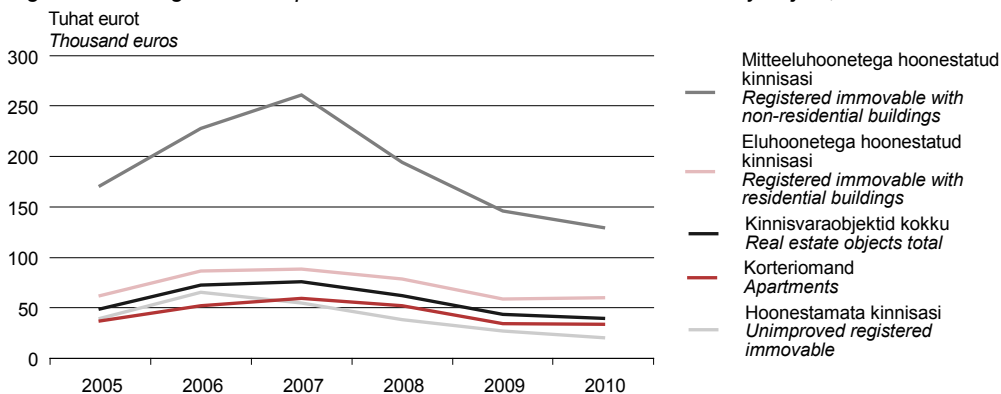
Tabel 1. Notariaalselt tõestatud kinnisvara ostu-müügitehingud, 2005–2010

Table 1. Notarised purchase-sale transactions of real estate, 2005–2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Tehingute arv							Number of transactions
Kinnisvaraobjektid kokku	55 849	61 625	49 348	34 024	26 291	30 979	Real estate objects total
Hoonestamata kinnisasi	13 593	16 117	11 853	8 944	8 576	9 935	Unimproved registered immovable
Eluhoonetega hoonestatud kinnisasi	7 425	8 110	6 301	4 296	3 119	3 642	Registered immovable with residential buildings
Mitteeluhoonetega hoonestatud kinnisasi	3 378	4 249	3 403	2 492	2 013	2 106	Registered immovable with non-residential buildings
Korteriomand	31 453	33 149	27 791	18 292	12 583	15 296	Apartments
Väärtus, miljonit eurot							Value, million euros
Kinnisvaraobjektid kokku	2 726	4 451	3 738	2 101	1 135	1 204	Real estate objects total
Hoonestamata kinnisasi	530	1 055	647	337	230	202	Unimproved registered immovable
Eluhoonetega hoonestatud kinnisasi	465	701	557	337	183	217	Registered immovable with residential buildings
Mitteeluhoonetega hoonestatud kinnisasi	578	968	887	484	294	272	Registered immovable with non-residential buildings
Korteriomand	1 153	1 727	1 647	944	428	512	Apartments

Joonis 7. Ostu-müügitehingu keskmine väärtus objekti järgi, 2005–2010

Figure 7. Average value of purchase-sale transactions of real estate by object, 2005–2010

Tabel 2. Korteriomandina ostetud-müüdnud kinnisvara ruutmeetri keskmine hind, 2005–2010
Table 2. Average price per square metre of purchase-sale transactions with dwellings, 2005–2010
 (eurot – euros)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Kokku							Total
Kogu Eesti	694	1 014	1 159	1 007	635	640	Estonia total
Tallinn	938	1 401	1 620	1 392	871	918	Tallinn
Tartu linn	658	1 053	1 169	1 109	746	776	Tartu
Pärnu linn	727	1 097	1 280	1 130	745	687	Pärnu
10–29,99 m²							10–29.99 m²
Kogu Eesti	737	1 088	1 205	1 002	554	583	Estonia total
Tallinn	973	1 491	1 628	1 351	720	746	Tallinn
Tartu linn	678	1 142	1 202	1 068	668	743	Tartu
Pärnu linn	642	1 066	1 060	920	609	624	Pärnu
30–40,99 m²							30–40.99 m²
Kogu Eesti	675	987	1 123	916	538	551	Estonia total
Tallinn	966	1 477	1 645	1 373	802	862	Tallinn
Tartu linn	680	1 079	1 210	1 086	716	741	Tartu
Pärnu linn	737	1 114	1 262	1 157	684	631	Pärnu
41–54,99 m²							41–54.99 m²
Kogu Eesti	663	992	1 142	974	584	599	Estonia total
Tallinn	914	1 383	1 622	1 378	841	909	Tallinn
Tartu linn	651	1 055	1 158	1 130	737	765	Tartu
Pärnu linn	777	1 137	1 365	1 163	817	689	Pärnu
55–69,99 m²							55–69.99 m²
Kogu Eesti	670	974	1 118	1 004	674	672	Estonia total
Tallinn	865	1 297	1 520	1 333	864	928	Tallinn
Tartu linn	646	1 014	1 111	1 087	789	804	Tartu
Pärnu linn	725	1 095	1 288	1 157	828	770	Pärnu
70–249,99 m²							70–249.99 m²
Kogu Eesti	793	1 101	1 264	1 169	838	829	Estonia total
Tallinn	1 048	1 454	1 732	1 532	1 089	1 120	Tallinn
Tartu linn	646	1 019	1 186	1 152	848	832	Tartu
Pärnu linn	628	966	1 212	1 131	649	729	Pärnu

FINANTSVAHENDUS

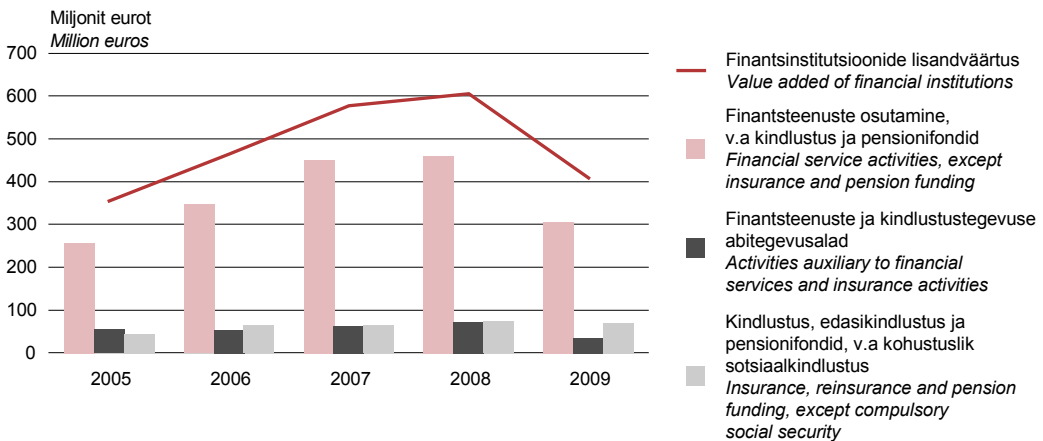
Üldine majanduskriis mõjutas 2009. aastal ka finantssektorit, kus languse põhjustas põhiliselt pankade laenukahjumite suurenemine, finantsturgude ebastabiilsus ja sellest tulenev finantstavandajate investeringute väärtuse langus. Finantssektori osatähtsus kogumajanduses vähenes. Kui 2008. aastal moodustas see jooksevhindades 4,2% SKP-st, siis 2009. aastal vaid 3,4%.

Finants- ja kindlustustegevus jaguneb:

- finantsteenuste osutajad: keskpank, krediidasutused, hoiu-laenuühistud, valdusfirmad, liisinguettevõtted, investeerimisfondid (v.a pensionifondid), aga ka pandimajad, muud laenuandjad ja omal riiskol finantsturgudel tegutsejad, kui see on ettevõtte peamine tegevusala;
- kindlustus, edasikindlustus ja pensionifondid;
- finantsteenuste ja kindlustustegevuse abitegevusalad: finantsturgude haldamine, väärtpaberimaaklerlus, valuutavahetus, investeerimisnõustamine, kindlustusmaaklerlus, fondide valitsemine jm.

Joonis 1. Finantssektori allsektorid lisandväärtuse järgi, 2005–2009

Figure 1. Sub-sectors of financial sector by the value added, 2005–2009

2009. aastal tegutses finantstavanduses 1430 ettevõtet: 1137 finantsteenuste osutajat, 19 kindlustusandjat ning 274 finantsteenuste ja kindlustustegevuse abitegevusaladel tegutsejat. Finantssektori ettevõtetes töötas 2009. aastal 12 309 inimest, mis tähendab 8%-list kasvu võrreldes 2008. aastaga.

Endiselt mõjutas kõige enam SKP-d finantstavandajate tegevus, hõlmates 74% sektori panusest lisandväärtusesse (joonis 1). See osatähtsus on viimase viie aasta jooksul jäänud peaaegu muutumatuks, kõikudes vaid paari protsendipunkti võrra. Kindlustuse (koos pensionifondidega) ja abitegevuse panused sektori lisandväärtusesse olid vastavalt 17% ja 9%.

Joonisel 1 avaldatud lisandväärtus on koostatud EMTAK (Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator) 2003 järgi. 2011. aasta sügisel avaldatakse revideeritud lisandväärtuse numbrid EMTAK 2008 järgi, kus finantssektoris on lisandunud valdusfirmad. See võib põhjustada mõningaid muudatusi finantssektori lisandväärtuse numbrites.

Krediidiasutused

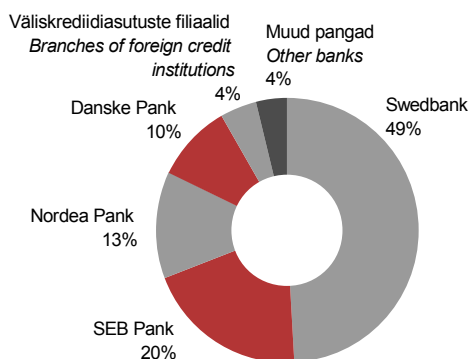
Eesti suurimad finantsteenuse tootjad on kommertspangad. 2009. aastat iseloomustas pangandussektori bilansimahu 6%-line langus, mille põhjustas finantseerimisportfellide mahu vähenemine ja laenukahjumite suurenemine.

2009. aastal tegutsesid Eesti territooriumil järgmised kommertspangad: Swedbank AS, AS SEB Pank, AS Eesti Krediidipank, Tallinna Äripanga AS, MARFIN PANK EESTI AS, BIGBANK AS ja AS LHV Pank ning üheksa välismaise krediidiasutuse filiaali.

2009. aastal olid endiselt suurima turuosaga pangad Eestis välisomanikele kuuluvad Swedbank ja SEB Pank. Neile järgnesid välisriigi krediidiasutuste filiaalid Nordea Pank ja Danske Pank (joonis 2). Eesti kapitalile kuulusid täielikult vaid BIGBANK ja 2009. aastal lisandunud LHV Pank.

Joonis 2. Pankade turuosa bilansimahu järgi, 2009

Figure 2. Market share of banks by balance sheet total, 2009

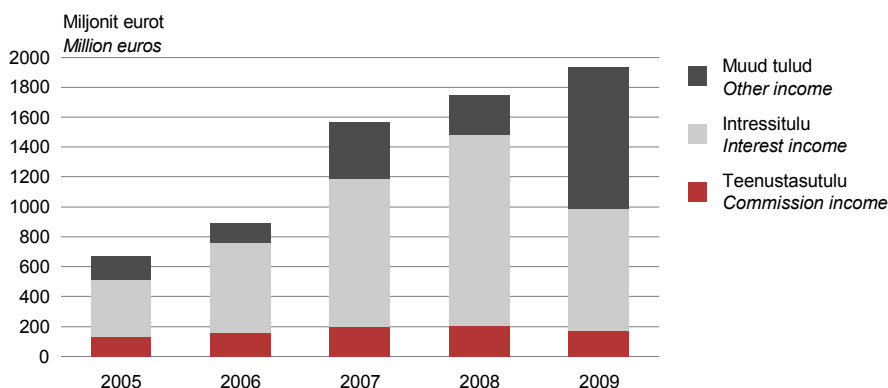
Allikad: Eesti Pank ja Finantsinspeksioon.

Sources: Bank of Estonia and Financial Supervision Authority.

Pankade võrdlus bilansimahu alusel (joonis 2) näitab, et Swedbank AS-i turuosa oli 2009. aastal 49% ehk sama, mis 2008. aastal. Veidi kaotas oma turuosa SEB Pank (langus 1 protsendipunkti) ning Danske Pank (langus 1,9 protsendipunkti). Nordea Panga turuosa kasvas 1,8 protsendipunkti. Väliskrediidiasutuste filiaalid moodustavad turust 4% ja teised Eestis tegevusloa alusel tegutsevad krediidiasutused samuti 4%. Eesti omanike kontrollitavate pankade turuosa oli 1,2%.

Joonis 3. Pankade tulud, 2005–2009

Figure 3. Income of banks, 2005–2009

Allikad: Eesti Pank ja Finantsinspeksioon.

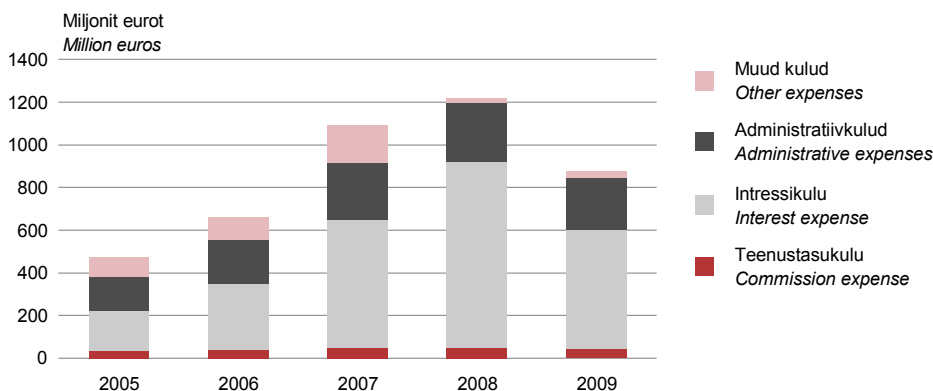
Sources: Bank of Estonia and Financial Supervision Authority.

2009. aastal oli pankade kogutulu 1,9 miljardit eurot, mis on eelmise aastaga võrreldes 10,9% suurem (joonis 3). Kuigi tulude kogusumma on pidevalt kasvanud, on see kasv viimastel aastatel pingelise majandusolukorra tõttu aeglustunud. Tulude struktuur on 2009. aastal võrreldes eelmise aastaga veidi muutunud: teenustasude osa on jäänud praktiliselt samaks (9%), intressitulu osa on peamiselt madalate baasintressimäärade tõttu kahanenud (keskmiselt 42,3%, 2008. aastal 73,6%) ja muud tulude, nagu finantstulud, põhivara müügitulems jms, osa kasvanud (keskmiselt 48%, 2008. aastal 14,7%).

2009. aastal olid pankade kogukulud 0,88 miljardit eurot, 28% vähem kui 2008. aastal. Üle poole sellest olid intressikulud (joonis 4), mis olid 11,6% (0,56 miljardit eurot) kahanenud võrreldes 2008. aastaga. 2006. aasta administratiivkulud olid 0,24 miljardit eurot. Muud kulud on viimastel aastatel märkimisväärselt langenud ja olid aastal 2009 vaid 0,03 miljardit eurot (2007. aastal 0,17 miljardit eurot). Aastail 2005–2009 on kõige stabiilsemad olnud teenustasukulud, mis on püsinud umbes 5% juures kogukuludest (2009. aastal 0,05 miljardit eurot).

Joonis 4. Pankade kulud, 2005–2009

Figure 4. Expenses of banks, 2005–2009

Allikad: Eesti Pank ja Finantsinspeksioon.

Sources: Bank of Estonia and Financial Supervision Authority.

Pankade varad kasvasid 2009. aastal koondarvestuses ligi 32 miljardit eurot ehk 18% ja ulatusid aasta lõpus juba 206 miljardi euroni.

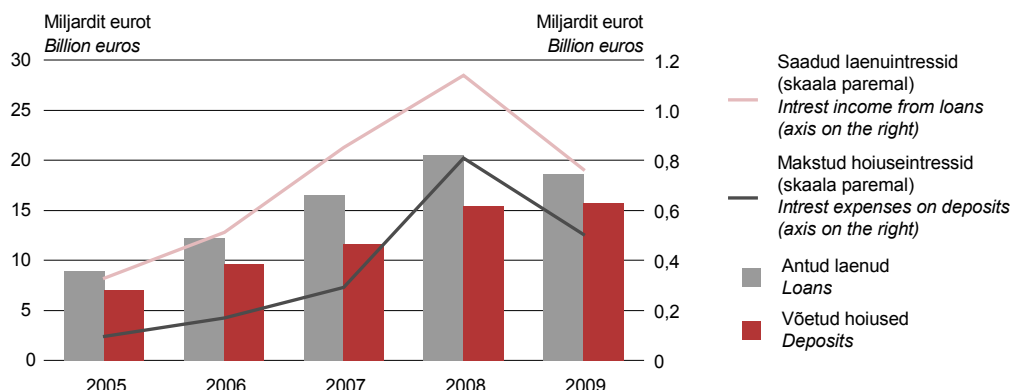
Laenud moodustasid 2009. aastal 75% pankade varadest. Erasisikute laenude maht kahanes veidi – aastaga 2,8%, jõudes 7,5 miljardi euroni. See teeb laenujäägiks ühe elaniku kohta 5000 eurot. Võrdluseks: 2005. aasta lõpus oli see summa 2000 eurot. Erasisikute laenudest hõlmasid 82% eluasemelaenuid. Tarbimislaenude osatähtsus oli küll väike (10% lähedal), kuid võrreldes 2005. aastaga oli laenujääk aasta lõpuks kolmekordistunud ja oli 764 miljonit eurot. Peaaegu sama palju kui erasisikud, olid pangast laenu võtnud ka äriühingud – 7,1 miljardit eurot. See on kaks korda rohkem kui 2005. aastal.

2009. aastal moodustasid 80% kohustustest hoiused. Hoiustemahust 45% olid nõudmiseni hoiused. Sarnaselt laenudele jagunesid hoiused peamiselt kahe kliendigrupi – äriühingute ja erasisikute – vahel (nende hoiused moodustasid hoiuste kogusummast 84%). Ülejäänud 16% olid valitsuse ja finantseerimisasutuste hoiused. 2009. aasta lõpuks oli äriühingutel hoiuseid ligikaudu 4,5 miljardi ja erasisikutel 3,9 miljardi euro eest. 2009. aasta lõpus oli hoiusesumma elaniku kohta 2900 eurot.

Pankade omakapital oli võrreldes 2008. aastaga vähenenud 11,9%. Aktsiakapital ja reservid olid jäänud peaaegu samale tasemele võrreldes eelmise perioodiga, kuid languse põhjustas aruandeaasta kahjum.

Joonis 5. Hoiused ja laenud, 2005–2009

Figure 5. Deposits and loans, 2005–2009

Allikad: Eesti Pank ja Finantsinspeksioon.

Sources: Bank of Estonia and Financial Supervision Authority.

Hoiu-laenuühistud

2009. aastal oli Eestis 19 hoiu-laenuühistut. Hoiu-laenuühistu on finantseerimisasutus, mille peamine tegevus on väljastada laene oma liikmetele, teha ülekandeid ja väljamakseid hoiu-laenuühistus peetavatelt hoiukontodelt ning osutada finantsnõustamisteenust. Ühistute loomise peaeesmärk on suunata kohalikke sääste piirkonna arengusse ning vahendada riigitoetuste – krediitide ja fondide vahendite jagamist.

Ühistute koondbilansi maht oli 2009. aasta lõpus 10,5 miljonit eurot, aasta varem oli see 12 miljonit eurot – aastane langus seega 12,5%. Väljaantud laenude maht kahanes võrreldes 2008. aastaga 21%. Klientidest 65% olid eraisikud ja 34% äriühingud, ülejäänud osa moodustasid finantseerimisasutused ja mittetulundusühingud.

Hoiu-laenuühistute omakapital moodustas kohustustest lausa 56%, võlgnevused klientidele 13% ja sihtotstarbeline laenuressurss 27%. Sihtotstarbeline laenuressurss on ressurss, mis on eraldatud hoiu-laenuühistule edasilaenamiseks kindlale sihtrühmale ja/või ettemääratud tingimustel.

Hoiu-laenuühistute kasum oli 2009. aastal 56 300 eurot.

Liisinguettevõtted

Liisinguturu struktuur ei ole Eestis aastatega eriti muutunud. 2009. aastal tegutses 17 liisingühingut ehk kapitalirendiandjat, kellest kuus on Eesti Liisingühingute Liidu liikmed. Liidu liikmed katsid umbes 95% kohalikust turust. Kokkuvõtte liisinguettevõtetest ongi tehtud nende kuue suurema ühingu andmete põhjal.

2009. aasta lõpuks oli liisingühingute koondbilansi maht 2 miljardit eurot. Võrreldes 2008. aastaga oli bilansimaht langenud 27%.

Omakapitali osatähtsus kohustustes ei ole aastatega kardinaalselt muutunud. 2009. aastal moodustas omakapital kohustustest 21,8%.

Puhaskasum on aastaga muutunud kahjumiks: 2008. aastal oli kasum 10,1 miljonit ja 2009. aastal kahjum 4,3 miljonit eurot.

Liisinguühingute olulisim tulu oli 23,6 miljoni eurone intressitulu, mis moodustas 2009. aasta kogutulust umbes 71%. Sellest 86% kogunes kapitali- ja kasutusrendist. Intressikulu oli intressitulust üle kahe korra väiksem.

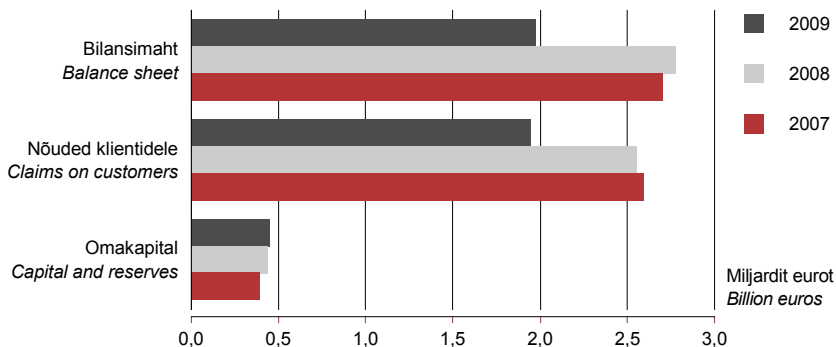
Administratiivkulud olid 2009. aastal võrreldes eelmise perioodiga langenud 38,7%, s.h tööjõukulu 50%.

Nõudeid hinnati 2009. aastal alla 15,3 miljoni euro ulatuses. Võrdluseks: 2008. aastal hinnati neid alla 5 miljoni euro ulatuses.

Liisinguühingute koondbilansi struktuur on olnud aastati sarnane: 2009. aastal moodustas 98% varadest nõuded klientidele (joonis 6).

Joonis 6. Liisinguettevõtete omakapital, bilansimaht ja nõuded, 2007–2009

Figure 6. Balance sheet total, capital and reserves and claims on customers of leasing companies, 2007–2009

Allikas: Eesti Pank.
Source: Bank of Estonia.

2009. aastal oli Liisinguühingute Liidu liikmete uusmüügis suurim osatähtsus sõiduautodel ja muudel väikesõidukitel – 31,6%, järgnesid laevad, lennukid ja raudtee veerevkoosseis 25,1%, masinad ja seadmed 24,3% ning tarbesõidukid 13,5%-ga.

Kliendi liigiti olid 2009. aastal liisinguportfelli uusmüügis ülekaalus äriühingud (69,5%) ja eraisikud (24%). Kliendi põhitegevusala järgi majandussektoriti oli kõige suurem osa uusmüügist (58,3%) suunatud teenindusse.

Kõige suurema summa eest sõlmiti liisingulepinguid Tallinnas ja Harjumaal – 50% kogu liisinguportfellist, Tartus ja Tartumaal – 7,5%, Ida-Virumaal – 5,7%, ülejäänud maakonnad hõlmasid 36,7%.

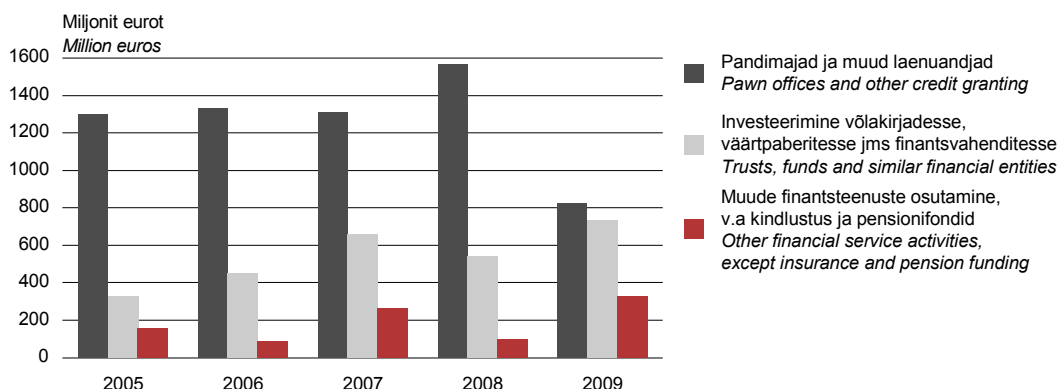
Muud finantsvahendajad

2009. aastal oli Eestis 1077 muu finantstegevusega tegelevat ettevõtet, neist üle poole olid ettevõtted, kes tegelevad investeerimisega võlakirjadesse, väärtpaberitesse jms finantsvahenditesse. Ülejäänud osa moodustasid pandimajad, muu laenuandmine ja muude mujal liigitamata finantsteenuste osutamine.

Mujal liigitamata finantsvahenduse ettevõtete arv on finantsvahenduses kõige suurem, kuid nende mõju majandusele kõige väiksem. Enamus neist ettevõtetest tegeles omavahendite investeerimisega finantsturgudele ning ei andnud rahvamajanduse mõistes toodangut. Ka palganing kauba ja teenuste ostmise kulutused on seda tüüpi ettevõtetel üldiselt väikesed. Tihtipeale on nendel ettevõtetel aga suur bilansimaht.

Joonis 7. Muude finantstavahendajate bilansimaht, 2005–2009

Figure 7. Balance sheet total of other financial intermediaries, 2005–2009

Aastate jooksul on kõige suurema bilansimahuga ettevõtte olnud pandimajad ja muud laenuandjad. 2009. aastal oli nende bilansimaht vähenenud poole võrra. Selle põhjustasid halbade laenude mahakandmised ja varade väärtuse allahindlus (joonis 7).

Ettevõtete, kes tegelevad investeerimisega võlakirjadesse, väärtpaberitesse jms finantstavahenditesse, bilansimaht oli peaaegu sama, mis 2007. aastal.

Muudele finantsteenuste osutajatele tõi 2009. aasta kaasa bilansimahu suurenemise kolm korda.

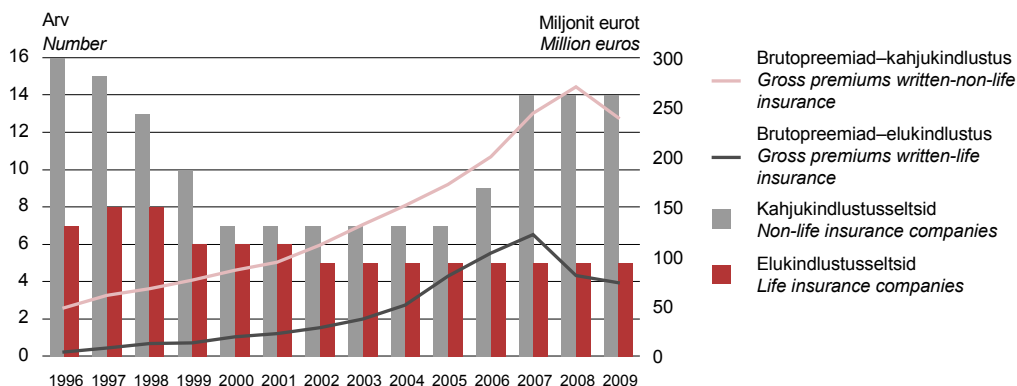
Kindlustustegevus

2009. aastal tegutses Eestis kokku 19 kindlustusandjat: 13 kahjukindlustusseltsi, 5 elukindlustusseltsi ja Eesti Liikluskindlustuse Fond. Kindlustusseltsid andsid 16,5% kogu finantssektori lisandväärtusest. Kindlustusandjad kogusid 2009. aastal 313,2 miljonit eurot brutopreemiaid ehk 38,8 miljonit eurot vähem kui 2008. aastal (joonis 8).

Kahjukindlustuse brutopreemiaid koguti 2009. aastal 239,3 miljonit eurot ehk 11% vähem kui 2008. aastal. Nõudeid maksti välja 144,3 miljonit eurot ehk 6% vähem kui 2008. aastal. 67% saadud preemiatest ja 74% väljamakstud nõuetest oli seotud liikluskindlustuse ja maismaasõidukite kindlustusega. Ebastabiilse majanduskeskkonna tõttu kindlustati 2009. aastal rahalise kaotuse vastu märgatavalt rohkem kui 2008. aastal.

Joonis 8. Kindlustusseltside arv ja kogutud brutopreemiad, 1996–2009

Figure 8. Number of insurance companies and collected gross premiums, 1996–2009

Elukindlustusandjate brutopreemiaid koguti 2009. aastal 73,8 miljonit eurot, 9% vähem kui 2008. aastal. Nõudeid maksti välja 44,3 miljonit eurot, 37% vähem kui 2008. aastal. Populaarseimad kindlustusliigid olid investeerimisriskiga elukindlustus (43,5%) ja kapitalikogumiskindlustus (35,3%). Kõige rohkem nõudeid maksti välja samuti kapitalikogumiskindlustuse (48,5%) ja investeerimisriskiga elukindlustuse (40,2%) puhul. Kuigi investeerimisriskiga elukindlustuse osatähtsus väljamakstud nõuete seas oli endiselt suur, oli selle maht ülemaailmse finantskriisi tõttu 61% väiksem kui 2008. aastal.

Pensionikindlustus

1998. aastal jõustus Eestis pensionifonde reguleeriv seadus, mille järgi hakkas kehtima kolmesambaline pensionisüsteem: I sammas ehk riiklik pension; II sammas ehk kohustuslik kogumispension ja III sammas ehk vabatahtlik ehk täiendav kogumispension.

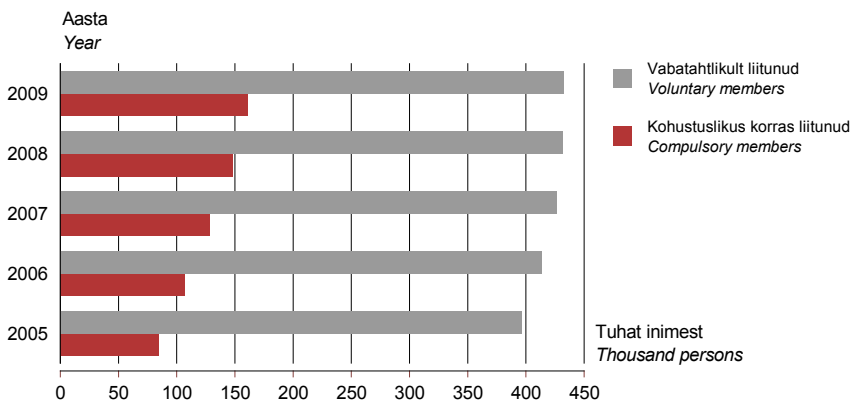
2009. aasta aprillis otsustas valitsus seoses majanduslanguse ja riigi kulude kokkuhoiuga peatada alates 1. juunist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 riiklikud sissemaksed II samba pensionifondidesse. Inimesed said soovi korral 2010. aasta algusest ise sissemaksed jätkata.

2009. aastal haldas kohustusliku kogumispensioni fonde kuus fondivalitsejat: ERGO Funds AS, Swedbank Investeerimisfondid AS, AS LHV Varahaldus, AS SEB Varahaldus, Danske Capital AS ja Nordea Pensions Estonia AS. Kohustusliku kogumispensioni fonde, mille vahel valida, oli 2009. aastal 22.

2009. aasta jooksul liitus kohustusliku kogumispensioni fondiga 13 122 isikut ning 2009. aasta detsembri seisuga oli liitunud kokku 593 203 (joonis 9).

Joonis 9. II samba pensionifondiga liitunute arv, 2005–2009

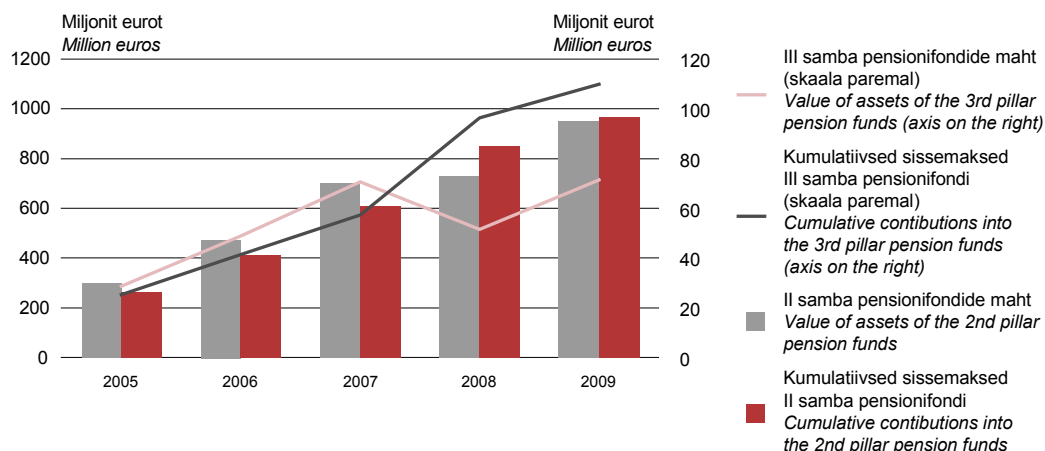
Figure 9. Number of members of the 2nd pillar pension funds, 2005–2009

Allikas — Source: Pensionikeskus.

Kohustusliku kogumispensioni fondide kogumaht oli 2009. aasta lõpus 946,6 miljonit eurot, aasta jooksul kasvas see 218,7 miljonit eurot ehk 30% (joonis 10). Eesti pensioniindeks kasvas 2009. aasta jooksul 116,8-st 131,6-ni ehk 12,7%.

Vabatahtliku kogumispensioni ehk III samba pensioniga tegelevad nii fondivalitsejad kui ka elukindlustusseltsid. III samba pensionit on võimalik koguda kindla intressiga pensionikindlustusega (ehk sõlmida leping elukindlustusseltsiga) või kasutada fondivalitsejate pakutud investeerimisvõimalusi. Viimase puhul on nii oodatav tulusus kui ka risk suurem.

Joonis 10. Pensionifondide maht ja kumulatiivsed sissemaksed fondi, 2005–2009
Figure 10. Value of assets of pension funds and cumulative contributions into funds, 2005–2009

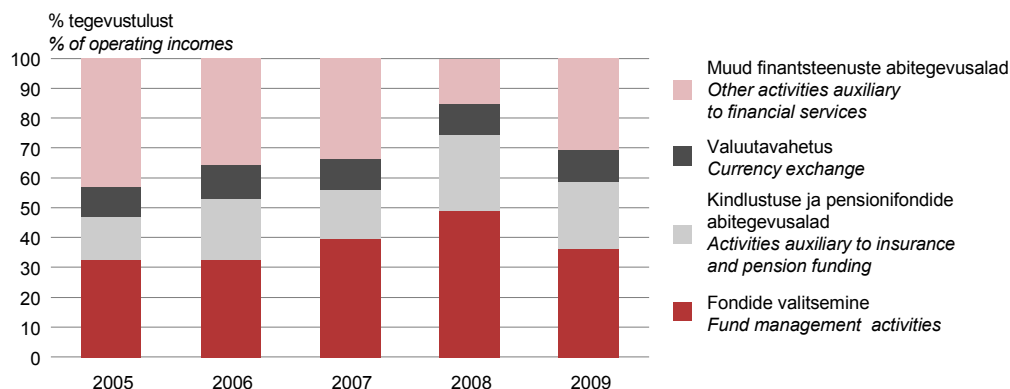
Allikas — Source: Pensionikeskus.

Täiendava kogumispensioni fonde haldas 2009. aastal kuus fondivalitsejat: ERGO Funds AS, AS LHV Varahaldus, AS SEB Varahaldus, Swedbank Investeeringufondid AS, Nordea Pensions Estonia AS ja Danske Capital AS. Kokku võis valida 12 erineva pensionifondi vahel. Täiendava kogumispensioni fondide kogumaht oli 2009. aasta lõpul 71,6 miljonit eurot ehk oli kasvanud 37,3%.

Finantsteenuste ja kindlustustegevuse abitegevusalad

Finantsteenuste ja kindlustustegevuse abitegevusalade alla klassifitseeritud ettevõtted osutavad peamiselt teistele finantssektori üksustele vajalikke teenuseid. 2009. aastal langes finantstavahenduse abitegevuse toodang 2008. aastaga võrreldes 42% ja toodetud lisandväärtus 52,6%. Eestis tegutses 274 finantstavahenduse abiteenuste pakkujat.

Kuna 2009. aastal majandustegevus endiselt aeglustus, langesid ka fondihaldurite tegevustulud 57%. Need tulud moodustavad finantsteenuste ja kindlustustegevuse abitegevusalade ettevõtete tegevustuludest 36% (joonis 11).

Joonis 11. Finantstavahenduse abitegevusalade tegevustulude jaotus, 2005–2009
Figure 11. Operating income of activities auxiliary to financial services and insurance services, 2005–2009

Kindlustusele abiteenuseid osutavate ettevõtete tegevustulud langesid võrreldes 2008. aastaga 49%. Põhjuseks võib tuua selle, et valdavalt on kindlustamine seotud laenuvõtmisega ja iga suurem laenuandja pakub võimalust sõlmida koos laenulepinguga ka kindlustusleping ehk teisisõnu on laenuandjad üle võtnud osa kindlustusmaaklerite tööst.

Kuigi valuutavahetuse osatähtsus finantsteenuste abitegevusalades on 2005. aastast alates püsinud samal tasemel, on selle tegevustulud võrreldes 2008. aastaga langenud 40,7%.

Finantsteenuste abitegevusalade bilansimahud on alates 2005. aastast pidevalt suurenenud, kasvades 16% ka 2009. aastal.

GENERAL ECONOMIC OVERVIEW

Economic growth in Estonia was 3.1% in 2010. The value added of the non-financial corporations grew by 5.1% and contributed to the GDP growth 2.9 percentage points. In Estonia economy grew faster than the EU average (1.8%).

The year 2010 is characterised by the gradual recovering of the GDP growth. When the annual GDP decreased by 13.9% in 2009, then in 2010 it grew already by 3.1%. The majority of the growth, i.e. 2.6 percentage points was contributed by the rapid growth of the manufacturing. The growth of the value added of the manufacturing was supported by the vigorous growth of exports. In addition the growth of the value added of energy sector and financial intermediation had a considerable impact on the GDP growth. The increase in energy production was mainly caused by the growing demand for energy induced by more active manufacturing as well as by the growth in the exports of electricity. The growth of value added of financial intermediation was above all influenced by the growth of the income gained by banks from service fees and net interest income.

The growth of the GDP was hindered by the decrease in the value added of construction and of the activities predominantly with non-market production (public administration and defence, education, health and social work). The value added decreased the most in construction. The decline in construction was mainly caused by the decreased volumes in dwelling construction on domestic construction market. The share of non-financial corporations sector (corporations) in total economy has diminished compared to the booming period, but accounted for 69% in 2010 and made up still the major share of the institutional sector (Figure 1, p. 7). The value added of the corporations grew by 5.1% in 2010.

During the past 7 years, i.e. since 2004 when Estonia joined the EU, there has not been a substantial change in the economic structure in Estonia. Still the share of the value added of manufacturing, wholesale and retail trade and transport, storage and communication has decreased in the gross value added of the economy. On the contrary, the share of the economic activities of mainly non-market production (especially public administration and defence, also education and health and social care) has increased.

In 2010 the GDP increased in spite of the decrease in employment and in hours worked. This resulted in the growth of labour productivity per person employed and per hours worked by 8.3% and 5.6%, respectively, compared to the previous year. The growth of the labour productivity accelerated compared to the corresponding indicator of 2009. Thus, the efficiency of the creation of the GDP improved in 2010. In spite of the recovery of the economic growth, the unemployment rate was still very high in 2010 (16.9%). This inhibited the growth of salaries and through weak domestic demand restrained the fast growth of consumer prices.

In conjunction with the GDP volume growth the domestic demand began to grow since the mid-2010s. However, the annual growth of the domestic demand was only marginal and was contributed merely by the increase in inventories. Final consumption expenditures and gross fixed capital formation decreased annually, but both indicators manifested improvement since the second half of the year. The decrease of the household final consumption expenditures was mainly contributed by the decrease in expenditures on food and non-alcoholic drinks and on the goods and services of recreation and culture. The decrease of the gross fixed capital formation was influenced by substantial decrease in investments in buildings and structures by non-financial corporations and general government. At the same time, non-financial corporations increased investments in machinery and equipment. The share of the domestic demand in the GDP was the lowest of the past 16 years (i.e. the total of the domestic final consumption expenditures, gross fixed capital formation and change of inventories were smaller than the GDP by output method).

With the support of the improvement of the external demand, export of goods and services increased in real terms by 22%, incl. export of goods by 33%. The increase of export of services was modest. The rapid growth of export of radio, TV and communication equipment contributed the most to the growth of export of goods. Import of goods and services grew by 21%, incl. import of goods by 25%. Import of radio, TV and communication equipment and mining products contributed the most to the growth of import of goods and services. In 2010 compared to 2009, the external balance of goods and services improved in Estonia. The share of net export in the GDP was 6.7%, which is the best annual figure of the last 16 years.

As a result of the retrenchment and control of the government sector costs, general government budget surplus of 0.1% of GDP was achieved. Compared to 2009, the volume of revenues and expenditures decreased significantly. Although the state investments in fixed assets fell back by nearly a fourth compared to 2009, the production activities of enterprises gained more support from the state budget than earlier.

ENTERPRISE GROUPS IN ESTONIA, 2005–2010

Enterprise groups play an important role in Estonian economy. In 2005–2010, enterprise groups engaged more than one third of all employed persons and gave 61% of the net turnover of Estonian enterprises.

The Business Register for Statistical Purposes of Statistics Estonia contains information on the two following types of enterprise groups: foreign controlled enterprise groups the group heads of which are situated outside Estonia, and domestically controlled enterprise groups. The data on foreign subsidiaries of Estonian enterprises are currently not available in any administrative source. The data of public and other databases are used as data sources to avoid further growth of enterprises' response burden.

Year by year the number of enterprise groups in Estonia has increased until 2010 when the growth slowed down almost to standstill. If in 2005–2007 the number increased by a tenth each year, then in 2008–2009 the growth was 6–7% and in 2010, 4,807 groups operated in Estonia which is just 1% more compared to 2009.

In 2010, 3,052 – 63% of all groups were all-resident enterprise groups. The decrease in the proportion of enterprise groups under foreign control, which started in 2006, continued. In 2005 foreign groups accounted for 45% of all groups, in 2010 the proportion had dropped to 37%.

There were no major changes in the structure of groups in 2010 – the majority – 83% of groups operating in Estonia – were simply structured enterprise groups including just group head and its subsidiary. In 2010 there were 224 groups (4.7%) in Estonia with five or more active members. Groups including more than 20 active enterprises numbered seven, six of which were under the control of Estonian capital.

Units in enterprise groups

In 2010, 9,290 units were operating in the structure of an enterprise group in Estonia (9.2% of all economically active units). These economic units gave 61% of the net turnover of Estonian enterprises and 34% of all employed persons were engaged there. In 2009 the number of units in groups was 9,169.

Small units with less than 10 persons employed accounted for the majority of units belonging to enterprise groups, similarly to their share in the Statistical Register. With regard to larger units, the difference was more significant. Economic units with 50 and more persons employed

accounted for less than 2% of the Statistical Register, and for 9% of the units of enterprise groups. In 2010, 58% of enterprises with 100 and more persons employed belonged to enterprise groups.

By economic activity noticeable changes in 2005–2010 could be detected in construction. The decrease in the number of construction enterprises in the structures of groups, which started in 2008, continued – in three years the number of enterprises decreased by a third. In 2010 the number of enterprises producing energy and heat and belonging to an enterprise group increased by 28%.

In 2010 every third unit operating under enterprise group structure was engaged in wholesale or retail trade.

Until 2010 the proportion of group enterprises was the highest in mining industry. In 2005 more than a half of all persons employed in mining industry worked in an enterprise belonging to an enterprise group. The proportion has decreased since 2006 and reached 33% in 2010. In 2010 mining industry was preceded by electricity, gas, steam and air conditioning supply industry where 37% of operating units belonged to enterprise groups.

Traditionally the proportion of group enterprises was also high in financial intermediation where every third enterprise operated under the structure of an enterprise group.

Enterprise groups under foreign control

In 2010, 37% of enterprise groups were under foreign control with 2,458 enterprises – 2% of all active units, which produced 30% of the total net turnover of all Estonian enterprises and employed 16% of all persons on Estonian labour market.

Foreign capital had considerable influence on employment in financial intermediation, where 67% of all persons employed in that branch of activity were engaged in enterprises belonging to foreign groups. More than every third person employed in manufacturing enterprises worked for foreign enterprise groups.

The head-offices of enterprise groups operating in Estonia were located in 59 countries. 87% of all foreign enterprise groups were European groups.

Our neighbours in the north – Finland and Sweden – were first countries in the 1990s to invest into Estonian enterprises and they still had an important role in our economy in 2010. More than every fourth foreign group was controlled by a Finnish enterprise. The second important economic partner of Estonia was Sweden; the United States of America was the third.

Finnish groups were most active in food processing industry, electronics industry and in trade. Larger Swedish groups operated in retail trade, telecommunications and financial intermediation.

RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITIES IN ENTERPRISES

In 2009 the ratio of research and development (R&D) expenditures to the gross domestic product (called the intensity of the R&D) in Estonia reached the unprecedented level of 0.64% despite the actual marginal decrease of those expenditures.

During economic crisis of 2008–2009 the net sales and profits of Estonian enterprises went down much deeper than of European top ones, nevertheless in 2009 the Estonian business enterprise sector (BES) R&D intensity hold up. Perhaps some enterprises remembered the words of wisdom declaring that the innovativeness (including product development) is the best remedy to deal with economic recession.

During 2000–2009 the growth rate of the Estonian BES R&D intensity has been the second fastest in the EU (after Portugal). Nevertheless its value was in 2009 twice lower of European mean (Figure 2, p. 21) and even in case of further fast growth it takes long years to reach that mean.

In 2009 the intramural R&D expenditure was present in nearly 400 enterprises (expert sample consisted of 1,722 enterprises). Only 35 enterprises had R&D expenditure exceeding 500,000 euros and their summary expenditure accounted for 2/3 of the total of BES. The R&D expenditure does not strongly depend on enterprise size (Table 1, p. 21). There are several micro-enterprises with noticeable R&D expenditure.

The share of service activities in BES R&D expenditure was 2/3 in 2009 and the highest expenditure figures were recorded in computer programming, scientific research and financial activities (Table 2, p. 22). The share of manufacturing was 1/5 where top positions were held by computer and chemical manufacturing.

The Foundation Enterprise Estonia is playing an important role in progress of R&D in enterprises. In 2009 they support R&D projects of nearly 100 enterprises for total of 18.6 million euros (in 2006 the number of enterprises was limited to 30). The trend of R&D expenditure for group of 85 enterprises being supported by this foundation during 1999–2007 shows continuous growth even afterwards (Figure 3, p. 23). It is no use for looking similar trends for other economic indicators for the same group of enterprises as even in case of a successful R&D project it takes many years to get profit.

Looking into the structure of the R&D expenditure by type of costs (Figure 4, p. 23) one can notice the constant rise in the share of labour costs. From 2005 to 2009 the labour costs for a man-year have increased one and a half time. As a result of economic crisis, in 2008–2009 the share of investments connected with R&D were considerably lower than in previous years.

Some smaller changes could be noticed as well in the structure of the R&D expenditure by type of R&D (Figure 5, p. 24). During 2005–2009 the share of applied research has nearly doubled reaching 21% in 2009. The process and product development matched each other with the share of 35%.

The number of R&D personnel in BES passed 3,000 in 2009 and that was by 900 more compared to 2005. If the R&D personnel in Estonian non-profit institutional sectors is gender-balanced, then for BES the share of women is only 27%. The educational attainment of R&D personnel is improving. In 2009 there were 274 doctors (only 166 in 2005) and 668 masters, together they account for nearly 1/3 of the R&D personnel. As a mean they spend 60% of their work-time on R&D.

The stability of the R&D expenditures for enterprises during economic crisis allows us to expect that in economic environment pressing ahead for new growth the positive trends continue and that allows Estonia to reach objectives set up in R&D&I strategy “Knowledge-based Estonia”.

INFORMATION TECHNOLOGY

Almost all enterprises with ten and more persons employed use computers and have Internet connection. There are still a few enterprises that can manage without computers. They mostly use the services of book-keeping firms for managing their public business and accountancy or the given duties are performed by their parent enterprise.

In January 2010, nine out of ten enterprises had fixed broadband connection. The most popular type of Internet connection in enterprises was still DSL broadband connection. Slower types of non-broadband connection (dial-up, ISDN, mobile Internet) were used less often and frequently in combination with broadband connection. The number of mobile Internet users has increased – in

January 2009 it was used by two and in 2010 by three out of ten enterprises. Mobile connection providers have developed Internet connection based on 3G- and 3.5G-technologies offering mobile broadband connection via laptop in addition to mobile phone. Since mobile broadband connection is not tied to one specific location only, it provides a possibility to abandon the fixed broadband connection particularly in smaller enterprises.

According to the data of Eurostat, 94% of enterprises in the EU Member States had access to the Internet in 2010, of which 85% had broadband connection. The share of enterprises with Internet connection was the biggest in Finland (100%), Netherlands and Slovakia (98% both). The share of broadband connection users was the largest in Spain (94%), Finland and France (93% both). Regarding the economic activities surveyed by Eurostat, 96% of Estonian enterprises had access to the Internet and 87% had broadband connection.

The level of enterprises with web site in Estonia is on the average level of the EU – seven out of ten enterprises had their own web site in January 2011, mainly used for introducing own products and services. The share of enterprises with the web site was bigger among large enterprises. By economic activities, education and financial and insurance activities had the biggest share of enterprises with their own web site – almost all of them had it. Agriculture, forestry and fishing enterprises had the smallest number of enterprises with own web site – only one fifth of them had one.

The ID-cards enabling electronic identification are in use since 2002 in Estonia and their use in enterprises with ten or more persons employed is surveyed by Statistics Estonia since 2008. During this period, the use of ID-card has increased nearly twofold. In 2008, ID-card was used by one third of the enterprises with ten and more persons employed; in 2010 ID-card was already used by two thirds of them. The use of ID-card on the Internet is more common among large enterprises. Most common is the use of ID-card for giving digital signature; this is followed by authorizing users in information systems. The most active users of ID-card are enterprises of human health and social work activities, financial and insurance activities and professional, scientific and technical activities. The least active are enterprises of accommodation and food service activities.

The use of e-invoices in digital format enabling automatic processing has been studied since 2007, when the share of enterprises that received e-invoices was two times bigger than the share of enterprises sending out e-invoices (one tenth and one fifth, respectively); in 2010 the share of enterprises receiving and sending out e-invoices equalized – about one third of enterprises with ten and more persons employed in both cases. The use of e-invoices in Estonia is more widespread than in the EU on average – the share of enterprises having sent or received e-invoices is bigger only in Italy, Lithuania and Latvia. Opposite to the use of e-invoices e-commerce is less common in Estonia than in the EU on average. In 2009, 18% of enterprise with ten or more employees made purchases over the Internet (at least 1% of total purchases) in Estonia, in the EU 28%. 10% of enterprises in Estonia and 14% in the EU sold goods and services over the Internet (more than 1% of turnover).

FOREIGN TRADE

In 2010 compared to 2009, exports and imports increased significantly. The turnover of exports reached the highest level so far, the trade deficit decreased. The number of exporters in Estonia exceeded 10,000 and their number has been increasing during the recent years. Half of the exporters were engaged in wholesale trade or in manufacturing industry.

In 2010, exports of goods from Estonia amounted to 8.75 billion euros and imports to Estonia to 9.24 billion euros at current prices. Compared to 2009, exports increased by 35% and imports 27%. Exports in 2010 exceeded also the level of 2008, when it was the highest (8.47 billion

euros). The trade accelerated in the last months of 2010 when economy recovered also in the main partner countries of Estonia. According to Eurostat, the annual growth of exports in the EU countries was recorded as 18% and of imports 19%. Estonia's growth rate of exports was the biggest, but the growth rate of imports was the biggest only in Lithuania and Sweden.

The trade deficit has annually never been as small before. The trade deficit decreased as exports increased more than imports. If the trade deficit amounted to 0.78 billion euros in 2009, then in 2010 it was 0.49 billion euros. The trade deficit was the smallest in 1995 – 0.57 billion euros (Figure 1, p. 31).

Exports and imports of the EU countries

In 2010, Estonia's exports growth was the fastest among the EU countries. Compared to 2009, exports grew by 18% and imports by 19% in the countries of the EU. There was an increase in exports in all EU countries excl. Luxembourg, where a decline of 2% was announced. The fastest growth was in Estonia (35%), Lithuania (33%) and Bulgaria (33%). Imports also increased excl. Greece where imports decreased altogether 21%. Imports increased the most in Lithuania (34%), Sweden (30%) and Estonia (27%) (Figure 3, p. 32).

In Estonia, exports were 6,529 euros and imports 6,912 euros per capita. Although this indicator is below the average of the European Union (7,758 and 7,886 euros per capita), Estonia is ahead of some other EU countries. Estonia's exports per capita exceeded the same indicator of Latvia by 2.1 times and Lithuania by 1.4 times. Exports per capita were the lowest in Cyprus, Greece, Romania and Bulgaria. Nevertheless it has to be taken into account that exports do not include only the country's output but also the mediation of goods through the country. Trade of Belgium and Netherlands is affected by these circumstances the most, where exports and imports per capita were among the biggest. When Germany accounted for 25% of the EU exports and 20% of imports, then the share of Estonia both in the EU exports as well as imports was only 0.2%.

The main partner countries of Estonia

In 2010, goods were exported from Estonia to 175 countries and imported to Estonia from 114 countries. With respect to foreign trade balance, trade surplus was recorded with 126 countries. The biggest surplus (358 million euros) was registered with Sweden, followed by USA (238 million euros) and Norway (171 million euros). The biggest trade deficit was observed in trade with Germany (585 million euros). A significant deficit was also registered in trade with Poland (451 million euros) and Lithuania (286 million euros).

The biggest share of exports was held by Finland accounting for 17% of Estonia's total exports. Exports to Sweden accounted for 16% and to Russia for 10% of Estonia's total exports. In 2010 compared to 2009, exports increased to all main countries of destination. The biggest increase was announced in exports to Sweden (by 553 million euros or 68%) and Finland (287 million euros or 24%). Exports to Russia also increased significantly (by 41% (Figure 4, p. 33).

The biggest share of imports was also held by Finland – 15% of Estonia's total imports, followed by Germany, Sweden and Latvia (11% of Estonia's total imports from each). In 2010 imports increased from all main partner countries. The biggest increase was mentioned in arrivals from Sweden (by 400 million euros or 66%), from Finland and Germany (330 and 267 million euros, respectively). Compared to 2009, only imports from Lithuania slightly declined (Figure 5, p. 33).

The share of the EU countries in Estonia's foreign trade was 69% in exports and 80% in imports – the same both in 2009 and 2010. The trade deficit with EU countries was 1.37 billion euros. Trade surplus of 877 million euros was announced in trade with the third countries.

Foreign trade by commodity chapters

Exports of machinery and equipment accounted for the biggest share (23% of Estonia's total exports), followed by mineral products (incl. motor spirits, fuel oils, electrical energy (16%) and agricultural products and food preparations (9%)). Compared to 2009, exports of all commodity sections increased. The biggest increase was announced in the dispatches of machinery and equipment – exports of those products increased by 708 million euros or 56%. Also exports of mineral products increased – by 294 million euros or by 27%. Dispatches of wood and products thereof, metals and products thereof, as well as food preparations and agricultural products also increased (Figure 6, p. 34).

In 2010, the biggest share (24%) in total imports was held by the products of machinery and equipment, followed by mineral products (17%) and agricultural products and food preparations (11%). Imports of all commodity chapters increased significantly. The biggest increase was mentioned in the arrivals of machinery and equipment (770 million euros). In 2010 the value of the imported articles of machinery and equipment totalled 2.2 billion euros – 55% more than in 2009. Imports of metals and products thereof increased significantly as well. In 2010, imports of those articles totalled 828 million euros – 48% more than in 2009 (Figure 7, p. 34).

The trade balance was positive in trade with wood and products thereof (539 million euros) and with miscellaneous manufactured articles incl. furniture (461 million euros). The biggest deficit was registered in trade with raw materials and products of chemical industry and of plastics and rubber (342 and 240 million euros, respectively).

Exports and imports by the mode of transport

In 2010, goods were dispatched from Estonia mainly by sea and road transport (47% and 45% of Estonia's exports, respectively, on the basis of the collected data), followed by railway transport (2%). That also explains the fact that most of the transit goods are moving by railway transport. But that is not reflected in the statistics of goods exports (Figure 8, p. 35).

Goods were imported to Estonia mainly by road transport (45% of the value of goods, on the basis of the collected data); following by sea transport (38%) and railway transport (9%) (Figure 9, p. 35).

Estonia's exporters

There were 10,650 exporters in Estonia in 2010. The number of exporters has increased in recent years. In 2010 there were 682 exporters more than in 2009. Nearly a quarter of all of the exporters were engaged in wholesale trade (EMTAK 46). 2,476 exporters were involved in manufacturing (EMTAK 10-33). The biggest number of the manufacturing exporters was registered in the sectors of manufacturing wood and products of wood (EMTAK 16) and of fabricated metal products (400 exporters in both) (Figure 10, p. 36).

In 2006, the five biggest exporters accounted for 25% of the turnover of total exports (only 18% in 2010), which shows that the dependency on the big exporters has decreased. In 2007 and 2008, the share of five biggest enterprises was only 13%. Hundred biggest exporters of Estonia (of 10,650 exporters) exported goods with the value accounting for the half of Estonia's total exports in 2010 (Table 1, p. 36).

Exports and imports by activity

Wholesale exporters accounted for the biggest share in Estonia's total exports turnover in 2010 (16%), following by warehousing (EMTAK 52) (12%) and manufacture of computer, electronic and optical products (10%) and manufacture of wood and wood products (8%) (Figure 11, p. 37).

Wholesale accounted also for the biggest share in the turnover of Estonia's imports (35% of total imports), following by warehousing (11%) (Figure 12, p. 37).

Summary

In 2010, Estonia's exports exceeded the highest level until now – the level of 2008. The recovery of Estonia's internal market, as well as of our neighbouring countries, has increased both Estonia's exports and imports in 2010. The fast growth of exports and imports has had an influence also on the faster recovery of the global economic and financial turmoil.

BUSINESS ACTIVITY OF ENTERPRISES (excl. financial intermediation enterprises)

In 2009, the low level of enterprise sector deepened. Weak domestic and international demand diminished the productivity, income and profitability. The value added generated by enterprises decreased. Still, the preliminary results of 2010 showed the improvement of the situation quarter by quarter.

The enterprise sector as the creator of the biggest value added

The non-financial corporations (hereafter enterprises) sector creates the biggest value added in the formation of gross domestic product (GDP) in Estonia. In 2009 the contribution of enterprises sector decreased in gross domestic product by 3 percentage points due to economic recession and was 67%. The value added created by enterprises amounted to nearly 7.3 billion euros at current prices (nearly 114 billion kroons), being by a fifth smaller than in 2008. The value added created by one enterprise was on the average 130,000 euros. In comparison with 2005 the value added of enterprise sector was by 14% bigger, but the average value added per enterprise was by the same percentage smaller. Therefore, in the meantime enterprises with smaller value added started operating.

The biggest impact on the value added of the non-financial enterprises sector was given by two largest activities – manufacturing and trade. In 2009, the proportion of manufacturing enterprises in value added of enterprise sector was 22% – two percentage points less than in the previous year. The activeness of manufacturing enterprises dependant on the domestic as well as external demand in the situation of economic recession decreased and measuring by value added was nearly by a fourth smaller than in 2008. The share of trade enterprises in creation of value added has decreased most in last years – from 20% in 2005 to 16% in 2009. Trade, dependant more on domestic demand – was by value added 31% smaller than in 2008. The third economic activity affecting negatively the value added of enterprise sector was construction. The decline in value added by 36% compared to the previous year due to the decline in construction volume and mainly thanks to the orders of public sector characterises construction in 2009. These three economic activities covered 90% of the decrease in the value added of the whole enterprise sector. The value added increased most in energy (production of electric energy), more modestly in water supply, mining, real estate activity thanks to the growth of productivity.

Figure 1 (p. 51) provides an overview of the creation of value added by three components: personnel expenses, depreciation and residual revenue during 2000–2009. Due to weak domestic and external demand, the revenues and profitability of enterprises decreased. Also personnel expenses as well as the value added generated by the enterprise sector were by 18% smaller than in 2008. The proportion of personnel expenses in value added was two thirds as in 2008 instead of quite stable 50–55% coverage characteristic of earlier years. The proportion of depreciation increased due to write-down of assets recorded as an expense for the accounting

period, and amounted to the 20% level as it was at the beginning of the 2000s. The share of residual revenue, left in the value added after elimination of personnel expenses and depreciation, continued to decrease and was 16% in 2009. The maximal 35% level in 2006 gave the enterprises the possibility to increase investments in fixed assets in 2007 as the year of biggest investments. The decline in proportion of residual revenue restricts the enterprises' opportunities for investments and further development.

Enterprises

There were 56,095 enterprises operating in Estonia in 2009. The majority of Estonian enterprises are according to the international classification micro-enterprises with less than 10 persons employed. In 2009 there were 87% micro-enterprises, 11% with 10–49 and only 2% with at least 50 persons employed. In comparison with 2000 there were over 25,000 enterprises more. The number of enterprises has mainly increased thanks to the birth of micro-enterprises. Their proportion in the number of enterprises has increased by 10 percentage points during last 10 years. Besides the number of enterprises, the proportion of micro-enterprises has also increased in employment and other economic indicators.

In 2006–2007, the number of enterprises increased in all size groups by employment. In the following years the number of enterprises with at least 10 persons employed has decreased due to cost-saving and reduction in the situation of economic recession and the growth of enterprises has been a result of creation of micro-enterprises.

In comparison with 2008 the number of enterprises increased only by 400 enterprises – 1%. The enterprises started mainly in service activities and also in agriculture and forestry. The number of enterprises decreased in trade, construction and manufacturing activities (Figure 2, p. 52).

Employment

There were more than 417,000 persons employed in the enterprises of Estonia in 2009. Compared to 2008, the number of persons employed in enterprises decreased by 60,000 or by 12%, amounting to the level of 2003. In 2006 the growth in the number of enterprises and employment was the fastest, 13% and 6%, respectively; but during the following years the growth slowed down. In 2009 the development of enterprises stopped and employment decreased significantly (Figure 3, p. 53).

The largest number of persons – one fourth – was employed by industrial enterprises. Compared to 2005, the proportion of manufacturing has decreased by 5 percentage points. Compared to 2008, the number of persons employed in manufacturing decreased by 22,000, of which over a half in enterprises with at least 100 persons employed. Reduction in staff concerned all branches of manufacture in 2009. The biggest decline in employment was in the Estonian traditional and by employment biggest branch of manufacture – in manufacture of wood – by 4,000 persons compared to 2008. In manufacture of basic metals and fabricated metal products the number of persons employed decreased by over 2,300 and in manufacture of food products by 1,400. A fifth of all employed persons worked in trading enterprises, keeping its share in employment during the last years, regardless of decline in employment by 11,000 persons compared to 2008. The third economic activity by proportion in employment – construction – the biggest creator of jobs during the last years covered 11% of employment in enterprises. In 2006, in the period of economic growth the number of persons employed in construction increased by 22% compared to the previous year. But in 2009 compared to 2008, the employment in construction decreased by 22%. The reduction in staff characterised all activities, though in service activities the decrease was more moderate. The number of persons employed decreased more in transportation and storage (-3,700) and accommodation and food service activities (-3,300). Almost 2,000 persons lost work in administrative and support service activities: mainly in employment agencies and in services to buildings and landscape activities. In other activities the reduction in staff was smaller (Figure 4, p. 53).

The average size of enterprise by employment has consistently decreased during the last decade. In 2000, the average number of persons employed in an enterprise was 13, in 2009 only seven. By number of persons employed, the largest enterprises were in mining, in most manufacturing activities, in electricity, gas and water supply and in rail transport. In service sector the biggest enterprises were in telecommunications and security services, but in the majority of service enterprises the average number of persons employed was below five.

Enterprises' assets, liabilities and equity

At the end of 2009, Estonian enterprises' assets were over 45 billion euros (708 billion kroons) – 2% less than at the beginning of the year. The growth of assets by 21–24% in 2005–2007 was replaced with decrease in 2009. A year earlier enterprises' assets increased by 5% thanks to the growth of fixed assets. The average value of assets per enterprise was 807,000 euros. By economic activities, the value of assets per enterprise was the largest in electricity and gas supply enterprises (21.6 million euros), which is one of the economic activities with the largest fixed assets (Figure 5, p. 54).

At the end of 2009 real estate was the biggest economic activity by total assets, accounting for a fifth of enterprises' total assets. The assets of real estate enterprises amounted to 9 billion euros, of which 80% were fixed assets. The assets of real estate enterprises decreased during the year mostly due to the decline in investment properties. By value of assets followed trade and manufacturing, accounting for correspondingly 16% and 14% of enterprises' total assets. The assets of trade and manufacturing also decreased during the year. The decline of assets in trade was caused by the decrease in inventories of goods purchased for resale. The decline in assets of manufacturing enterprises was caused mainly by the decrease in inventories of raw materials and materials as well as in long-term financial assets. The growth of assets was the biggest in energy thanks to the increase of current and tangible assets.

Over the years the proportion of current assets in total assets has been around 40%, exceeding this level in more successful years for economy, in 2005–2007. In 2009, the enterprises' assets amounted to 16.8 billion euros – 37% of total assets. The value of current assets decreased by 3% compared to the beginning of the year due to the decrease in inventories. Short-term receivables and prepayments had the biggest share in current assets (54%). In comparison with the beginning of the year their share in current assets increased by two percentage points due to the decrease in inventories, but their value remained the same. Enterprises' inventories amounted to 3.9 billion euros – 23% of current assets. The decrease in inventories continued also in 2009. Due to the decrease in production volume and weak demand, the enterprises had lesser inventories on goods for resale, raw materials and materials, as well as work-in-progress and finished goods. The decrease in inventories was mainly affected by the inventories of goods for resale, which at the end of the year were by 15% smaller than at the beginning affected mainly by the decrease in inventories of trade enterprises. The most liquid current assets – cash, bank and marketable securities accounted for 22% of current assets and remained on the level of the beginning of the year (Figure 6, p. 55).

At the end of 2009, the value of the enterprises' fixed assets was 28.5 billion euros – 63% of total assets. The value and structure of fixed assets remained the same during the year. Tangible assets accounted for the largest share (45%) in fixed assets. After the separation of investment properties from tangible assets their proportion in total assets has continuously increased. In 2009 the share of investment properties in fixed assets was 21%. The decline in real estate prices has decreased investment properties' trade value recognised in fair value. In 2009 the enterprises' loss received from revaluation investment properties was 322 million euros. 31% of fixed assets were long-term financial assets, of which over a half were shares and securities. Intangible assets were the only type of fixed assets which increased by a fourth during the year, mainly thanks to the increase of goodwill arising on business combinations. The share of intangible assets in fixed assets was slight (only a couple of percentages).

At the end of 2009, the enterprises liabilities amounted to over 21 billion euros, of which 54% short-term and 46% long-term liabilities. Liabilities total decreased 3% during the year, mainly due to rapid decrease of short-term liabilities. The long-term liabilities remained the same as at the beginning of the year.

The quick decrease of short-term liabilities did not impair the enterprises' business solvency. Liquidity or solvency shows whether the enterprise has sufficient cash or its equivalents to pay account payables. In 2008, liquidity key ratios showed a falling trend in many economic activities due to quick growth of liabilities. The decrease in liabilities had a positive effect on working capital, which makes it available to evaluate enterprises' funds of liquidity assets. In 2009, the working capital increased by 4%. The share of working capital in assets total was 12% as a year earlier. Liquidity could be characterised besides the working capital also by current ratio and quick ratio, which indicate, how debts which must be paid in the nearest future are covered by easy realisable assets. The value of the current ratio remained on the level of 2008 and was 1.45. The result is sufficient in interval from 1.2 to 1.59. The value of the quick ratio improved compared to 2008. The value of the quick ratio was influenced more by liquid assets and was not affected so much by inventories, which were harder to realise.

Enterprises' equity total was 23.8 billion euros at the end of 2009. The value of equity remained the same as at the beginning of the year: the growth of capital stock and share premium balanced the decline in retained profit and net profit for the reference year (Figure 7, p. 56).

The proportion of enterprises' capital stock in equity has continuously decreased during the years as a result of the growth of the proportion of retained profit. At the end of 2009, enterprises' capital stock was 4.7 billion euros. It is 3% more than at the beginning of the year and covered a fifth of equity total. Share premium – payment received over the nominal value upon issuing shares or units increased 22% during the year. Over two thirds of equity was retained profit and net profit for the reference year, which decreased 3% compared to the beginning of the year. Equity to assets was 53% at the end of 2009. The share of equity in assets has increased during the years, enlarging financial sources created in enterprise and their use for reinvestment in the enterprise.

Enterprises' profitability is defined by return on equity (ROE) and return on assets (ROA), which both have declined to the lowest level of all years in conditions of economic recession. The value of return on equity, which describes owners' capital rate of turn to account, decreased from the highest indicator 26% in 2006 to 2% in 2009. The value of return on assets was the highest in 2006 – 13%. In 2009 the rate of return for every euro tied up in assets was only 1% (Figure 8, p. 56).

Net sales

In the middle of the first decade of the century the growth of the net sales was almost a fifth (18–19%) a year. The growth was replaced by a standstill in 2008 and turned to a decline in 2009. In 2009, the net sales of enterprises were almost 34 billion euros, which is by a fourth less than in 2007 and 2008 (in both years nearly 45 billion euros). The preliminary data of 2010 showed that the fall has been survived and net sales of enterprises have started to increase again.

During the first decade of the century the net sales have increased more than two times – from 16 billion euros in 2000 to 34 billion euros in 2009. After the rapid growth in the middle of the 1990s it slowed down in 1999, caused by economic crisis in Russia. Since 2004, the year of the accession to the European Union, the net sales of enterprises started to increase rapidly again until 2008 when the growth stopped due to global economic crisis. Inflation has an impact on the growth of net sales. In 2003 the inflation was relatively low; in 2004 the inflation growth was rapid due to changes in tax policy and foreign trade in connection with Estonia's accession to the European Union. In 2005–2007, the cost of living increased remarkably (4.1–6.6% compared to the previous year). In 2008 the price increase accelerated yet, amounting to 10.4%. The main reasons were the increase in the prices of housing services (heat energy increased by 42.8%),

and price increase of food, motor fuel, alcoholic beverages and tobacco products. The decrease of net sales in 2009 was influenced by the decrease in the consumer price index compared to the average of the last year, which was fixed for the first time in Estonia. In 2009 compared to the previous year, goods were 1.8% cheaper and services 3.1% more expensive. The consumer price index was mainly influenced by the decrease in the prices of motor fuel and food as well as by the increase in the prices of tobacco products.

The standstill of net sales was caused by decrease of domestic demand, which started already on the second half of 2007 and continued in 2008 and 2009 as well and global economic crisis. Compared to 2008, the net sales of enterprises decreased by about 11 billion euros (24%). The decrease in net sales was in all economic activities. The biggest recession was in the activity with the biggest share in net sales and especially dependent on customers' price sensitivity – wholesale and retail trade, where the net sales were nearly 30% smaller than a year ago. In absolute figures the decrease was 5.3 billion euros, i.e. about a half of the decrease of the net sales of the enterprise sector. The biggest decrease among the trading activities was in trade of motor vehicles, where the net sales were almost by a half smaller compared to 2008. The fall could be illustrated by the number of registration of new vehicles. If in 2007 almost 50,000 new vehicles were registered in Traffic Register, then in 2008 already 10,000 vehicles less and in 2009 only about 16,000 new vehicles were registered. Also in other trade activities the decrease of net sales was remarkable – in 2009, wholesale trade net sales were only 70% and retail trade net sales 82% of the indicator of 2008 (Figure 9, p. 57).

The net sales in construction decreased even more (37%) than those in trade. In 2005 and 2006, the increase of net sales in construction was most rapid – by a fourth or even by a third a year. Favourable loan conditions, higher income of the population and growth of employment first and foremost contributed to the growth of net sales of residential buildings. Due to tendency towards the savings (of population), less loans and higher interest rates, the most significant recession could be observed in development of building projects. If already in 2008 the net sales decreased by 53% there, then in 2009 the fall still deepened and the net sales were by 56% smaller than a year ago. As a result, in 2009 the net sales of development of building projects accounted for only a fifth of the respective indicator of 2007.

The regression of net sales in manufacturing (by 26%) and agriculture, forestry and fishing (by 24%) was almost as big as in trade. From the three most important manufacturing activities – manufacture of food products, wood and wood products and fabricated metal products – in the food processing industry the decrease of the net sales was the smallest, 14%. In the manufacture of wood, the net sales decreased by nearly a fourth due to difficulties on domestic and foreign market; and in the manufacture of metal products by 38%. In agriculture, forestry and fishing activities the biggest fall was recorded in forestry, where the net sales decreased nearly by 40%.

Four large activities – trade, manufacturing, construction and transportation and storage – accounted for about 75% of the total net sales of enterprises in 2009. Trading enterprises made up the largest share – 40%, followed by manufacturing enterprises – 18%. The contribution of transportation and storage enterprises was 11% and the share of construction enterprises was already less than a tenth – 8% in the net sales total. Primarily due to the rapid growth of net sales in construction of residential and non-residential buildings, in 2006–2007 the third largest activity in Estonia was construction. But transportation and storage activity has regained this position again mainly due to relatively better net sales' results of warehousing and support activities for transportation (Figure 10, p. 58).

Concentration of net sales by economic activity

Concentration of net sales has been observed in 20 enterprises with the largest net sales as total by economic activity. These 20 enterprises were in their turn divided into five groups by the amount of net sales, with four enterprises in each group (first four, second four, etc.). It enables to monitor the share of net sales of four biggest enterprises in the sum of net sales (enterprises total and by economic activity).

In tables of concentration of net sales the data for the calendar year are taken from the official statistical surveys.

Table 1 (p. 59) presents the net sales of 10 enterprises with the biggest net sales in 2009, using information from annual bookkeeping reports submitted to the Commercial Register. In some cases, the economic year could be different from the calendar year.

Over the years, the concentration level of the net sales (Table 1M, p. 176) has been the highest in mining and quarrying, or electricity, gas, steam and air conditioning supply activities. In 2009, four enterprises with the largest net sales from mining activities accounted for about three fourths and in energy activities for about two thirds of the activity's total net sales. The highest concentration (over 70%) in net sales during the last years has been reduced by the restructuring process in large enterprises, which in electricity, gas and water supply took place in 2004 and in mining in 2003.

Similarly to the overall decline in net sales of enterprise sector, also the net sales of 20 enterprises with the largest net sales decreased. In 2009 compared to 2008, the net sales of TOP 20 enterprises were nearly by a tenth (9.3%) smaller. The decrease occurred in all groups of TOP 20. But the larger the distance from the first four, the bigger the decrease compared to the previous year: if in the first four the net sales decreased by 5%, then in the second four, i.e. in enterprises positioned on the 5th to 8th places the decrease was 8% and in the fifth four (places 17th to 20th) the decrease was already 25% compared to 2008. (Figure 11, p. 59).

Among the 20 biggest enterprises by net sales nearly a half (9 enterprises) were trading enterprises. Manufacturing, electricity, gas and water supply, construction and transportation and storage enterprises were also represented. The total net sales of trade enterprises, which had the biggest number of representatives in TOP 20, accounted for almost a half (48%) of the summary figures of TOP 20. The average net sales of an enterprise in TOP 20 were 254 million euros. A year earlier the respective indicator was 280 million euros and ten years ago in 2000 – 90 million euros, i.e. during the ten years the average net sales of a TOP 20 enterprise has almost tripled.

While comparing TOP 20 enterprises in 2009 and 2005, it came out that five enterprises from the TOP 20 have dropped out. However, the enterprises of the two first fours (positioned on the 5th to 8th places) in 2005 have maintained their positions in the first ten. Seven enterprises which had belonged to TOP 20 in 2009 as well as in 2000, have managed to retain their positions, among them the TOP 5 of 2000 (Figure 12, p. 60).

The decrease of the net sales in TOP 20 was no as rapid as in enterprise sector as a whole. This is proved by the continuous increase in the share of net sales of TOP 4 enterprises, especially in the share of TOP 20 enterprises in the net sales of the total enterprise sector. If in 2000 the share of TOP 20 enterprises was 11% in the total net sales of enterprises, then in 2009 the respective share has risen to 15%. Also the share of TOP 4 enterprises (places 1–4) has been growing during recent years, amounting to 5.6% in 2009 after the stability years.

Personnel expenses and labour productivity

In 2009, the personnel expenses per person employed were on average 11,000 euros, i.e. 7% smaller than in the previous year. Compared to the previous year, both enterprises' employment and personnel expenses decreased.

The personnel expenses stayed stable during 2000–2007, accounting for around 11–12% of the total costs. Starting from 2008, the share of personnel expenses has been slightly growing and rose to 14% in 2009. Personnel expenses account for a big share in health service activity – a half of the total costs. The share of educational enterprises was almost the same (43% in 2009). The proportion of personnel expenses in total costs of trade enterprises is traditionally low, only 7%, where the costs for merchandise purchased for resale account for the largest share in total costs of trade activity – more than four fifths.

In 2009 compared to 2008, the average personnel expenses per person employed decreased almost in all activities, except in energy where the increase of 5% was recorded. The biggest

recession occurred in construction, where the personnel expenses per person employed decreased by nearly 2,000 euros (from 13,100 euros in 2008 to 11,200 euros in 2009), being still slightly higher than the average indicator of the enterprise sector. The personnel expenses of service activities (like repair of computers and personal and household goods, washing and dry-cleaning of textile and fur products, hairdressing and other beauty treatment, etc.) and accommodation and food service activities remained far behind the average indicator. In 2009 personnel expenses per person employed of these activities accounted for less than two thirds (57% and 63%, respectively) of the average of all activities. Over the years the average personnel expenses have been the biggest in information and communication activity, exceeding the average of all enterprises almost by three fourths. The difference between the activity with the highest average personnel expenses – information and communication and the smallest – service activities – was nearly threefold: respectively 17,830 and 6,300 euros per person employed.

In 2009, the labour productivity (value added per person employed) was 17,400 euros, which was over 1,000 euros less compared to 2008 and remained on the same level of 2006.

After the growth rates of labour productivity (value added per person employed) and average personnel expenses equalised in 2003, the growth of productivity fastened until 2006. The growth rate of labour productivity was by 2 percentage points faster – the growth rate of labour productivity was over 6 percentage points faster and the growth rate of personnel expenses over 4 percentage points faster compared to the previous year. The growth rate of labour productivity started to slow down in 2007. The deceleration continued in the conditions of economic crisis and turned to the fall in 2008. The average personnel expenses followed the tendency one year later: in 2007 personnel expenses per employee still increased and the decrease started a year later, in 2008. In 2009 both labour productivity and average personnel expenses decreased by 7% compared to the previous year.

In 2009, labour productivity was the highest in electricity, gas and water supply – more than 72,000 euros per person employed. Compared to 2008, the growth was over 240,000 euros or 50%. Labour productivity indicators of the second best activities were 2 times smaller – the labour productivity of information and communication as well as of water supply; sewerage, waste management and remediation activities was over 34,000 euros. In information and communication activity the high labour productivity indicator was achieved mainly thanks to telecommunication activity. In telecommunication activity the labour productivity was over 81,000 euros per person employed, which was nearly five times more than the average indicator of all enterprises.

The biggest decline was in arts, entertainment and recreation activity where the labour productivity was by more than a third lower compared to the previous year as the value added of the most important activity – gambling and betting activities, sports activities and amusement and recreation activities – also decreased by nearly a half (at the same time the number of persons employed decreased only by a fifth (Figure 13, p. 61).

Net profit (loss)

In spite of the complicated situation on domestic market and global economic crisis, the enterprise sector finished the year in profit: in 2009 the net profit was nearly 475 million euros. The net profit was the smallest during the decade and was even smaller than the modest results of years 2000 and 2001 (754 and 742 million euros, respectively). Compared to the previous year, the net profit decreased about three times for the second year in a row (Figure 14, p. 62).

Most of the activities finished the year in profit. In addition to the accommodation and food service activities and real estate activities, which made loss already in 2008, also arts, entertainment and recreation, other service activities and from large activities construction fell in loss.

Almost a half (54%) of the enterprises made profit in 2009 and the second half (46%) of enterprises made loss (Table 1O, p.), i.e. profit was gained by about 30,000 enterprises and loss

by over 26,000 enterprises. As a parallel, in the years of rapid economic growth (2005–2007), only about an eighth of enterprises produced loss. The largest share of enterprises, which produced loss were in accommodation and food service activities, other service activities and construction activities – more than a half of the enterprises finished the year in loss. Relatively better was the situation in energy enterprises – 72% of enterprises earned profit.

Two economic activities – energy (electricity, gas, steam and air conditioning supply) and information and communication – gave three fourths of the net profit. The net profit of energy enterprises was almost 100 million euros (87%) more compared to 2008. To achieve this result, it was important to reduce the costs (by 7%), whereas the net sales remained almost on the level of the previous year (the decline only 1%).

The second best activity by earning profit – information and communication finished the year 2009 with 145 million euros. The biggest contribution to that was made by telecommunication enterprises – 85% of the total net profit of the activity.

Similarly to the energetic activity, the net profit increased also in mining and water supply, sewerage, waste management and remediation activities. In 2009, the net profit of mining enterprises was 4.5 times bigger than in 2008, but the result was gained due to low comparison basis of the previous year. The share of the net profit of mining enterprises was only 3% of the total net profit. Water supply, sewerage, waste management and remediation activities' net profit increased by more than a fifth compared to 2008.

Trading enterprises, which had the biggest share in turnover still in 2005, could hardly cover the costs. It was mostly thanks to the net profit of wholesale trade, as two other trade activities – trade of motor vehicles and retail trade – produced loss in 2009. Similarly to the trade activity, also the net profit of manufacturing enterprises has decreased. In 2009 the net profit was 45 million euros, i.e. nearly 7 times less than in 2008 and more than 8 times less than in 2005. The biggest impact on gain profit had manufacture of food products, manufacture of coke and refined petroleum products and manufacture of chemicals and chemical products. The total profit of these three activities was nearly 63 million euros and it helped to cover the loss of less successful manufacturing activities. Compared to 2008, the year was relatively more successful for manufacture of wood and of products of wood – while the previous year was finished in loss then profit was earned again in 2009. The profit exceptionally increased in manufacture of wearing apparel and in manufacture of other transport equipment. In both cases the increase was marginal (Figure 15, p. 63).

Due to the decrease in net profit, the average profitability (net profit / net sales) of enterprises fell to 1.4% in 2009. Ten years ago, the profitability of enterprises was 4.6%, and still in 2007 the respective indicator was almost 9%. The highest value of the century was achieved in 2006 – 10.6%.

In 2009, the highest profitability was achieved in energy activity, where the average profit margin (net profit / net sales) was 14%, caused by the rapid increase of net profit. The profitability in water supply; sewerage, waste management and remediation activities was only by one percentage point smaller (13%). These two activities were able to increase the profitability compared to the previous year. In addition also in mining the profitability was higher than in 2008 due to the profitability in oil shale mining.

Over the years the profitability has been better than in average in information and communication activity. In 2009 the profitability was 11.2% or only one percentage point lower than a year ago. An important role in this had telecommunication activity, and in particular wireless telecommunication activities, where the indicators were 16% and 21%, respectively. The most profitable activity of recent years – real estate activity – has lost its position completely as the years 2008 and 2009 were finished in loss.

Investments in fixed assets

Due to economic recession enterprises' revenues and profitability decreased, as well as their investment potentialities. In 2009, enterprises invested 2.2 billion euros in fixed assets, which was 37% less than a year earlier and 18% less than in 2005.

The largest investments were made in buildings, mainly in their construction and alteration. The enterprises invested in buildings over one billion euros – 46% of all investments. 83% from investments in buildings were made in construction and alteration of buildings and structures, less in acquisition of existing buildings and structures. The second larger investment object was equipment, machinery and inventory, which investments were in the value of almost 700 million euros. In 2009, investments in buildings as well as in equipment, machinery and inventory were by a third smaller than in the previous year. The decrease of investments in vehicles was the fastest. In 2009, enterprises invested in vehicles 61% less than in the previous year – in the value of 180 million euros. The proportion of vehicles in total investments decreased to 8%. The investments in land were only by a fourth smaller than in 2008, accounting for about 6% of total investments. The investments in intangible assets amounted to the value of 130 million euros, of which almost a half was goodwill arising on business combinations.

In 2009, investments decreased in almost all economic activities. The biggest investor was energy enterprises, which made 18% of all investments of enterprise sector. The producers of electric and heat energy invested mainly in construction and alteration of buildings and structures and equipment and machinery in construction of heat-and-power stations. The investments of energy enterprises were by a fourth bigger than in 2008. This was the only activity the investments of which increased significantly. The investments of three economic activities – education, information and communication, arts, entertainment and recreation – were approximately the same as in 2008. By the proportion of investments larger activities after energy were manufacturing, transportation and storage, real estate activity – correspondingly 15%, 13% and 11% in investments of enterprise sector. However, their investments were about a half smaller than in 2008.

Due to the decline in investments, the value of fixed assets substitution multiplier (investments in fixed assets / depreciation) decreased. In 2007, the investments in fixed assets exceeded 3.4 times depreciation; in 2009 investments were only 1.5 times bigger than depreciation. The highest indicator was in water supply (3.7) and the lowest in accommodation and food service activity (0.6). In energy the investments in fixed assets were three times bigger than depreciation, which was bigger ratio than in 2008 thanks to the growth of investments (Figure 16, p. 65).

AGRICULTURE

The net sales of agricultural enterprises were 465 million euros in 2009 – 17.8% less compared to 2008. Agricultural enterprises gave 2.1% of the value added of all enterprises.

In 2009, 1,116 agricultural enterprises were operating in Estonia – 56 enterprises more than in 2008, which accounted for 1.9% of all enterprises. The majority or 87% of them had less than 20 persons employed, but 11 enterprises had more than 100 persons employed.

There were 10,236 persons employed in agricultural enterprises, 2.5% of the total number of persons employed of all enterprises (670 less than in 2008). The average number of persons employed per enterprise was 10 (two persons less than in 2008).

The net sales of agricultural enterprises were 465 million euros in 2009 – 1.4% of the net sales of all enterprises (17.8% less than in 2008). The majority or four fifths of the net sales came from

the enterprises with less than 20 persons employed. The net sales per person employed were 45,000 euros (in 2008 52,000 euros) and per enterprise 416,000 euros (in 2008 534,000 euros).

In agricultural enterprises the sale of milk accounted for 26%, the sale of cereals for 8%, the sale of pigs for slaughtering for 14%, the sale of meat and meat products for 10% and the sale of eggs for 2% of total net sales.

The total expenses of agricultural enterprises were 463 million euros (15% less than in 2008), of which personnel expenses accounted for 19.4%. Personnel expenses per person employed were 547 euros in a month or 80% of the enterprises' average.

In 2009 the value of the balance sheet total in the agricultural enterprises was 868 million euros. The stocks of agricultural enterprises decreased 5%.

Agricultural enterprises invested 89 million euros in tangible fixed assets – construction, alteration of buildings and structures accounted for 27%, other machinery, equipment and inventory 33%, livestock 28%.

FORESTRY

The net sales of forestry enterprises were 246 million euros in 2009 – 38% less than in 2008. Forestry enterprises gave 1.2% of the value added of all enterprises.

In 2009, there were 661 forestry enterprises operating in Estonia, which accounted for 1.2% of all enterprises. 98% of them had less than 20 persons employed.

There were 3,303 persons employed in forestry enterprises, 0.8% of the total number of persons employed of all enterprises. The average number of persons employed per enterprise was 5.

The net sales of forestry enterprises were 246 million euros in 2009 (38% less than in 2008). 59% of the net sales came from the enterprises with less than 20 persons employed. The net sales per person employed were 75,000 euros. The sale of coniferous long timber accounted for 57%, the sale of logs of coniferous wood for 5%, the sale of non-coniferous long timber and other logs of non-coniferous wood for 4% of the total net sales.

The total expenses of forestry enterprises were 239 million euros, of which personnel expenses accounted for 17%. Personnel expenses per person employed were 738 euros in a month or 8% more than the enterprises' average.

In 2009 the value of the balance sheet total in the forestry enterprises was 495 million euros. The stocks of forestry enterprises increased 6%.

Forestry enterprises invested 21 million euros in fixed assets – construction, alteration of buildings, structures accounted for 35%, land accounted for 9%, other equipment, machinery and inventory for 19%.

FISHING

The net sales of fishing enterprises were 38 million euros in 2009 – 0.2% of the value added of all enterprises (32% less than in 2008).

In 2009, there were 86 fishing enterprises operating in Estonia, which accounted for 0.2% of all enterprises. 95% of them had less than 20 persons employed. There were 486 persons

employed in fishing enterprises, i.e. 0.1% of the total number of persons employed in all enterprises. The average number of persons employed was 6 per enterprise.

The net sales of fishing enterprises were 38 million euros in 2009 – 32% less than in 2008. The sale of fresh and frozen fish accounted for 84% of net sales. The net sales per person employed were 79,000 euros (in 2008 – 84,000 euros) and per enterprise 446,000 euros (in 2008 – 660,000 euros).

The total expenses of fishing enterprises were 36 million euros (25% less than in 2008), of which personnel expenses accounted for 14%. Personnel expenses per person employed were 653 euros in a month or 96% of the enterprises' average.

In 2009 the value of the balance sheet total in the fishing enterprises was 61 million euros. The stocks of fishing enterprises decreased 25%.

Fishing enterprises invested 5 million euros in tangible fixed assets in 2009 – fishing ships and boats accounted for 48% and machinery and inventory (net) for 20%.

MANUFACTURING

In 2000–2007, the production growth of Estonian manufacturing enterprises was stable (around 10%). Since 2008 the growth was replaced with the relatively rapid decrease which deepened in 2009 due to the global economic crisis, which had a strong impact on the manufacturing sector of Estonia.

More than a fifth of the value added in Estonian enterprises sector is created by manufacturing enterprises. The growth rate of the value added was especially rapid in the years before the economic crisis; in 2007 it increased 20% compared to the previous year.

In 2009, the value added in manufacturing sector was 1.6 billion euros, 571 million euros less than in the previous year.

In 2009, 5,441 manufacturing enterprises were operating in Estonia – a tenth of all enterprises. The majority of manufacturing enterprises were small, with up to 10 employees. The number of micro-enterprises has been growing year by year, at the same time the number of large-scale enterprises has remained stable around 1% (Figure 1, p. 73).

Due to the economic recession the reduction of employment in enterprises was inescapable. Unfortunately it appeared to be particularly painful for manufacturing enterprises – in 2009 the number of employees decreased by 22,000. The greatest decline in the number of employees occurred in wood industry – by more than 4,000 employees.

The growth of net sales, which accounted for 15–17% per year in 2005–2007 slowed down in 2008 and decreased substantially in 2009. The decline was 26% compared with the previous year. The net sales decreased in all manufacturing branches, especially large-scale decrease was in manufacturing of building materials due to the weak demand on domestic market. The proportion of exports in the total sales of manufacturing accounted for more than a third which is significant in enterprise sector. Sales to non-residents in 2009 amounted to 3.5 billion euros, a fourth less than in 2008.

In 2009, the wages expenditures per person employed was on average 8,000 euros, i.e. 4% less than in 2008. By branches the situation was significantly different. Variation between the largest wages expenditures (in manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations) and smallest relevant expenses (in manufacture of wearing apparel) were more than threefold – correspondingly 16,216 and 5,119 euros per person employed.

In 2009 the labour productivity (value added per person employed) was 16,000 euros, showing a decrease of 1,800 euros compared to 2008, but compared to 2005 there was a growth of 5,000 euros.

Sales of production decreased in all manufacturing branches in 2009, though in 2010 the industrial production by the data of short-term statistics started to increase almost in all branches. Especially rapid was the growth in manufacture of electronic components where the production increased two times due to the intensive demand on foreign market (Figure 2, 3, p. 74).

In 2009, manufacturing enterprises reported the total net profit of 44 million euros – over six times less than in 2008. By manufacturing branches the situation varied, nearly a half of manufacturing branches finished the year on negative side, especially drastically decreased the profit in manufacture of building materials – the loss was 26 million euros.

Enterprises' decreasing profits limit their investment opportunities; also it became more difficult to obtain loans from banks. If in 2005–2008, manufacturing enterprises invested in fixed assets about 500–600 million euros per year, then in 2009 the investments amounted merely to 330 million euros.

As in earlier years, investments were mainly made in equipment and machinery. The biggest investments came from food and beverages, textile, wood and metal industry. Nearly 30% of investments were made in the construction and alteration of buildings, of which 40 million euros were invested by oil shale industry (Figure 4, p. 75).

Estonian food industry is the biggest branch in manufacturing sector, accounting for 16.7% of the total production in manufacturing. Compared to the other branches, food industry has been one of the most stable one. During the years until economic crisis, in 2005–2006 the production in food industry increased 3–4% per year. In 2007, the growth in production slowed down and during the two last years the increase was replaced with a slight decline.

Manufacture of dairy products has a great support from domestic market, although the proportion of exports has also increased over the years. The main product categories, the consumption of which has continuously increased includes curd and various curd products, yoghurts. The production of cheese, which is one of the main export articles, has increased significantly. In 2009, 22,000 tons of cheese was produced (Figure 5, p. 76).

Despite increasing exports the development of meat industry depends substantially on domestic market. The increase of production increased steadily until 2008, in 2009 there was a slight decline which remained under 10%. Fish production industry is the only branch of food industry, the success of which depends on the situation of foreign markets. The share of exports in total sales has stayed high; in 2009 exports amounted to 77 million euros.

In 2009, 370 enterprises were engaged in food industry – 5 enterprises less than in 2008. More than a half of enterprises were micro-enterprises; the share of big enterprises has remained stable throughout five years within 3–4%. In 2009, nearly 13,000 persons were employed in food industry – over 1,300 less than in the previous year. In 2009, labour productivity per person employed in food industry amounted to 17,000 euros, which is 1,000 euros more than in manufacturing on an average. In 2009, the investments of food industry were 64 million euros, which is a fifth of the total investments in manufacturing.

The growth in the manufacture of textiles, where a certain development could be detected in 2000, slowed down in 2004 and 2005. This was also influenced by an easier access of Asian textile products to the European market. The situation slightly recovered in 2006, when the production increased 3% compared to the previous year. In 2008, the production started to decrease and in 2009 the decrease amounted to 16%. The manufacture of textiles in Estonia is mainly oriented to the foreign market, therefore the development in the manufacture of textiles is substantially dependent on the competition on the foreign market. In 2009, the share of exports accounted for 83% of the total sales.

In 2009, 191 enterprises operated in textile industry – 21 enterprises more than in 2008. Although the number of enterprises increased, unfortunately closing of some medium-size and two large-scale enterprises caused the decrease in the number of employees by nearly 1,700 persons. In 2009, the sales of production decreased 17% compared to the previous year. During the last years, there has been a decline in the production of cotton fabric, which is 8 times smaller than in 2000. At the same time, the production of stitched textile products – home textile, blankets, pillows and coverlets has shown a quick development (Table 1, p. 77).

Labour productivity in textile industry, which was one of the lowest during 2005–2006 in the manufacturing industry, started to increase little by little since 2007. In 2009 labour productivity per person employed was 12,000 euros, a third more than in 2005. In 2009, textile enterprises reported the total net loss of 2 million euros. The loss was declared mainly by enterprises with 50 and more employees.

Manufacture of wood and wood products is one of the most important branches of Estonian manufacturing. It covers the production and processing of sawn timber, wood board, doors and windows, dismountable constructions. In 2009, the production of sawn timber was 1,127,000 cubic metres, which is almost two times less than in 2005 (Table 2, p. 78).

In 2009, the number of enterprises operating in wood industry was 1,038, i.e. 40 less than in the previous year. The number of persons employed decreased more – in 2009 there were 4,000 employees less than in 2008.

In 2009, the wood industry reported the total net profit of 9 million euros, which came for the most part from medium-sized and small enterprises. Enterprises invested 33 million euros in fixed assets, which was a half less than in 2008. In 2008 compared to 2007, the decrease of investments was three times smaller (Figure 7, p. 79).

The manufacture of metal products is characterised by a rapid development over the recent years. If in 2005 and 2006 the production volume increased by about a fifth, then in 2007–2008 the growth rate started to slow down and in 2009 the production decreased over 30% compared to 2008. The decrease in domestic demand had a negative impact on the production in this branch. One of the reasons might be the weak activity on the construction market, which resulted in lower demand for metal building structures.

The number of enterprises in the manufacture of metal products has been increasing year by year and in 2009 951 enterprises were operating in the manufacture of metal products. More than 12,000 persons were employed there – 2,300 less than in 2008.

In 2009, the production sale was 631 million euros, which accounted for more than a tenth of the production sales of manufacturing industry. The production sales decreased 40% during the year.

Labour productivity, which was one of the highest in manufacturing as a whole in 2005–2007 decreased in 2009 and was 16,000 euros per person employed, i.e. nearly 2,000 euros less than in 2008.

In 2009 compared to the previous year, the investments in fixed assets decreased. In 2009 metal production enterprises invested over 40% less than in 2008. The major share of investments (65%) went to equipment and machinery.

In 2005–2006, the production of building materials increased rapidly, almost a fifth per year. In 2007, the growth slowed down and in 2008 turned to a drastic fall. The rapid decline was caused by the weak activity on the construction market. The production volume decreased nearly a half compared to 2005. The net loss amounted to 26 million euros in 2009 (Figure 9, p. 81).

In 2009, slightly more than 200 enterprises were operating in the manufacture of building materials, of which 70% were micro-enterprises with less than 10 employees. The major part of enterprises were engaged in manufacture of cement, lime and plaster and more than a third were engaged in cutting, shaping and finishing of stone. In 2009, the production sales were 256 million euros – 40% less than in the previous year. The share of sales to non-residents in total sales was

relatively modest in 2005–2007, accounting for a quarter of the total sales of industrial production. In 2008 the share of exports started to grow and in 2009 it accounted for over 40% of the total sales.

CONSTRUCTION

Weak demand in real estate and construction sector turned the situation in construction market complicated. The decrease of construction volume increased competition and involved reduction in construction prices. Reduction in employment and cost-saving were necessary. The decline in construction was mainly caused by the decreased volumes in construction of buildings. Construction of civil engineering objects took place thanks to orders of the public sector.

Construction together with manufacturing, trade, and transport and storage belongs to the group of four largest economic activities by value added generated in the sector of non-financial corporations. The proportion of construction in the value added of enterprise sector has decreased before economic downturn from 13% to 8% in 2009. The value added generated by construction enterprises amounted to nearly 604 million euros at current prices in 2009 – a half less than in 2007 and a third less than in the previous year. Construction dependant on common economic development has decreased more rapidly than the other economic activities having negative effect on the value added of the whole enterprise sector. The value added created by one construction enterprise was on the average 76,000 euros in 2009. As usual, the average value added of a construction enterprise is smaller than the enterprises' average. In 2005 the difference was 4%, four years later it had increased to 41%.

There were 7,911 construction enterprises operating in 2009. During the economic growth construction was the fastest growing economic activity, increasing its proportion among enterprises to 14%. Every fourth started or restarted enterprise was active in construction. The number of construction enterprises has increased by 3,500 compared to 2005, mainly thanks to the birth of micro-enterprises. The proportion of micro-enterprises (with less than 10 persons employed) in construction has increased by a tenth during these years. Compared to 2008, the number of construction enterprises decreased by 406 concerning micro-, small and medium-sized enterprises. Only 9 large enterprises (at least 250 persons employed) kept their position in 2009. Mainly the enterprises operating in general construction of buildings have ceased or changed their principal activity. The number of enterprises classified as constructors of civil engineering objects or on specialised construction activity increased in 2009.

During the economic growth construction was the biggest creator of new jobs, but in two last years the reduction in the number of enterprises as well as in jobs has occurred with economic downturn. In 2009, about 45,000 persons worked in construction – 11% of all persons engaged in enterprises. The growth in the number of constructors by 22% in 2006 compared to the previous year has turned to the decline by 22% in 2009, moving the employment in construction back to the level of the years 2005–2006. The number of persons employed in construction has reduced by more than 17,000 persons during the last two years. It has also an effect on the average size by employment of a construction enterprise, which in 2005 was 10 as the average in an Estonian enterprise. Four years later the average size of a construction enterprise was below 6 persons employed.

2007 was the last year of economic growth for construction before economic recession. A year later the net sales of construction enterprises were by a tenth smaller and the year 2009 was characterised by a sharp recession to the level of 5 years ago. The net sales of construction enterprises were 2.8 billion euros, showing the decrease by 37% compared to the previous year.

The decrease of net sales had the largest effect on enterprises operating on general construction of buildings. Their net sales have decreased two last years continuously having an effect on sales revenue of the whole economic activity due to their big proportion.

The construction activity of Estonian enterprises is directed mainly to domestic market. The revenue from construction activities in foreign countries accounted for 8% of total construction activities. The sales of construction activities in foreign countries totalled about 240 million euros, having a decrease by 30% compared to 2008.

Construction depends on the general economic situation. The years 2005–2007 were successful for the whole Estonian economy. The development of enterprises built up the base for the fast growth of investments, influenced positively the development of construction. From 2008 economic growth had turned to decline, decreased orders on construction and construction volume. The decline in construction was mainly caused by the decreased volumes in building construction. In 2009, the construction production amounted to the value of 1.5 billion euros – at constant prices 31% less than in 2008. According to the preliminary data the decline in construction volume continued also in 2010, but more slowly.

The decrease of construction volume increased competition and reduced construction prices. In 2009, the price of construction production decreased on average by 9% compared to 2008. The annual average construction price index fell for the first time compared to the average of the previous year and was mainly influenced by the cheapening of labour costs on average by 16% compared to 2008. Also the use of building materials and building machines has continued to cheapen, by 6% and 4%, respectively.

In 2009, buildings accounted for 60% and civil engineering works for 40% of the total construction production. The construction of buildings amounted to 902 million euros, showing a decrease at constant prices by 38% compared to 2008 mainly due to the decline in the construction volume of non-residential buildings. In comparison with 2008, the construction of non-residential buildings decreased at constant prices by 40% and amounted to 672 million euros. The proportion of public entertainment, educational, hospital and institutional care buildings, also office buildings increased in construction production of non-residential buildings, but the decrease of construction volume characterised all types of construction. Bigger decline in construction production of residential buildings was in 2008 – a half smaller than in the previous year, falling to the level of 2005. In 2009 the decrease in the construction volume of residential buildings continued. The construction production of residential buildings amounted only to 230 million euros – at constant prices 30% less compared to the previous year. The proportion of residential buildings in construction production remained on 15% as a year ago.

The construction of civil engineering production amounted to 613 million euros, showing a decrease at constant prices of 18% compared to 2008 thanks to orders of public sector. The proportion of roads, streets and other constructions for transport services accounted for almost a half, installation of pipelines, communication and electricity lines for a third of all construction works.

A third of construction produced in 2009 was situated in Tallinn. Compared to previous years the proportion of counties in total construction production has increased by some percentage points. The construction production in Tallinn amounted to 500 million euros – at constant prices by 35% less than in 2008. In counties total the decrease of construction volume was slower than in Tallinn, showing a decrease at constant prices by 29% compared to 2008. Among counties the biggest construction production was in Harju county (excluding Tallinn) – in the value of 214 million euros, accounting for 14% in construction production. The next counties by construction volume were Tartu accounting for 13%, Ida-Viru for 8%, Pärnu for 5% and other counties accounting for below 5% in construction production.

Along with the economic recession the decrease in productivity occurred. In 2009 labour productivity (value added per person employed) in construction was 13,600 euros – 4,000 euros less than the enterprises' average. Before economic recession labour productivity increased thanks to the fast growth of construction volume. The decrease of construction orders forced

enterprises to cost-saving and reduction in staff. Thanks to that the decrease in labour productivity has been slower than the decline in value added in 2008–2009 compared to the previous year.

In 2009 the personnel expenses in construction enterprises were by a third smaller than a year before. The personnel expenses have increased more rapidly than the value added and net sales in construction during last years. Also in 2008 the growth of personnel expenses continued compared to 2007 although construction volumes and productivity decreased. In 2009 the falling rate of personnel expenses was similar to the decline in net sales, value added and productivity.

Construction enterprises finished the year 2009 with loss of almost 45 million euros. The enterprises with at least 50 persons employed were more sustainable to the tight competition due to the decrease of construction volume and declared net profit at the end of the year. Their profit margin (net profit / net sales) was 2.4% – one percentage point higher than the enterprises' average, but slightly smaller than in the previous year. In 2008 also the enterprises with 20–49 persons employed reported net profit, but a year later they had to declare loss. Micro- and small enterprises of construction have declared loss already for two years in succession.

At the end of 2009, construction enterprises had assets in the value of almost 3 billion euros – 6% less than at the beginning of the year. The proportion of construction enterprises in the total value of assets of all enterprises decreased from 11% in 2007 to 6.5% in 2009. The average size of a construction enterprise by value of assets is a half smaller than the enterprises' average. The value of assets decreased mainly due to the decrease in current assets, which was affected by short-term receivables, cash as well as inventories of work in progress and finished goods. The indicators of business solvency have not declined as short-term liabilities decreased 13% during the year. The value of fixed assets remained unchangeable during the year and amounted to 1.4 billion euros. Only movements between the types of fixed assets – tangible assets and investment properties, and also current assets took place. The decline in profit in 2008 and loss in 2009 decreased 5% the equity of construction enterprises which share in assets was 42%.

Since 2007, the investments of construction enterprises have decreased significantly, accounting only for 6% of investments of all enterprises in 2009. The economic downturn has limited the enterprises' investment opportunities. Construction enterprises invested 129 million euros in fixed assets – a half less than in the previous year. The investments were mainly made in buildings (44%), a fifth in land and a third in vehicles, equipment, machinery and inventory. In 2009 the proportion of buildings and land increased considerably in investments of construction enterprises. In 2008 more preferable investment objects were equipment, machinery, inventory and vehicles.

INTERNAL TRADE

The trade can be characterized by the stable development in the period 2000–2007. The rapid growth in 2008 was replaced by the fall and in 2009 a major decline occurred, caused by unemployment, the decrease in incomes and the increasing uncertainty of customers.

The net sales fell by more than a quarter, reaching the level of 2005. The value added and the number of persons employed fell below the level of 2005, investments fell even lower the level of 2000. The motor trade enterprises and retail trade enterprises remained at a loss for the first time during the last 10 years. Despite the decline, trade is the largest economic activity with respect to the number of active enterprises and net sales, although its share decreases slightly compared to the previous years. In 2009, almost a fifth of all enterprises operated in trade and their share in the net sales of all enterprises accounted for 40%.

Enterprises and employment

There were 13,200 operating trading enterprises in 2009 – nearly 500 enterprises less than a year earlier. There were 88,100 persons employed in the trade enterprises in 2009, a fifth of all persons employed in business were employed in trading. The trade lost 11,400 workplaces or 11%, while wholesale and motor trade enterprises decreased by 14% of employment. The retail trade that had employed a half of the workers lost every tenth workplace. Trade enterprises are mostly small. In 2009, enterprises with at least 50 persons employed accounted for only 2%, though in them worked over 40% of all persons employed in trade. The decrease in employment affected both small and larger enterprises.

Value added and labour productivity

In 2009, the value added generated by trade enterprises decreased by 31% compared to 2008 and amounted to nearly 1.2 billion euros. Despite the rapid regress, according to the value added the trade remained on the second place after manufacturing. 16% of value added in Estonian enterprises' sector was created by trade enterprises, which was 3 percentage points less than in the previous year. The value added created by one trade enterprise was on the average 90,400 euros. The value added per person employed was on average 13,500 euros – a fifth less than a year earlier. If in the previous four years the labour productivity in trade was approximately the same as the average of enterprises and in 2006–2007 even surpassed it, then in 2009 the labour productivity was by a fifth smaller than the average of enterprises.

Net sales

The decrease in net sales that had already started in 2008 continued in 2009, but more rapidly. In 2009, the net sales of trading enterprises totalled 13.5 billion euros – 28% less than in the previous year. The net sales per person employed were 153,700 euros, or nearly two times bigger than the average of enterprises. The labour productivity on the basis of net sales decreased by almost a fifth during the year.

In 2009, the net sales decreased in all trade activities.

Net profit

If in 2000–2008 the trade was on the first or the second place according to the net profit, then in 2009 the net profit fell to extremely low level. The profit of trade enterprises was hundreds of times lower in 2009, as compared to the previous years. The number of loss-making commercial enterprises increased by a third. Every second company finished the year 2009 with a loss. Among the trade enterprises, only wholesale enterprises could earn the profit, motor trade enterprises and retail trade enterprises made a loss which happened for the first time since 2000.

Motor trade enterprises

The period 2005–2007 was successful for the motor trade enterprises. During these years the net sales increased by 1.7 times. The turnover began to decline in 2008. In 2009, the net sales of motor trade enterprises were 1.2 billion euros, 46% smaller than in the previous year. Motor trade enterprises sold goods by wholesale and by retail sales for 951 million euros and maintenance and repair works of motor vehicles were made in the value of 174 million euros. Nearly a half less goods were sold and a quarter less services were provided.

Companies engaged in car sales were affected the most. The uncertainty in the future incomes and tighter bank credit conditions influenced the reduction of the car sales. According to the Estonian Motor Vehicle Registration Centre, the first registration of vehicles has fallen to the

lowest level for the last 10 years. Compared to 2006–2007, the decrease of first registration of vehicles was three times smaller.

Retail trade enterprises

The fall in the retail trade was brought along by the growing unemployment and the decrease in the purchasing power. In 2009, the net sales of retail trade enterprises were 4.4 billion euros, 18% smaller than in the previous year.

For the first time in Estonia, the decrease in the consumer price index compared to the average of the previous year was fixed. In 2009 compared to the previous year, goods were 1.8% cheaper. Food products were 0.3% and manufactured goods 3% cheaper. The consumer price index was mainly influenced by the decrease in the prices of motor fuel and food as well as by the increase in the prices of tobacco products. In 2009 compared to the average of the previous year, the prices of motor fuel decreased by 13.4%.

Retail trade enterprises sold goods by retail for 3.7 billion euros – at constant prices 14% less than in the previous year. To a greater or lesser extent the sales in all the commodity groups decreased, but the retail sales of manufactured goods affected the sales most, where the sales declined nearly by a fifth. The sales of food at constant prices decreased only 4%. The sales of clothing, woven materials and footwear decreased over a fifth, the sales of motor fuel fell 3%.

Wholesale trade enterprises

The turnover of the wholesale trade has continuously been increasing since the beginning of the century until it stopped in 2008 – compared to the beginning of the century the turnover has increased 2.7 times. There was a significant regress in 2009 because of the decrease of the demand in wholesale trade. In 2009, the net sales of wholesale trade enterprises amounted to 8 billion euros, 30% less than in 2008. The decline in wholesale trade was more rapid than the average in the whole enterprises' sector.

TRANSPORTATION AND STORAGE

In 2009, the activity of transportation and storage enterprises conformed to the changed economic situation and decrease in the volume of goods carriage. The net sales diminished by 15% compared to the previous year, at the same time the value added decreased only by 4%. In 2009, transportation enterprises delivered 68 million tonnes of goods – a quarter less than a year ago. Transportation of passengers decreased by 3% during the year.

There were 3,873 enterprises operating in 2009 in the field of transportation and storage (including support activities for transportation and postal and courier activities). Three quarters (75%) of them offered land, air or water transport services as the main activity and a quarter of them were active in warehousing or support activities for transportation like car parking, operation of terminal facilities such as harbours, operation of waterway locks, navigation, pilotage and berthing activities, operation of terminal facilities such as airway terminals, cargo handling, arranging or organising of transport operations by rail, road, sea or air, brokerage for ship and aircraft space, activities of customs agents, etc. 50 enterprises, i.e. 1% of the enterprises of the activity were engaged in postal and courier activities. Among the transportation enterprises the most numerous were enterprises in freight transport by road activity – 2,548 enterprises. 7% of all enterprises operated in transportation and storage activity (Figure 1, p. 99).

There were more than 37,000 persons employed in the transportation and storage enterprises of Estonia in 2009, i.e. almost a tenth of persons employed in entrepreneurship. Compared to the previous year, the number of persons employed decreased by more than 3,700 persons. If the average number of employees in an enterprise was 7.4, than the corresponding figure of transportation and storage activity was 9.6. The average number of persons employed in transportation and storage activity was higher due to railway, water and air transport and activities under universal postal service obligation enterprises, which had relatively numerous personnel. On the other hand, there were many smaller enterprises in freight transport by road, where on average 5.3 persons were working.

In 2009, the net sales of transportation and storage enterprises were 3.6 billion euros, which is about 15% less compared to the previous year and almost equal with the net sales of 2006. The biggest recession was in land transport, where net sales decreased by a quarter (337 million euros) compared to the previous year. The biggest loss was detected in freight transport by road, but also in railway transport enterprises. At the same time the net sales of passenger land transport decreased only by 4%.

The net sales of transportation and storage enterprises accounted for 11% of the total net sales of all enterprises.

In 2009, the value added generated by transportation and storage enterprises amounted to 845 million euros. It was almost one eighth (11.6%) of the value added generated by non-financial enterprises. Compared to the previous year the decrease was minimal and it accounted for 97% of the value added of 2008. More than a half of the value added was generated by warehousing and support activities for transportation. The growth of value added by 14% of mentioned activities assisted in compensating the modest results of another important activity – land transport. Looking back at the situation 5 years ago, the value added of transportation and storage activity has increased by a fourth. Also water transport, where some years the value added was negative, finished 2009 in a positive mode.

The transport and storage activity finished the year 2009 in profit – 69 million euros, which was only a third of the profit of the year 2008. At the end of the year there was profit in warehousing and support activities for transportation and postal and courier activities. All transport activities finished the year in loss. Compared to the previous year, the biggest recession was in water transport, where still in 2008 the profit of 150 million euros was gained, but in 2009 the result was a loss of 30 million euros. The main reason for this was the decrease in carriage of goods in the condition of overall economic recession (Figure 3, p. 101).

The decrease in investments continued and in 2009 the fixed assets were acquired by a half less than a year ago. Transportation and storage enterprises invested (including financial leasing) 300 million euros to obtain fixed assets. Three quarters of investments were made by warehousing and support activities enterprises (Figure 4, p. 102).

If in 2005 enterprises transported 210 million passengers, then in 2009 the number of passengers carried decreased by a tenth. The fall shows the decrease in the popularity of public transport and the growth in the use of passenger cars. The number of passenger cars registered for the first time grew rapidly from 2005 to 2007. In 2008, the first registrations of passenger cars decreased by 35% in the condition of economic recession and in 2009 the decrease continued. But in 2010 the growth of first registrations of passenger cars started again – 37% compared to the previous year.

In 2009, almost 188 million passengers used the services of transportation enterprises; it is 3% less than a year ago. 96% of passengers were carried in domestic traffic. Urban transport (i.e. buses, trams and trolleybuses) was used by 150 million passengers; it is as much as a year earlier, but 8% less than in 2005. Compared to 2005, the number of passengers in domestic traffic decreased by 11% (Figure 6, p. 103).

The number of passengers in international traffic was 7 million in 2009 – 4% more than a year ago and reached the highest level compared to the previous years. Compared to 2005, the increase was 16%.

In 2010, the number of passengers carried by Estonian transport enterprises was nearly 174 million; most of them were carried in domestic traffic. The passenger transport decreased by 8% compared to the previous year. The number of passengers in international traffic was 5% bigger than a year earlier.

Transportation enterprises carried 68 million tonnes of goods in 2009, which was 30% less than in 2005. In 2005, 96 million tonnes of goods were transported by enterprises offering transport services and almost a half of goods were carried in international traffic. In the intervening years (2006–2008), 90 to 108 tonnes of goods were transported per year. The biggest amount of goods was transported in 2007. With the decrease in demand the transportation of goods fell in 2008 by 17%. In 2009 the decrease in transportation of goods continued – 24% compared to 2008. The freight turnover was 13 billion tonne-kilometres and it decreased by 13% in 2009 compared to the previous year. The freight turnover was mainly influenced by road transport in international traffic, where the freight turnover decreased by almost a fifth.

In 2010, transport enterprises carried around 79 million tonnes of goods or 17% more than a year earlier. The freight turnover was 14.5 billion tonne-kilometres and it increased by 8% in 2010 compared to the previous year, mainly due to the increase in the freight volume of sea and railway transport in international traffic.

SERVICE ACTIVITIES

In 2009, 27% (nearly 2 billion euros) of the value added of Estonia's enterprises was created in service sector. In spite of the fact that the value added decreased by nearly a tenth during the year, the share of service activities has grown, mainly on account of industry and internal trade. Compared to 2005, the share of service sector has increased by 5 percentage points.

The chapter presents service enterprises' statistics for 2005–2009 about the enterprises whose main economic activities are the following: information and communication; real estate activities; professional, scientific and technical activities; administrative and support service activities; education, human health and social work activities; arts, entertainment and recreation; other services.

Enterprises and employment

In 2009, 21,417 enterprises (38%) of all enterprises were active in the service area. Compared to 2008, the number of enterprises increased by 1,179 and compared to 2005 – by 8,000. 39% of companies of the service sector operated in professional, scientific and technical activities. 93% of service enterprises were micro-enterprises with less than 10 persons employed. Service enterprises were smaller than the average enterprise in Estonia.

In 2009, more than 102,000 persons were employed in service sector – about 24% of all persons employed in enterprises. About a half of persons employed worked in enterprises with 20 or more persons employed. The number of enterprises has grown faster than the number of persons employed, because the number of micro-enterprises increased more rapidly. Labour costs savings were important in bigger enterprises due to the economic recession.

Net sales

In 2009, the net sales of service enterprises were 4.5 billion euros and their share has increased from 10% in 2005 to 13% in 2009. Nearly a third (31%) of the decrease in net sales was influenced by administrative and support services (travel agents, machinery and equipment rental

firms and labour agencies). Information and communication enterprises accounted for the largest share of net sales of the service sector – 29%. Among them telecommunication was one of the few economic activities where the net sales increased.

Sales of services outside Estonia accounted for nearly a fifth of service enterprises' net sales. Exports have increased year by year: if in 2005 services were sold for 426 million euros, then in 2009 for 847 million euros. The share of exports of administrative and support service activities was the largest – 34%.

Net profit

In 2009, the net profit of the service sector was the smallest of the last years – 165 million euros. The net profit decreased 61% compared to 2008. Information and communication companies' net profit was 146 million euros, accounting for 88% of the profit of the service sector. Information and communication was also the most profitable economic activity of the service sector – the net profit accounted for 11% of the net sales. The year 2008 was the most profitable for professional, scientific and technological activities – the net profit accounting for 18%. Real estate, arts, entertainment and recreation service companies made loss in 2009.

Personnel expenses and labour productivity

Service companies responded to the economic recession with cost savings. Similarly to net sales, personnel expenses decreased by a tenth. In 2009, the average personnel expenses of an economic activity per employee decreased to 11,035 euros, remaining still slightly larger than the average of Estonia. In 2009, labour productivity was the highest in information technology, where personnel expenses per person employed were 17,830 euros per year. Personnel expenses made up nearly a third of total costs (28%). Personnel expenses accounted for a large share in health care and education, 51% and 43%, respectively.

In 2009, the average labour productivity or value added per employee was 19,513 in the service sector (5% less compared to 2008). Labour productivity was the largest in the field of information and communication – 34,587 euros.

Assets, liabilities and equity

The service sector which has been growing very rapidly in the recent years has become one of the greatest by the value of balance sheet total. At the end of 2009, the assets of service enterprises totalled 17 billion euros or 38% of the total assets of the enterprise sector. By the economic activities the biggest share belongs to real estate activities and headquarters, which account for 80% of service sector's balance sheet total.

Compared to the previous year, the balance sheet total decreased 2% or more than 260 million euros. The current assets increased 2% and fixed assets decreased 3% due to the decline of investments in tangible assets by 241 million euros. Fixed assets accounted for three quarters of the assets of the service sector. The service enterprises' equity assets ratio was 57% at the end of the year. The equity decreased 3% mainly on account of the retained profit. More than a half (56%) of liabilities was long-term liabilities. The liabilities total in service enterprises increased only 1%.

Investment in fixed assets

The decrease of investments that had started with the economic recession in 2008 continued also in 2009. Service enterprises invested 574 million euros in fixed assets in 2009 (36% less than a year earlier).

Almost a half of investments were made in acquisition of buildings and constructions, a fifth in the equipment and machinery.

Traditionally the real estate companies were the biggest investors, despite the fact that the investments decreased almost by a half compared to 2008. If in 2005 the share of real estate companies' investments was 60%, then in 2009 the respective indicator was 42%. Within five years the share of investments of information and communications enterprises in service sector has significantly increased: in 2005 – 11% and in 2009 – 26%. The volume of investments has increased by more than two times compared to 2005.

REAL ESTATE ACTIVITIES

In 2009 the real estate market was decreasing, which can also be characterised by the economic indicators of real estate enterprises. Real estate enterprises' net sales, number of persons employed, balance sheet total and investments decreased compared to 2008. The net profit was replaced with loss in 2008, which increased two times in 2009 compared to 2008. The rapid growth of the real estate market was supported by availability of cheap loans (credits) and domestic demand during the boom years. The real estate market, which is to a great extent dependent on domestic economy and access to credit, fell significantly when credit availabilities diminished and other economic conditions turned unfavourable. The recovery of economy will take time.

In 2009, the value added generated in real estate enterprises was 351 million euros, accounting for nearly 5% of the value added of all enterprises.

4,271 enterprises operated in real estate sector – about 8% of all enterprises. 96% of real estate enterprises were micro-enterprises. The average number of employees in an enterprise was three, which is less than in enterprises of other economic activities. The number of persons employed in real estate sector accounted for 3% of all persons employed. In 2009, the number of persons employed decreased 7% compared to 2008. 79% or 8,884 persons worked in enterprises with less than 20 persons employed.

In 2006 and 2007, the net sales grew more than a fifth compared to the previous year. In 2008, the net sales increased 4%. In 2009, the net sales decreased 7%, amounting to 746 million euros. In 2009, the real estate enterprises reported the (net) loss; compared to 2008 the loss was two times bigger. The loss was mainly caused by the decrease in the value of investment properties, which was twice bigger than a year ago.

Personnel expenses in real estate sector were 78 million euros, 10% smaller than a year ago. Personnel expenses per person employed were 7,000 euros. In 2009, labour productivity (the value added per person employed) was 31,125 euros.

The balance sheet total of real estate enterprises was 8.8 billion euros, 3% less than a year ago. The balance sheet total of real estate enterprises accounted for 20% of the balance sheet total of all Estonian enterprises.

The real estate enterprises' investments in fixed assets were 241 million euros – only a half of the amount of the previous year. Investments made in acquisition of buildings and structures amounted to 180 million euros or 75% of total investments. About 90% of investments were made by enterprises with less than 10 persons employed.

Transactions of real estate 2005–2010

There was hyperactive trading on the real estate market in the middle of the 2000s. In 2005 compared to 2004, the number of transactions of real estate increased by 31% and their total

value increased by 81%. In 2006 compared to 2005, the number of transactions increased by only 7% but their total value increased by 55%. The price ceiling of real estate transactions was reached in 2007, followed by a rapid decline afterwards. In 2010, the number of transactions decreased by 38%, their total value – by 67% and the average purchase-sale value of transactions was almost a half (48%) lower compared to 2007. At the same time in 2010 compared to 2009, the growth in the number and value of real estate transactions stimulated the real estate market and let us hope that the bottom has been reached.

FINANCIAL INTERMEDIATION

In 2009, the financial sector experienced a recession with the rest of the economy. The fall was caused mainly by the increased loan losses, instability of the financial markets and the consequent downfall in the financial intermediaries' investments' values. The share of the financial sector in the total economy decreased compared to the previous year; in 2008 the financial sector's share was 4.2% of GDP at current prices and in 2009 it fell down to 3.4% of GDP.

There were 1,430 enterprises actively engaged in financial intermediation in 2009: 1,137 provided financial services, 19 were insurance corporations and 274 enterprises provided auxiliary services for financial or insurance activities. 12,309 people were employed by the financial sector enterprises, which is 8% more compared to 2008.

The highest influence on the GDP has the activity of the financial intermediaries, providing 74% of the sector's value added (Figure 1, p. 124). The share of the insurance activity was 17% and 9% was provided by the auxiliary services. In autumn 2011, a new version of the Estonian classification of economic activities 2008 (EMTAK 2008) will be applied, which may cause some changes in the production data for financial sector. According to the new classification some holding enterprises, which hold the controlling stake of their affiliated companies and whose main activity is holding the group, will be added to the financial sector.

Credit institutions

The biggest providers of financial services in Estonia are commercial banks. In 2009, the overall balance sheet total in the banking sector fell by 6%, caused by the shrinking of the volume of the financing portfolio and the increase of the loan losses. The owners' equity of commercial banks decreased 12%.

There were seven commercial banks and nine filial branches of foreign credit institutions in Estonia in 2009. Only two banks were owned by the Estonian capital: BIGBANK AS and LHV Pank AS. The Swedbank (49%) and the SEB Pank (20%) are holding the biggest market share (Figure 2, p. 125).

The total income of the banks rose by 10.9% compared to 2008, comprising 1.9 billion euros (Figure 3, p. 125). Although the total income has constantly risen, the increase has slowed down over the last years due to the international financial crisis. The structure of the income has remained almost the same.

The total expenses of the banks were 0.88 billion euros in 2009, i.e. 28% less than in 2008. Interest costs were over a half of the expenses, which decreased by 11.6% compared to 2008 (Figure 4, p. 126). In 2005–2009, commission services expenses remained around 5% of the total expenses. Considerable downfall can be observed in other costs: from 173,000 euros in 2007 to 31,000 euros in 2009.

Savings and loan associations

In 2009, there were 19 savings and loan associations in Estonia. Their balance sheet total amounted 10.5 million euros, 12.5% less than in the previous year and the profit was 56,300 euros. The volume of the issued loans decreased 21% compared to 2008. 65% of the clients were private persons.

Leasing companies

The structure of the Estonian leasing market has not changed significantly over the years. In 2009, there were 17 leasing companies providing capital rent. Six of them were members of the Estonian Leasing Association and their activities covered 95% of the local leasing market. By the end of 2009, the balance sheet total of those six leasing companies amounted 2 billion euros, which is 27% less than a year before and the profit of 10.1 million euros in 2008 turned to loss of 4.3 million euros in 2009. Most relevant income of leasing companies was the interest earnings in amount of 23.6 million euros which was nearly 71% of their total revenue. The expenditures were significantly smaller: labour expenditures fell by 50%, administrative costs by 38.7%. In 2009, the claims were discounted by 15.3 million euros, while in 2008 the write-down was only less than 5 million euros (Figure 6, p. 128).

Other financial intermediaries

In 2009, there were 1,077 enterprises involved in other financial intermediation in Estonia. Over a half of them are dealing with investments on bonds, securities and other financing facilities. The other share of these intermediaries is pawnshops, other lenders and activities auxiliary to financial services.

Pawnshops and other lenders have had the largest balance sheets total over the years. Due to the write-off of bad loans and revaluations of assets their balance sheets' values fell down by 50% in 2009. At the same time the balance value of bond investors and other activities auxiliary to financial services grew significantly (Figure 7, p. 129).

Insurance

In 2009, there were 19 companies providing insurance services in Estonia: 13 of them providing non-life insurance, five of life insurance services and the Estonian Traffic Insurance Fund. Insurance companies gathered 313.2 million euros of gross premiums in 2009; 239.3 million euros for non-life insurance and 73.8 million euros for life insurance. This is nearly 9% less than in 2008. In the period of unstable economic situation the share of insurance against monetary losses has increased considerably. For life insurance, the most popular activities were unit linked life insurance (43.5%) and endowment insurance (35.3%).

Tabel 1A. ETTEVÕTTED KOKKU
Tulud, kulud, kasum, 2008, 2009
Table 1A. ENTERPRISES TOTAL
Income statement, 2008, 2009

Näitaja	Tuhat eurot		2009 võrreldes 2008, % 2009 compared to 2008, %	%		Indicator
	Thousand euros			Percentage		
	2009	2008		2009	2008	
Ettevõtete arv	56 095	55 654	101			Number of enterprises
Tööga hõivatud isikute arv	417 281	476 886	88			Number of persons employed
Töötajate arv	400 644	461 750	87			Number of employees
Müügitulu	33 896 457	44 648 642	76	100,0	100,0	Net sales
müük mitteresidentidele	10 183 653	12 435 174	82	30,0	27,9	sale to non-residents
Kulud kokku	32 960 868	43 068 131	77	97,2	96,5	Costs total
kaubad	12 868 141	17 785 397	72	38,0	39,8	merchandise
materjal, ostetud tooted ja pooltooted	5 258 573	7 304 929	72	15,5	16,4	materials, supplies and intermediate goods
ostetud elekter	258 042	259 222	100	0,8	0,6	purchased electricity
ostetud kütus ja energia	896 828	1 234 536	73	2,6	2,8	purchased fuel and power
ostetud tööd ja teenused	6 968 804	8 729 752	80	20,6	19,6	laid-out work
tööjõukulud	4 576 702	5 617 918	81	13,5	12,6	personnel expenses
palk	3 409 178	4 204 084	81	10,1	9,4	wages and salaries
sotsiaalmaks	1 167 314	1 413 834	83	3,4	3,2	social security costs
kulum	1 541 900	1 514 083	102	4,5	3,4	depreciation
maksud	119 352	158 929	75	0,4	0,4	taxes
riigilõiv	11 645	14 542	80	0,0	0,0	state duty
muud kulud	395 515	485 710	81	1,2	1,1	other costs
lootusetud ja ebatõenäolised nõuded	150 617	148 369	102	0,4	0,3	doubtful accounts
lõpetamata toodangu varude muutus	41 170	84 916	48	0,1	0,2	change in work-in-progress inventories
valmistoodangu varude muutus	66 700	-66 698	200	0,2	-0,1	change in finished goods inventories
oma tarbeks valmistatud põhivara	30 711	38 359	80	0,1	0,1	capitalized self-constructed assets
kasum/kahjum bioloogilistelt varadelt	-146	-2 204	7	0,0	0,0	profit (loss) from biological assets
Kogukasum (-kahjum)	935 589	1 580 511	59	2,8	3,5	Total profit (loss)
Muud äritulud	638 161	704 082	91	1,9	1,6	Other revenue
kasum põhivara müügist	68 078	205 845	33	0,2	0,5	profit from the sale of tangible assets
kasum ümberhindlusest	72 589	63 152	115	0,2	0,1	profit from revaluation
Muud ärikulud	674 200	519 165	130	2,0	1,2	Other expenses
kahjum põhivara müügist	53 111	49 922	106	0,2	0,1	loss from the sale of tangible assets
kahjum ümberhindlusest	322 086	204 432	158	1,0	0,5	loss from revaluation
Ärikasum (-kahjum)	899 550	1 765 428	51	2,7	4,0	Operating profit (loss)
Finantstulud	1 215 424	1 460 329	83	3,6	3,3	Financial income
Intressitulud	476 525	416 365	114	1,4	0,9	interest income
Finantskulud	1 438 538	1 651 386	87	4,2	3,7	Financial costs
Intressikulu	715 199	760 994	94	2,1	1,7	interest expenses
Ettevõtte tulumaks	201 852	208 551	97	0,6	0,5	Provision for taxes
Puhaskasum (-kahjum)	474 584	1 365 820	35	1,4	3,1	Net profit (loss)
puhaskasum	2 482 145	3 262 117	76			net profit
puhaskahjum	-2 007 560	-1 896 297	106			net loss

Tabel 1B. ETTEVÕTTED KOKKU**Vara, kohustused, omakapital aasta lõpus, 2008, 2009****Table 1B. ENTERPRISES TOTAL****Assets, liabilities, equity at the end of the year, 2008, 2009**

Näitaja	Tuhat eurot		2009 võrreldes 2008, % 2009 compared to 2008, %	%		Indicator
	Thousand euros			Percentage		
	2009	2008		2009	2008	
Vara kokku	45 253 278	43 343 468	104	100,0	100,0	Assets total
Käibevara	16 765 527	17 086 425	98	37,0	39,4	Current assets
Raha, pangakontod, väärtpaberid	3 622 731	3 622 252	100	8,0	8,4	Cash, bank and marketable securities
Nõuded ostjate vastu	3 704 672	4 001 419	93	8,2	9,2	Trade receivables
Muud nõuded, viitlaekumised, ettemaksed	5 360 315	4 910 459	109	11,8	11,3	Non-trade receivables, accrued income, prepayments
Varud	3 879 786	4 418 229	88	8,6	10,2	Inventories
Bioloogilised (tarbitavad) varad	82 667	59 993	138	0,2	0,1	Biological (consumable) assets
Müügiotol põhivara	115 356	74 074	156	0,3	0,2	Tangible assets held for sale
Põhivara	28 487 751	26 257 044	108	63,0	60,6	Fixed assets
Pikaajalised finantsinvesteeringud	8 869 640	7 841 556	113	19,6	18,1	Long-term financial assets
aktsiad, osad ja muud väärtpaberid	4 948 516	4 868 536	102	10,9	11,2	shares and other securities
Kinnisvarainvesteeringud (jääkmaksumuses)	6 001 887	4 231 578	142	13,3	9,8	Investment properties (original cost less depreciation)
Materiaalne põhivara (jääkmaksumuses)	12 761 883	13 456 028	95	28,2	31,0	Tangible assets total (original cost less depreciation)
Bioloogilised (tootvad) varad	204 705	198 947	103	0,5	0,5	Biological (productive) assets
Immateriaalne põhivara (jääkmaksumuses)	649 637	528 935	123	1,4	1,2	Intangible assets total (original cost less depreciation)
Kohustused	21 458 974	21 495 187	100	47,4	49,6	Liabilities
Lühiajalised kohustused	11 567 576	11 821 537	98	25,6	27,3	Current liabilities
Pikaajalised kohustused	9 891 397	9 673 650	102	21,9	22,3	Long-term liabilities
Omakapital	23 794 305	21 848 281	109	52,6	50,4	Equity
Aktisia- või osakapital	4 691 480	4 503 749	104	10,4	10,4	Capital stock
Ülekurs	2 227 075	1 833 591	121	4,9	4,2	Share premium
Reservid	605 763	660 579	92	1,3	1,5	Reserves
Eelmiste aastate jaotamata kasum (kahjum)	15 855 102	13 546 183	117	35,0	31,3	Retained profit / loss
Aruandeaasta puhaskasum (-kahjum)	474 584	1 365 820	35	1,0	3,2	Net profit / loss
Oma osad või aktsiad	59 699	61 641	97	0,1	0,1	Own shares (less)

Tabel 1C. ETTEVÕTTED KOKKU**Investeeringud põhivarasse, 2008, 2009****Table 1C. ENTERPRISES TOTAL****Investments in fixed assets, 2008, 2009**

Näitaja	Tuhat eurot		2009 võrreldes 2008, % 2009 compared to 2008, %	%		Indicator
	Thousand euros			Percentage		
	2009	2008		2009	2008	
Investeeringud põhivarasse (k.a kapitalirent) kokku	2 240 010	3 563 665	63	100,0	100,0	Investments in fixed assets (incl. financial leasing)
Ehitiste soetamine	179 651	426 013	42	8,0	12,0	Acquisition of buildings, structures
Ehitamine ja ehitiste rekonstrueerimine	855 855	1 188 101	72	38,2	33,3	Construction, alteration of buildings, structures
Transpordivahendid	180 355	464 062	39	8,0	13,0	Vehicles
Arvutid ja arvutisüsteemid	35 155	53 659	66	1,6	1,5	Computers
Muud seadmed, masinad, inventar	698 003	1 065 115	66	31,2	29,9	Other equipment, machinery, inventory
Maa	126 750	169 216	75	5,7	4,7	Land
Muu põhivara	164 241	197 498	83	7,3	5,5	Other fixed assets

Tabel 1D. ETTEVÕTTED KOKKU
Majandusnäitajad, 2005–2009
Table 1D. ENTERPRISES TOTAL
Financial data, 2005–2009

Näitaja	Majandusnäitajad, tuhat eurot <i>Financial data, thousand euros</i>				
	2005	2006	2007	2008	2009
Ettevõtete arv	42 225	47 507	53 012	55 654	56 095
Tööga hõivatud isikute arv	436 536	463 690	484 926	476 886	417 281
Töötajate arv	424 224	450 215	470 377	461 750	400 644
Müügitulu	31 468 616	37 629 824	44 686 984	44 648 642	33 896 457
müük mitteresidentidele	8 186 884	10 107 006	11 803 500	12 435 174	10 183 653
Kulud kokku	29 571 451	35 266 698	41 929 009	43 068 131	32 960 868
kaubad	12 479 792	14 857 698	17 774 807	17 785 397	12 868 141
materjal, ostetud tooted ja pooltooted	5 262 982	6 195 005	7 267 229	7 304 929	5 258 573
ostetud elekter	202 948	211 721	228 911	259 222	258 042
ostetud kütus ja energia	762 494	893 612	1 059 525	1 234 536	896 828
ostetud tööd ja teenused	6 278 434	7 607 803	8 911 581	8 729 752	6 968 804
tööjõukulud	3 294 736	4 082 840	5 125 711	5 617 918	4 576 702
palk	2 461 020	3 051 319	3 833 592	4 204 084	3 409 178
sotsiaalmaks	833 468	1 030 368	1 291 481	1 413 834	1 167 314
kulum	1 004 606	1 118 743	1 278 362	1 514 083	1 541 900
maksud	110 331	135 155	159 033	158 929	119 352
riigilõiv	15 455	16 366	14 678	14 542	11 645
muud kulud	262 210	301 663	366 638	485 710	395 515
lootusetud ja ebatõenäolised nõuded	50 983	55 028	78 754	148 369	150 617
lõpetamata toodangu varude muutus	-33 063	-76 635	-80 667	84 916	41 170
valmistoodangu varude muutus	-24 620	-30 525	-99 625	-66 698	66 700
oma tarbeks valmistatud põhivara	21 537	22 014	30 205	38 359	30 711
kasum/kahjum bioloogilistelt varadelt	-7 862	-8 367	-32 290	-2 204	-146
Kogukasum (-kahjum)	1 897 165	2 363 126	2 757 976	1 580 511	935 589
Muud äritulud	664 039	1 432 057	1 207 512	704 082	638 161
kasum põhivara müügist	209 929	430 896	464 938	205 845	68 078
kasum ümberhindlusest	116 623	352 808	368 214	63 152	72 589
Muud ärikulud	180 958	214 164	236 771	519 165	674 200
kahjum põhivara müügist	26 630	43 717	32 884	49 922	53 111
kahjum ümberhindlusest	2 867	2 122	19 305	204 432	322 086
Ärikasum (-kahjum)	2 380 246	3 581 020	3 728 716	1 765 428	899 550
Finantstulud	831 807	1 207 562	1 311 836	1 460 329	1 215 424
intressitulu	169 727	181 209	283 499	416 365	476 525
Finantskulud	577 755	733 796	893 853	1 651 386	1 438 538
intressikulu	348 971	411 496	581 603	760 994	715 199
Ettevõtte tulumaks	114 081	141 731	188 242	208 551	201 852
Puhaskasum (-kahjum)	2 520 217	3 913 055	3 958 457	1 365 820	474 584
puhaskasum	2 832 244	4 255 604	4 360 825	3 262 117	2 482 145
puhaskahjum	-312 027	-342 549	-402 368	-1 896 297	-2 007 560

Muutus võrreldes eelmise aastaga, % Compared to previous year, %				Indicator
2006	2007	2008	2009	
113	112	105	101	Number of enterprises
106	105	98	88	Number of persons employed
106	104	98	87	Number of employees
120	119	100	76	Net sales
123	117	105	82	sale to nonresidents
119	119	103	77	Costs total
119	120	100	72	merchandise
118	117	101	72	materials, supplies and intermediate goods
104	108	113	100	purchased electricity
117	119	117	73	purchased fuel and power
121	117	98	80	laid-out work
124	126	110	81	personnel expenses
124	126	110	81	wages and salaries
124	125	109	83	social security costs
111	114	118	102	depreciation
123	118	100	75	taxes
106	90	99	80	state duty
115	122	132	81	other costs
108	143	188	102	doubtful accounts
232	105	205	48	change in work-in-progress inventories
124	326	67	200	change in finished goods inventories
102	137	127	80	capitalized self-constructed assets
106	386	7	7	profit (loss) from biological assets
125	117	57	59	Total profit (loss)
216	84	58	91	Other revenue
205	108	44	33	profit from the sale of tangible assets
303	104	17	115	profit from revaluation
118	111	219	130	Other expenses
164	75	152	106	loss from the sale of tangible assets
74	910	1059	158	loss from revaluation
150	104	47	51	Operating profit (loss)
145	109	111	83	Financial income
107	156	147	114	interest income
127	122	185	87	Financial costs
118	141	131	94	interest expenses
124	133	111	97	Provision for taxes
155	101	35	35	Net profit (loss)
150	102	75	76	net profit
110	117	471	106	net loss

Tabel 1E. ETTEVÕTTED KOKKU
Ettevõtete arv tegevusala järgi, 2005–2009
Table 1E. ENTERPRISES TOTAL
Number of enterprises by kind of activity, 2005–2009

Tegevusala	Ettevõtete arv Number of enterprises				
	2005	2006	2007	2008	2009
Tegevusalad kokku	42 225	47 507	53 012	55 654	56 095
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	1 474	1 462	1 593	1 799	1 863
taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	829	848	979	1 060	1 116
metsamajandus ja metsavarumine	524	502	517	654	661
kalapüük ja vesiviljelus	121	112	97	85	86
Mäetööstus	76	83	93	99	108
Töötlev tööstus	4 850	5 196	5 575	5 479	5 441
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	187	189	191	181	192
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	187	196	199	232	226
Ehitus	4 434	5 815	7 822	8 317	7 911
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	13 235	14 060	13 943	13 635	13 167
mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont	1 571	1 672	1 802	2 034	2 089
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	7 660	8 419	8 079	7 285	6 593
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	4 003	3 969	4 062	4 316	4 484
Veondus ja laondus	2 840	3 146	3 695	3 861	3 873
maismaaveondus ja torutransport	2 007	2 224	2 669	2 845	2 877
veetransport	19	19	19	29	36
õhutransport	7	7	9	9	7
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	785	867	954	927	903
posti- ja kulleriteenistus	22	29	44	51	50
Majutus ja toitlustus	1 580	1 713	1 758	1 813	1 897
Info ja side	1 471	1 697	1 944	2 055	2 106
Kinnisvaraalaane tegevus	2 660	3 155	3 651	4 206	4 271
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	5 116	6 015	7 074	7 856	8 348
Haldus- ja abitegevused	1 712	2 092	2 389	2 581	2 805
Haridus	423	477	582	635	666
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	804	880	953	1 003	1 050
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	377	437	539	728	821
Muud teenindavad tegevused	800	894	1 011	1 174	1 350

Tabel 1F. ETTEVÕTTED KOKKU**Tööga hõivatud isikute arv tegevusala järgi, 2005–2009****Table 1F. ENTERPRISES TOTAL***Number of persons employed by kind of activity, 2005–2009*

Tööga hõivatud isikute arv Number of persons employed					Kind of activity
2005	2006	2007	2008	2009	
436 536	463 690	484 926	476 886	417 281	<i>Economic activities total</i>
17 498	16 142	15 658	15 194	14 025	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
12 519	11 704	11 567	10 906	10 236	<i>crop and animal production, hunting and related service activities</i>
3 869	3 472	3 350	3 618	3 303	<i>forestry and logging</i>
1 110	966	741	670	486	<i>fishing and aquaculture</i>
5 655	5 356	5 206	5 312	5 201	<i>Mining and quarrying</i>
127 001	128 237	127 988	120 923	98 804	<i>Manufacturing</i>
6 930	6 655	6 488	6 290	5 874	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
3 635	3 740	3 716	3 918	3 564	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
42 922	52 207	61 810	57 227	44 387	<i>Construction</i>
93 652	97 995	100 366	99 470	88 075	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
9 611	10 246	11 228	11 759	10 060	<i>wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles</i>
39 250	40 863	40 149	37 440	32 320	<i>wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
44 791	46 886	48 990	50 272	45 694	<i>retail trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
38 879	40 233	42 147	40 981	37 248	<i>Transportation and storage</i>
22 884	23 410	24 155	23 885	21 028	<i>land transport and transport via pipelines</i>
1 162	1 093	1 194	1 241	1 102	<i>water transport</i>
704	728	722	.	.	<i>air transport</i>
9 187	10 213	10 799	10 453	10 303	<i>warehousing and support activities for transportation</i>
4 942	4 789	5 277	.	.	<i>postal and courier activities</i>
16 810	18 352	20 447	21 345	18 051	<i>Accommodation and food service activities</i>
12 556	13 683	15 489	16 379	16 323	<i>Information and communication</i>
10 545	11 514	11 551	12 081	11 285	<i>Real estate activities</i>
18 321	21 155	23 093	24 570	23 891	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
23 259	27 756	29 125	30 282	28 454	<i>Administrative and support service activities</i>
2 992	3 142	3 672	3 394	3 233	<i>Education</i>
8 885	9 330	9 585	10 151	10 152	<i>Human health and social work activities</i>
3 366	3 945	4 099	4 587	3 915	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
3 630	4 249	4 487	4 782	4 799	<i>Other service activities</i>

Tabel 1G. ETTEVÖTTED KOKKU
Müügitulu tegevusala järgi, 2005–2009
Table 1G. ENTERPRISES TOTAL
Net sales by kind of activity, 2005–2009

Tegevusala	Müügitulu, tuhat eurot Net sales, thousand euros				
	2005	2006	2007	2008	2009
Tegevusalad kokku	31 468 616	37 629 824	44 686 984	44 648 642	33 896 457
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	764 978	714 181	911 345	1 020 720	749 248
taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	363 192	389 694	500 661	565 488	464 724
metsamajandus ja metsavarumine	357 597	272 552	359 532	399 167	246 146
kalapüük ja vesiviljelus	44 189	51 935	51 152	56 065	38 378
Mäetööstus	186 770	208 790	268 655	287 682	260 456
Töötlev tööstus	6 142 530	7 209 383	8 325 960	8 435 600	6 213 457
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	1 034 920	1 114 065	1 354 595	1 547 601	1 529 061
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	200 225	257 917	278 941	308 029	256 210
Ehitus	2 964 612	3 853 003	4 898 305	4 466 429	2 824 840
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	13 421 378	16 442 353	19 232 436	18 871 734	13 537 202
mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont	1 603 909	2 144 654	2 753 041	2 131 928	1 155 935
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	8 162 593	9 887 284	11 395 322	11 443 318	8 027 096
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	3 654 876	4 410 415	5 084 073	5 296 488	4 354 171
Veondus ja laondus	3 269 130	3 689 574	4 303 821	4 223 035	3 595 385
maismaaveondus ja torutransport	1 005 080	1 212 405	1 344 666	1 407 635	1 070 213
veetransport	329 409	454 840	492 877	519 308	463 987
õhutransport	139 482	141 457	121 355	.	.
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	1 710 431	1 815 771	2 265 891	2 104 839	1 899 074
posti- ja kulleriteenistus	84 727	65 101	79 032	.	.
Majutus ja toitlustus	365 933	430 778	507 193	543 629	433 176
Info ja side	950 671	1 060 905	1 306 981	1 379 589	1 297 591
Kinnisvaraala tegevus	520 092	636 172	773 999	806 249	745 918
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	663 745	779 924	1 027 656	1 084 469	996 026
Haldus- ja abitegevused	542 122	725 024	902 646	1 039 656	901 624
Haridus	56 324	56 428	68 827	73 715	70 188
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	154 247	180 255	221 995	253 175	231 805
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	167 968	193 638	218 065	207 533	157 649
Muud teenindavad tegevused	62 972	77 434	85 567	99 797	96 621

Tabel 1H. ETTEVÖTTED KOKKU
Puhaskasum (-kahjum) tegevusala järgi, 2005–2009
Table 1H. ENTERPRISES TOTAL
Net profit (loss) by kind of activity, 2005–2009

Puhaskasum (-kahjum), tuhat eurot Net profit (loss), thousand euros					Kind of activity
2005	2006	2007	2008	2009	
2 520 217	3 913 055	3 958 457	1 365 820	474 584	<i>Economic activities total</i>
65 831	61 130	153 118	70 305	7 719	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
39 193	40 328	74 829	24 833	-6 322	<i>crop and animal production, hunting and related service activities</i>
24 731	15 515	72 012	38 623	11 381	<i>forestry and logging</i>
1 907	5 287	6 278	6 849	2 660	<i>fishing and aquaculture</i>
16 618	15 264	30 419	3 266	14 742	<i>Mining and quarrying</i>
371 883	466 852	553 136	298 766	44 720	<i>Manufacturing</i>
108 891	325 931	127 673	113 854	212 738	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
17 402	28 616	27 032	27 578	33 658	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
314 109	505 030	490 964	5 759	-44 618	<i>Construction</i>
530 085	768 673	827 835	258 664	2 950	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
54 147	113 883	109 497	15 158	-30 842	<i>wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles</i>
368 592	472 928	492 277	132 174	53 280	<i>wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
107 347	181 862	226 060	111 332	-19 489	<i>retail trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
183 435	212 040	155 786	191 337	68 569	<i>Transportation and storage</i>
31 087	88 517	54 165	5 812	-4 861	<i>land transport and transport via pipelines</i>
22 703	-35 450	-8 364	147 983	-29 739	<i>water transport</i>
4 979	-2 858	-3 755	.	.	<i>air transport</i>
117 664	159 949	111 719	47 881	106 093	<i>warehousing and support activities for transportation</i>
7 002	1 882	2 021	.	.	<i>postal and courier activities</i>
38 826	49 740	34 220	-30 438	-30 665	<i>Accommodation and food service activities</i>
252 261	162 411	244 216	170 523	145 494	<i>Information and communication</i>
229 892	639 442	644 929	-25 476	-54 067	<i>Real estate activities</i>
300 253	518 098	486 798	189 639	27 896	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
25 884	81 715	98 322	65 532	57 248	<i>Administrative and support service activities</i>
12 623	18 466	14 034	3 648	1 857	<i>Education</i>
16 492	16 143	21 266	16 656	9 127	<i>Human health and social work activities</i>
28 629	38 484	41 658	1 319	-20 848	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
7 103	5 020	7 054	4 887	-1 934	<i>Other service activities</i>

Tabel 11. ETTEVÕTTED KOKKU
Lisandväärtus tegevusala järgi, 2005–2009
Table 11. ENTERPRISES TOTAL
Value added by kind of activity, 2005–2009

Tegevusala	Lisandväärtus, tuhat eurot Value added, thousand euros				
	2005	2006	2007	2008	2009
Tegevusalad kokku	6 397 987	8 061 103	9 366 503	8 897 328	7 264 327
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	220 029	223 660	358 091	302 482	252 710
taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	135 281	147 276	210 576	186 799	155 593
metsamajandus ja metsavarumine	72 863	60 772	130 432	94 833	83 546
kalapüük ja vesiviljelus	11 886	15 612	17 084	20 850	13 570
Mäetööstus	87 601	93 556	124 923	114 223	119 029
Töötlev tööstus	1 533 972	1 849 886	2 211 698	2 152 985	1 582 044
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	291 298	424 441	317 182	299 208	423 117
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	79 144	91 279	106 973	116 341	121 614
Ehitus	642 031	935 084	1 192 533	945 102	603 667
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	1 315 526	1 706 279	1 984 727	1 730 523	1 190 511
mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont	155 933	218 205	279 179	218 770	128 276
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	755 044	939 603	1 038 895	901 782	603 988
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	404 550	548 471	666 653	609 972	458 247
Veondus ja laondus	683 457	865 726	818 012	867 363	844 662
maismaaveondus ja torutransport	307 380	378 198	428 186	439 315	338 666
veetransport	3 005	-11 520	-25 231	-7 649	23 424
õhustransport	18 874	14 158	11 160	.	.
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	312 185	446 630	357 468	382 005	434 302
posti- ja kulleriteenistus	42 013	38 260	46 428	.	.
Majutus ja toitlustus	135 428	159 488	184 134	185 751	135 643
Info ja side	402 551	457 283	557 830	606 831	564 566
Kinnisvaraalaane tegevus	260 774	315 616	334 752	344 235	351 069
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	295 789	363 126	463 087	476 935	451 152
Haldus- ja abitegevused	243 181	328 708	408 732	445 175	374 493
Haridus	27 992	29 903	36 663	40 538	36 597
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	88 979	103 741	132 309	154 372	138 978
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	63 077	84 218	96 954	72 502	39 365
Muud teenindavad tegevused	27 160	29 108	37 903	42 764	35 112

Tabel 1J. ETTEVÕTTED KOKKU
Toodangu väärtus tegevusala järgi, 2005–2009
Table 1J. ENTERPRISES TOTAL
Production value by kind of activity, 2005–2009

Toodangu väärtus, tuhat eurot Production value, thousand euros					Kind of activity
2005	2006	2007	2008	2009	
18 237 170	22 105 382	25 729 272	25 636 560	20 372 676	<i>Economic activities total</i>
597 287	578 311	784 239	812 566	635 992	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
335 950	337 988	448 092	486 402	380 947	<i>crop and animal production, hunting and related service activities</i>
219 116	192 737	284 230	272 105	216 283	<i>forestry and logging</i>
42 222	47 586	51 917	54 059	38 763	<i>fishing and aquaculture</i>
187 427	212 002	264 774	286 598	265 456	<i>Mining and quarrying</i>
5 679 057	6 696 843	7 720 730	7 826 510	5 701 869	<i>Manufacturing</i>
606 189	781 150	751 040	796 105	836 249	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
198 292	251 908	271 730	299 543	249 553	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
1 916 426	2 611 181	3 336 376	2 899 796	1 924 109	<i>Construction</i>
2 876 053	3 536 549	3 888 667	3 638 793	2 740 641	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
325 979	443 523	561 712	498 898	336 348	<i>wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles</i>
1 753 253	2 082 911	2 144 082	1 996 420	1 466 320	<i>wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
796 822	1 010 115	1 182 873	1 143 476	937 974	<i>retail trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
2 935 998	3 585 524	4 037 890	4 004 837	3 404 780	<i>Transportation and storage</i>
943 986	1 146 943	1 255 178	1 322 474	981 788	<i>land transport and transport via pipelines</i>
274 595	390 452	429 563	454 000	384 978	<i>water transport</i>
139 074	141 077	122 066	.	.	<i>air transport</i>
1 498 986	1 845 332	2 155 709	2 038 711	1 875 934	<i>warehousing and support activities for transportation</i>
79 358	61 720	75 373	.	.	<i>postal and courier activities</i>
361 760	424 484	500 543	540 641	424 318	<i>Accommodation and food service activities</i>
895 196	1 011 082	1 214 463	1 298 643	1 221 251	<i>Information and communication</i>
451 593	531 601	584 257	611 335	656 913	<i>Real estate activities</i>
631 495	760 601	1 007 544	1 063 967	980 019	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
465 651	628 864	785 089	932 124	799 267	<i>Administrative and support service activities</i>
56 792	56 860	66 855	75 695	69 815	<i>Education</i>
150 392	174 554	218 511	253 019	231 903	<i>Human health and social work activities</i>
166 090	193 699	217 375	205 167	154 307	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
61 476	70 168	79 190	91 221	76 236	<i>Other service activities</i>

Tabel 1K. ETTEVÖTTED KOKKU
Vara tegevusala järgi, 2005–2009
Table 1K. ENTERPRISES TOTAL
Assets by kind of activity, 2005–2009

Tegevusala	Vara, tuhat eurot Assets, thousand euros				
	2005	2006	2007	2008	2009
Tegevusalad kokku	26 452 607	32 775 740	40 210 405	43 343 468	45 253 278
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	851 670	980 743	1 270 885	1 449 908	1 424 192
taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	535 241	619 801	800 317	891 396	867 909
metsamajandus ja metsavarumine	262 750	298 126	399 668	465 046	495 154
kalapüük ja vesiviljelus	53 679	62 816	70 900	93 466	61 128
Mäetööstus	161 469	190 158	232 882	267 143	270 265
Töötlev tööstus	4 471 127	5 372 491	6 286 953	6 652 538	6 349 103
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	3 074 738	3 343 983	3 478 604	3 813 722	4 141 384
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	444 430	503 081	576 612	677 242	765 827
Ehitus	2 186 930	3 274 702	4 471 782	3 518 313	2 962 017
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	5 177 349	6 618 720	8 141 369	8 110 211	7 329 168
mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont	614 255	783 579	974 203	1 027 323	804 167
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	3 277 759	4 228 678	5 125 015	4 980 151	4 612 143
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	1 285 336	1 606 464	2 042 151	2 102 738	1 912 857
Veondus ja laondus	3 330 812	3 551 173	4 148 148	4 654 835	4 452 779
maismaaveondus ja torutransport	1 171 856	1 143 350	1 304 532	1 255 353	936 245
veetransport	506 629	525 880	559 380	702 956	637 607
õhutransport	49 713	43 994	39 257	.	.
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	1 536 912	1 774 786	2 177 109	2 581 105	2 778 233
posti- ja kulleriteenistus	65 701	63 163	67 870	.	.
Majutus ja toitlustus	370 284	429 140	554 748	582 130	553 801
Info ja side	816 544	994 066	1 203 339	1 357 018	1 309 302
Kinnisvaraalaane tegevus	2 782 547	3 974 700	5 353 688	6 018 977	8 778 203
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	1 816 438	2 315 494	2 962 805	4 482 195	5 265 765
Haldus- ja abitegevused	555 461	675 255	889 043	1 145 287	1 081 917
Haridus	56 849	76 086	99 017	55 248	74 206
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	147 279	182 626	206 127	223 043	213 465
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	157 275	222 158	252 363	241 301	214 145
Muud teenindavad tegevused	51 409	71 165	82 044	94 357	67 741

Tabel 1L. ETTEVÕTTED KOKKU
Investeeringud põhivarasse tegevusala järgi, 2005–2009
Table 1L. ENTERPRISES TOTAL
Investments in fixed assets by kind of activity, 2005–2009

Investeeringud põhivarasse, tuhat eurot Investments in fixed assets, thousand euros					Kind of activity
2005	2006	2007	2008	2009	
2 736 929	3 475 432	4 293 682	3 563 665	2 240 010	<i>Economic activities total</i>
178 323	194 280	216 256	263 679	114 840	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
125 519	129 824	140 528	183 166	88 557	<i>crop and animal production, hunting and related service activities</i>
50 217	54 995	69 213	70 859	21 221	<i>forestry and logging</i>
2 588	9 462	6 515	9 654	5 061	<i>fishing and aquaculture</i>
32 467	37 873	68 563	41 529	34 296	<i>Mining and quarrying</i>
500 002	638 952	680 096	602 470	318 641	<i>Manufacturing</i>
231 198	262 815	226 518	331 496	414 442	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
72 796	78 363	104 736	140 082	124 157	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
253 073	438 738	538 154	260 630	129 233	<i>Construction</i>
376 419	467 496	602 688	392 057	210 614	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
64 286	47 044	91 008	69 647	31 697	<i>wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles</i>
181 794	261 259	270 625	167 390	94 802	<i>wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
130 339	159 193	241 055	155 020	84 115	<i>retail trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
398 044	472 511	629 872	584 053	300 697	<i>Transportation and storage</i>
204 002	256 186	324 762	223 780	70 066	<i>land transport and transport via pipelines</i>
18 691	33 421	4 235	33 960	4 788	<i>water transport</i>
1 340	2 268	1 600	.	.	<i>air transport</i>
171 972	177 221	293 425	321 094	222 867	<i>warehousing and support activities for transportation</i>
2 039	3 415	5 851	.	.	<i>postal and courier activities</i>
42 893	47 901	52 227	56 983	18 724	<i>Accommodation and food service activities</i>
69 718	115 150	176 807	145 965	146 802	<i>Information and communication</i>
390 464	452 451	612 928	458 376	241 370	<i>Real estate activities</i>
66 812	89 169	119 889	153 865	113 637	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
63 656	84 599	159 414	81 209	33 562	<i>Administrative and support service activities</i>
3 489	5 620	5 063	3 552	3 622	<i>Education</i>
12 193	29 841	26 893	18 625	8 809	<i>Human health and social work activities</i>
36 000	48 913	56 076	20 082	21 598	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
9 381	10 759	17 504	9 014	4 969	<i>Other service activities</i>

Tabel 1M. ETTEVÕTTED KOKKU
Müügitulu kontsentratsioon tegevusala järgi, 2009
Table 1M. ENTERPRISES TOTAL
Concentration of net sales by kind of activity, 2009

Tegevusala	Esimene nelik <i>First four</i>	Teine nelik <i>Second four</i>	Kolmas nelik <i>Third four</i>
Ettevõtted kokku	1 896 187	1 167 779	843 011
Protsent kogu müügitulust	5,6	3,4	2,5
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	5,6	9,0	11,5
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	169 122	33 669	20 344
Protsent kogu müügitulust	22,6	4,5	2,7
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	22,6	27,1	29,8
Mäetööstus	192 282	16 526	9 513
Protsent kogu müügitulust	73,8	6,3	3,7
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	73,8	80,2	83,8
Töötlev tööstus	412 209	292 545	216 275
Protsent kogu müügitulust	6,6	4,7	3,5
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	6,6	11,3	14,8
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	970 145	222 435	87 344
Protsent kogu müügitulust	63,4	14,5	5,7
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	63,4	78,0	83,7
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	102 367	39 929	19 064
Protsent kogu müügitulust	40,0	15,6	7,4
Kumulatiivne protsent kogu netokäibest	40,0	55,5	63,0
Ehitus	304 884	194 998	140 954
Protsent kogu müügitulust	10,8	6,9	5,0
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	10,8	17,7	22,7
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	1 532 506	777 228	431 634
Protsent kogu müügitulust	11,3	5,7	3,2
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	11,3	17,1	20,3
Veondus ja laondus	1 118 912	241 221	167 688
Protsent kogu müügitulust	31,1	6,7	4,7
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	31,1	37,8	42,5
Majutus ja toitlustus	54 528	32 052	17 670
Protsent kogu müügitulust	12,6	7,4	4,1
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	12,6	20,0	24,1
Info ja side	576 087	129 729	60 933
Protsent kogu müügitulust	44,4	10,0	4,7
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	44,4	54,4	59,1
Kinnisvaraalaane tegevus	40 914	24 634	19 682
Protsent kogu müügitulust	5,5	3,3	2,6
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	5,5	8,8	11,4
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	123 350	29 874	24 289
Protsent kogu müügitulust	12,4	3,0	2,4
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	12,4	15,4	17,8
Haldus- ja abitegevused	190 162	74 710	41 876
Protsent kogu müügitulust	21,1	8,3	4,6
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	21,1	29,4	34,0
Haridus	13 428	6 255	4 012
Protsent kogu müügitulust	19,1	8,9	5,7
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	19,1	28,0	33,8
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	23 839	15 824	11 486
Protsent kogu müügitulust	10,3	6,8	5,0
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	10,3	17,1	22,1
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	69 439	18 279	10 168
Protsent kogu müügitulust	44,0	11,6	6,4
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	44,0	55,6	62,1
Muud teenindavad tegevused	22 870	6 452	4 460
Protsent kogu müügitulust	23,7	6,7	4,6
Kumulatiivne protsent kogu müügitulust	23,7	30,3	35,0

Neljas nelik <i>Fourth four</i>	Viies nelik <i>Fifth four</i>	Müügitulu, tuhat eurot <i>Net sales, thousand euros</i>	<i>Kind of activity</i>
664 069	504 613	33 896 457	<i>Economic activities total</i>
2,0	1,5	100	<i>Percentage of net sales total</i>
13,5	15,0	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
16 713	15 298	749 248	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
2,2	2,0	100	<i>Percentage of net sales total</i>
32,0	34,1	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
8 162	6 919	260 456	<i>Mining and quarrying</i>
3,1	2,7	100	<i>Percentage of net sales total</i>
87,0	89,6	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
190 681	173 795	6 213 457	<i>Manufacturing</i>
3,1	2,8	100	<i>Percentage of net sales total</i>
17,9	20,7	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
62 827	50 873	1 529 061	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
4,1	3,3	100	<i>Percentage of net sales total</i>
87,8	91,1	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
15 653	9 793	256 210	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
6,1	3,8	100	<i>Percentage of net sales total</i>
69,1	72,9	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
100 148	73 265	2 824 840	<i>Construction</i>
3,5	2,6	100	<i>Percentage of net sales total</i>
26,2	28,8	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
315 375	269 900	13 537 202	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
2,3	2,0	100	<i>Percentage of net sales total</i>
22,6	24,6	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
102 973	82 032	3 595 385	<i>Transportation and storage</i>
2,9	2,3	100	<i>Percentage of net sales total</i>
45,4	47,6	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
11 913	10 419	433 175	<i>Accommodation and food service activities</i>
2,8	2,4	100	<i>Percentage of net sales total</i>
26,8	29,2	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
47 468	37 765	1 297 591	<i>Information and communication</i>
3,7	2,9	100	<i>Percentage of net sales total</i>
62,7	65,7	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
16 940	12 948	745 918	<i>Real estate activities</i>
2,3	1,7	100	<i>Percentage of net sales total</i>
13,7	15,4	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
21 338	18 305	996 026	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
2,1	1,8	100	<i>Percentage of net sales total</i>
20,0	21,8	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
35 650	30 620	901 624	<i>Administrative and support service activities</i>
4,0	3,4	100	<i>Percentage of net sales total</i>
38,0	41,4	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
3 072	2 357	70 188	<i>Education</i>
4,4	3,4	100	<i>Percentage of net sales total</i>
38,1	41,5	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
9 780	8 401	231 805	<i>Human health and social work activities</i>
4,2	3,6	100	<i>Percentage of net sales total</i>
26,3	29,9	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
7 330	4 566	157 649	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
4,6	2,9	100	<i>Percentage of net sales total</i>
66,7	69,6	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>
2 820	2 341	96 621	<i>Other service activities</i>
2,9	2,4	100	<i>Percentage of net sales total</i>
37,9	40,3	100	<i>Cumulative percentage of net sales total</i>

Tabel 1N. ETTEVÕTTED KOKKU
Ettevõtted müügitulu järgi tegevusalade kaupa, 2009
Table 1N. ENTERPRISES TOTAL
Enterprises by net sales by kind of activity, 2009

Tegevusala	Kokku <i>Total</i>	Alla 100 000 eurot <i>Less than 100,000 euros</i>	100 000– 999 999 eurot <i>100,000– 999,999 euros</i>
Tegevusalad kokku	56 095	36 837	15 224
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	1 863	1 108	628
taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	1 116	643	392
metsamajandus ja metsavarumine	661	414	206
kalapüük ja vesiviljelus	86	51	30
Mäetööstus	108	36	44
Töötlev tööstus	5 441	2 957	1 674
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	192	48	93
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	226	100	87
Ehitus	7 911	5 208	2 313
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	13 167	7 384	4 286
mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont	2 089	1 201	749
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	6 593	3 563	2 021
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	4 484	2 620	1 517
Veondus ja laondus	3 873	2 264	1 200
maismaaveondus ja torutransport	2 877	1 832	839
veetransport	36	17	.
õhutransport	7	0	.
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	903	376	350
posti- ja kulleriteenistus	50	39	5
Majutus ja toitlustus	1 897	1 111	721
Info ja side	2 106	1 623	365
Kinnisvaraalaane tegevus	4 271	3 072	1 053
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	8 348	6 857	1 347
Haldus- ja abitegevused	2 805	2 026	655
Haridus	666	529	127
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	1 050	641	363
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	821	712	91
Muud teenindavad tegevused	1 350	1 161	177

1–1,9 miljonit eurot 1–1.9 million euros	2–4,9 miljonit eurot 2–4.9 million euros	5 miljonit eurot ja enam 5 million euros and more	Kind of activity
1 741	1 267	1 025	<i>Economic activities total</i>
83	33	11	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
51	24	6	<i>crop and animal production, hunting and related service activities</i>
.	.	.	<i>forestry and logging</i>
.	.	.	<i>fishing and aquaculture</i>
13	10	5	<i>Mining and quarrying</i>
303	263	244	<i>Manufacturing</i>
11	14	26	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
18	12	9	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
203	110	77	<i>Construction</i>
602	446	447	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
53	40	47	<i>wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles</i>
402	309	297	<i>wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
148	98	102	<i>retail trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
163	147	99	<i>Transportation and storage</i>
120	58	28	<i>land transport and transport via pipelines</i>
.	.	9	<i>water transport</i>
0	.	4	<i>air transport</i>
37	83	55	<i>warehousing and support activities for transportation</i>
.	.	3	<i>postal and courier activities</i>
37	19	9	<i>Accommodation and food service activities</i>
52	34	32	<i>Information and communication</i>
86	50	10	<i>Real estate activities</i>
68	62	15	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
59	33	32	<i>Administrative and support service activities</i>
6	4	0	<i>Education</i>
.	19	.	<i>Human health and social work activities</i>
5	7	6	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
.	4	.	<i>Other service activities</i>

Tabel 10. ETTEVÕTTED KOKKU
Ettevõtted puhaskasumi (-kahjumi) järgi tegevusalade kaupa, 2009
Table 10. ENTERPRISES TOTAL
Enterprises by net profit (loss) by kind of activity, 2009

Tegevusala	Kokku <i>Total</i>	Kahjum üle 10 000 euro <i>Loss more than 10,000 euros</i>	Kahjum kuni 10 000 eurot <i>Loss up to 10,000 euros</i>
Tegevusalad kokku	56 095	10 840	15 269
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	1 863	374	286
taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	1 116	251	123
metsamajandus ja metsavarumine	661	120	144
kalapüük ja vesiviljelus	86	3	19
Mäetööstus	108	20	27
Töötlev tööstus	5 441	1 419	1 272
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	192	33	20
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	226	51	64
Ehitus	7 911	1 876	2 340
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	13 167	2 432	3 977
mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont	2 089	470	770
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	6 593	1 236	1 660
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	4 484	726	1 548
Veondus ja laondus	3 873	861	1 208
maismaaveondus ja torutransport	2 877	651	1 051
veetransport	36	.	6
õhutransport	7	.	0
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	903	189	140
posti- ja kulleriteenistus	50	.	11
Majutus ja toitlustus	1 897	459	590
Info ja side	2 106	161	562
Kinnisvaraala tegevus	4 271	1 077	737
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	8 348	1 320	2 216
Haldus- ja abitegevused	2 805	377	610
Haridus	666	72	228
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	1 050	83	229
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	821	97	280
Muud teenindavad tegevused	1 350	128	619

Kasum 0–9 999 eurot <i>Profit 0–9,999 euros</i>	Kasum 10 000– 99 999 eurot <i>Profit 10,000– 99,999 euros</i>	Kasum 100 000 eurot ja enam <i>Profit 100,000 euros and more</i>	<i>Kind of activity</i>
18 578	8 708	2 700	<i>Economic activities total</i>
688	411	104	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
401	278	63	<i>crop and animal production, hunting and related service activities</i>
255	105	37	<i>forestry and logging</i>
32	28	4	<i>fishing and aquaculture</i>
16	22	23	<i>Mining and quarrying</i>
1 588	775	387	<i>Manufacturing</i>
34	51	54	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
28	55	28	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
2 268	1 204	223	<i>Construction</i>
4 372	1 816	570	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
574	234	42	<i>wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles</i>
2 133	1 122	441	<i>wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
1 664	460	87	<i>retail trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
951	652	200	<i>Transportation and storage</i>
630	469	76	<i>land transport and transport via pipelines</i>
5	.	5	<i>water transport</i>
0	.	.	<i>air transport</i>
284	176	113	<i>warehousing and support activities for transportation</i>
33	0	.	<i>postal and courier activities</i>
680	144	24	<i>Accommodation and food service activities</i>
823	464	96	<i>Information and communication</i>
1 281	708	467	<i>Real estate activities</i>
2 964	1 487	360	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
1 229	497	91	<i>Administrative and support service activities</i>
272	66	27	<i>Education</i>
503	200	34	<i>Human health and social work activities</i>
332	106	6	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
548	51	4	<i>Other service activities</i>

Tabel 1P. ETTEVÖTTED KOKKU
Ettevõtted bilansimahu järgi tegevusalade kaupa, 2009
Table 1P. ENTERPRISES TOTAL
Enterprises by balance sheet total by kind of activity, 2009

Tegevusala	Kokku	Alla 5 000 euro	5 000– 9 999 eurot
	Total	Less than 5,000 euros	5,000– 9,999 euros
Tegevusalad kokku	56 095	5 071	6 143
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	1 863	91	83
taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	1 116	35	38
metsamajandus ja metsavarumine	661	37	40
kalapüük ja vesiviljelus	86	19	5
Mäetööstus	108	0	7
Töötlev tööstus	5 441	291	451
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	192	0	0
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	226	12	6
Ehitus	7 911	740	868
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	13 167	1 153	1 368
mootorsõidukite ja mootorrattaste hulgi- ja jaemüük ning remont	2 089	146	120
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	6 593	434	650
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	4 484	573	598
Veondus ja laondus	3 873	258	341
maismaaveondus ja torutransport	2 877	242	202
veetransport	36	.	.
õhustransport	7	0	0
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	903	13	121
posti- ja kulleriteenistus	50	.	.
Majutus ja toitlustus	1 897	184	181
Info ja side	2 106	261	243
Kinnisvaraala tegevus	4 271	272	236
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	8 348	562	1 341
Haldus- ja abitegevused	2 805	344	325
Haridus	666	11	316
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	1 050	99	95
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	821	289	107
Muud teenindavad tegevused	1 350	503	176

10 000–49 999 eurot 10,000–49,999 euros	50 000–99 999 eurot 50,000–99,999 euros	100 000 eurot ja enam 100,000 euros and more	Kind of activity
25 416	13 599	5 865	<i>Economic activities total</i>
408	283	998	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
194	174	675	<i>crop and animal production, hunting and related service activities</i>
191	104	289	<i>forestry and logging</i>
23	5	34	<i>fishing and aquaculture</i>
25	41	35	<i>Mining and quarrying</i>
2 371	1 596	732	<i>Manufacturing</i>
33	83	76	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
72	67	70	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
3 922	1 911	470	<i>Construction</i>
6 002	3 480	1 163	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
1 111	598	114	<i>wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles</i>
2 780	1 925	805	<i>wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
2 111	958	245	<i>retail trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
1 679	1 279	317	<i>Transportation and storage</i>
1 339	934	161	<i>land transport and transport via pipelines</i>
.	11	12	<i>water transport</i>
.	.	4	<i>air transport</i>
304	331	135	<i>warehousing and support activities for transportation</i>
25	.	5	<i>postal and courier activities</i>
986	481	64	<i>Accommodation and food service activities</i>
1 036	478	89	<i>Information and communication</i>
1 184	1 468	1 111	<i>Real estate activities</i>
4 487	1 445	513	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
1 502	491	143	<i>Administrative and support service activities</i>
225	99	15	<i>Education</i>
664	155	37	<i>Human health and social work activities</i>
250	151	24	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
572	90	9	<i>Other service activities</i>

Tabel 1R. ETTEVÕTTED KOKKU
Ettevõtted põhikapitali järgi tegevusalade kaupa, 2009
Table 1R. ENTERPRISES TOTAL
Enterprises by capital stock by kind of activity, 2009

Tegevusala	Kokku <i>Total</i>	Alla 2 556 euro <i>Less than 2,556 euros</i>	2 556 eurot (40 000 krooni) <i>2,556 euros (40,000 kroons)</i>
Tegevusalad kokku	56 095	370	37 553
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	1 863	60	874
taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	1 116	24	463
metsamajandus ja metsavarumine	661	24	374
kalapüük ja vesiviljelus	86	12	37
Mäetööstus	108	0	37
Töötlev tööstus	5 441	53	3 032
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	192	4	39
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	226	0	97
Ehitus	7 911	53	5 866
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	13 167	84	8 618
mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont	2 089	5	1 335
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	6 593	13	4 444
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	4 484	66	2 838
Veondus ja laondus	3 873	17	2 267
maismaaveondus ja torutransport	2 877	.	.
veetransport	36	0	.
õhutransport	7	0	.
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	903	.	.
posti- ja kulleriteenistus	50	.	39
Majutus ja toitlustus	1 897	0	1 153
Info ja side	2 106	33	1 513
Kinnisvaraala tegevus	4 271	9	2 393
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	8 348	14	6 670
Haldus- ja abitegevused	2 805	11	2 164
Haridus	666	0	486
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	1 050	0	699
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	821	0	601
Muud teenindavad tegevused	1 350	33	1 045

2 557–25 564 eurot 2,557–25,564 euros	25 565 eurot (400 000 krooni) 25,565 euros (400,000 kroons)	Üle 25 565 euro More than 25,565 euros	Kind of activity
11 810	1 822	4 540	<i>Economic activities total</i>
597	90	242	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
379	56	194	<i>crop and animal production, hunting and related service activities</i>
191	31	41	<i>forestry and logging</i>
27	3	7	<i>fishing and aquaculture</i>
31	10	31	<i>Mining and quarrying</i>
1 281	234	841	<i>Manufacturing</i>
27	.	.	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
40	16	73	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
1 436	193	363	<i>Construction</i>
2 941	553	972	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
553	43	153	<i>wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles</i>
1 173	398	564	<i>wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
1 214	112	255	<i>retail trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
1 066	150	373	<i>Transportation and storage</i>
857	87	242	<i>land transport and transport via pipelines</i>
5	.	14	<i>water transport</i>
0	.	4	<i>air transport</i>
200	57	110	<i>warehousing and support activities for transportation</i>
4	.	4	<i>postal and courier activities</i>
513	72	159	<i>Accommodation and food service activities</i>
389	78	93	<i>Information and communication</i>
1 030	167	673	<i>Real estate activities</i>
1 244	129	291	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
477	78	75	<i>Administrative and support service activities</i>
125	11	43	<i>Education</i>
290	17	44	<i>Human health and social work activities</i>
73	.	.	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
249	16	7	<i>Other service activities</i>

Tabel 1S. ETTEVÕTTED KOKKU
Tootlikkusnäitajad müügitulu alusel tegevusalade kaupa, 2008, 2009
Table 1S. ENTERPRISES TOTAL
Productivity measures by net sales by kind of activity, 2008, 2009

Tegevusala	Töövõljalikus hõivatud kohta, tuhat eurot <i>Labour productivity per person employed, thousand euros</i>		Tunnitootlikkus, eurot <i>Hour productivity, euros</i>	
	2008	2009	2008	2009
Tegevusalad kokku	93,6	81,2	56,3	50,6
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	67,2	53,4	37,9	30,8
taime- ja loomakasvatuse, jahinduse ja neid teenindavad tegevusalad	51,9	45,4	28,7	25,8
metsamajandus ja metsavarumine	110,3	74,5	64,6	44,9
kalapüük ja vesiviljelus	83,7	79,0	52,3	45,9
Mäetööstus	54,1	50,1	32,9	32,3
Töötlev tööstus	69,8	62,9	40,7	37,8
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	246,1	260,3	140,8	150,6
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	78,6	71,9	45,8	42,0
Ehitus	78,0	63,7	45,4	39,2
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattade remont	189,8	153,7	112,7	93,1
mootorsõidukite ja mootorrattade hulgi- ja jaemüük ning remont	181,3	114,9	104,8	69,6
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	305,6	248,4	186,9	153,6
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	105,3	95,3	61,7	56,9
Veondus ja laondus	103,0	96,5	58,4	57,8
maismaaveondus ja torustransport	58,9	50,9	32,7	30,0
veetransport	418,4	421,0	236,3	243,2
õhustransport	.	.	.	.
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	201,4	184,3	115,8	109,5
posti- ja kulleriteenistus	.	.	.	.
Majutus ja toitlustus	25,4	24,0	15,1	14,4
Info ja side	84,2	79,5	51,7	51,1
Kinnisvaraala tegevus	66,7	66,1	51,2	56,6
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	44,2	41,7	31,3	30,7
Haldus- ja abitegevused	34,3	31,7	21,7	20,1
Haridus	21,7	21,7	16,2	16,9
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	24,9	22,8	17,3	16,4
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	45,2	40,3	29,1	27,0
Muud teenindavad tegevused	20,9	20,1	13,7	13,0

Töökulude tootlikkus		Kogutootlikkus		Kind of activity
Productivity of personnel costs		Total productivity		
2008	2009	2008	2009	
7,95	7,41	1,04	1,03	Economic activities total
6,20	5,53	1,05	1,02	Agriculture, forestry and fishing
5,40	5,18	1,04	1,00	crop and animal production, hunting and related service activities
7,60	6,06	1,06	1,03	forestry and logging
7,55	7,52	1,18	1,07	fishing and aquaculture
3,63	3,59	1,02	1,07	Mining and quarrying
5,93	5,55	1,05	1,02	Manufacturing
15,09	15,09	1,05	1,11	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
5,86	5,46	1,08	1,13	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
5,96	5,70	1,02	1,00	Construction
16,74	14,91	1,02	1,00	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
13,43	9,94	1,01	0,98	wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles
22,57	19,53	1,03	1,01	wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles
11,48	11,43	1,01	0,99	retail trade, except of motor vehicles and motorcycles
8,15	8,12	1,01	1,04	Transportation and storage
5,47	5,26	1,01	1,00	land transport and transport via pipelines
20,38	21,25	0,90	0,98	water transport
.	.	.	.	air transport
11,98	11,17	1,05	1,08	warehousing and support activities for transportation
.	.	.	.	postal and courier activities
3,35	3,39	0,95	0,93	Accommodation and food service activities
4,66	4,46	1,18	1,15	Information and communication
9,20	9,52	1,25	1,23	Real estate activities
3,50	3,58	1,11	1,11	Professional, scientific and technical activities
3,25	3,31	1,07	1,11	Administrative and support service activities
2,34	2,41	1,05	1,04	Education
2,19	2,09	1,11	1,06	Human health and social work activities
4,40	4,33	1,03	0,89	Arts, entertainment and recreation
3,10	3,20	1,04	0,98	Other service activities

Tabel 1T. ETTEVÕTTED KOKKU
Tootlikkusnäitajad lisandväärtuse alusel tegevusalade kaupa, 2008, 2009
Table 1T. ENTERPRISES TOTAL
Productivity measures by value added by kind of activity, 2008, 2009

Tegevusala	Töövõimekus hõivatu kohta, tuhat eurot <i>Labour productivity per person employed, thousand euros</i>		Tunnitootlikkus, eurot <i>Hour productivity, euros</i>	
	2008	2009	2008	2009
Tegevusalad kokku	18,7	17,4	11,2	10,8
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	19,9	18,0	11,2	10,4
taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	17,1	15,2	9,5	8,6
metsamajandus ja metsavarumine	26,2	25,3	15,3	15,2
kalapüük ja vesiviljelus	31,1	27,9	19,4	16,2
Mäetööstus	21,5	22,9	13,0	14,8
Töötlev tööstus	17,8	16,0	10,4	9,7
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	47,6	72,0	27,2	41,7
Veevarustus; kanalisatsiooni, jäätme- ja saastekäitlus	29,7	34,1	17,3	19,9
Ehitus	16,5	13,6	9,6	8,4
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	17,4	13,5	10,4	8,2
mootorsõidukite ja mootorrataste hulgi- ja jaemüük ning remont	18,6	12,8	10,7	7,7
hulgikaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	24,1	18,7	14,7	11,6
jaekaubandus, v.a mootorsõidukid ja mootorrattad	12,1	10,0	7,1	6,0
Veondus ja laondus	21,2	22,7	12,0	13,6
maismaaveondus ja torutransport	18,4	16,1	10,2	9,5
veetransport	..	21,3	..	12,3
õhutransport	.	.	.	.
laondus ja veondust abistavad tegevusalad	36,6	42,2	21,0	25,1
posti- ja kulleriteenistus	.	.	.	.
Majutus ja toitlustus	8,7	7,5	5,2	4,5
Info ja side	37,1	34,6	22,8	22,2
Kinnisvaraala tegevus	28,5	31,1	21,9	26,7
Kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus	19,4	18,9	13,8	13,9
Haldus- ja abitegevused	14,7	13,2	9,3	8,4
Haridus	12,0	11,3	8,9	8,8
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	15,2	13,7	10,6	9,8
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	15,8	10,0	10,2	6,7
Muud teenindavad tegevused	8,9	7,3	5,9	4,7

Töökulude tootlikkus <i>Productivity of personnel costs</i>		Kogutootlikkus <i>Total productivity</i>		<i>Kind of activity</i>
2008	2009	2008	2009	
1,58	1,59	0,21	0,22	<i>Economic activities total</i>
1,84	1,86	0,31	0,34	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
1,78	1,73	0,34	0,34	<i>crop and animal production, hunting and related service activities</i>
1,81	2,06	0,25	0,35	<i>forestry and logging</i>
2,81	2,66	0,44	0,38	<i>fishing and aquaculture</i>
1,44	1,64	0,41	0,49	<i>Mining and quarrying</i>
1,51	1,41	0,27	0,26	<i>Manufacturing</i>
2,92	4,18	0,20	0,31	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
2,21	2,59	0,41	0,54	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
1,26	1,22	0,22	0,21	<i>Construction</i>
1,54	1,31	0,09	0,09	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
1,38	1,10	0,10	0,11	<i>wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles</i>
1,78	1,47	0,08	0,08	<i>wholesale trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
1,32	1,20	0,12	0,10	<i>retail trade, except of motor vehicles and motorcycles</i>
1,67	1,91	0,21	0,24	<i>Transportation and storage</i>
1,71	1,66	0,32	0,32	<i>land transport and transport via pipelines</i>
..	1,07	..	0,05	<i>water transport</i>
.	.	.	.	<i>air transport</i>
2,18	2,56	0,19	0,25	<i>warehousing and support activities for transportation</i>
.	.	.	.	<i>postal and courier activities</i>
1,15	1,06	0,33	0,29	<i>Accommodation and food service activities</i>
2,05	1,94	0,52	0,50	<i>Information and communication</i>
3,93	4,48	0,54	0,58	<i>Real estate activities</i>
1,54	1,62	0,49	0,50	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
1,39	1,38	0,46	0,46	<i>Administrative and support service activities</i>
1,29	1,26	0,58	0,54	<i>Education</i>
1,33	1,26	0,67	0,64	<i>Human health and social work activities</i>
1,54	1,08	0,36	0,22	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
1,33	1,16	0,44	0,35	<i>Other service activities</i>

METOODIKA

Andmete kogumine

Kogumikus esitatud andmed on kogutud statistiliste aruannetega "Ettevõtte kompleksne kalendriaasta aruanne EKOMAR", "Põllumajandus-, jahindus-, metsamajandus- ja kalandusäriühingute majandusnäitajad", "Tööstustooted", "Teadus- ja arendustegevus (ettevõttes)", "Infotehnoloogia ettevõttes", "Majandusüksuste statistiline andmebaas", "Finantsvahendus ja finantsvahenduse abitegevus", Intrastat. Krediid- ja kindlustusettevõtete andmete esitamisel on kasutatud Eesti Panga, Finantsinspektsiooni ja Eesti Liisingühingute Liidu andmeid, samuti andmeid veebilehelt www.pensionikeskus.ee. Füüsilisest isikust ettevõtjate andmed on saadud Maksu- ja Tolliametilt.

Koondandmete avaldamine

Peale selle väljaande avaldab Statistikaamet aastaandmeid ettevõtete majandustegevuse kohta kogumikus "Eesti statistika aastaraamat. *Statistical Yearbook of Estonia*" ja Statistikaameti veebilehel www.stat.ee rubriigis "Statistika" (Statistika – Statistika andmebaas – Majandus).

Konfidentsiaalsus

Riikliku statistika tegemiseks kogutud andmete levitamisel lähtutakse riikliku statistika seaduse §-des 34 ja 35 sätestatud nõuetest.

Põhimõisted

Eksport – ettevõtte müügitulus olev toodete, kaupade ja teenuste müük mitteresidentidele.

EPI (Eesti pensioniindeks) – kajastab kogumispensioni fondide osakute puhasväärtuste muutust võrreldes fondide varade summaarse puhasväärtuse eelmiste arvutusperioodide vastavate andmetega. Indeks on mõeldud kogumispensioni kui pikaajalise investeringu trendide hindamiseks. Seda arvutab Eesti Väärtpaberikeskus alates 2002. aastast. 2002. aastal oli kõikide pensioniindeksite baasväärtus 100.

Ettevõtete arv – tegutsevate ettevõtete arv ehk ettevõtted, kellel oli aruandeperioodil finantsmajanduslik tegevus (müügitulu, kulud jne).

Fondivalitseja – fondide haldaja, kes vastutab fondi tingimuste täitmise eest.

Finantsvahendusäriühing – finantsvahendusega ja finantsvahenduse abitegevusega tegelevad äriühingud, kindlustusseltsid, investeerimis- ja pensionifondid. Finantsvahendajate ja finantsvahenduse abitegevusega tegelevate äriühingute hulka kuuluvad pangad, liisinguettevõtted, muud laenuandjad (sh pandimajad), oma- või võõrvahendite väärtpaberitesse investeerijad, finantsjärelevalve tegijad, fondide juhtimisega tegelejad, börsid, finantsnõustajad, valuutavahetajad, makseringluse korraldajad ning kindlustusmaakleriteenuste pakkujad.

Investeeringud põhivarasse – aruandeperioodil soetatud, ka kapitalirendiga omandatud ehitiste, maa, masinate, seadmete, transpordivahendite, sisseseade ja muu inventari maksumus; uusehituse ning olemasoleva põhivara laiendamise, rekonstrueerimise ja renoveerimise puhul ka tehtud tööde maksumus; investeeringud immateriaalsesse põhivarasse ja väärisesemetesse. Siin näidatakse ka kinnisvarainvesteeringuna klassifitseeritud kinnisvaraobjektide soetamine.

Jooksevhinnad – kaupade ja teenuste hinnad aruandeperioodil.

Kapitalirent – aruandeperioodil sõlmitud kapitalirendilepinguga omandatud materiaalse põhivara lepingujärgne koguväärtus ilma intressita.

Kinnisvarainvesteering – kinnisvaraobjekt (maa, hoone või osa hoonest), mida ettevõtte hoiab eelkõige renditulu teenimise, väärtuse kasvu või mõlemal eesmärgil, mitte aga kasutamiseks toodete või teenuste tootmisel, administratiivsetel eesmärkidel või müügiks tavapärase äritegevuses.

Kogukasum (-kahjum) – müügitulu miinus kulud.

Müügitulu puhasrentaablus – mõõdab puhaskasumit müügi ühe euro kohta. Näitaja väärtus on väljendatud protsentides; mida suurem see on, seda rohkem kasumit on teenitud müügi ühe euro kohta.

Lisandväärtus – toodang rahalises väljenduses, millest on maha arvatud vahetarbimine (vt valemid).

Lühiajaliste kohustuste kattekordaja – näitab, mitu korda ületab ettevõtte käibevara lühiajalisi kohustusi.

Maksevõimekordaja – näitab, kuivõrd on lähemal ajal tasuta tulevad kohustused kaetud suhteliselt kergemini rahaks muudetava varaga. Kui näitaja on ühest suurem, on likviidseid varasid ilma tootmisvarudeta rohkem kui lühiajalisi kohustusi.

Omakapitali puhasrentaablus – näitab aktsionäride investeeringute tasuvust. Mida kõrgem on omakapitali rentaablus, seda efektiivsemad on investeeringud firmasse. Kordaja suur väärtus võib olla tingitud ka sellest, et ettevõtte kasutab palju võõrkapitali ja on sel juhul riskialdis. Madal omakapitali rentaablus võib olla tingitud ettevõtte konservatiivsest rahanduspoliitikast.

Palk – tasu, mida tööandja arvestab kõikidele töötajatele aruandeperioodil tehtud töö eest.

Puhaskasum (-kahjum) – aruandeaasta puhaskasum (-kahjum) on kasumiaruande kõigi tulusummade ja kõigi kulusummade vahe.

Püsivhinnad – hinnaindeksiga deflateeritud jooksevhinnad.

Müügitulu – kõikide nii põhi- kui ka kõrvaltegevusena valmistatud toodete, teenuste ja kaupade müügist saadud või saadaolev müügitulu, mis ei sisalda käibemaksu ega aktsiise. Müügitulu võrdub saadud või saadaoleva tasuga ja arvestatakse tekkepõhiselt. Kogumiku tabelites esitatud müügitulu andmed sisaldavad üldjuhul dotatsioone (riigi- ja kohalikust eelarvest või Euroopa Liidu institutsioonidelt saadud tegevuskulude sihtfinantseerimine, finantsabi), kui puudub täiendav märkus.

Müügitulu kontsentratsioon – kontsentratsioonitabeli koostamisel võeti igalt tabelis esitatud tegevusalalt 20 suurima müügituluga äriühingut. Need 20 äriühingut jaotati müügitulu suuruse järgi viide gruppi, igas grupis neli äriühingut (esimene nelik, teine nelik jne).

Näiteks nelja suurima müügituluga ehitusäriühingu (esimene nelik) müügitulu hõlmas kogu ehituse müügitulust 10,5%. Pingereas 5.–8. kohal (teine nelik) olnud äriühingute müügitulu osatähtsus ehituse müügitulust oli 6%. 20 suurima müügituluga ehitusäriühingut andsid 27,2% kogu ehituse müügitulust.

Soliidsuskordaja – näitab, kui palju kasutatakse varade hankimiseks oma- ja laenukapitali. Kui näitaja läheneb ühele, kasutatakse rohkem omakapitali, kui nullile, kasutatakse rohkem laenukapitali.

Tarbijahinnaindeks – iseloomustab tarbekaupade ja tasuliste teenuste hindade muutust.

Teadus- ja arendustegevus – loov süstemaatiline tegevus, mille eesmärk on uuringute abil uute teadmiste saamine ja nende rakendamine uute materjalide, toodete ja seadmete tootmiseks, protsesside, süsteemide ja teenuste juurutamiseks või nende oluliseks täiustamiseks.

Tegevusala – äriühingud on jaotatud peamiste tegevusalade kaupa Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK 2008) järgi. EMTAK on välja töötatud Euroopa Liidu tegevusalade klassifikaatori NACE Rev. 2 (Statistical Classification of Economic Activities in the European Community) alusel.

- A – põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük
- B – mäetööstus
- C – töötlev tööstus
- D – elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine
- E – veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus
- F – ehitus
- G – hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont
- H – veondus ja laondus
- I – majutus ja toitlustus
- J – info ja side

- K – finants- ja kindlustustegevus
- L – kinnisvaraala tegevus
- M – kutse-, teadus- ja tehnikaala tegevus
- N – haldus- ja abitegevused
- O – avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus
- P – haridus
- Q – tervishoid ja sotsiaalhoolekanne
- R – kunst, meelelahutus ja vaba aeg
- S – muud teenindavad tegevused
- T – kodumajapidamiste kui tööandjate tegevus; kodumajapidamiste oma tarbeks mõeldud eristamata kaupade tootmine ja teenuste osutamine

Tööga hõivatud isikud – kõigi ettevõttes töötavate isikute arv olenemata nende töönädala pikkusest. Tööga hõivatud isikute arvu mõõdetakse aastakeskmisena.

Tööga hõivatud isikute hulka kuuluvad:

- ettevõttes töötavad omanikud ja nende tasuta töötavad pereliikmed;
- täis- või osatööajaga töötajad, kes on töö eest tasu saajate nimekirjas;
- isikud, kes töötavad väljaspool ettevõtet (turustuspõhised jt), kuid kuuluvad ettevõtte töötajate koosseisu ja on töö eest tasu saajate nimekirjas;
- ajutiselt töölt puuduvad isikud (haiguslehel, tasulisel puhkusel, õppepuhkusel olijad, streikijad jt);
- hooajatöötajad, praktikandid (õpipoisid) ja kodustöötajad, kes on töö eest tasu saajate nimekirjas;
- töövõtulepinguga töötavad isikud.

Tasuta töötavad pereliikmed on need isikud, kes elavad koos ettevõtte omanikuga ja töötavad ettevõttes regulaarselt, kuid kellega ei ole sõlmitud töölepingut ja kes ei saa tehtud töö eest tasu. Sellesse kategooriasse kuuluvad ainult need isikud, kes ei ole mõnes teises ettevõttes põhikohaga töö eest tasu saajate nimekirjas.

Tööga hõivatud isikute arvu ei lülitata teiste ettevõtete töötajaid, kes tegutsevad kõnesolevas ettevõttes, täites selle tellimusi, samuti pikka aega töölt puuduvaid isikuid (lapsehoolduspuhkusel ja ajateenistuses viibijad jt).

Tööga hõivatud isikute suurusgrupid – suurusgruppidesse jaotatakse ettevõtted rahvusvaheliselt järgmiselt:

- mikroettevõtted – alla 10 tööga hõivatud isikuga ettevõtte;
- väikeettevõtted – alla 50 tööga hõivatud isikuga ettevõtte;
- keskmised ettevõtted – alla 250 tööga hõivatud isikuga ettevõtte;
- suureettevõtted – üle 250 tööga hõivatud isikuga ettevõtte.

Kogumikus kasutatakse andmete esitamisel ka järgmisi suurusgruppe:

- 1–19 tööga hõivatut;
- 20–49 tööga hõivatut;
- 50–99 tööga hõivatut;
- vähemalt 100 tööga hõivatut.

Tööjõukulud – koosnevad palgast ning sellelt arvestatud sotsiaalmaksust ja töötuskindlustusmaksest.

Töötajad – kõik ettevõttes tööandjaga kokkuleppe (lepingu) alusel töötavad isikud, kes saavad töö eest tasu rahas (palk, töötasu, honorar, tänuraha, tükitöötasu, kompensatsioon). Töötajate arvu mõõdetakse aastakeskmisena.

Töötatud tunnid – ettevõtte kõigi, nii täis- kui ka osaajaga töötajate vaadeldaval perioodil tegelikult välja töötatud tundide koguarv, k.a ületunnid. Töötatud töötundide arvu ei kuulu tasustatud, kuid tegelikult mittetöötatud tööaeg (puhkused, haiguspäevad jms), samuti lõunavaheajad, tööle tuleku ja töölt mineku jms aeg, mis otseselt ei kuulu tööaja koosseisu.

Vara puhasrentaablus – mõõdab puhaskasumit ettevõtte varadesse investeeritud iga euro kohta. Mida kõrgem on vara rentaablus, seda efektiivsemalt on ettevõtte oma varasid kasutanud.

Infotehnoloogia mõisted

Arvutite arv – hõlmab personaalarvuteid, servereid, pihuarvuteid, arvutitöökohti (terminale).

Internet – ülemaailmne arvuteid ühendav andmesidevõrk, mis võimaldab kasutada selliseid teenuseid nagu kaugsisselogimine, failiedastus, elektronpost jne. Samuti põhineb internetil veeb (WWW).

xDSL (...Digital Subscriber Line: ADSL, SDSL jne) – tehnoloogiate perekond, mis pakub suurt ülekandekiirust nõudvaid teenuseid telefoniliinide kaudu.

ISDN (Integrated Services Digital Network) – integreeritud teenuste digitaalvõrk; rahvusvaheline sidestandard mitme andmevoo (heli, pilt jm) samaaegseks edastamiseks telefoniliinide kaudu.

Lairibaühendus ehk püsiühendus – vastupidiselt sissehelistamisega ühendusele pidev ühendus internetiga (ADSL, kaabelmodem jne). Püsiühenduse korral on ka infoedastuskiirused suuremad.

Veebileht – veebis (WWW) asuv dokument. Veebilehtede koostamiseks kasutatakse HTML märgistuskeelt, mis määrab kindlaks veebilehe sisu (kujutised, tekst, hüpertext, video- ja audiofailid) ja kujunduse.

CRM (Customer Relationship Management) – integreeritud infosüsteem müügieelse ja -järgse tegevuse planeerimiseks ja juhtimiseks, kliendiga seotud info kogumiseks, integreerimiseks, töötlemiseks ja analüüsiks.

ERP (Enterprise Resource Planning) – oluliste ärikomponentide nagu tooteplaneerimise, varustamise, laoseisu, turustamise, kliendihalduse, tellimuste täitmise jälgimise jne integreeritud haldamiseks.

E-arve – arve info väljastatakse saatja infosüsteemist elektroonilisel kujul ja elektroonilisi kanaleid pidi arve vastuvõtja infosüsteemile (XML, EDI vms abil), võimaldades automaattöötlust ja/või väljatrükkimist.

E-kaubandus – ostu-müügitehing interneti kaudu, ka selline, mille puhul kaupade ja teenuste kättesaamine või tasumine nende eest toimub *online* või *offline* kaudu.

Sissehelistamisteenus – internetiühendus luuakse modemi abil tavalise telefoniliini kaudu, telefoniliin on internetiühenduse ajal hõivatud.

Valemid

Tekstis kasutatud rahandussuhtarvud on leitud järgmiste valemite abil.

Omakapitali puhasrentaabilus (%)	$\frac{\text{puhaskasum}}{\text{keskmine omakapital}} \times 100$
Vara puhasrentaabilus (%)	$\frac{\text{puhaskasum}}{\text{keskmine vara}} \times 100$
Müügitulu puhasrentaabilus (%)	$\frac{\text{puhaskasum}}{\text{müügitulu}} \times 100$
Kogukasumi osatähtsus müügitulus (%)	$\frac{\text{kogukasum}}{\text{müügitulu}} \times 100$
Käibekapital (tuhat eurot)	käibevara – lühiajalised kohustused
Käibekapitali osatähtsus varas (%)	$\frac{\text{käibevara – lühiajalised kohustused}}{\text{vara}} \times 100$
Lühiajaliste kohustuste kattekordaja (korda)	$\frac{\text{käibevara}}{\text{lühiajalised kohustused}}$

Maksevõimekordaja (korda)	$\frac{\text{käibevara} - \text{varud}}{\text{lühiajalised kohustused}}$
Finantsvõimenduskordaja (korda)	$\frac{\text{keskmise vara}}{\text{keskmise omakapital}}$
Kapitaliseerituskordaja (korda)	$\frac{\text{pikaajalised kohustused}}{\text{pikaajalised kohustused} + \text{omakapital}}$
Soliidsuskordaja (korda)	$\frac{\text{omakapital}}{\text{omakapital} + \text{kohustused}}$
Asendamiskordaja (korda)	$\frac{\text{investeeringud põhivarasse}}{\text{aastane amortisatsioonikulu}}$

Tootlikkuse suhtarvud

Tootlikkuse suhtarvud on leitud järgmiste valemite abil.

Tootlikkuse suhtarvud müügitulu alusel

Töövõiljakus (tuhat eurot)	$\frac{\text{müügitulu}}{\text{keskmise hõivatute arv}}$
Tunnitootlikkus (eurot)	$\frac{\text{müügitulu}}{\text{töötatud tundide arv}}$
Töökulude tootlikkus	$\frac{\text{müügitulu}}{\text{tööjõukulud}}$
Kogutootlikkus	$\frac{\text{müügitulu}}{\text{kulud kokku}}$

Tootlikkuse suhtarvud lisandväärtuse alusel

Töövõiljakus (tuhat eurot)	$\frac{\text{lisandväärtus}}{\text{keskmise hõivatute arv}}$
Tunnitootlikkus (eurot)	$\frac{\text{lisandväärtus}}{\text{töötatud tundide arv}}$
Töökulude tootlikkus	$\frac{\text{lisandväärtus}}{\text{tööjõukulud}}$
Kogutootlikkus	$\frac{\text{lisandväärtus}}{\text{kulud kokku}}$

Lisandväärtus

$$\text{müügitulu} + \text{muud äritulud (v.a kasum põhivara müügist)} - \text{kulud kokku} - \text{muud ärikulud (v.a kahjum põhivara müügist)} + \text{tööjõukulud} + \text{kulum} + \text{lõpetamata ja valmistoodangu varude muutus (aruandeaasta lõpu ja alguse vahe)} + \text{oma tarbeks valmistatud põhivara}$$

METHODOLOGY

Preface

The yearbook provides financial data of non-financial enterprises collected on the basis of the annual statistical questionnaire "EKOMAR", "Annual data of agriculture, hunting and fishing enterprises", "Prodcom", "R&D", "Information technology", "Statistical economic units database", "Financial intermediation", Intrastat. The data of credit institutions and insurance companies are collected by the Bank of Estonia and the Financial Supervision Authority, also the data of the Estonian Leasing Association and from the web site www.pensionikeskus.ee were used. Data of sole proprietors are received from the Estonian Tax and Customs Board.

Publishing

In addition to this yearbook, annual data are published in the yearbook "Eesti Statistika Aastaraamat. Statistical Yearbook of Estonia" and on the web site of Statistics Estonia www.stat.ee under the heading "Statistics" (Statistics – Statistical Database – Economy).

Confidentiality

The dissemination of data collected for the purpose of producing official statistics is guided by the requirements provided for in § 34 and § 35 of the Official Statistics Act.

Definitions

Concentration of net sales – when drawing up the table on the concentration of net sales, 20 enterprises with the largest net sales were taken from each economic activity presented in the table. These 20 enterprises were in their turn divided into five groups by the amount of net sales, with four enterprises in each group (first four, second four, etc.).

For example, four construction enterprises with the largest net sales (first four) accounted for 10.5% of the total net sales of the construction activity. The proportion of the net sales of the second four was 6%. Twenty construction enterprises with the largest net sales accounted for 27.2% of the net sales of the construction activity.

Constant prices – current prices deflated by price index.

Consumer price index – change in the prices of consumer goods and paid services.

Current prices – prices of goods and services in the reference period.

Current ratio – ratio between all current assets and all current liabilities; another way of expressing liquidity.

EPI (Estonian Pension Index) – describes changes in units' net value of mandatory funded pensions by comparing the net value of assets of the funds over the previous periods. The index is meant for the evaluation of the tendencies in pension funds as long term investments. EPI is calculated by Estonian CSD since 2002. In 2002 the base value of pension indices was 100.

Equity to assets – the ratio shows how much of the business was financed through debt and how much was financed through equity.

Export – the revenue from the sale of goods and services to non-residents.

Financial intermediation – monetary intermediation, insurance and pension funding (except compulsory social security), other financial intermediation and activities auxiliary to financial intermediation. The financial corporations include credit institutions, leasing companies, other credit granters, pawnshops, saving and loan associations, investment funds, financial vehicle corporations created to be holders of securitized assets and holding corporations engaged in

controlling of financial subsidiaries; enterprises that do not directly intermediate financial resources to third parties but provide various financial auxiliary services: brokerage firms (incl. insurance brokers), exchange companies, financial consultation companies, operators of the regulated securities market; insurance companies and pension funds.

Financial leasing – lease contract by which all risks and rewards of ownership are transferred from the lessor to the lessee.

Investments in fixed assets – cost of buildings, equipment, machinery, vehicles, installation, etc., purchased in the reference period or acquired under a financial lease contract; in the case of construction and reconstruction of the existing fixed assets, it includes also the cost of work done; investments in intangible goods and in valuables. The acquisition of property classified as investment property is also included.

Investment property – land and /or buildings held to earn rentals or for capital appreciation or both.

Management company – manager of the funds responsible for the fulfilment conditions of the fund.

Kind of activity – enterprises have been divided into groups by economic activity according to the Estonian Classification of Economic Activities (EMTAK 2008), which is based on the NACE Rev.2 (Statistical Classification of Economic Activities in the European Communities).

- A – Agriculture, forestry and fishing
- B – Mining and quarrying
- C – Manufacturing
- D – Electricity, gas, steam and air conditioning supply
- E – Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
- F – Construction
- G – Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
- H – Transportation and storage
- I – Accommodation and food service activities
- J – Information and communication
- K – Financial and insurance activities
- L – Real estate activities
- M – Professional, scientific and technical activities
- N – Administrative and support service activities
- O – Public administration and defence; compulsory social security
- P – Education
- Q – Human health and social work activities
- R – Arts, entertainment and recreation
- S – Other service activities
- T – Activities of households as employers; undifferentiated goods-and-services-producing activities of households for own use

Net profit (loss) – net sales plus other revenue, financial income minus costs total, other expenses, financial costs, income tax.

Net sales – the revenue from the sale of goods and services, which does not include VAT and excises. Net sales are equal with the pay received or to be received and are calculated on the accrual basis of accounting.

Income classified as other revenue, financial income and extra-ordinary income in company accounts is excluded from net sales. Reduction in prices, rebates and discounts must be deducted.

In tables the indicator 'Net sales' generally includes subsidies if the additional note is absent.

Number of employees – persons who work for an employer and who have a contract of employment and receive compensation in the form of wages, salaries, fees, gratuities, piecework pay or remuneration in kind. The number of employees is measured as an annual average.

Number of employees classification – international classification of enterprises by employees:

- micro-enterprises – with less than 10 employees;
- small enterprises – with less than 50 employees;
- medium-sized enterprises – with less than 250 employees;
- large enterprises – with more than 250 employees.

In the yearbook, the data have been also presented by following groups of persons employed:

- 1–19 persons employed;
- 20–49 persons employed;
- 50–99 persons employed;
- 100 and more persons employed.

Number of enterprises – enterprises, which were economically active in the reference period (had sales, expenditure, etc.).

Number of hours worked – total number of hours worked represents the aggregate number of hours actually worked for the output of the observation unit during the reference period. Included are hours actually worked during normal working hours, hours worked in addition to those, time which is spent at the place of work on tasks such as preparing the site and time corresponding to short periods of rest at the work place. This variable excludes hours paid but not actually worked such as for annual leave, holidays and sick leave. It also excludes meal breaks and commuting between home and work.

Number of persons employed – total number of persons who work in the enterprise, irrespective of the length of their working week. The number of persons employed is measured as an annual average.

Employed persons include:

- working proprietors and unpaid family members;
- full- and part-time employees who are on the pay-roll;
- persons who work outside the unit (sales representatives, delivery personnel, repair and maintenance teams, etc.) but who are in the staff list and on the pay-roll of the enterprise;
- persons temporarily absent from work (persons on sick leave, paid leave, study leave, on strike, etc.)
- seasonal workers, trainees (apprentices) and home-workers who are on the pay-roll;
- persons employed under contract for services.

Unpaid family workers refer to persons who live with the proprietor of the enterprise and work regularly for the enterprise, but who do not have an employment contract and who do not receive remuneration for the work they perform. This group includes only those persons who are not on the payroll of another enterprise as full-time employees.

The number of employed persons excludes the staff of other enterprises who carry out ordered work, and also persons who are absent from work for a long time (persons on child care leave, conscripts, etc.).

Personnel expenses – expenses made up of wages and salaries, and social tax.

Profit margin – shows how much profit comes from every euro of sales. The value of ratio is indicated in percentages.

Quick ratio – the ratio between all assets quickly convertible into cash and all current liabilities.

Research and development – activity undertaken for the purpose of discovering or developing new products, including improved versions or qualities of existing products, or discovering or developing new or more efficient processes of production.

Return on assets (ROA) – determines the rate of return for every euro tied up in assets. The ratio shows how efficiently the enterprise manages its assets.

Return on equity (ROE) – determines the rate of return on shareholder's investment in the business. As an owner or shareholder this is one of the most important ratios as it shows the hard fact about the business – are making enough of a profit to compensate shareholder for the risk of being in business.

Total profit (loss) – net sales minus costs.

Value added – the value of output less the value of intermediate consumption.

Wages and salaries – total remuneration payable to all persons counted on the payroll (including home-workers); in return for work done during the reference period.

Definitions for information technology

Number of computers – personal computers, servers, handheld computers, computer stations.

Internet – global system of linked computer networks that allows data communication services such as remote log in, file transfer, electronic mail, etc. The Internet is also the foundation for the World Wide Web (WWW).

Traditional modem – dial-up access over normal telephone line, i.e. telephone is busy during internet connection.

ISDN (Integrated Services Digital Network) – telecommunication service that turns a copper phone line into a high speed digital link that can quickly transmit voice, data and video images simultaneously.

xDSL (... Digital Subscriber Line: ADSL, SDSL, etc.) – range of technologies which allows high bandwidth services to be carried over traditional telephone lines.

Broadband (fixed Internet connection) – high-quality communication connections with the Internet such as cable, ADSL and other kinds of DSL connections.

Web site – location on the World Wide Web identified by a web address. Collection of web files on a particular subject that includes a beginning file called a home page. Information is encoded with specific languages readable with a web browser.

CRM (Customer Relationship Management) – integrated data systems to manage relationships with customers, including the capture, storage and analysis of customers' pre- and after-sales information.

E-invoice – the invoice information is conveyed from the invoice issuer's invoicing system directly to the recipient's financial administration IT system (using XML, EDI, etc.), enabling automatic processing and/or printing.

ERP (Enterprise Resource Planning) – integrated managing of important components of business, including product planning, parts' purchasing, maintaining inventories, interacting with suppliers, customer service, tracking orders, etc.

E-commerce – transactions take place via Internet. Accession and payment can take place through on-line or off-line.

Formulas

The following table presents the formulas of financial ratios by which the ratios have been computed.

Return on equity (ROE) (%)	$\frac{\text{net profit}}{\text{average equity}} \times 100$
Return on assets (ROA) (%)	$\frac{\text{net profit}}{\text{average assets total}} \times 100$
Profit margin (%)	$\frac{\text{net profit}}{\text{net sales}} \times 100$
Total profit to net sales (%)	$\frac{\text{total profit}}{\text{net sales}} \times 100$
Working capital (thousand euros)	$\text{current assets} - \text{current liabilities}$
Working capital to assets (%)	$\frac{\text{current assets} - \text{current liabilities}}{\text{assets total}} \times 100$
Current ratio (times)	$\frac{\text{current assets}}{\text{current liabilities}}$
Quick ratio (times)	$\frac{\text{current assets} - \text{inventories}}{\text{current liabilities}}$
Financial leverage (times)	$\frac{\text{average assets}}{\text{average equity}}$
Capitalisation ratio (times)	$\frac{\text{long-term liabilities}}{\text{long-term liabilities} + \text{equity}}$
Equity assets ratio (times)	$\frac{\text{equity}}{\text{equity} + \text{liabilities}}$
Fixed assets substitution multiplier (times)	$\frac{\text{investments in fixed assets}}{\text{depreciation}}$

Productivity measures

The following table presents the formulas of productivity measures by which they have been computed.

Productivity measures by net sales

Productivity of labour (thousand euros)	$\frac{\text{net sales}}{\text{average number of persons employed}}$
Productivity per hour (euros)	$\frac{\text{net sales}}{\text{number of hours worked by employees}}$
Productivity of personnel costs	$\frac{\text{net sales}}{\text{personnel expenses}}$
Total productivity	$\frac{\text{net sales}}{\text{costs}}$

Productivity measures by value added

Productivity of labour (thousand euros)	$\frac{\text{value added}}{\text{average number of persons employed}}$
Productivity per hour (euros)	$\frac{\text{value added}}{\text{number of hours worked by employees}}$
Productivity of personnel costs	$\frac{\text{value added}}{\text{personnel expenses}}$
Total productivity	$\frac{\text{value added}}{\text{costs}}$

Value added
$$\text{net sales} + \text{change in stocks of work-in-progress and finished goods (stocks at the end minus stocks at the beginning of the reference year)} + \text{capitalized self-constructed assets} + \text{other revenue (without profit from the sale of tangible assets)} - \text{other expenses (without loss from the sale of tangible assets)} - \text{costs of merchandise, materials, supplies, intermediate goods, electricity, fuel, power, laid-out work} - \text{duties and taxes linked to production} - \text{taxes on products}$$